

XII Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Kudowa Zdrój, 23-25 marca 2011

Dolny Śląsk 2020 – czysty region

materiały konferencyjne

XII Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Dolny Śląsk 2020 – czysty region

Materiały konferencyjne

23–25 marca 2011 r. — Kudowa-Zdrój

XII Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

ORGANIZATOR

Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska
ul. Krzemieniecka 60a; 54-613 Wrocław
tel./fax (071) 354-57-00; 357-47-16 wew. 115
www.dolnyslask.wroc.pl, spds@dolnyslask.wroc.pl

WSPÓŁPRACA I PARTNERZY

Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego - www.umwd.pl
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
– www.fos.wroc.pl
Urząd Miasta Kudowa Zdrój – www.kudowa.pl
Zespół Uzdrawisk Kłodzkich S.A. – www.zuk-sa.pl
Dolnośląska Spółka Gazownictwa – www.dsgaz.pl
PKO Bank Polski SA – www.pkobp.pl
Krajowy Rejestr Długów – www.krd.pl
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o. – www.samorząd.lex.pl
Iron Mountain Polska Sp. z o.o. – www.ironmountain.pl
Basen „Wodny Świat” w Kudowie Zdrój – www.basen.kudowa.pl
Dolnośląskie Forum Polityczne i Gospodarcze – www.forum.pl
Budexpo-Wrocław Sp. z o.o. – www.budexpo.pl

PATRONAT MEDIALNY

TVP3 Wrocław – www.wroclaw.tvp.pl
Radio Wrocław S.A. - www.prw.pl
Gazeta Wyborcza Oddział Wrocławski – www.gazeta.pl
Tygodnik Wrocławski - www.otwroclaw.com
Grupa Expressy Dolnośląskie – www.grupaotomedia.pl
Miesięcznik Gospodarczy Nowy Przemysł i portal wnp.pl – wnp.pl
Portal samorządowy.pl – www.portalsamorządowy.pl

Miejsce obrad plenarnych i rozpoczęcia Forum

Teatr Zdrojowy – ul. Moniuszki 2

Miejsca spotkań panelowych

- Panel 1. Nowa strategia dla Dolnego Śląska – Willa Residence – ul. Kombatantów 2
- Panel 2. Współpraca jst i sektora prywatnego w zakresie gospodarki odpadami
– Teatr Zdrojowy – ul. Moniuszki 2
- Panel 3. Inwestycje w gminach w warunkach konfliktu społecznego
– Willa Sanssouci – ul. Buczka 3
- Panel 4. Społeczeństwo informacyjne na Dolnym Śląsku: wizje, szanse, zagrożenia
– Willa Diament – ul. Buczka 7
- Panel 5. Nadzór i kontrola nad legalnością jst - co nowego? – sala Lustrzana – Teatr Zdrojowy

Wydarzenia towarzyszące Forum

Wystawa plenerowa nt gospodarki odpadami „Śmieć po ludzku”
15-lecie działalności Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska (1996-2011)

Porządek Obrad.....	5
----------------------------	----------

Słowo wstępne:

Sławomir Najnigier – Prezes Zarządu Stowarzyszenia na Recz Promocji Dolnego Śląska.....	11
Rafał Jurkowlaniec – Marszałek Województwa Dolnośląskiego.....	13
Aleksander Skorupa – Wojewoda Dolnośląski.....	15

PREZENTACJE (na dzień 23.03.2011):

Gospodarka odpadami – szanse i zagrożenia

Marek Mielczarek.....	17
------------------------------	-----------

PREZENTACJE (na dzień 24.03.2011):

Realizacja wymagań UE w zakresie gospodarki odpadami. Stan gospodarki odpadami na Dolnym Śląsku na tle Polski

Andrzej Krzyśków.....	21
------------------------------	-----------

Realizacja Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Dolnego Śląska – aspekty prawne i realizacyjne

Ewa Mańkowska, Piotr Błaszczków	27
--	-----------

Nowoczesne systemy gospodarowania odpadami komunalnymi w Europie – praktyki krajów UE.

Ryszard Szpadt	45
-----------------------------	-----------

Rola energetycznego wykorzystania odpadów komunalnych Stan zaawansowania projektów energetycznego wykorzystania odpadów komunalnych w Polsce

Ryszard Szpadt, Maciej Sygit.....	59
--	-----------

Limity, inwestycje, finansowanie – samorzady i banki wobec nowych wyzwań

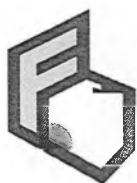
Piotr Galas	65
--------------------------	-----------

Panel 1. Nowa strategia dla Dolnego Śląska

Wprowadzenie	73
---------------------------	-----------

Kierunki zmian technologii zagospodarowania odpadów komunalnych w UE.

Andrzej Krzyśków, Ryszard Szpadt.....	75
--	-----------

XII Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Linia odzysku surowców wtórnych i wytwórnia biomasy. Nowa jakość w gospodarce odpadami komunalnymi

Piotr Targiński 81

Finansowanie gospodarki odpadami w warunkach zadłużenia sektora finansów publicznych - PPP w sektorze gospodarki odpadami

Witold Grzybowski..... 87

Zadania regionalnego dyrektora ochrony środowiska w zakresie gospodarki odpadami

Kazimiera Szermer 101

Standaryzacja gospodarki odpadami komunalnymi w prawie lokalnym.

Marek Mielczarek, Piotr Błaszczów, Mieczysław Ciurla 105

Statystyka w zakresie gospodarki odpadami

Irena Drabik 125

Panel 3. Inwestycje w gminach w warunkach konfliktu społecznego

Wprowadzenie Jacek Kulesza 135

Panel 4. Społeczeństwo informacyjne na Dolnym Śląsku. Wizje, szanse, zagrożenia

Wprowadzenie 141

Jak tworzyć użyteczne serwisy samorządowe

Barbara Łukasik-Makowska 147

PREZENTACJE (na dzień 25.03.2011):

Nadzór nad legalnością działania jst

Grzegorz Ninart..... 165

Nadzór nad zadłużeniem jst

Lucyna Hanus 177

Limitowanie zadłużenia jst. Wybrane problemu

Arkadiusz Babczuk..... 187

Jak się bronić przed „niemoralnymi propozycjami”?

Korupcja w sektorze publicznym

Dariusz Górski..... 201

Prezentacje Firm 224

Nota o SPDS..... 228

Temat przewodni:
Dolny Śląsk 2020 – czysty region

Środa, 23 marca 2011 r.

Teatr Zdrojowy

16.15

Otwarcie Forum:

- *Sławomir Najnigier*, prezes Zarządu SPDS
- *Czesław Kręcichwost*, burmistrz Kudowy-Zdroju

Wystąpienia gospodarzy Regionu

- *Rafała Jurkowlańca*, Marszałka Województwa Dolnośląskiego
- *Aleksandra Marka Skorupy*, Wojewody Dolnośląskiego

Wystąpienia gości Forum:

- *Waldemar Ślugocki*, podsekretarz stanu w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego
Planowana polityka spójności UE w latach 2014-2020
- *Bernard Błaszczyk*, podsekretarz stanu w Ministerstwie Środowiska
Polityka UE 2020 a środowisko naturalne - konsekwencje dla samorządów w Polsce
- *Ewa Wolak*, poseł na Sejm RP, przewodnicząca podkomisji specjalnej do rozpatrzenia rządowego projektu ustawy o utrzymaniu czystości i porządku gminach
Nowe regulacje prawne w gospodarce odpadami w Polsce – wyzwania dla jst
- *Marek Mielczarek*, prezes Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska we Wrocławiu
Gospodarka odpadami – szanse i zagrożenia,
- Wystąpienie *Prof. Wojciecha Witkiewicza*
- Rozstrzygnięcie konkursu „Gazety Wyborczej” (III edycja „Złotych Jedynek”)

19.30

obiado-kolacja (w miejscu zakwaterowania)

Porządek obrad

Czwartek, 24 marca 2011 r.

OBRADY PLENARNE

Teatr Zdrojowy

9.30 - 11.30 **Temat przewodni:** Rewolucja w gospodarce odpadami komunalnymi w Polsce.

Opieka merytoryczna: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

Moderatorzy spotkania: **Marek Mielczarek**, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu,
 Sławomir Najnigier, Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska

- Realizacja wymagań UE w zakresie gospodarki odpadami. Stan gospodarki odpadami na Dolnym Śląsku na tle Polski, **Andrzej Krzyśków**, Pro Geo Sp. z o.o.
- Realizacja Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Dolnego Śląska – aspekty prawne i realizacyjne, **Ewa Mańkowska**, WFOŚiGW we Wrocławiu
Piotr Błaszczów, Dyr. Wydziału Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego
- Konieczność współpracy JST w gospodarowaniu odpadami.
Ewa Mańkowska, **Marek Mielczarek** WFOŚiGW we Wrocławiu.
- Nowoczesne systemy gospodarowania odpadami komunalnymi w Europie – praktyki krajów UE. **Ryszard Szpadt**, Politechnika Wrocławska
- System gospodarki odpadami w aglomeracji wrocławskiej, **Dariusz Ostrowski**, prezes Agencji Rozwoju Aglomeracji Wrocławskiej
- Gospodarka odpadami w Polsce z pozycji organizacji pozarządowych – ocena SWOT. **Krzysztof Smolnicki**, Fundacja EkoRozwoju
- Rola energetycznego wykorzystania odpadów komunalnych Stan zaawansowania projektów energetycznego wykorzystania odpadów komunalnych w Polsce. **Ryszard Szpadt**, Politechnika Wrocławska
Maciej Sygit, Sygma Sp. z o.o.
- Limity, inwestycje, finansowanie – samorządy i banki wobec nowych wyzwań, **Piotr Galas**, dyrektor Departamentu Sektora Publicznego, PKO Bank Polski

11.30-12.00 przerwa kawowa

12.00–14.00 **Debata:** Czysty Dolny Śląsk 2020 – jak to zrobić?

Moderator debaty: Rafał Wojda – dziennikarz radiowy i telewizyjny.
Aktualnie TVN CNBC Biznes TVN 24

Debata publiczna z udziałem osób reprezentujących najważniejsze strony uczestniczące w procesie tworzenia nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi – jst (województwo, powiat, gmina), instytucji finansujących i kontrolnych, inwestorów prywatnych, organizacji pozarządowych.

14.30-15.30 obiad (w miejscu zakwaterowania)

SPOTKANIA PANELOWE (16.00–18.30)

Panel 1. Nowa strategia dla Dolnego Śląska

Opieka merytoryczna: Marszałek Województwa Dolnośląskiego

Panel 2. Współpraca jst i sektora prywatnego w zakresie gospodarki odpadami.

Opieka merytoryczna: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu

Moderator spotkania: Mieczysław Ciurla - Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

Program panelu:

- Kierunki zmian technologii zagospodarowania odpadów komunalnych w UE. **Andrzej Krzyśków**, Pro Geo Sp. z o.o. **Ryszard Szpadt**, Politechnika Wrocławska
- Zagospodarowanie odpadów w aglomeracji wrocławskiej – studium wstępne **Dariusz Ostrowski**, **Piotr Jastrzębski**, ARAW
- Linia odzysku surowców wtórnych i wytwórnia biomasy. Nowa jakość w gospodarce odpadami komunalnymi **Piotr Targiński**, Bioelektra Group Sp. z o.o.
- Finansowanie gospodarki odpadami w warunkach zadłużenia sektora finansów publicznych - PPP w sektorze gospodarki odpadami. **Witold Grzybowski**, Collect Consulting Sp. z o.o., Katowice
- Zadania regionalnego dyrektora ochrony środowiska w zakresie gospodarki odpadami. **Kazimiera Szermer**, Główny Specjalista, RDOŚ we Wrocławiu

Porządek obrad

- Finansowanie gospodarki odpadami komunalnymi - przegląd dostępnych środków publicznych. **Marek, Mielczarek** – WFOŚiGW we Wrocławiu
Piotr Błaszczów, Mieczysław Ciurla, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego
- Standaryzacja gospodarki odpadami komunalnymi w prawie lokalnym.
Marek Mielczarek – WFOŚiGW we Wrocławiu **Piotr Błaszczów, Mieczysław Ciurla** Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego
- Statystyka w zakresie gospodarki odpadami, **Irena Drabik**,
Urząd Statystyczny we Wrocławiu.

Panel 3. Inwestycje w gminach w warunkach konfliktu społecznego.

Opieka merytoryczna: Gazeta Wyborcza

Moderator spotkania: Jacek Kulesza, Katarzyna Drogowska

Program panelu:

1. Dlaczego ludzie protestują? Ważne inwestycje społeczne a interes mieszkańców (uciążliwe sąsiedztwo nowych obiektów, wywłaszczenia - kłopoty z godziwym odszkodowaniem, niechęć do zmian, ochrona przyrody, chęć zysku, itp.)
2. Jak JST powinny zachować się w przypadku protestów przeciw inwestycjom prywatnym, ale o dużym znaczeniu dla gmin: wspierać inwestorów, zachować neutralność czy stanąć po stronie mieszkańców-wyborców. Jak określić interes samorządu? Przykłady: budowa wyciągów (Karpacz, Szklarska Poręba, Kowary), bazy turystycznej (Karpacz - Gołębiewski), kopalni węgla kamiennego (rejon Legnicy).
3. Jak przekonywać mieszkańców do ważnych inwestycji własnych samorządów? Przykład: Wrocław - Wielka Wyspa (negatywny: Wrocław - ul. Graniczna). Jakiego typu inwestycje wywołują najczęściej negatywnych emocji: drogi, krematoria (Wrocław, Radwanice), spalarnie (Wrocław).
4. Jak przygotować mieszkańców do koniecznych inwestycji ekologicznych, takich jak spalarnie czy sortownie odpadów. Jak zorganizować edukację ekologiczną? Przykłady: Kudowa Zdrój - segregowanie śmieci, Kąty Wrocławskie - przejęcie śmieci przez gminę po udanym referendum.
5. Media w edukacji ekologicznej. Sojusznik JST, mieszkańców czy bezstronny obserwator?
6. Ekologiczne organizacje pozarządowe - wróg czy sojusznik JST?

Panel 4. Społeczeństwo informacyjne na Dolnym Śląsku. Wizje, szanse, zagrożenia.

Opieka merytoryczna: Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego
Moderatorzy spotkania: **Barbara Łukasik-Makowska**, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu **Łukasz Medeksza**, Pełnomocnik Zarządu województwa ds. rozwoju Społeczeństwa Informacyjne

Program panelu:

- E-demokracja w samorządzie. Przykłady **Szymon Sikorski**, Stowarzyszenie OpenGov, prezes Polskiego Stowarzyszenia Public Relations
- Co mogą zyskać dolnośląskie samorządy na regionalnej Strategii Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego **Łukasz Medeksza**, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego
- Jak tworzyć użyteczne serwisy samorządowe **Barbara Łukasik-Makowska**, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
- Udostępnianie informacji publicznej, złe i dobre BIP-y – teoria i praktyka. Przykłady **Marek Nowak**, sekretarz Zarządu Towarzystwa Upiększania Miasta Wrocławia
- Technologie tworzenia serwisów lokalnych – trendy i doświadczenia **Bartłomiej Lesisz**, Firma 3Cube

19.00–21.00 Uroczysta kolacja (Sala lustrzana Teatr Zdrojowy)

od 21.30– Spotkania tematyczne

Piątek, 25 marca 2011 r. (9.30–11.00)

Panel 5. Nadzór i kontrola nad działalnością JST – co nowego?

Opieka merytoryczna: Regionalna Izba Obrachunkowa
Moderator spotkania: **dr Bogdan Cybulski** – członek SPDS, b. Prezes RIO

Program panelu:

- Nadzór nad legalnością działania jst – **Grzegorz Ninart**, Wydział Nadzoru i Kontroli, Dolnośląski Urząd Wojewódzki.
- Nadzór nad zadłużeniem jst **Lucyna Hanus**, prezes Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu.
- Limitowanie zadłużenia jst. Wybrane problemy, **Arkadiusz Babczuk**, Regionalna Izba Obrachunkowa we Wrocławiu.
- Jak się bronić przed „niemoralnymi propozycjami”? Korupcja w sektorze publicznym **Dariusz Górski**, Delegatura CBA we Wrocławiu.

XII Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Szanowni Państwo,

Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska jako instytucja non-profit promuje Dolny Śląsk jako miejsce pielęgnujące wielowiekową tradycję społeczeństwa wielokulturowego, otwartego na współpracę gospodarczą i kulturalną. Jednym z naszych pierwszych i głównych przedsięwzięć jest organizowane corocznie Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego.

Kudowskie spotkania mają niepowtarzalną atmosferę i klimat wzajemnej integracji i poszanowania osób o różnych poglądach i przekonaniach, dobrze służący wymianie doświadczeń oraz wspólnym porozumieniom.

Tegoroczne forum odbywa się pod hasłem przewodnim „Dolny Śląsk 2020 – czysty region” a główna tematyka forum dotyczy gospodarki odpadami. W tym obszarze Polska stoi przed ogromnym wyzwaniem. Rząd przyjął założenia do nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Zakłada on przejście przez gminy zarządzania odpadami komunalnymi i ma na celu objęcie wszystkich mieszkańców systemem zbierania odpadów. Według projektu gmina przejmie obowiązki właścicieli nieruchomości w zakresie zagospodarowania odpadów komunalnych z mocy ustawy, a wdrożenie projektu pozwoli skutecznie uporządkować gospodarkę odpadami komunalnymi i stworzyć szczelny i nowoczesny system gospodarowania odpadami. Ważne jest abyśmy byli przygotowani na przyjęcie takiego systemu i efektywnie z niego korzystali. Temu zagadnieniu poświęcona jest tematyka obrad plenarnych oraz panel „Współpraca jst i sektora prywatnego w zakresie gospodarki odpadami”. Postaramy się także odpowiedzieć na pytanie „Czysty Dolny Śląsk – jak to zrobić?”.

Ważnym zagadnieniem poruszonym podczas forum będzie także aktualizacja Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 r. jako podstawa do budowy systemu zarządzania strategicznego regionem oraz podstawa do uzyskania jak największej ilości środków unijnych na lata 2014-2020.

Tematami, jakie dla Państwa przygotowaliśmy są także: inwestycje w gminach w warunkach konfliktu społecznego, społeczeństwo informacyjne na Dolnym Śląsku – wizje, szanse, zagrożenia oraz nadzór i kontrola nad działalnością jst – co nowego?.

Serdecznie zapraszam do udziału w wybranych spotkaniach panelowych oraz do zapoznania się z przygotowanymi dla Państwa materiałami.

Sławomir Najnigier

Prezes Stowarzyszenia
na Rzecz Promocji Dolnego Śląska

XII Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Szanowni Państwo,

rok 1989 był wielkim przełomem. Od tego momentu rozpoczęliśmy budowę polskiej demokracji. Jednym z jej elementów było tworzenie samorządu terytorialnego. Podstawowa idea samorządu sprowadza się do tego, aby decyzje zapadały jak najbliżej obywatela, aby mieszkańcy mogli sami podejmować decyzje ich dotyczące.

Po ponad dwudziestu latach możemy powiedzieć, że przedstawiciele władz lokalnych podoleli realizacji tej idei. Wciąż jednak stoją przed nimi trudne wyzwania. Jednym z najistotniejszych jest ochrona środowiska naturalnego.

Polska to kraj, w którym do 1989 roku nie dbano dostatecznie o stan środowiska naturalnego. W kolejnych latach transformacji stopniowo zmieniano ten stan rzeczy. Jednak ogrom problemów, z jakimi musiała zmierzyć się administracja publiczna powodował, że kwestia ochrony środowiska stawała się drugorzędna. Przystąpienie w 2004 roku do Unii Europejskiej zobowiązało nasz kraj do spełniania wszystkich norm środowiskowych. Pojawiły się także specjalne fundusze unijne przeznaczone na ochronę środowiska, których wykorzystanie jest wielką szansą dla naszego regionu. Należy zauważyć, że w znacznym stopniu wzrosła świadomość społeczeństwa w tym zakresie. Wszystkie te działania sprzyjają bowiem podniesieniu poziomu i jakości życia mieszkańców Dolnego Śląska, a także mają wpływ na szybki rozwój gospodarczy kraju i regionu. Ten cel, może zostać osiągnięty tylko w warunkach poszanowania środowiska naturalnego.

Ochrona środowiska niesie za sobą również wiele problemów, ponieważ nakłada na samorządy terytorialne obowiązek spełnienia wielu norm, budowę odpowiedniej infrastruktury, tworzenie specjalnych programów oraz ponoszenie dodatkowych opłat środowiskowych.

Wyjątkowe w swej formule Forum Samorządu Terytorialnego jest dobrą płaszczyzną, sprzyjającą wymianie doświadczeń oraz podejmowaniu nowych inicjatyw, mających na celu współtworzenie polityki państwa w dziedzinie środowiska naturalnego. Życzę Państwu, aby organizowane Forum stało się doskonałą okazją nie tylko do wymiany poglądów i doświadczeń, lecz również przyczyniło się do pogłębienia współpracy między przedstawicielami różnych instytucji oraz przyniosło wymierne korzyści w ochronie środowiska.

Wojewoda Dolnośląski
Aleksander Marek Skorupa

XII Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Szanowni Państwo,

Jest mi niezmiernie miło być tutaj z Państwem, wśród liderów samorządowych, współtwórców oblicza regionu. Dzisiaj stoimy przed ważnym zadaniem, którego powodzenie będzie jednym z zasadniczych warunków naszego wspólnego sukcesu w najbliższych latach. To zadanie to aktualizacja Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 r. Dokumentu, który jest określany przez specjalistów jako strategia III generacji. Ma ona zastąpić strategię I generacji, powstałą w następstwie reformy samorządowej z 1998 r. oraz strategię II generacji, przygotowane w momencie wejścia do Unii Europejskiej. Obecnie strategia ma stanowić zasadniczy punkt odniesienia w dwóch niezmiernie dla nas ważnych kwestiach:

Po pierwsze, ma on być podstawą dla budowy systemu zarządzania strategicznego regionem. Jak już wspominałem obejmując stanowisko Marszałka województwa, moim celem jest podejmowanie decyzji z uwzględnieniem długofalowego interesu Dolnego Śląska. Tej obietnicy zamierzam dotrzymać. Dlatego też chcę (co jest zresztą zgodne z działaniami zarówno Unii Europejskiej, jak i rządu polskiego, a w szczególności Ministerstwa Rozwoju Regionalnego) stworzyć system zarządzania strategicznego regionem. Jego podstawą będzie zaktualizowana Strategia rozwoju. Obecnie trwają przygotowania formalne do inicjacji tego procesu, które wkrótce zostaną zakończone. Już teraz serdecznie zapraszam wszystkich tu obecnych do włączenia się do prac dedykowanych właśnie temu przedsięwzięciu. Więcej szczegółów zostanie podanych podczas panelu Nowa strategia dla Dolnego Śląska, który będzie w drugim dniu naszego spotkania w Kudowie.

Po drugie, dobra strategia, odpowiadająca na długofalowe wyzwania, a jednocześnie opierająca się na aktualnej diagnozie naszego województwa, będzie podstawą do uzyskania jak największej ilości środków unijnych na lata 2014-2020. Środków, które będą stanowiły jeden z zasadniczych elementów naszej polityki rozwoju. Dzięki temu uda nam się jeszcze bardziej przekształcić Dolny Śląsk w dynamiczny, otwarty na świat, a jednocześnie silny własnym potencjałem region Europy. Temu celowi podporządkowane są również nasze działania na rzecz utworzenia strategii makroregionalnej Polski Zachodniej, które obecnie są w toku i które zakończą się w listopadzie tego roku, jeszcze w trakcie polskiej Prezydencji Unii Europejskiej.

Jak wiadomo, w czerwcu tego roku zostanie przedstawiony projekt budżetu UE na lata 2014-2020 (choć możliwe, że dotychczasowy okres ulegnie zmianie: skróceniu do lat 5 lub wydłużeniu do lat 10). Jak projektem budżetu czuwa komisarz Janusz Lewandowski, który zakłada, że finalizacja negocjacji nad tym projektem zakończy się w połowie 2012 r. Naszym zadaniem jest takie prowadzenie prac nad aktualizacją strategii, które pozwoli na najbardziej efektywne wykorzystanie środków, jakie zostaną nam przyznane na rozwój naszego regionu. W tym celu chcemy skoncentrować się na dwóch, wzajemnie się uzupełniających celach. Z jednej strony będziemy wspierać silne ośrodki wzrostu, które będą napędzać wzrost dobrobytu mieszkańców Dolnego Śląska. Tutaj – co istotne – nie myślimy tylko o Wrocławiu, ale również o silnych ośrodkach subregionalnych. Z drugiej strony – poważnym wyzwaniem, którego jestem wraz z moim zarządem świadomy – są obszary strategicznej interwencji, gdzie wciąż mamy do czynienia z ubóstwem i brakiem perspektyw. Jedno nie może przesłaniać drugiego.

Szanowni Państwo, przedstawiciele samorządów Dolnego Śląska, to Wy znacie najlepiej Wasze lokalne odczyny. W ramach nowej koncepcji polityki rozwoju opisanej w Krajowej Strategii Rozwoju

XII Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Regionalnego przyjętej w lipcu 2010 r. przez rząd zapisano dwie bardzo istotne zasady: zwiększenie roli szczebla regionalnego w uruchamianiu procesów rozwojowych oraz silne ukierunkowanie na terytorialność. Oznacza to w perspektywie tej dekady znaczący wzrost samorządów w prowadzeniu polityki rozwoju. W zestawieniu ze zmianami, jakie zachodzą na całym świecie w odniesieniu do rozwoju gospodarczego, a także społecznego, widać wyraźnie, że czeka nas wszystkich spore wyzwanie. Jestem przekonany, że działając wspólnie, wspierając wiedzę ekspertów, możemy sprostać temu, co nas czeka.

Pisząc strategię razem, nie możemy przejść obojętnie wobec faktu, że coraz więcej osób korzysta z Internetu jako podstawowego źródła informacji. Co więcej, przestrzeń wirtualna, staje się coraz ważniejszą platformą demokratycznej dyskusji XXI wieku – poprzez blogi, fora internetowe, portale społecznościowe. Tym samym dolnośląska przestrzeń debaty publicznej staje się innowacyjną. Takie podejście do myślenia o regionie może stać się naszym atutem w budowie kapitału społecznego, którego deficyt stanowi jedno z ograniczeń i jednocześnie zagrożeń współczesnych demokracji.

Trzeba rozpocząć rozważania nad programowaniem przyszłości Dolnego Śląska.

Zapraszam do debaty.

Rafał Jurkowlaniec

Marszałek Województwa Dolnośląskiego

Dr Marek Mielczarek – Prezes WFOŚiGW we Wrocławiu

Gospodarka odpadami - szanse i zagrożenia

Polska jako kraj członkowski UE, w obszarze gospodarki odpadami stoi przed ogromnym wyzwaniem. Jesteśmy krajem, który pod względem ilości deponowanych odpadów zajmuje niechlubne, jedno z pierwszych miejsc w UE i EFTA. Tylko kilka procent odpadów komunalnych jest wykorzystywanych gospodarczo (resztę deponujemy w sposób zagrażający środowisku czyli na wysypiskach śmieci przy średniej unijnej ok. 40% odpadów komunalnych kierowanych na wysypiska). Stan rzeczy jest alarmowy o ile nie katastrofalny. Są kraje (m.in. Niemcy, Dania, Holandia, Szwecja), gdzie deponowanych jest jedynie ok. 10 % odpadów komunalnych, reszta jest gospodarczo wykorzystywana.

Dyrektywa ramowa 2008/98/WE w sprawie odpadów zobowiązuje państwa UE do zapewnienia odpowiedniego systemu gospodarowania odpadami:

- do 2015 roku państwa członkowskie są zobowiązane wprowadzić selektywne zbieranie odpadów (dotyczy przede wszystkim metali, tworzyw sztucznych i szkła);
- do 2020 roku państwa członkowskie są zobowiązane zapewnić ponowne wykorzystanie i recykling materiałów odpadowych, takich jak: papier, plastik, szkło z gospodarstw domowych (w miarę możliwości również z innych źródeł) na poziomie minimalnym 50% oraz inne sposoby odzyskiwania materiałów, w tym wypełniania wyrobisk, gdzie zastępują inne materiały (inne niż niebezpieczne odpady budowlane i rozbiórkowe) na poziomie 70%.

Dyrektywa składowiskowa 2000/76/WE w sprawie składowania odpadów precyzuje obligatoryjny harmonogram zobowiązań państw członkowskich w ograniczaniu ilościowym deponowania odpadów biodegradowalnych (w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 roku):

- do dnia 31 grudnia 2010 r. - mniej niż 75 %,
- do dnia 31 grudnia 2013 r. - mniej niż 50 %,
- do dnia 31 grudnia 2020 r. - mniej niż 35 %,

wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji - może trafić do deponowania na składowiskach. Pozostała część musi być bezpiecznie zutylizowana.

Gospodarka odpadami – szanse i zagrożenia

Marek Mielczarek

Naszym wspólnym obowiązkiem jest wypełnienie wymogów akcesyjnych w tym obszarze, a kary jakie będą naliczane od tego roku za ich niedopełnienie są drugorzędne w stosunku do szkód jakie sobie sami czynimy w środowisku.

Jako jeden z dwóch krajów (oprócz nas jeszcze Węgry), do tej pory nie mamy wdrożonego instrumentu prawnego umożliwiającego transparentne i rzetelne monitorowanie systemu gospodarki odpadami. Ta sytuacja nie zwalnia nas z odpowiedzialności za ten stan rzeczy. Nawet przy ułomnych procedurach administracyjno-prawnych możliwy jest efektywny system gospodarowania odpadami. Kilka tzw. „dobrych praktyk” znajdziemy również na Dolnym Śląsku.

Moim zdaniem, jesteśmy społeczeństwem nieźle wyedukowanym w zakresie dbania o środowisko naturalne. Rozumiemy konieczność recyklingu, segregacji odpadów i bezpiecznej ich utylizacji. Wydaje się, że jedyną barierą rozwiązania problemu gospodarki odpadami jest stworzenie dla niej odpowiednich sprawnych ram instytucjonalnych.

Procedura postępowania z odpadami wynika z europejskiej hierarchii postępowania z odpadami:

- zapobieganie,
- ponowne użycie,
- recykling,
- spalanie (z odzyskiem energii)
- unieszkodliwianie na wysypiskach śmieci.

Nie ma dziś żadnych barier technicznych i technologicznych, aby w tej hierarchicznej procedurze rozwiązywać narosłe przez lata problemy.

Wprowadzając konsekwentnie unijną zasadę „zanieczyszczający płaci” i możliwości uzyskania przychodów (m.in. z recyklingu, produkcji energii) można postawić tezę, iż w systemie są nawet pieniądze na dłużne finansowanie inwestycji.

Sugestywny jest tu fakt, ostatnio często podnoszony w mediach fachowych, że odprowadzane przez mieszkańca odpady komunalne są w stanie wygenerować energię użytkową na poziomie 50% jej zapotrzebowania przez mieszkańca (zalecane działanie „waste to energy”).

Co w takim razie nas powstrzymało i powstrzymuje w rozwiązywaniu problemów gospodarki odpadami? Diagnoza nie jest nawet trudna do zdefiniowania, moim zdaniem nawet nie warto się nią zajmować. Trudniejsze jest nałożenie na siebie pewnych obowiązków, konsekwentne działanie - w obecnej chwili pozastandardowe i z konieczności bardzo odważne. Jawi się to jako nasze wspólne obywatelskie zobowiązanie. Wymaga na pewno wsparcia legislacyjnego. Cieszy fakt, iż zostało ono podjęte i to kierunku, który w najbliższym czasie powinien dać bardzo konkretne efekty. Zapowiadane zmiany w naszych polskich warunkach są rewolucyjne. Zmiana władztwa nad odpadami (odpowiedzialność przejmą samorządy), to w końcu jasne zdefiniowanie - kto będzie odpowiedzialny za bezpieczeństwo ekologiczne w gospodarce odpadami. Tworzy ono również w miarę precyzyjne przesłanki dla systemu finansowania i zarządzania tym obszarem.

Czy z tej szansy skorzystamy? – zależy od nas. Scenariusz alternatywny jest przewidywalny, w zasadzie pewny – utoniemy w śmieciach a społeczeństwo poniesie konsekwencje zarówno środowiskowe jak i finansowe.

Czy jesteśmy do tego przygotowani? – niestety nie, ale lekcję musimy odrobić natychmiast. Dla samorządów to ogromne wyzwanie, które na pewno podejmą. Muszą jednak otrzymać profesjonalne wsparcie merytoryczne. Musimy opracować „mapę drogową” dla wyzwań, które przed nami stoją , organizować współpracę na poziomie lokalnym i wojewódzkim, koordynować nasze działania z działaniami na poziomie krajowym,. Wszyscy musimy podjąć trud rozumnego, efektywnego i korzystnego społecznie wdrażania zagospodarowania strumienia odpadów. Mamy na Dolnym Śląsku niezły Plan Gospodarki Odpadami. Zaczniemy go po prostu konsekwentnie realizować.

Dla nas Wszystkich to szansa na życie w czystym i przyjaznym otoczeniu.

Andrzej Krzyśków – proGEO sp. z o.o.

REALIZACJA WYMAGAŃ UE W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI. STAN GOSPODARKI ODPADAMI NA DOLNYM ŚLĄSKU NA TLE POLSKI.

1. WSTĘP

W dyrektywie PEiR 2008/98/WE z dn. 19.11.2008 r. w sprawie odpadów [1] określono następującą hierarchię postępowania z odpadami:

1. zapobieganie,
2. przygotowanie do ponownego użycia,
3. recykling,
4. inne metody odzysku, np. odzysk energii,
5. unieszkodliwianie.

Gospodarowanie odpadami powinno opierać się na zasadach „samowystarczalności” i „bliskości”, polegających na ustanowieniu zintegrowanej i wystarczającej sieci instalacji do unieszkodliwiania odpadów i instalacji do odzysku zmieszanych odpadów komunalnych zebranych z gospodarstw domowych z uwzględnieniem najlepszych dostępnych technik (BAT). Sieć powinna umożliwiać unieszkodliwianie i odzysk odpadów w jednej z najbliższej położonych odpowiednich instalacji, za pomocą najodpowiedniejszych metod i technologii, w celu zapewnienia wysokiego poziomu ochrony środowiska i zdrowia publicznego. Powyższe przepisy muszą być transponowane przez kraje członkowskie Unii Europejskiej do 12.12.2010 r. Ministerstwo Środowiska opracowało projekt ustawy o odpadach [2] stanowiący transpozycję ww. dyrektywy, ale do chwili obecnej legislacja nie została zakończona.

Obowiązujące przepisy krajowe określają zadania samorządu terytorialnego w zakresie gospodarki odpadami. Do obowiązkowych zadań własnych gmin należy m.in. (art. 16a ustawy o odpadach [3]):

- 1) zapewnianie objęcia wszystkich mieszkańców gminy zorganizowanym systemem odbierania wszystkich rodzajów odpadów komunalnych,
- 2) zapewnianie warunków funkcjonowania systemu selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych, aby było możliwe:
 - a) ograniczenie składowania odpadów ulegających biodegradacji,
 - b) wydzielanie odpadów niebezpiecznych z odpadów komunalnych,
 - c) osiągnięcie poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych,
- 3) zapewnianie budowy, utrzymania i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami lub przedsiębiorcami instalacji i urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych (albo zapewnienie warunków do budowy, utrzymania i eksploatacji instalacji i urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych przez przedsiębiorców),
- 4) zapewnianie warunków ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania (w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.):
 - a) do dnia 31 grudnia 2010 r. - do nie więcej niż 75 % wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,
 - b) do dnia 31 grudnia 2013 r. - do nie więcej niż 50 % wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,
 - c) do dnia 31 grudnia 2020 r. - do nie więcej niż 35 % wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji

W dwóch pierwszych punktach został zawarty obowiązek dotyczący zorganizowania systemu zbierania odpadów komunalnych powstających na terenie gminy, a dwa kolejne punkty wymagają od gmin stworzenia warunków dla funkcjonowania instalacji i urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, w tym odpadów ulegających biodegradacji. Wypełniając te obowiązki, gmina ma za zadanie tworzyć warunki do właściwego postępowania z odpadami, natomiast praktyczna ich realizacja należy do przedsiębiorców, w tym podmiotów z udziałem środków gminnych [4].

Realizacja wymagań UE w zakresie gospodarki odpadami

Andrzej Krzyśków

W zakresie odzysku i unieszkodliwiania odpadów Krajowy Plan Gospodarki Odpadami [5] zaleca intensywny wzrost zastosowania zarówno biologicznych, jak i termicznych metod przekształcania odpadów komunalnych. Ograniczenie składowania odpadów ulegających biodegradacji - związane jest z koniecznością budowy linii technologicznych do ich przetwarzania. Podstawowym założeniem funkcjonowania gospodarki odpadami komunalnymi jest system rozwiązań regionalnych, w których są uwzględnione wszystkie niezbędne elementy tej gospodarki w danych warunkach lokalnych. Istotnym jest, by planowane instalacje spełniały kryteria BAT, a stosowane technologie były sprawdzone poprzez wieloletnie i liczne doświadczenia. Podstawą gospodarki odpadami komunalnymi powinny stać się zakłady zagospodarowania odpadów (ZZO). W wojewódzkich planach gospodarki odpadami należy określić regiony (poprzez określenie listy gmin) obsługiwane przez zakłady zagospodarowania odpadów.

Należy pamiętać o zakazie składowania od 1.01.2013 r. frakcji kalorycznej o cieple spalania powyżej 6000 kJ/kg s.m. oraz odpadów o zawartości ogólnego węgla organicznego (TOC) powyżej 5% suchej masy oraz stracie przy prażeniu (LOI) powyżej 8% suchej masy [6], którego skutkiem będzie konieczność budowy instalacji do przerobu tych odpadów. W Traktacie Akcesyjnym Polska zobowiązała się, że od 1.07.2012 r. wszystkie składowiska spełniały będą wymagania dyrektywy 1999/31/WE w sprawie składowisk [7], a 31.12.2009 r. upłynął termin dostosowania składowisk zgodnie z tzw. ustawą wprowadzającą [8]. Docelowo wszystkie odpady podlegać będą przetworzeniu przed zdeponowaniem.

Regionalny system gospodarki odpadami powinien mieć na celu harmonizację działań prowadzonych na terenie poszczególnych gmin, prowadzących wspólny system gospodarki odpadami oraz spełnienie wymogów prawnych przez optymalizację ilościową, jakościową i ekonomiczną systemu. Należy dążyć do uzyskania jak najlepszego efektu ekologicznego i ekonomicznego, a tym samym pozyskania środków finansowych (w tym pomocowych) na realizację zamierzeń. Zadania regionalnego systemu gospodarki odpadami muszą obejmować budowę, rozbudowę czy modernizację Zakładu Zagospodarowania Odpadów (ZZO) ze szczególnym uwzględnieniem zagospodarowania odpadów biodegradowalnych. Zgodnie z wytycznymi Zakłady Zagospodarowania Odpadów ZZO winny zapewniać co najmniej następujący zakres usług [5]:

- mechaniczno-biologiczne lub termiczne przekształcanie zmieszanych odpadów komunalnych i pozostałości z sortowni,
- składowanie przetworzonych zmieszanych odpadów komunalnych,
- kompostowanie odpadów zielonych,
- sortowanie poszczególnych frakcji odpadów komunalnych zbieranych selektywnie (opcjonalnie),
- zakład demontażu odpadów wielkogabarytowych (opcjonalnie),
- zakład przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (opcjonalny).

W celu stworzenia warunków dla faktycznego ograniczania deponowania odpadów biodegradowalnych Departament Gospodarki Odpadami Ministerstwa Środowiska opracował „Wytyczne dotyczące wymagań dla procesów kompostowania, fermentacji i mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów” [9]. Celem wytycznych jest wskazanie zalecanych warunków prowadzenia procesów biologicznych przetwarzania odpadów w aspekcie uzyskania produktów (kompostów) lub ustabilizowanych odpadów spełniających określone kryteria fizyko-chemiczne i sanitarno-higieniczne.

2. STAN GOSPODARKI ODPADAMI W POLSCE

W Sprawozdaniu Komisji Europejskiej na temat stosowania wspólnotowych przepisów dotyczących odpadów [10] stwierdzono „liczne problemy w gospodarowaniu odpadami, zwłaszcza w niektórych państwach członkowskich, które przystąpiły do Wspólnoty w 2004 r. i w których ponad 90% odpadów nadal się składowuje”. Z głównych problemów podano brak odpowiedniego egzekwowania prawa, które prowadzi do zaniechania realizacji uzgodnionych celów w zakresie ochrony środowiska. Stwierdzono konieczność wzmożonych wysiłków na rzecz dostosowania infrastruktury gospodarowania odpadami do wymogów

prawodawstwa Wspólnoty, w tym stworzenia oddzielnych systemów zbierania odpadów dla różnych strumieni odpadów, edukowania obywateli oraz inwestowania w przetwarzanie wstępne odpadów przed ich ostatecznym unieszkodliwianiem.

Od kilku lat prowadzone są prace nad zmianą systemu gospodarki odpadami w Polsce, które mają zminimalizować istniejące problemy. W uzasadnieniu projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach [11] określono główne cele wprowadzanych zmian:

1. uszczelnienie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi;
2. upowszechnienie selektywnego zbierania odpadów „u źródła”
3. zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska;
4. zwiększenie liczby nowoczesnych instalacji do odzysku odpadów;
5. wyeliminowanie dzikich wysypisk odpadów;
6. skuteczny monitoring postępowania z odpadami komunalnymi;
7. skrócenie odległości na jakie transportowane są odpady.

Zaproponowano m.in. następujące rozwiązania:

- z mocy ustawy gmina przejmie obowiązki właścicieli nieruchomości w zakresie zagospodarowania odpadów komunalnych (bez referendum);
- gminy przeprowadzają przetargi na odbiór odpadów (aby brać udział w przetargu gminne jednostki organizacyjne muszą zostać przekształcone w spółki prawa handlowego), gospodarują środkami pochodzącymi z opłat pobieranych od mieszkańców za odpady, egzekwują odpowiednią jakość usług;
- budowa i eksploatacja ZZO będzie zadaniem własnym gmin - realizacja nowych inwestycji musi być zlecona w trybie przetargu lub realizowana w ramach PPP (gmina kieruje odpady do konkretnych instalacji – zapewnienie strumienia odpadów).

Ustawa została przyjęta przez rząd w dn. 16.11.2010 r. i skierowana do dalszych prac.

Według Ministerstwa Środowiska [12] ilość wytworzonych w 2008 r. odpadów komunalnych w Polsce wyniosła 10.036 tys. Mg, w tym:

- składowanie 8.693 tys. Mg – 86,6 %
- selektywna zbiórka 682 tys. Mg – 6,8%
- biologiczne unieszkodliwianie 262 tys. Mg – 2,8 %
- termiczne unieszkodliwianie 63 tys. Mg – 0,67 %

Z danych zawartych na stronie internetowej Eurostatu (11.02.2011) wynika, że w Polsce w 2009 r. wytwarzanych było w przeliczeniu na mieszkańca 316kg odpadów komunalnych, przy średniej 500-600 kg. Odpady odzyskane w Polsce miały wskaźnik 37 kg/Mk, przy średniej dla 27 krajów UE 121 kg/Mk, natomiast kompostowanie odpowiednio 18 kg/Mk w Polsce i 90 kg/Mk w UE.

Ministerstwo Środowiska wskazuje na następujące problemy w gospodarce odpadami komunalnymi [13]:

- niewystarczająca liczba oraz moc przerobowa instalacji do zagospodarowania odpadów, w tym termicznego przekształcania oraz mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych;
- zbyt niski postęp w selektywnym zbieraniu odpadów komunalnych, w tym odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu zmieszanych odpadów komunalnych;
- brak prawnie określonych wymagań dla mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych;
- zagrożenie osiągnięcia celów w zakresie redukcji ilości składowanych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji.

3. WYTYCZNE KRAJOWEGO PLANU GOSPODARKI ODPADAMI 2014

Zgodnie z wytycznymi KPGO 2014 [5] przewiduje się, że będzie następować:

- zmiana systemu gospodarki odpadami komunalnymi, m.in. poprzez przejęcie przez gminy obowiązków właścicieli nieruchomości w zakresie odbierania odpadów komunalnych, wybór przedsiębiorcy odbierającego odpady komunalne w drodze przetargu, określenie sposobu realizacji obowiązku gminy zapewnienia budowy,

Realizacja wymagań UE w zakresie gospodarki odpadami

Andrzej Krzyśków

utrzymania i eksploatacji regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych;

- bardzo intensywny rozwój selektywnego zbierania oraz sortowania selektywnie zebranych odpadów komunalnych, m.in. w związku z koniecznością zapewnienia poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu w wysokości 50% w stosunku do co najmniej papieru i tektury, szkła, tworzyw sztucznych i metali z gospodarstw domowych w 2020 r.,
- przyspieszenie działań w zakresie tworzenia ponadgminnych i gminnych systemów odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych ze szczególnym uwzględnieniem odpadów ulegających biodegradacji,
- budowa regionalnych zakładów zagospodarowania odpadów komunalnych, obejmujących instalacje do mechaniczno-biologicznego lub termicznego przekształcania odpadów (w zależności od wielkości regionu),
- zmniejszenie liczby składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których składowane są odpady komunalne, ze względu na zamykanie składowisk niespełniających wymagań.

W gospodarce odpadami komunalnymi przyjęto następujące cele:

- objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych 100% mieszkańców najpóźniej do 2013 r.,
- zapewnienie objęcia wszystkich mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów najpóźniej do 2015 r.,
- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby nie było składowanych:
 - o w 2013 r. więcej niż 50%,
 - o w 2020 r. więcej niż 35%
- masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.,
- zmniejszenie masy składowanych odpadów komunalnych do max. 60% wytworzonych odpadów do końca 2014 r.,
- przygotowanie do ponownego wykorzystania i recykling materiałów odpadowych, przynajmniej takich jak papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych i w miarę możliwości odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych minimum 50 % masy do 2020 roku

Zgodnie z wytycznymi w KPGO 2014 celami w zakresie odzysku i recyklingu wymagane jest prowadzenie odpowiedniego systemu selektywnego zbierania i odbierania co najmniej następujących frakcji odpadów komunalnych:

- odpady zielone z ogrodów i parków,
- papier i tektura (w tym opakowania, gazety, czasopisma, itd.),
- odpady opakowaniowe ze szkła w podziale na szkło bezbarwne i kolorowe,
- tworzywa sztuczne i metale,
- zużyte baterie i akumulatory,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- przeterminowane leki,
- chemikalia (farby, rozpuszczalniki, oleje odpadowe, itd.),
- meble i inne odpady wielkogabarytowe,
- odpady budowlano-remontowe.

Określono pewne wyjątki dla aglomeracji i regionów posiadających instalacje do termicznego przekształcania odpadów.

4. PROBLEMY GMIN DOLNOŚLĄSKICH W REALIZACJI OBOWIĄZKÓW Z ZAKRESU GOSPODARKI ODPADAMI

Corocznie Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego prowadzi ankietyzację dotyczącą realizacji wybranych obowiązków w zakresie gospodarki odpadami.

Kwestionariusz ma na celu rozpoznanie aktualnych problemów i potrzeb gmin dolnośląskich w wybranych dziedzinach gospodarki odpadami. Na tej podstawie opracowywany jest coroczny raport o stanie gospodarki odpadami na Dolnym Śląsku. Niepokojącym zagadnieniem jest malejący zwrot ankiet od samorządów. Wypełnioną ankietę zwróciło w 2008 r. 88% gmin, w 2009 r. 73%, a w 2010 r. jedynie 69% gmin. Wyniki ankietyzacji przedstawiono poniżej.

Poruszaną kwestią w 2010 r. były odpady biodegradowalne. 63% gmin, które odpowiedziały na ankietę, stwierdziło, że nie poradzi sobie z zagospodarowaniem odpadów biodegradowalnych. Gminy wskazywały na główne przeszkody: złe przepisy, brak inicjatywy regionalnych, brak rozwiązań systemowych czy brak współpracy z podmiotami prywatnymi.

Zdecydowana większość gmin (95%) potrafi określić ilość wytworzonych odpadów komunalnych, ale już tylko 43% jest w stanie prawidłowo podać ilość wytwarzanych odpadów biodegradowalnych. Tylko co trzecia gmina jest w stanie obliczyć ilość odpadów biodegradowalnych do składowania i ograniczenia do składowania. W kontekście obowiązku ograniczania konkretnych ilości odpadów biodegradowalnych do składowania, świadczy to prawdopodobnym nieosiągnięciu określonych prawem limitów.

Z działań podjętych przez gminy w zakresie ograniczenia bioodpadów kierowanych do składowania należy wymienić głównie działania edukacyjne, rzadziej organizacyjne czy inwestycyjne. Jako systemy zbiórki i segregacji odpadów biodegradowalnych funkcjonujących na terenie województwa ponad połowa gmin wskazała przydomowe kompostowanie. Co czwarta gmina wskazywała chęć wydzielania tych odpadów ze strumienia odpadów zmieszanych w ZZO. Selektywną zbiórkę odpadów biodegradowalnych deklarowało 14 gmin. Na terenie województwa istnieją w dwóch lokalizacjach systemy kontenerowe o wydajności ok. 2000 Mg odpadów każdy (ZUOK Trzebień, KCGO Ściegny-Kostrzyca) oraz quasi-zamknięty system komorowy (ZHO Łądek Zdrój). Oprócz tych instalacji istnieje kilka placów dojrzwania kompostu (w tym jeden z systemem napowietrzania (LPGK Legnica). Brak jest zamkniętych systemów z napowietrzaniem oraz ujęciem i oczyszczaniem powietrza poprocesowego o większej przepustowości.

Na pytanie o planowane działania do zrealizowania w celu ograniczenia ilości odpadów biodegradowalnych do składowania, co trzecia gmina nie miała żadnych planów. Wśród pozostałych odpowiedzi dominowały działania o charakterze edukacyjno-organizacyjnym. Natomiast połowa gmin nie planuje żadnych działań inwestycyjnych w zakresie gospodarki odpadami. Pozostałe gminy deklarowały budowę lub rozbudowę ZZO, sortowni z odpadów z selektywnej zbiórki lub stacji przeładunkowej.

Analizując przedstawione wyniki należy stwierdzić, że gminy nie poradzą sobie z ograniczaniem odpadów biodegradowalnych do składowania zgodnie z obowiązującymi przepisami. Poprawa sytuacji może nastąpić poprzez rozwój zakładów mechaniczno-biologicznego przetwarzania i realnej współpracy międzygminnej.

Bardzo niepokojąca była odpowiedź 16% gmin, które nie wiedzą w jakim regionie gospodarki odpadami znajdują się. Świadczy to o braku współpracy międzygminnej, ale również o braku podejmowania jakichkolwiek działań w tym zakresie.

Wśród innych problemów w gospodarce odpadami komunalnymi gminy wskazały:

- istnienie dzikich składowisk;
- konieczność zamknięcia i rekultywacji składowisk;
- niską świadomość ekologiczną mieszkańców,
- brak objęcia wszystkich mieszkańców zorganizowanym odbiorem odpadów komunalnych;
- brak wystarczającej sieci ZZO i innych obiektów zagospodarowania odpadów.

5. WYNIKI SELEKTYWNEJ ZBIÓRKI ODPADÓW OPAKOWANIOWYCH

Kolejnym ważnym elementem zmian systemu gospodarki odpadami jest zamykanie składowisk odpadów. W ostatnim czasie zostało zamkniętych na Dolnym Śląsku około 112 obiektów. Zgodnie z WPGO do końca 2014 zamkniętych zostanie jeszcze 9 składowiska, a dla kolejnych 10 wprowadzono brak możliwości budowy nowych kwater. Po zamknięciu tych obiektów pozostaną 22 składowiska. Obecnie wg KPGO 2014 [5] na terenie Dolnego Śląska

Realizacja wymagań UE w zakresie gospodarki odpadami

Andrzej Krzyśków

działa 41 składowisk z 520 funkcjonujących w kraju. Jest to po województwie lubelskim i wielkopolskim największa ilość obiektów w kraju. Zgodnie z wytycznymi planu w województwie powinno pozostać od 5 do 15 składowisk.

Wyniki selektywnej zbiórki odpadów przedstawiono na podstawie danych uzyskanych z WFOŚiGW [14]. Selektywną zbiórkę odpadów opakowaniowych prowadzi 93% gmin Dolnego Śląska. Zbiórkę prowadzą wszystkie gminy miejskie. W gminach wiejskich zbiórka selektywna funkcjonuje w 88% jednostek. W skali województwa w 2009 r. zaobserwowano poprawę efektywności systemów selektywnej zbiórki. Zebrano łącznie 26,5 tys. ton odpadów, z czego 90% przekazano do odzysku (8,3 kg na mieszkańca). Najwięcej gmin zbiera tworzywa sztuczne (149 gmin), szkło (148) oraz papier i tekturę (108). Nieznaczny odsetek gmin zbiera inne surowce (aluminium, blachę, drewno, odpady wielomateriałowe czy tekstylia). W 2009 r. wg sprawozdań gminy poniosły wydatki na selektywną zbiórkę w wysokości 11,1 mln złotych. Generalnie potwierdzono zdecydowanie wyższą efektywność systemów regionalnych, opartych na zakładach zagospodarowania.

Należy stwierdzić, że w skali województwa obserwuje się niewystarczające tempo wzrostu selektywnego zbierania, wydzielania i przekazywania do odzysku odpadów opakowaniowych pochodzących z gospodarstw domowych. Znaczne problemy obserwuje się w systemach zbiórki innych odpadów takich jak odpady zielone, niebezpieczne, wielkogabarytowe itp. Poprawa może nastąpić poprzez wprowadzenie systemów opartych na aspektach ekonomicznych, ale również poprzez stworzenie systemów zbiórki poprzez punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK).

Literatura

- [1] Dyrektywa PEIR 2008/98/WE z dn. 19.11.2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylającą niektóre dyrektywy (Dz.U. L 312 z 22.11.2008 r., str. 3)
- [2] Projekt ustawy o odpadach oraz uchylającej niektóre dyrektywy, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, www.mos.gov.pl
- [3] Ustawa z dn. 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tj. Dz.U. z 2010, Nr 185, poz. 1243 ze zm.)
- [4] Wyjaśnienia przepisów dotyczących obowiązków jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zagospodarowania odpadów komunalnych, według stanu na 1 czerwca 2008 r., Ministerstwo Środowiska (www.mos.gov.pl)
- [5] Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014 (M.P. z 2010, Nr 101, poz. 1183)
- [6] Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Przemysłu w sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu (Dz.U. z 2005 r. Nr 186 poz. 1553, z późn. zm.)
- [7] Dyrektywa Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów (Dz.Ur. WE L 182 z 16.07.1999, str. 1 i L 284 z 31.10.2003, str. 1)
- [8] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085, ze zm.)
- [9] Wytyczne dotyczące wymagań dla procesów kompostowania, fermentacji i mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów, Ministerstwo Środowiska, Departament Gospodarki odpadami, grudzień 2008 r.
- [10] Sprawozdanie Komisji Europejskiej 20.11.2009 r., Bruksela, KOM(2009) 633 wersja ostateczna
- [11] Projekt ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych ustaw (projekt z dn. 8.11.2010), www.mos.gov.pl
- [12] Newsletter plus nr 32/2010 (59) 14 sierpnia 2010 r.
- [13] Błaszczak B. Aktualne problemy w gospodarce odpadami w świetle Polityki ekologicznej państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016, www.mos.gov.pl
- [14] Gaworecka M., Krukowska-Szopa I. – Wyniki selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych na terenie Dolnego Śląska i Opolszczyzny w 2009 r., proGEO sp. z o.o. Wrocław, FE Zielona Akcja Legnica, 2010
- [15] Krzyśków A. – Technologie zagospodarowania odpadów biodegradowalnych – Zagospodarowanie bioodpadów w gminie – wyzwania i kierunki rozwiązań, Legnica 2009 r.
- [16] Krzyśków A., Chybiński S., Krukowska-Szopa I. – Zagospodarowanie odpadów biodegradowalnych w gminie – uwarunkowania, wytyczne, technologie, Legnica-Wrocław 2009
- [17] Krzyśków A., Szyszkowski P. – Proces inwestycyjny dla rozwiązań regionalnych w gospodarce odpadami – założenia, technologie, podstawy ekonomiczne, procedury – Selektywna zbiórka odpadów oraz uwarunkowania realizacji inwestycji w gospodarce odpadami na Dolnym Śląsku – wyniki i kierunki działań, Legnica 2008
- [18] Materiały archiwalne proGEO sp. z o.o.

**DOLNY
ŚLĄSK**

dobra perspektywa

www.umwd.dolnyslask.pl

**DOLNY
ŚLĄSK**

**Realizacja Wojewódzkiego Planu
Gospodarki Odpadami dla Dolnego
Śląska-aspekty prawne i realizacyjne**

**XII Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego
Kudowa-Zdrój, 23-25 marca 2011 r.**

Wydział Środowiska • Kudowa Zdrój marzec 2011 r.

2

Realizacja Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Dolnego Śląska – Ewa Mańkowska, Piotr Błaszczków

URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

*Aktualizacja Wojewódzkiego Planu Gospodarki
Odpadami Województwa Dolnośląskiego
na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015
przyjęta Uchwałą Nr XL/650/09 Sejmiku
Województwa Dolnośląskiego
z dnia 30 kwietnia 2009 r.*

Wydział Środowiska • Wrocław, marzec 2011

3

RAMY PRAWNE

§

Pierwszy Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami
Województwa Dolnośląskiego został przyjęty w 2004 r.

Uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego

Nr XXIII/272/2004

4

**DOLNY
ŚLĄSK**

RAMY PRAWNE

Zgodnie z art. 14 ust. 14 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r.
o odpadach (Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243)

Zarząd Województwa dokonuje aktualizacji
Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami (WPGO)
nie rzadziej niż co 4 lata

5

**DOLNY
ŚLĄSK**

CEL WPGO

Aktualizacja Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami
Województwa Dolnośląskiego przedstawia działania zmierzające
do utworzenia nowoczesnego i skutecznego systemu
gospodarowania odpadami na lata 2008-2015, zgodnego
z Polityką Ekologiczną Państwa
i Krajowym planem gospodarki odpadami 2010.

Krajowy plan gospodarki odpadami 2010 jest dokumentem
nadrzędnym w zakresie gospodarki odpadami dla planów
opracowywanych na poszczególnych szczeblach administracji

6

Realizacja Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Dolnego Śląska – Ewa Mańkowska, Piotr Błaszczków

Organ ochrony środowiska **odmawia udzielenia pozwolenia** na wytwarzanie odpadów, zatwierdzenia programu gospodarki odpadami i programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi, zezwolenia na odzysk, unieszkodliwianie, zbieranie i transport odpadów jeżeli zamierzony sposób gospodarki odpadami jest niezgodny z planami gospodarki odpadami

(art. 18 ust. 3 pkt 2, art. 22 ust. 1 pkt 2, art. 29 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. **o odpadach** (Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243))

7

CELE Z KPGO 2010 DLA WOJEWÓDZTWA

Cele wynikające z Krajowego Planu Gospodarki Odpadami 2010 przewidziane **dla działań województwa**, w szczególności:

- wyznaczenie **zakładów zagospodarowania odpadów (ZZO)** o przepustowości wystarczającej do przyjmowania i przetwarzania odpadów z obszaru zamieszkałego minimum przez 150 tys. mieszkańców, spełniające w zakresie technicznym i technologicznym kryteria najlepszych dostępnych technik (BAT)

8

**DOLNY
ŚLĄSK**

CELE Z KPGO 2010 DLA WOJEWÓDZTWA

- **zredukowanie liczby składowisk odpadów** innych niż niebezpieczne i obojętne, na których są składowane odpady komunalne (5-15 w skali województwa do końca roku 2014); łączna wielkość składowisk (ich pojemność chłonna) w województwie, co najmniej na 15-letni okres eksploatacji
- **zamknięcie do końca 2009 r.** wszystkich składowisk niespełniających wymagań przepisów prawa

9

**DOLNY
ŚLĄSK**

CELE Z KPGO 2010 DLA WOJEWÓDZTWA

- w przypadku **aglomeracji lub regionów obejmujących powyżej 300 tys. mieszkańców** preferowaną metodą zagospodarowania zmieszanych odpadów komunalnych jest ich **termiczne przekształcanie (spalarnia)**
- określenie harmonogramu działań zmierzających do **zlikwidowania mogiłników** na terenie województwa z nieprzekraczalnym terminem ich likwidacji do końca 2010 r.

10

Realizacja Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Dolnego Śląska – Ewa Mańkowska, Piotr Błaszczów

CELE Z KPGO 2010 DLA GMIN

Dla realizacji założeń KPGO 2010 oraz WPGO dot. regionalnych zakładów zagospodarowania odpadów komunalnych (*zgodnie z wyznaczonymi regionami w wojewódzkim planie gospodarki odpadami*) wymagane jest **tworzenie i udział gmin w strukturach ponadgminnych**

11

CELE Z KPGO 2010 DLA GMIN

Związki międzygminne

mają większe możliwości osiągnięcia założeń dot. gospodarki odpadami oraz pozyskiwania środków pomocowych z różnych funduszy (NFOŚiGW, WFOŚiGW, EkoFundusz itp.), w tym funduszy europejskich (Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko)

12

**DOLNY
ŚLĄSK**

ZWIĄZKI MIĘDZYGMINNE W WOJEWÓDZTWIE GOSPODARKA ODPADAMI wg WPGO

Związki gmin		
1.	Związek Międzygminny Ślęza-Oława w Strzelinie	gm. Borów, gm. Ciepłowody, gm. Kondratowice, m. i gm. Niemcza, gm. Oława, m. Oława, gm. Przeworno, m. i gm. Strzelin, gm. Święta Katarzyna, m. Wrocław, m. i gm. Ziębice, gm. Żórawina
2.	Związek Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego ZGPD-7 w Dzierżoniowie	m. Bielawa, m. Dzierżoniów, gm. Dzierżoniów, m. i gm. Niemcza, m. Pieszyce, m. Piława Górna
3.	Międzygminny Związek Celowy w Kłodzku	m. i gm. Bardo, m. Bystrzyca Kłodzka, m. Duszniki Zdrój, gm. Kamieniec Ząbkowski, gm. Kłodzko, m. Kłodzko, m. Kudowa Zdrój, m. i gm. Łądek Zdrój, gm. Lewin Kłodzki, m. i gm. Międzyzlesie, gm. Nowa Ruda, m. Nowa Ruda, m. Radków, m. i gm. Stronie Śląskie, m. i gm. Szczytna, m. i gm. Ząbkowice Śląskie, m. i gm. Złoty Stok

13

**DOLNY
ŚLĄSK**

ZWIĄZKI MIĘDZYGMINNE W WOJEWÓDZTWIE GOSPODARKA ODPADAMI

4.	Związek Gmin Zagłębia Miedziowego w Polkowicach	m. Chocianów, gm. Gaworzyce, gm. Grębocice, gm. Jerzmanowa, gm. Pęcław, m. Polkowice, m. Przemków, gm. Radwanice
5.	Związek Gmin Karkonoskich w Bukowcu	m. Karpacz, m. Kowary, gm. Mysłakowice, m. Piechowice, gm. Podgórzyn, m. Szklarska Poręba
6.	Związek Gmin Zlewni Górnej Baryczy w Krotoszynie (Woj. Wielkopolskie)	gm. Czajków, gm. Grabów n/Prosną, gm. Kobyła Góra, m. i gm. Kobylin, m. i gm. Koźmin Wielkopolski, m. i gm. Krotoszyń, m. i gm. Odolanów, m. i gm. Ostrzeszów, gm. Przygodzice, gm. Rozdrażew, gm. Sośnie, m. Sulmierzyce, m. i gm. Zduny, m. i gm. Pleszew, gm. Cieszków, m. i gm. Milicz
7.	Ekologiczny Związek Gospodarki Odpadami Komunalnymi „EKOGOK” w Gaci	m. Brzeg (*), gm. Skarbimierz (daw. gm. Brzeg*), gm. Lubsza (*), m. Oława, gm. Oława (*) – gminy z trenu woj. opolskiego

14

Realizacja Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Dolnego Śląska – Ewa Mańkowska, Piotr Błaszczów

ZWIĄZKI MIĘDZYGMINNE W WOJEWÓDZTWIE GOSPODARKA ODPADAMI

Porozumienia gmin i spółki międzygminne		
8.	Porozumienie gmin Międzygminny Związek Komunalny w Strzegomiu	Jaworzyna Śląska, Strzegom, Udanin, Dobromierz, Kostomłoty, Czarny Bór i Stare Bogaczowice.
9.	System Gospodarki Odpadami Eko-Sudety Spółka operatorska Sanikom Sp. z o.o. w Lubawce	Lubawka, Kamienna Góra, gm. w. Kamienna Góra, Marciszów, Czarny Bór, Mieroszów, Stare Bogaczowice, Bolków
10.	„Porozumienie legnickie” LPGK Sp. z o.o. w Legnicy	Legnica, Chojnów, Męcinka, Krotoszyce, Wądroże Wielkie, Miłkowice, Ruja, gm. w. Lubin, Paszowice, Kunice, Prochowice
11.	„Porozumienie bolesławieckie” Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Trzebieiniu	gminy miejska i wiejska Bolesławiec

15

ZWIĄZKI MIĘDZYGMINNE W WOJEWÓDZTWIE GOSPODARKA ODPADAMI

12.	„Porozumienie złotoryjskie” gmin korzystających ze składowiska Pielgrzymka	Złotoryja m., Złotoryja Gm. w., Pielgrzymka, Zagrodno, Świerzawa
13.	Centrum Utylizacji Odpadów Komunalnych Gmin Łużyckich w Lubaniu Sp. z o.o.	Lubań, gm. w. Lubań, Siekierczyn, Platerówka
14.	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych IZERY Sp. z o.o. w Lubomierzu	Lubomierz, Wleń, Stara Kamienica, Gryfów Śląski
15.	Porozumienie gmin powiatu kępińskiego, ostrzeszowskiego i oleśnickiego dla przygotowania i wykonania zadania pn. „Budowa zakładu zagospodarowania odpadów w Olszowej”.	m. Oleśnica, gm. w. Oleśnica, Syców, Dziadowa Kłoda i Międzybórz oraz gminy z Województwa Wielkopolskiego: Kępno, Baranów, Bralin, Doruchów, Łęka Opatowska, Perzów, Rychtal i Trzcínica

16

WPGO zawiera informacje dotyczące sposobu zagospodarowania poszczególnych rodzajów odpadów powstających w Województwie Dolnośląskim, a w szczególności:

1. Odpadów komunalnych.

2. Odpadów niebezpiecznych, w tym:

- Odpadów zawierających PCB,
- Olejów odpadowych,
- Zużytych akumulatorów i baterii,
- Odpadów medycznych i weterynaryjnych,
- Pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- Zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,
- Odpadów zawierających azbest,
- Przeterminowanych środków ochrony roślin oraz innych agrochemikaliów,
- Odpadów materiałów wybuchowych.

17

WPGO zawiera charakterystykę poszczególnych wariantów podziału Województwa Dolnośląskiego na regiony gospodarki odpadami komunalnymi

Wariant I

Wariant II

18

Realizacja Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Dolnego Śląska – Ewa Mańkowska, Piotr Błaszczów

W Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami zostały przedstawione wykazy składowisk odpadów komunalnych:

- będących w trakcie rekultywacji,
- zrehabilitowanych i w trakcie monitoringu poeksploatacyjnego,
- które uzyskały zgodę na zamknięcie,
- przewidzianych do zamknięcia w 2009 r.,
- przewidzianych do zamknięcia w latach 2010-2014,
- przewidzianych do funkcjonowania do wyczerpania się pojemności, obecnych kwater bez możliwości budowy nowych kwater,
- przewidzianych do funkcjonowania po 2014 r.

19

TERMICZNE PRZEKSZTAŁCANIE ODPADÓW - PROPOZYCJE LOKALIZACJI DWÓCH POTENCJALNYCH INSTALACJI

Jedna lokalizacja została zaproponowana na terenie gminy Brzeg Dolny. Propozycje lokalizacji spalarni zgłosił podmiot zewnętrzny PCC ROKITA S.A. dysponujący stosownymi warunkami techniczno-organizacyjnymi oraz infrastrukturą dla tego typu inwestycji. Biorąc pod uwagę realne możliwości budowy takich instalacji oraz wysokie koszty inwestycyjne wskazują, że realne uruchomienie tych instalacji można planować w latach 2016-18.

Druga lokalizacja instalacji termicznego przekształcania odpadów została zaproponowana dla centralnego regionu gospodarki odpadami obejmującego powiaty od głogowskiego na północy do wałbrzyskiego na południu, w skład którego wchodziłyby także powiaty: lubiński, legnicki, m. Legnica, świdnicki, wałbrzyski, a także dzierżoniowski, lwówecki, jeleniogórski i m. Jelenia Góra. Ostateczna lokalizacja będzie poprzedzona szczegółową analizą techniczno-ekonomiczną dla okresu perspektywicznego (rok 2020). Instalacja ta mogłaby przyjmować zarówno odpady komunalne zmieszane, jak i pozostałości po sortowaniu odpadów, w tym frakcje grube (powyżej 70 mm) pochodzące z pozostałych regionów gospodarki odpadami.

20

**DOLNY
ŚLĄSK**

INFORMACJA DOTYCZĄCA LIKWIDACJI MOGILNIKÓW

Województwo Dolnośląskie:

- opracowało wnioski i uzyskało dotacje z Funduszy Ochrony Środowiska (NFOŚiGW w Warszawie i WFOŚiGW we Wrocławiu),
- wyłoniło w drodze przetargu nieograniczonego wykonawcę, który przeprowadził prace polegające na **likwidacji mogilników** lokalizowanych w: Ludwikowicach (gm. Nowa Ruda, powiat kłodzki), Bożkowie (gm. Nowa Ruda, powiat kłodzki), Składowicach (gm. Lubin, powiat lubiński) oraz Iwinach (gm. Warta Bolesławiecka, powiat bolesławiecki).

21

**DOLNY
ŚLĄSK**

Aktualizacja WPGO
dostępna jest na stronie BIP
Urzędu Marszałkowskiego
Województwa
Dolnośląskiego, link:
<http://bip.umwd.dolnyslask.pl>
w zakładce
Ochrona Środowiska
Programy ochrony
środowiska i ich aktualizacje

22

Realizacja Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Dolnego Śląska – Ewa Mańkowska, Piotr Błaszczków

ZAMYKANIE SKŁADOWISK Z URZĘDU

Zgodnie z art. 54b ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r.

o odpadach (Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243) **w przypadku gdy:**

- składowisko odpadów lub jego wydzielona część nie spełniają wymogów technicznych lub formalnych określonych przepisami prawa lub
 - w wyniku przeprowadzonej kontroli wojewódzki inspektor ochrony środowiska stwierdzi, że na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na którym składowane są odpady komunalne, co najmniej od roku nie są przyjmowane odpady, lub
 - określona w decyzjach administracyjnych pojemność składowiska odpadów została zapełniona
- a **zarządzający składowiskiem nie wystąpił z wnioskiem** o zgodę na zamknięcie składowiska odpadów lub jego wydzielonej części – właściwy organ ze względu na lokalizację składowiska, **wykonuje ekspertyzę.**

23

ZAMYKANIE SKŁADOWISK Z URZĘDU

Właściwy organ, którym jest regionalny dyrektor ochrony środowiska dla przedsiębiorstw lub zdarzeń na terenach zamkniętych oraz marszałek województwa dla pozostałych przedsiębiorstw na podstawie ekspertyzy **wydaje decyzję o zamknięciu** składowiska odpadów:

- zarządzającemu składowiskiem odpadów albo
- władającemu powierzchnią ziemi, jeżeli zarządzający składowiskiem odpadów nie może zostać zidentyfikowany lub nie można wszcząć wobec niego postępowania egzekucyjnego, lub egzekucja okazała się bezskuteczna, albo
- wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta, właściwemu ze względu na lokalizację składowiska, jeżeli ani zarządzający składowiskiem ani władający powierzchnią ziemi nie mogą zostać zidentyfikowani lub nie można wszcząć wobec nich postępowania egzekucyjnego, lub egzekucja okazała się bezskuteczna.

24

**DOLNY
ŚLĄSK**

WYBRANE ZAŁOŻENIA DO PROJEKTU ZMIAN USTAWY O ODPADACH

- Plany gospodarki odpadami opracowywane będą na szczeblu **krajowym** – przez ministra właściwego do spraw środowiska i przyjmowane przez Radę Ministrów w drodze uchwały oraz **wojewódzkim** – przez zarząd województwa i uchwalane przez sejmik województwa
- Rezygnuje się z przygotowywania planów gospodarki odpadami na szczeblu **powiatu i gminy**. Merytoryczną podstawą realizacji zadań gminy mogą być także gminne programy ochrony środowiska. Instrumentem prawnym służącym realizacji celów określonych w wojewódzkim planie gospodarki odpadami będzie także regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy, sporządzany na podstawie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, stanowiący akt prawa miejscowego.
- Łącznie z uchwaleniem wojewódzkiego planu gospodarki odpadami sejmik województwa podejmie uchwałę w sprawie jego realizacji zgodną z tym planem. **Uchwała w sprawie realizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami będzie aktem prawa miejscowego**. W przypadku wybudowania nowych regionalnych instalacji ujętych w wojewódzki planie gospodarki odpadami, uchwała w sprawie jego realizacji obligatoryjnie będzie zmieniana w celu uwzględnienia tych instalacji.

25

**DOLNY
ŚLĄSK**

DECYZJE W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI

- **Wytwórcy odpadów** powstających w związku z eksploatacją instalacji będą obowiązani do uzyskania:
 1. **pozwolenia na wytwarzanie odpadów**, jeżeli wytwarzają odpady niebezpieczne o masie powyżej 1Mg rocznie lub odpady inne niż niebezpieczne o masie powyżej 5 tysięcy Mg rocznie,
 2. **pozwolenia zintegrowanego** na zasadach określonych w ustawie Prawo ochrony środowiska.
- W pozostałym zakresie rezygnuje się z decyzji administracyjnych dotyczących wytwarzania odpadów (programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi, programy gospodarki odpadami) oraz ze składania informacji o wytwarzanych odpadach i o sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami.
- Prowadzący instalacje do przetwarzania odpadów są zwolnieni z uzyskania pozwolenia na wytwarzanie odpadów w zakresie, w którym dotyczyłoby ono odpadów powstających w wyniku przetwarzania odpadów,

26

Realizacja Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Dolnego Śląska – Ewa Mańkowska, Piotr Błaszczów

DECYZJE W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI

- Zezwolenie na przetwarzanie odpadów (odzysk lub unieszkodliwianie) wydaje **marszałek województwa** właściwy ze względu na miejsce prowadzonej działalności. Na przetwarzanie odpadów lub ich zbieranie na terenach zamkniętych zezwolenie wydaje regionalny dyrektor ochrony środowiska. **Organem odwoławczym od decyzji wydawanych przez marszałka jest minister właściwy do spraw środowiska.**
- Do nowej ustawy o odpadach przenosi się dotychczasowe rozwiązania dotyczące wymagań dla wniosków i zezwoleń na odzysk lub unieszkodliwianie odpadów przy czym dodaje się wymóg określenia rodzaju i ilości odpadów powstających w wyniku przetwarzania odpadów, czynności w zakresie monitorowania i kontroli oraz zaleceń dotyczących zamknięcia obiektu i późniejszej ochrony, a także w przypadku, gdy zezwolenie wydawane jest dla instalacji termicznego przetwarzania odpadów. Przenosi się także wymagania dla wniosków i zezwoleń na zbieranie odpadów. **Do wniosku posiadacz obowiązany jest dołączyć decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach jeżeli jest wymagana.**

27

DECYZJE W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI

- Zezwolenie wydaje się na czas oznaczony, nie dłuższy niż 10 lat. **W przypadku nowej instalacji do przetwarzania odpadów** zezwolenie jest wydawane dwuetapowo:
 1. na okres potrzebny do rozruchu instalacji i osiągnięcia przez nią mocy przerobowych, nie dłuższy niż 1 rok,
 2. na okres nie dłuższy niż 10 lat po dokonaniu rozruchu instalacji i osiągnięciu przez nią mocy przerobowych oraz po przeprowadzeniu kontroli i wydaniu pozytywnej opinii o funkcjonowaniu instalacji przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska.
- Punkt 1 nie dotyczy składowisk odpadów.

28

**DOLNY
ŚLĄSK**

SKŁADOWANIE ODPADÓW

- Zarządzającym składowiskiem będzie podmiot prowadzący instalację (składowisko odpadów), który będzie obowiązany do uzyskania decyzji administracyjnych związanych z prowadzeniem składowiska odpadów tj. pozwolenia zintegrowanego lub zezwolenia na przetwarzanie odpadów oraz decyzji zatwierdzającej instrukcję prowadzenia składowiska odpadów. Zarządzającym składowiskiem będzie odpowiadał za całokształt działalności składowiska odpadów oraz będzie zobowiązany do realizacji wszystkich obowiązków wynikających z ww. decyzji. Powyższe postanowienia oznaczają, że podmiot prowadzący instalację dopiero po uzyskaniu decyzji zatwierdzającej instrukcję prowadzenia składowiska ma prawo przyjmować odpady do składowania. Zarządzający składowiskiem odpadów będzie zobligowany do posiadania tytułu prawnego do całej nieruchomości, na której znajduje się składowisko odpadów, wraz ze wszystkimi instalacjami i urządzeniami, związanymi z prowadzeniem tego składowiska, w okresie obejmującym fazę eksploatacyjną i poeksploatacyjną.

29

**DOLNY
ŚLĄSK**

SKŁADOWANIE ODPADÓW

- Zarządzający składowiskiem odpadów tworzy **fundusz rekultywacyjny**, na którym gromadzone są środki pieniężne na działania związane z zamknięciem, rekultywacją, monitoringiem i nadzorem nad składowiskiem do zakończenia trwania fazy poeksploatacyjnej. Utworzenie funduszu może mieć formę odrębnego rachunku bankowego, rezerwy lub gwarancji bankowej. Zarządzający składowiskiem odpadów podaje do publicznej wiadomości, w tym zamieszcza na stronie internetowej o ile ją posiada, udział w ogólnej cenie za przyjęcie odpadów do składowania, kosztów odprowadzanych na fundusz. **Fundusz rekultywacyjny jest czym innym niż zabezpieczenie roszczeń** o którym mowa w ustawie Prawo ochrony środowiska, które mają pozwolić na wykonanie obowiązku usunięcia negatywnych skutków w środowisku w fazie poeksploatacyjnej a które są w dyspozycji organu m.in. w przypadku gdy zarządzający nie wykona ww. obowiązków. **Fundusz rekultywacyjny ma umożliwić zarządzającemu składowiskiem zgromadzenie środków finansowych na wykonanie jego obowiązków w fazie poeksploatacyjnej.** Środki te pozostają z dyspozycji zarządzającego środowiskiem.

30

Realizacja Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Dolnego Śląska – Ewa Mańkowska, Piotr Błaszczów

SKŁADOWANIE ODPADÓW

- Zarządzającym gminnym składowiskiem odpadów **nie może być jednostka sektora finansów publicznych**. Gmina może utworzyć podmiot niebędący taką jednostką lub powierzyć zarządzanie podmiotowi niebędącemu taką jednostką na zasadach określonych w ustawie z dnia 20 grudnia 1996 roku o gospodarce komunalnej (Dz. U. z 1997 r. Nr 9 poz. 43, z późn. zm.). W przypadku, gdy w chwili wejścia w życie ustawy zarządza składowiskiem odpadów jednostka sektora finansów publicznych, gmina jest obowiązana dostosować się do wymagań ustawy w ciągu roku od dnia wejścia w życie ustawy. Podmiot zarządzający gminnym składowiskiem odpadów tworzy fundusz rekultywacyjny na ogólnych zasadach.
- Organ właściwy do wydania pozwolenia na budowę składowiska **odmawia** jego wydania jeżeli **budowa** składowiska odpadów **nie jest określona w wojewódzkim planie gospodarki odpadami**.

31

SKŁADOWANIE ODPADÓW

- **Organem właściwym** do zatwierdzenia bądź odmowy zatwierdzenia instrukcji prowadzenia składowiska jest **regionalny dyrektor ochrony środowiska** – dla przedsięwzięć i zdarzeń na terenach zamkniętych, oraz **marszałek województwa** dla pozostałych przedsięwzięć i zdarzeń.
- Zamknięcie składowiska odpadów lub jego wydzielonej części wymaga zgody właściwego organu (**marszałka województwa** lub **regionalnego dyrektora ochrony środowiska**).
- **Zmiana podmiotu zarządzającego** składowiskiem wymaga **przeniesienia wszystkich decyzji związanych z prowadzeniem składowiska** na nowego zarządzającego oraz uzyskania przez nowego zarządzającego tytułu prawnego do całego składowiska odpadów. Podmiot zainteresowany przejęciem składowiska składa wniosek o przeniesienia na niego praw i obowiązków wynikających z odpowiednich decyzji: zatwierdzającej instrukcję prowadzenia składowiska odpadów, zezwolenia na przetwarzanie odpadów, decyzji o zgodzie na zamknięcie składowiska (jeżeli przejęcie składowiska następuje po jego zamknięciu). Przeniesienie praw i obowiązków z pozwolenia zintegrowanego następuje na zasadach określonych w ustawie Prawo ochrony środowiska. Przeniesienie decyzji jest możliwe wówczas gdy wyrażą na to zgodę dotychczasowy i nowy zarządzający. Podmiot zainteresowany przejęciem daje rękojmię prawidłowego wykonania wszystkich obowiązków wynikających z ww. decyzji. Z dniem gdy decyzja przenosząca prawa i obowiązki stanie się ostateczna, środki zgromadzone w funduszu rekultywacyjnym przechodzą z mocy prawa na nowego zarządzającego. W decyzji przenoszącej prawa i obowiązki określa się formą i wysokość zabezpieczenia roszczeń. Ww. decyzja wywołuje skutki prawne po uzyskaniu tytułu prawnego do nieruchomości, instalacji i urządzeń związanych z prowadzeniem składowiska.

32

**DOLNY
ŚLĄSK**

REDYSTRYBUCJA WPŁYWÓW Z OPŁAT ZA SKŁADOWANIE ODPADÓW ORAZ OPŁAT KARNYCH ZA SKŁADOWANIE

ODPADÓW

- Urząd Marszałkowski prowadzi odrębny rachunek bieżący w celu gromadzenia i redystrybucji wpływów z opłat za składowanie odpadów i opłat karnych za składowanie odpadów. Wpływy te, powiększone o przychody z oprocentowania środków na rachunku bankowym są przekazywane na rachunki bankowe Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), właściwego terytorialnie wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, budżetów gmin, na terenie których zlokalizowane są składowiska odpadów, oraz **budżetów związków międzygminnych lub gmin prowadzących systemową (w układzie regionów) gospodarkę odpadami komunalnymi**.
- Wpływy z opłat za składowanie odpadów i opłat karnych za składowanie odpadów, z uwzględnieniem pomniejszenia o 5% (koszty egzekucji opłat, weryfikacji ustalenia ich wysokości), stanowią **w 10% dochód budżetu gminy** na terenie której zlokalizowane jest składowisko. Jeżeli składowisko odpadów jest zlokalizowane na terenie więcej niż jednej gminy dochód podlega podziałowi proporcjonalnie do powierzchni zajmowanych przez składowisko na obszarze tych gmin. Wpływy z ww. opłat po dokonaniu podziału o którym mowa wyżej stanowią **w 25% przychód NFOŚiGW a w 35% przychód WFOŚiGW i w 40% dochody budżetów związków międzygminnych lub gmin prowadzących systemową (w układzie regionów) gospodarkę odpadami komunalnymi**.

33

**DOLNY
ŚLĄSK**

REDYSTRYBUCJA WPŁYWÓW Z OPŁAT ZA SKŁADOWANIE ODPADÓW ORAZ OPŁAT KARNYCH ZA SKŁADOWANIE

ODPADÓW

- Podział wpływów z opłat za składowanie odpadów i opłat karnych za składowanie odpadów pomiędzy związki międzygminne lub gminy prowadzące systemową gospodarkę odpadami komunalnymi następuje:
 1. w przypadku związków międzygminnych – proporcjonalnie do liczby mieszkańców obsługiwanych przez dany system,
 2. w przypadku gmin – proporcjonalnie do liczby mieszkańców obsługiwanych przez dany system oraz liczby mieszkańców poszczególnych gmin.
- W przypadku **nieprowadzenia systemu gospodarki odpadami komunalnymi** przez gminy należące do regionu wskazanego w wojewódzkim planie gospodarki odpadami, wpływy, które by przypadały tym gminom albo utworzonemu przez nie związkowi i międzygminnemu, będą stanowiły **przychód właściwego terytorialnie WFOŚiGW**.
- Wpływy z opłat za składowanie odpadów i opłat karnych za składowanie odpadów zwiększają wysokość zobowiązania związanego z realizacją zadania własnego gminy polegającego na finansowaniu ochrony środowiska i gospodarki wodnej w zakresie określonym z ustawy Prawo ochrony środowiska.
- **Stawki opłat będą znacznie wyższe od stawek obecnych (górna stawka opłat za składowanie ma wynosić 400 zł za umieszczenie 1 Mg odpadów na składowisku).**

34

Realizacja Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Dolnego Śląska – Ewa Mańkowska, Piotr Błaszczów

URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA
DOLNOŚLĄSKIEGO

DZIĘKUJĘ

Piotr Błaszczów
Dyrektor Wydziału Środowiska

35

**DOLNY
ŚLĄSK**

dobra perspektywa
www.umwd.dolnyslask.pl

36

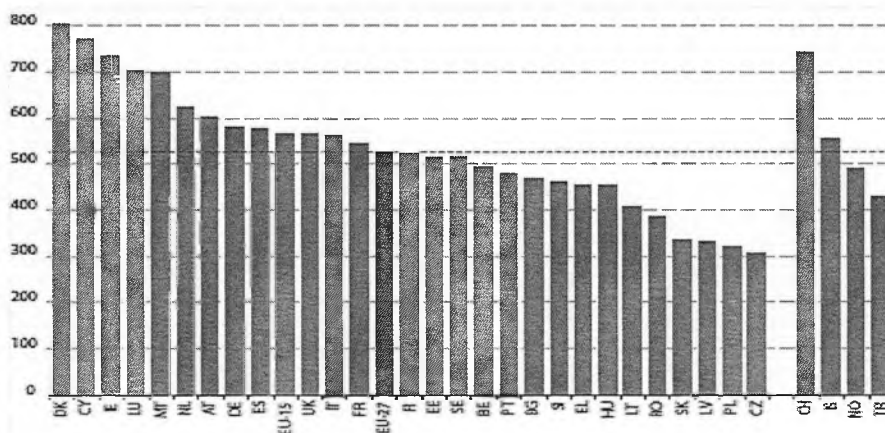

Nowoczesne systemy gospodarowania odpadami komunalnymi w Europie – praktyki krajów UE

Emilia den Boer
Ryszard Szpadt
Instytut Inżynierii Ochrony Środowiska
Politechniki Wrocławskiej

1. Wprowadzenie

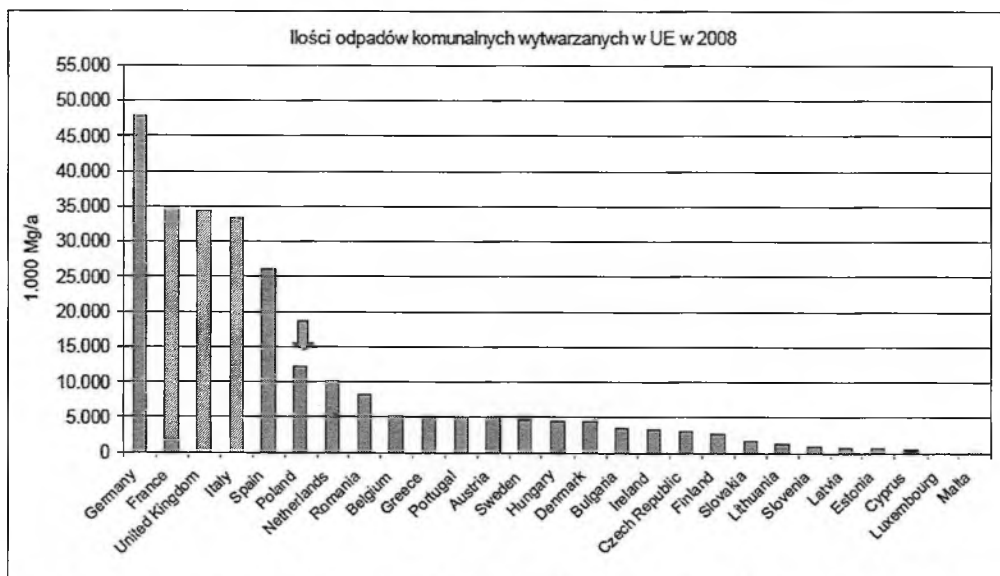
Polityka odpadowa, a w szczególności w odniesieniu do gospodarki odpadami komunalnymi jest jednym z głównych elementów polityki ochrony środowiska Unii Europejskiej. Odpady komunalne wciąż stanowią duży problem w Unii Europejskiej, głównie z uwagi na stale rosnącą ich ilość w przeliczeniu na mieszkańca oraz dużą rozbieżność w sposobach ich zagospodarowania w poszczególnych państwach członkowskich. Średni wskaźnik wytwarzania odpadów komunalnych w Europie wynosi 520 kg na mieszkańca rocznie. Z oficjalnych danych Eurostatu wynika, że w Polsce ten wskaźnik jest najniższy w całej Europie i wynosi nieco powyżej 300 kg/mieszkańca i rok. Państwa bardziej zamożne wytwarzają zdecydowanie więcej odpadów, np. Dania przekroczyła 800 kg odpadów komunalnych na mieszkańca i rok.

Rys. 1. Średnie wskaźniki wytwarzania odpadów komunalnych w państwach europejskich w 2008 roku, na podstawie danych Eurostatu (kg/Ma)

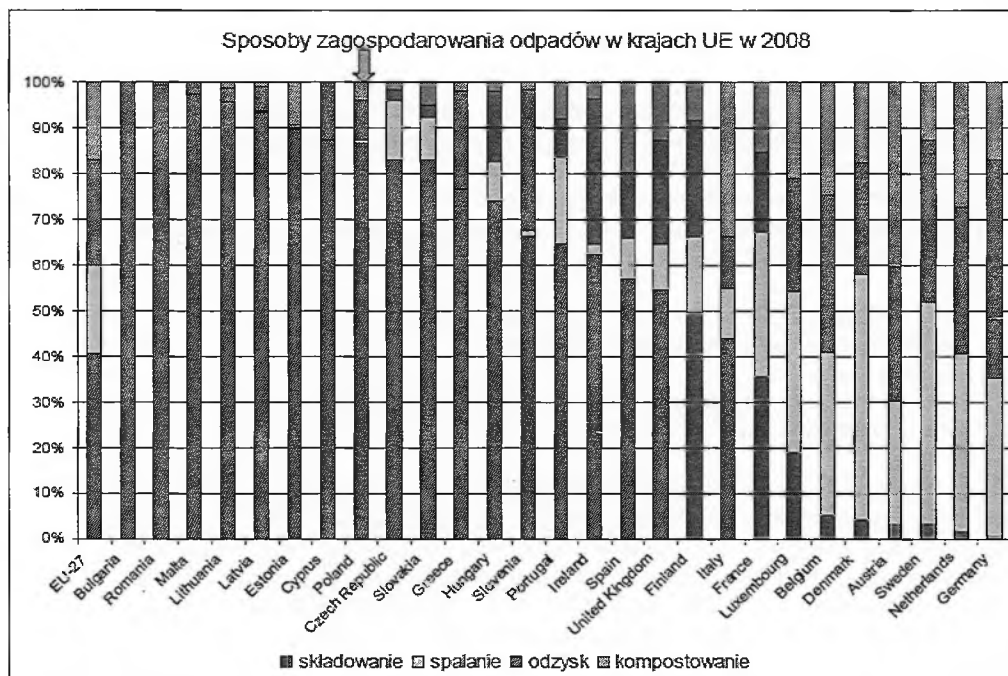

Nowoczesne systemy gospodarowania odpadami komunalnymi w Europie – Ryszard Szpadt

Rys. 2. Całkowite ilości wytwarzanych odpadów komunalnych w krajach UE na podstawie danych Eurostatu (Obermeier 2010)

Sposoby gospodarowania odpadami komunalnymi przedstawiono na rys. 3 w podziale na składowanie, spalanie, recykling i kompostowanie. Składowanie jest dalej dominującym sposobem zagospodarowania odpadów w nowych krajach członkowskich Unii. Udział recyklingu jest najwyższy w Niemczech, Szwecji, Szwajcarii, Danii i Holandii. W tych samych państwach udział termicznego przetwarzania jest również bardzo wysoki. Do krajów członkowskich UE o najwyższym udziale kompostowania bioodpadów należą: Austria, Włochy, Holandia i Belgia. W niektórych państwach, jak np. w Wielkiej Brytanii w ostatnich dziesięciu latach osiągnięto ogromny postęp w rozwoju technologii zagospodarowania odpadów. W Wielkiej Brytanii do niedawna głównie składowano odpady komunalne, teraz składa się nieco powyżej 50% ich masy.

Rysunek 3. Sposoby zagospodarowania odpadów komunalnych w krajach UE , na podstawie danych Eurostatu (Obermeier 2010)

W ostatnim czasie coraz częściej odchodzi się od stosowania pojęcia gospodarki odpadami, na rzecz gospodarki surowcami. Recykling i odzysk energetyczny odpadów nabiera coraz większego znaczenia praktycznego w kontekście:

- 1) zagrażającego wyczerpania się niektórych z kluczowych surowców, jak np. pierwiastków ziem rzadkich stosowanych w elektronice oraz paliw kopalnych, w tym ropy naftowej i gazu oraz
- 2) nierównomiernego rozmieszczenia tych bogactw naturalnych, co się wiąże z kontrolowaniem ich obrotu poprzez kilka państw, co w niedalekiej przyszłości może doprowadzić do znacznego wzrostu ich cen.

Prowadzi to do wzrostu znaczenia odzysku, w tym recyklingu, w gospodarce odpadami oraz stosowania w niedalekiej przyszłości tych technologii odzysku, które do tej pory były nieopłacalne ze względów ekonomicznych. Nowe pojęcia produktu ubocznego i możliwości zmiany statusu odpadu na status produktu (dyrektywa 2008/98/WE) wpłyną prawdopodobnie w przyszłości na modyfikacje obecnie stosowanych praktyk w zakresie gospodarowania odpadami.

2. Elementy systemu gospodarki odpadami komunalnymi.

System gospodarki odpadami komunalnymi obejmuje następujące główne elementy:

1. Wytwarzanie odpadów, w tym zapobieganie wytwarzaniu i minimalizację ilości wytwarzanych odpadów
2. Zbieranie odpadów przez mieszkańców w pojemnikach i kontenerach, ze szczególnym uwzględnieniem selektywnego zbierania wybranych frakcji

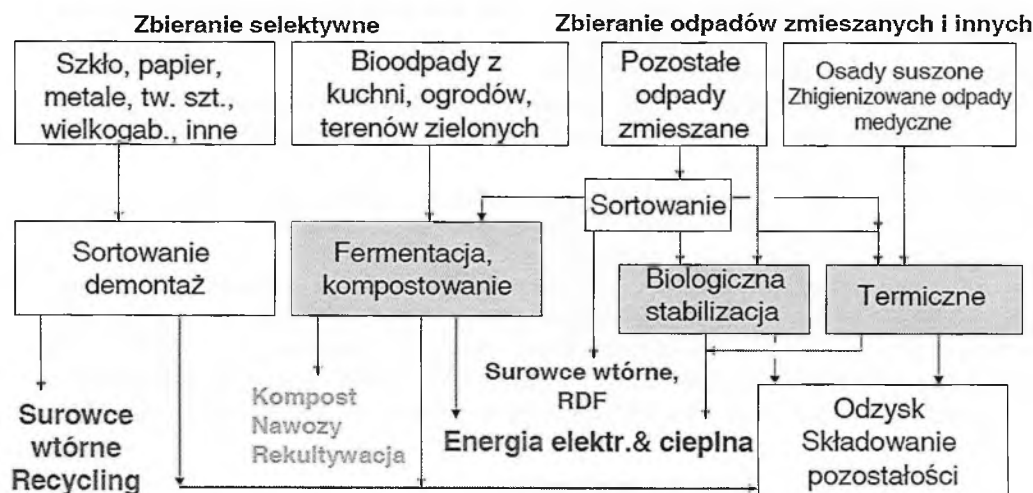

Nowoczesne systemy gospodarowania odpadami komunalnymi w Europie – Ryszard Szpadt

- surowcowych, odpadów ulegających biodegradacji (w tym zwłaszcza bioodpadów) oraz odpadów niebezpiecznych, a następnie ich odbieranie poprzez zakłady komunalne i/lub przedsiębiorców prowadzących działalność w tym zakresie,
3. Transport odpadów do zakładów ich zagospodarowania, który często poprzedzony jest przeładunkiem odpadów do większych pojazdów,
 4. Przetwarzanie odpadów, które zgodnie z polityką i prawem Unii Europejskiej (dyrektywa 2008/98/EC) powinno uwzględniać hierarchię postępowania z odpadami, czyli:
 - a. zapobieganie (które jednak na tym etapie ma już niewielkie znaczenie);
 - b. przygotowywanie do ponownego użycia;
 - c. recykling;
 - d. inne metody odzysku, np. odzysk energii; oraz
 - e. unieszkodliwianie.

Warto wspomnieć, że nowa dyrektywa ramowa wprowadza zapis umożliwiający odstępianie od hierarchii postępowania z odpadami, uznając, że państwa członkowskie powinny podejmować środki sprzyjające rozwiązaniom, które dają najlepszy dla środowiska wynik całkowity. Może to oznaczać dla niektórych strumieni odpadów odstępianie od tej hierarchii, jeżeli jest to uzasadnione wynikami oceny cyklu życia, obejmującej całkowity wpływ na środowisko związany z wytwarzaniem i gospodarowaniem takimi odpadami.

Rys. 4. przedstawia podstawowy model zagospodarowania odpadów komunalnych. W dalszej części opracowania skoncentrowano się na dwóch zagadnieniach – selektywnym zbieraniu oraz termicznym przekształcaniu.

Rys. 4. Ogólny model gospodarowania odpadami komunalnymi

3. Selekttywne zbieranie odpadów w krajach UE

Uzyskanie wymaganych przez nową dyrektywę ramową bardzo wysokich poziomów przygotowania do ponownego wykorzystania lub recyklingu czterech rodzajów odpadów przynajmniej z gospodarstw domowych: papieru, tworzyw sztucznych, szkła i metali (min. 50% w roku 2020) wymagać będzie całkowitej reorganizacji istniejącego systemu selektywnego zbierania tych odpadów w Polsce w kierunku wielokrotnego zwiększenia jego wydajności. Wysoki poziom recyklingu i kompostowania nieodzownie wiąże się z poziomem zbierania selektywnego poszczególnych strumieni odpadów. Państwa, które osiągnęły wysoki poziom recyklingu już od dawna rozwijają i systematycznie udoskonalają selektywne zbieranie odpadów od mieszkańców. Dobrym tego przykładem jest m.in. region Flandrii w Belgii. Flandria koncentruje się na minimalizacji ilości odpadów zmieszanych. Średnia ilość pozostałych odpadów komunalnych we Flandrii wynosi około 150 kg na osobę, co stanowi ok. 30% wszystkich wytwarzanych odpadów. 42 flamandzkie gminy wytwarzają poniżej 100 kg odpadów zmieszanych na osobę i na rok, a dwie gminy (Herenthout i Balen) nawet mniej niż 70 kg na osobę.

Z punktu widzenia mieszkańców, najmniej trudności sprawia zbieranie odpadów zmieszanych w jednym pojemniku, bez wydzielania ich frakcji materiałowych. Jednakże, odpady surowcowe mają wysoką wartość tylko wtedy, kiedy zbierane są selektywnie. Ręczne lub automatyczne wydzielanie tych odpadów ze zmieszanych odpadów komunalnych po ich sortowaniu mechanicznym na sitach prowadzi do wydzielenia tylko niewielkiej części czystych frakcji surowcowych. Badania czystości grubych frakcji odpadów, wydzielanych na sitach ze zmieszanych odpadów komunalnych, przeprowadzone we Wrocławiu, wykazały, że tylko ok. 8% całkowitej masy zmieszanych odpadów komunalnych stanowią frakcje surowcowe dobrej jakości, które można z frakcji grubych (powyżej 80-100 mm) wydzielić ręcznie do recyklingu. Nigdzie w Unii Europejskiej nie stosuje się wyłącznie mechanicznego wydzielania surowców ze zmieszanych odpadów. Stanowi ono jedynie uzupełnienie selektywnego zbierania.

Rozróżnia się dwa podstawowe typy systemów selektywnego zbierania odpadów:

- system odbierania u źródła („od drzwi do drzwi”), w którym wyselekcjonowane frakcje odpadów odbierane zostają bezpośrednio z posesji. W tym systemie mieszkańcy zostają wyposażeni w przydomowe pojemniki lub worki, do których zbierają wybrane frakcje odpadów, odbierane w określonym rytmie,
- system „donoszenia” w którym mieszkańcy muszą dostarczyć zebrane przez siebie w domach frakcje odpadów do miejsca lokalizacji zbiorczego kontenera umieszczonego w pewnej odległości.

W zależności od typu zabudowy i charakteru środowiska miejskiego, występują różne modele systemów zbierania odpadów, co czasem utrudnia wyraźne rozgraniczenie między dwoma opisanymi systemami. Na przykład, w zabudowie wielorodzinnej najczęściej znajduje zastosowanie system donoszenia, nawet w przypadku zmieszanych odpadów, gdyż wszyscy mieszkańcy muszą przetransportować odpady na pewną odległość.

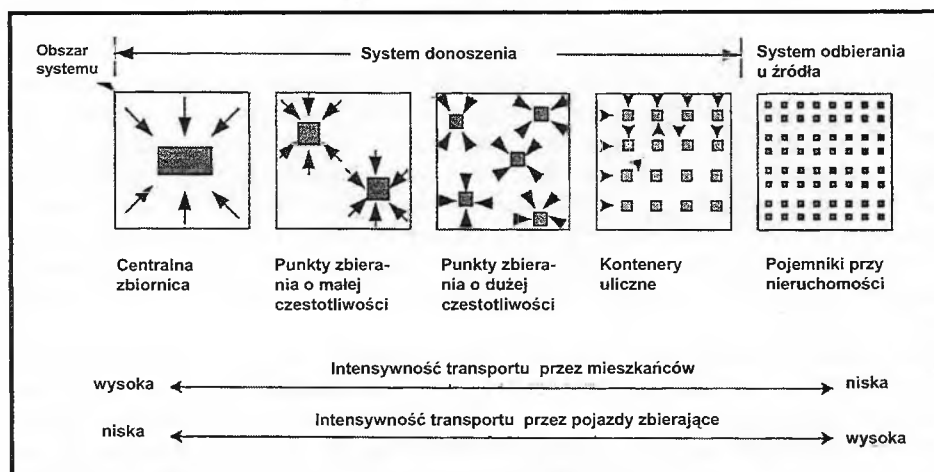
Z drugiej strony, odległość ta jest najczęściej tak nieznaczna, że można ten system potraktować jako system zbierania u źródła. Rys. 5 przedstawia koncepcje obu systemów. W odniesieniu do systemu donoszenia, skrajnym jego przypadkiem jest tak zwana zbiornica odpadów, czyli centralny punkt zbierania odpadów, do którego mieszkańcy muszą dowozić zbierane przez siebie selektywnie frakcje odpadów na znaczną odległość. Wybór konkretnego rozwiązania systemu zbierania odpadów zależy od:

- gęstości zaludnienia,
- struktury zabudowy,

Nowoczesne systemy gospodarowania odpadami komunalnymi w Europie – Ryszard Szpadt

- rodzajów wydzielanych frakcji odpadów,
- pożądanego poziomu selektywnego zbierania,
- planowanych kosztów selektywnego zbierania.

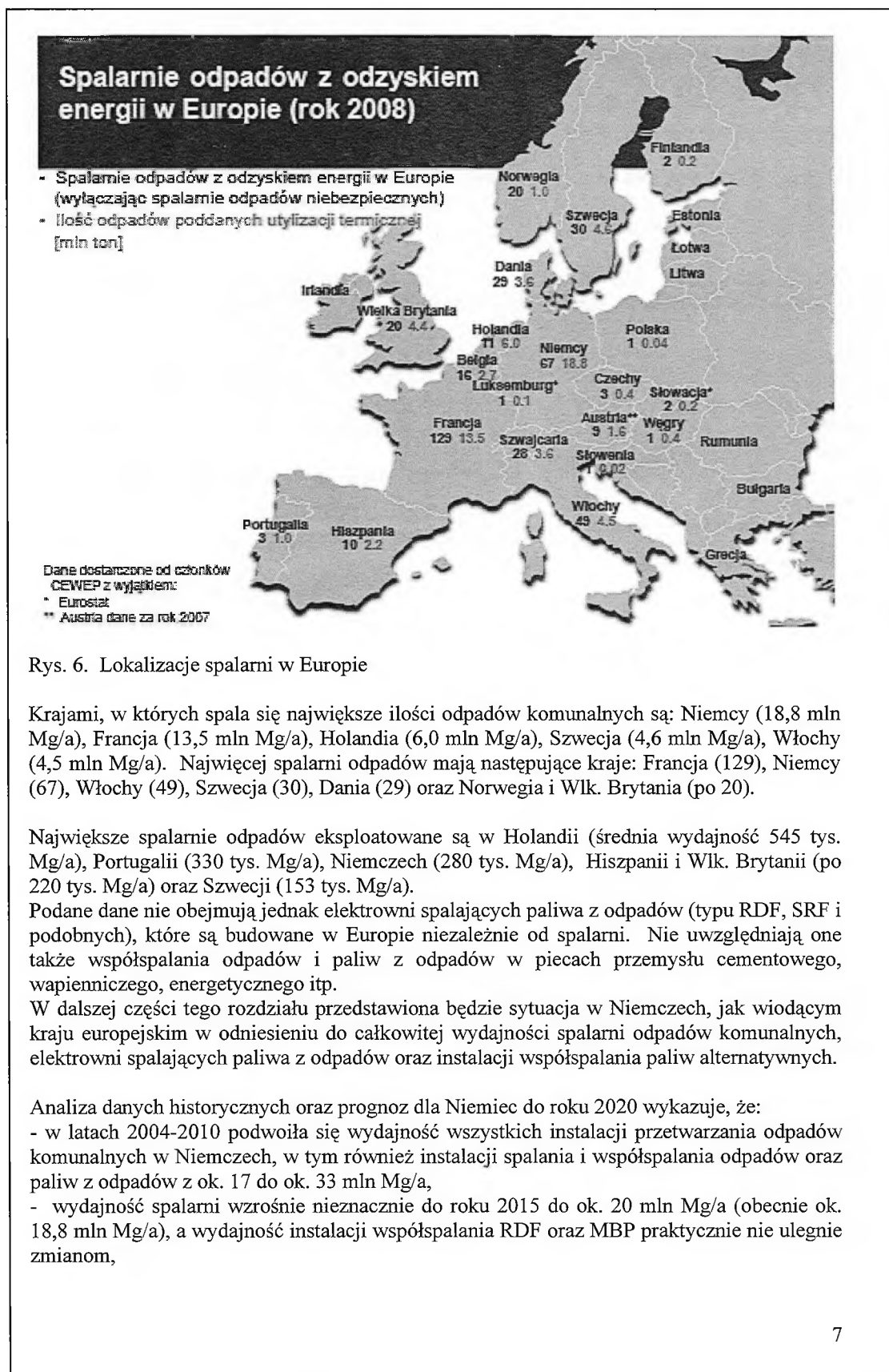

Rys. 5. Koncepty podstawowych systemów zbierania odpadów (McDougall i in. 2001)

Generalnie, dla uzyskania wysokiego poziomu zbierania selektywnego zwiększyć należy udział systemu odbierania odpadów u źródła znacznie bardziej efektywnego od systemu „donoszenia”, co potwierdzają dane z większości krajów. W systemie donoszenia należy z kolei zwiększyć dostępność pojemników, aby były bliżej mieszkańców – oznacza to konieczność zwiększenie nasycenia powierzchni miasta pojemnikami.

4. Termiczne przekształcanie odpadów w Europie

Wg danych organizacji CEWEP, reprezentującej ok. 390 spośród ok. 420 zakładów termicznego przekształcania odpadów w Europie, w zakładach zrzeszonych w CEWEP przetworzono w 2008 roku ok. 59 mln Mg odpadów, podczas gdy we wszystkich zakładach (łącznie z niezrzeszonymi w CEWEP) ok. 69 mln Mg odpadów. Mapę spalarni odpadów komunalnych w Europie przedstawiono poniżej (CEWEP 2010) – rys. 6.

Rys. 6. Lokalizacje spalarni w Europie

Krajami, w których spala się największe ilości odpadów komunalnych są: Niemcy (18,8 mln Mg/a), Francja (13,5 mln Mg/a), Holandia (6,0 mln Mg/a), Szwecja (4,6 mln Mg/a), Włochy (4,5 mln Mg/a). Najwięcej spalarni odpadów mają następujące kraje: Francja (129), Niemcy (67), Włochy (49), Szwecja (30), Dania (29) oraz Norwegia i Wlk. Brytania (po 20).

Największe spalarnie odpadów eksploatowane są w Holandii (średnia wydajność 545 tys. Mg/a), Portugalii (330 tys. Mg/a), Niemczech (280 tys. Mg/a), Hiszpanii i Wlk. Brytanii (po 220 tys. Mg/a) oraz Szwecji (153 tys. Mg/a).

Podane dane nie obejmują jednak elektrowni spalających paliwa z odpadów (typu RDF, SRF i podobnych), które są budowane w Europie niezależnie od spalarni. Nie uwzględniają one także współspalania odpadów i paliw z odpadów w piecach przemysłu cementowego, wapienniczego, energetycznego itp.

W dalszej części tego rozdziału przedstawiona będzie sytuacja w Niemczech, jak wiodącym kraju europejskim w odniesieniu do całkowitej wydajności spalarni odpadów komunalnych, elektrowni spalających paliwa z odpadów oraz instalacji współspalania paliw alternatywnych.

Analiza danych historycznych oraz prognoz dla Niemiec do roku 2020 wykazuje, że:

- w latach 2004-2010 podwoiła się wydajność wszystkich instalacji przetwarzania odpadów komunalnych w Niemczech, w tym również instalacji spalania i współspalania odpadów oraz paliw z odpadów z ok. 17 do ok. 33 mln Mg/a,
- wydajność spalarni wzrośnie nieznacznie do roku 2015 do ok. 20 mln Mg/a (obecnie ok. 18,8 mln Mg/a), a wydajność instalacji współspalania RDF oraz MBP praktycznie nie ulegnie zmianom,

Nowoczesne systemy gospodarowania odpadami komunalnymi w Europie – Ryszard Szpadt

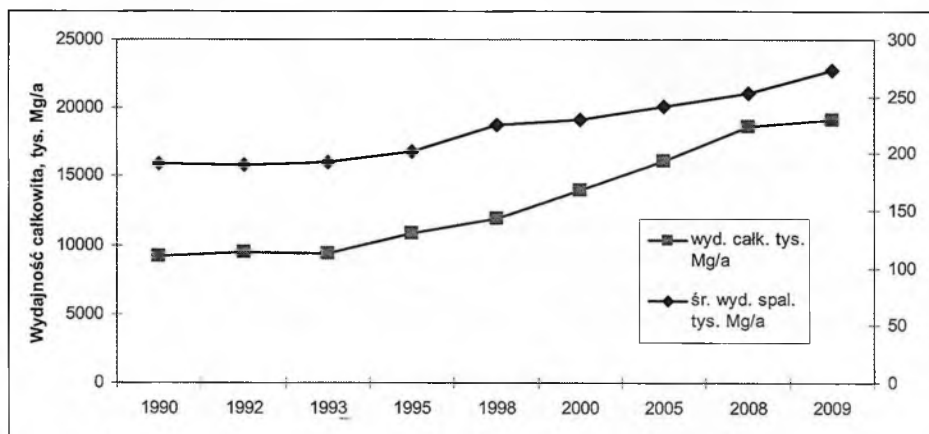
- znacząco (w stosunku do poziomu roku 2008) wzrosła natomiast wydajność elektrowni na RDF do ok. 7 mln Mg/a.

- łączna wydajność wszystkich instalacji przetwarzania mechaniczno-biologicznego i termicznego odpadów wyniesie ok. 34 mln Mg/a w roku 2010 i ok. 35 mln Mg/a w roku 2020.

Przedstawiony tak wysoki postęp rozwoju termicznego przekształcania odpadów w Niemczech jest konieczny dla zrealizowania postawionego już wcześniej celu – zaprzestania składowania odpadów po roku 2020.

Stosownie do danych Umweltbundesamt (stan na grudzień 2009) w Niemczech eksploatowanych było 69 spalarni odpadów komunalnych o łącznej przepustowości 18,8 mln Mg/a. Średnia przepustowość spalarni wynosi 272 449 Mg/a, jednak zakres zmienności wydajności jest bardzo szeroki od 40 tys. Mg/a do 700 tys. Mg/a. Najwięcej jest spalarni w zakresie przepustowości 101-300 tys. Mg/a, łącznie 37 instalacji o łącznej przepustowości ok. 7200 tys. Mg/a i średniej wydajności ok. 195 tys. Mg/a. Największą łączną wydajność mają spalarnie w zakresie przepustowości 201-300 tys. Mg/a, łącznie 4358 tys. Mg/a i średnia wydajność wynosi 242 tys. Mg/a.

Na rys. 7 przedstawiono rozwój całkowitej i jednostkowej wydajności spalarni w Niemczech w latach 1990-2009.

Rys. 7. Rozwój wydajności spalarni odpadów w Niemczech

Począwszy od 1993 roku obserwuje się ciągły rozwój spalarni odpadów w Niemczech, w tym okresie ich łączna wydajność podwoiła się od 9,2 mln Mg/a do ok. 18,8 mln Mg/a, a średnia wydajność spalarni wzrosła od 191 tys. Mg/a do 230 tys. Mg/a. W ostatnich latach budowano głównie duże instalacje o wydajności ponad 300 tys. Mg/a, a także zwiększano wydajność niektórych już istniejących instalacji.

Niemcy są jednak również wiodącym krajem europejskim w zakresie spalania i współspalania paliwa zastępczego z odpadów jako głównego paliwa. Łączna wydajność 33 instalacji, łącznie z tymi 5 zakładami, które zostaną wybudowane w 2011 roku wyniesie 5693 tys. Mg/a, przy średniej przepustowości instalacji 172,5 tys. Mg/a i zakresie wydajności od 25 tys. Mg/a do 675 tys. Mg/a (Umweltbundesamt). Większość tych instalacji zbudowano w latach 2007-2010. Paliwa są wytwarzane z odpadów innych niż niebezpieczne, głównie pochodzenia przemysłowego, ale także są to grube frakcje odpadów komunalnych, w tym wielkogabarytowych, tworzywa sztuczne, itp.

Potencjał produkcji średniokalorycznych paliw alternatywnych (Ersatzbrennstoffe – o min. wartości opałowej > 11 MJ/kg) i wysokokalorycznych paliw wtórnych (Sekundärbrennstoffe – o min. wartości opałowej > 18 MJ/kg) które mogły zostać wykorzystane, jeśli istniałyby ku temu techniczne możliwości odzysku energetycznego, został oszacowany na 6,9 mln Mg w roku 2008 (NABU 2008). Z tej ilości niespełna 4,9 mln Mg stanowiły średniokaloryczne paliwa alternatywne i około 2 mln Mg wysokokaloryczne paliwa wtórne.

Prognozy opracowane przez (NABU 2008) wskazują, że do roku 2020 spodziewana jest redukcja ilości wytwarzanych paliw o 13% do ok. 6 mln Mg. Prognozowane jest zamykanie kolejnych zakładów MBP, zwłaszcza tych opartych o technologię biostabilizacji, lub ich przekształcanie w instalacje do produkcji paliw.

Elektrownie lub elektrociepłownie spalające paliwo z odpadów zastępują spalarnie odpadów i spełniają wymagania dyrektywy spalarniowej w zakresie warunków technicznych oraz emisji ze spalania odpadów. Instalacje te są wyposażone często w piece fluidalne o wyższej sprawności niż piece rusztowe stosowane w spalarniach, paliwo jest bardziej jednorodne niż surowe odpady, dzięki czemu łatwiej jest kontrolować proces spalania oraz oczyszczania gazów odlotowych. Paliwa mają wyższą wartość opałową od odpadów surowych, dzięki czemu produkcja energii jest wyższa w tych elektrowniach niż w spalarniach o tej samej przepustowości masowej. Wiele z tych zakładów wytwarza tylko energię ciepłą wykorzystywaną w postaci pary technologicznej w obsługiwanych przez nie zakładach, dla których potrzeb są budowane i lokalizowane w ich sąsiedztwie. Część z pozostałych wytwarza z kolei tylko energię elektryczną, a efektywność energetyczna tego procesu przekracza 30%.

Elektrownie na paliwa alternatywne były budowane w Niemczech z kilku powodów:

- dla uniknięcia protestów związanych z budową spalarni,
- dla wykorzystania paliw zastępczych z budowanych zakładów MBP, stanowiących częściowe zastępcze rozwiązanie dla spalania zmieszanych odpadów komunalnych,
- dla uzyskania efektów ekologicznych w postaci ograniczenia emisji CO₂ w wyniku zastąpienia części paliw konwencjonalnych paliwem alternatywnym zawierającym w części biomasę.

Wadą tych rozwiązań jest konieczność budowy 2 zakładów – produkcji paliwa oraz spalania tego paliwa. Jest to droższe inwestycyjnie i eksploatacyjnie od bezpośredniego spalania odpadów komunalnych (tabela 1).

Tabela 1. Opłaty za przyjęcie odpadów do instalacji termicznego i mechaniczno-biologicznego przetwarzania w Niemczech (Obermeier 2009)

Rejon	Land	Inst. TPOK €/Mg	Inst. MBP €/Mg	Elektrownie na RDF €/Mg
Północny	Hamburg i Schleswig-Holstein	100-170	75-108	50-85
	Niedersachsen i Bremen	75-160	75-149	
Wschodni	Berlin i Brandenburg	149	135-153	25-90
	Sachsen-Anhalt	80-100	90-126	
	Sachsen	105-130	83	
	Thüringen	131	140	
	Mecklenburg- Vorpommern	75-130	85-107	
Zachodni	Nordrhein-Westfalen	117-220	91,5-230	do 70
	Hessen	145-206	119	
	Saarland i Rheinland-Pfalz	87-170	130-156	
Południowy	Bayern	90-200	130	95-100
	Baden-Württemberg	110-210	210	

Nowoczesne systemy gospodarowania odpadami komunalnymi w Europie – Ryszard Szpadt

Opłaty te są silnie zróżnicowane w poszczególnych landach Niemiec, generalnie są niższe we wschodnich landach (dawna NRD) niż w pozostałych landach, co wiąże się generalnie z niższym standardem życia mieszkańców we wschodnich landach. Opłaty w instalacjach MBP są zbliżone lub nieco niższe niż w instalacjach termicznych – spalarniach, jednak należy pamiętać o dodatkowych kosztach składowania stabilizatu i przyjęcia paliwa do współspalania w elektrowniach i cementowniach lub spalania w elektrowniach na RDF. Należy tu podkreślić, że elektrownie obniżyły w ostatnich latach opłaty za przyjęcie paliw alternatywnych do przetwarzania i odzysku energii, co wpłynęło istotnie na powodzenie tych projektów i dostawy paliw od ich wytwórców – instalacji MBP, mających wcześniej problemy ze zbytem paliw i utrzymaniem działalności ze względu na niską efektywność ekonomiczną.

Efektywność energetyczna spalarni odpadów i elektrowni na paliwa z odpadów

Efektywność energetyczna instalacji spalania odpadów i paliw z odpadów jest:

- istotnym parametrem oceny tych skuteczności odzysku energii z odpadów w tych instalacjach,
- kryterium klasyfikacji procesu jako odzysku energii R1 lub unieszkodliwiania D10 – istotne zwłaszcza dla nowych instalacji, które powinny być realizowane zgodnie z zasadami hierarchii postępowania z odpadami,
- wpływa istotnie na bieżący wynik operacyjny i ekonomiczny instalacji – wpływy ze sprzedaży energii cieplnej i elektrycznej oddziałują znacząco na wysokość opłaty na bramie za przyjęcie odpadów do instalacji.

Zgodnie z dyrektywą 2008/98/EC, dla uznania procesu termicznego za odzysk energii R1, sprawność energetyczna instalacji powinna wynosić min.:

- 0,60 dla instalacji w eksploatacji bądź tych które uzyskały zezwolenie na eksploatację przed dniem 1.01.2009,
- 0,65 dla instalacji dopuszczonych do eksploatacji po dniu 31.12.2008.

W 2009 roku CEWEP przeprowadziła ocenę efektywności energetycznej 231 spalarni z 16 krajów (15 z UE + Szwajcaria). Łączna wydajność spalarni wynosiła 45,5 mln Mg/a, co stanowiło ok. 70% całkowitej masy odpadów spalanych w Europie. Z tych 231 instalacji, 169 zakwalifikowano jako instalacje odzysku energii w procesie R1. Średnia efektywność energetyczna ocenianych instalacji wynosiła 75%, jednak należy tu podkreślić, że w ocenie brały udział instalacje najbardziej efektywne energetycznie (np. z Danii i Szwecji). Gdyby odnieść wyniki tych analiz do 420 spalarni czynnych w Europie (UE27 + Szwajcaria + Norwegia) wówczas okazuje się, że 252 instalacje nie osiągają efektywności energetycznej powyżej 0,60, a zatem tylko ok. 40% spalarni europejskich może być zaliczonych do instalacji odzysku energii z odpadów w procesie R1 i to one czerpią najwyższe korzyści z tego tytułu.

Niemieckie spalarnie, przedstawiane często jako najbardziej nowoczesne i efektywne w Europie, tylko w małym stopniu spełniają kryteria efektywności energetycznej (Bilitewski et al. 2010). Średnią efektywność energetyczną 66 spalarni w Niemczech w 2007 roku przedstawiono w tabeli 2 w odniesieniu do potencjału energetycznego odpadów 47,47 mln MWh/a (17,8 mln Mg/a odpadów o wartości opałowej 9998 MJ/Mg)

Tabela 2. Średnia efektywność energetyczna spalarni w Niemczech (Bilitewski et al. 2010)

Efektywność energetyczna	Energia wytworzona, %	Energia przekazana odbiorcom, %
Energia elektryczna	14	10,4
Energia ciepła	36,5	27,8
Energia ogółem	50,5	38,2

Optymalizacja parametrów technologicznych spalarni pozwala jednak na znaczny wzrost efektywności energetycznej, co przedstawiono w tabeli 3 i spełnienie wymagań dla procesu R1. Oznacza to, że prowadzone będą w Niemczech modernizacje spalarni dla podwyższenia ich efektywności energetycznej.

Tabela 3. Możliwości optymalizacji efektywności energetycznej spalarni (Bilitewski et al. 2010)

Efektywność energetyczna	Energia wytworzona, %	Energia przekazana odbiorcom, %
Energia elektryczna	14,4	11,0
Energia ciepła	68,9	54,0
Energia ogółem	83,3	65,0

Zdecydowanie wyższą efektywność energetyczną, przekraczającą 95%, wykazują liczne nowoczesne spalarnie odpadów w krajach skandynawskich, zwłaszcza w Szwecji i Danii (Liebscher 2010, Madsen 2010, Neterowicz 2010).

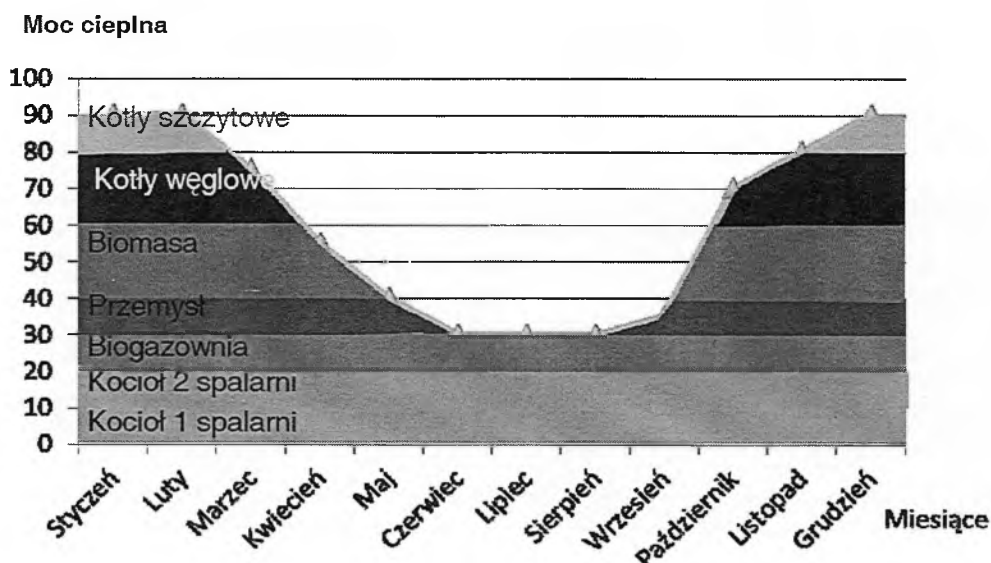
Przykładowe efektywności energetycznej dwóch duńskich spalarni w Aarhus i Herning wytwarzających energię elektryczną i ciepłą w kogeneracji oraz odzyskujących ciepło kondensacji pary wodnej z gazów odlotowych (Fruergaard et al., 2010) wynoszą brutto 100-103% (efekt odzysku ciepła z kondensacji pary wodnej), a netto 97-99%. Wartość opałowa odpadów z Aarhus wynosi 9606 GJ/Mg, a odpadów z Herning ok. 12300 GJ/Mg.

Należy tu podkreślić, że odpady komunalne, zarówno w Szwecji, jak i w Danii, stanowią jedno z podstawowych paliw dla energetyki, a odzysk energii z odpadów ma pierwszeństwo w dostawie ciepła – rys. 8. Ok. 46% odpadów komunalnych w Szwecji jest spalanych z odzyskiem energii, a energia ta stanowi 15% energii cieplnej wykorzystanej w sieciach ciepłowniczych.

Należy podkreślić szczególną rolę spalarni odpadów komunalnych w osiąganiu celów redukcji emisji CO₂ oraz obowiązku wytwarzania do 2020 roku odpowiednich ilości energii ze źródeł odnawialnych (Pakiet energetyczny 3x20).

Nowoczesne systemy gospodarowania odpadami komunalnymi w Europie – Ryszard Szpadt

Rys. 8. Przykład priorytetów dostaw ciepła w Szwecji (Neterowicz, 2010)

5. Podsumowanie

Polityka odpadowa, a w szczególności w odniesieniu do gospodarki odpadami komunalnymi, jest jednym z głównych elementów polityki ochrony środowiska Unii Europejskiej. Dyrektywa ramowa 2008/98/EC stawia nowe wyzwania przed krajami członkowskimi UE, dotyczące w szczególności osiągnięcia do 2020 roku min. 50% przygotowania do ponownego użycia i recyklingu papieru, tworzyw sztucznych, szkła i metali przynajmniej z gospodarstw domowych. Wymagać to będzie bardzo intensywnego rozwoju selektywnego zbierania tych materiałów i rozwoju instalacji recyklingu, który w hierachii postępowania z odpadami został umieszczony wyżej od pozostałych metod odzysku, w tym odzysku energii. Wysokoefektywne energetycznie spalanie odpadów komunalnych jest traktowane jako proces odzysku energii R1 i powinno być także jednym z priorytetów polityki energetycznej państwa w aspekcie wytwarzania energii ze źródła odnawialnego i ograniczania emisji CO₂.

6. Bibliografia

Abfallverbrennung ist kein Gegner der Abfallvermeidung (2008). Umweltbundesamt. Dessau-Roßlau.

Bilitewski et. al. (2010), Energieeffizienzsteigerung und CO₂-Vermeidungspotenziale bei der Müllverbrennung – Technische und wirtschaftliche Bewertung. EdDe-Dokumentation 13. Köln.

CEWEP (2010) Heating and lighting the way to a sustainable future. Ulotka. Confederation of European Waste-to-Energy Plants, Wuerzburg.

Daten zur Umwelt – Umwelt Zustand in Deutschland. www.uba.de

Diverting waste from landfill (2009) Effectiveness of waste-management policies in the European Union. EEA Report, No. 2/2009.

- Energy from waste. A wasted opportunity? (2008) Institution of Mechanical Engineers. UK
- Environmental statistics and accounts in Europe (2010). Eurostat, .
- Fruergaard T. et al. (2010), Energy recovery from waste incineration: Assessing the importance of district heating networks. Waste Management, 30 (2010) s. 1264-1272.
- Haglund G. (2010), Ekologicznie efektywna gospodarka w Szwecji. Mat. VII konf. „Termiczne przekształcanie odpadów – od planów do realizacji”. Abrys, Bydgoszcz.
- Haukohl J. (2010), Rozwój technologii odzysku energii z odpadów. Mat. VII konf. „Termiczne przekształcanie odpadów – od planów do realizacji”. Abrys, Bydgoszcz.
- Liebscher P. (2010), Energetyczne partnerstwo. Mat. VII konf. „Termiczne przekształcanie odpadów – od planów do realizacji”. Abrys, Bydgoszcz.
- Löschau M. (2009), Abfallverbrennung als Emissionsquelle. Der Beitrag der thermischen Abfallbehandlung zur gesamten Schadstoffemission in Deutschland ist gering ReSource, , s.30-37.
- Madsen O.H., (2010) Sprawdzona skandynawska technologia – doskonałe rozwiązania ekonomiczne. Mat. VII konf. „Termiczne przekształcanie odpadów – od planów do realizacji”. Abrys, Bydgoszcz.
- McDougall, F., White, P., Franke, M. and Hindle, P (2001). Integrated Solid Waste Management: a Life Cycle Inventory, Blackwell Science Ltd, Oxford.
- NABU (2009). Der Abfallmarkt in Deutschland und Perspektiven bis 2020. Prognos im Auftrag von NABU, Berlin.
- Neterowicz J (2010). Szwedzkie podejście do gospodarki odpadami. Mat. VII konf. „Termiczne przekształcanie odpadów – od planów do realizacji”. Abrys, Bydgoszcz.
- Obermeier T. (2009), Główne drogi do osiągnięcia celów dyrektywy ramowej i składowiskowej – niemieckie doświadczenia. Deutsche Gesellschaft für Abfallwirtschaft, Berlin.
- Stellenwert der Abfallverbrennung in Deutschland. (2008) Umweltbundesamt. Dessau.
- Stengler E. (2011) On the road to recovery: Achieving R1 status. www.waste-management-world.com
- Value from waste. Waste Fired Power Plant. The new standard for recovery of sustainable energy, metals and building materials from urban waste. City of Amsterdam. (2006) Waste and Energy Company. Amsterdam.
- Winkler W. (2010), Energia z odpadów. Mat. VII konf. „Termiczne przekształcanie odpadów – od planów do realizacji”. Abrys, Bydgoszcz, 2010.

Odpady komunalne jako lokalne źródło energii

Maciej Sygit, SYGMA Sp. z o.o.

Wstęp

Rozwój gospodarki a także wzrost poziomu życia społecznego powoduje zwiększone zapotrzebowanie na energię. Dostępność oraz cena nośników energii są jednymi z istotnych czynników uwzględnianych przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych. Dotyczy to najczęściej energii elektrycznej ale również ciepła, gazu sieciowego czy chłodu. Mając na uwadze cel niniejszej konferencji, przedstawiono zarys nowych problemów z którymi będziemy spotykali się w najbliższych latach, a także wskazano możliwości wykorzystywania energii zgromadzonej w odpadach powstających w każdej gminie – tj. w śmieciach, osadach ściekowych czy odpadach gastronomicznych. Referat niniejszy porusza problemy występujące w głównie w miejscowościach lub związkach gmin o liczbie mieszkańców na poziomie 150.000.

Odpady komunalne

Każdy z mieszkańców wytwarza codziennie znaczne ilości odpadów, które z jednej strony stanowią problem dla państwa i samorządów, a z drugiej strony mogą być znaczącym źródłem energii cieplnej i elektrycznej. W dużych miastach wytwarza się rocznie do 400 kg/mieszkańca, a średnia krajowa to ok. 280 kg/mieszkańca. Większość tych odpadów – ok. 87% jest deponowana na składowiskach śmieci, które w większości w najbliższym czasie będą musiały być zamknięte. Zgodnie z dyrektywą 99/31/WE oraz ustawą o odpadach, ilość biodegradowalnych odpadów deponowanych na składowiskach śmieci będzie musiała być w najbliższych latach znacząco redukowana. Do końca 2010 r. na składowiska śmieci nie powinno trafiać więcej niż 75% całkowitej masy odpadów komunalnych biodegradowalnych wytworzonych w 1995 r. Do końca 2013 r. udział ten ma spaść do 50% natomiast 31 grudnia 2020 ma uzyskać poziom 35%. W związkach gmin, które na swoim obszarze mają 150.000 mieszkańców będą musiały wspólnie, w racjonalny sposób rozwiązywać problem odpadów komunalnych, w szczególności frakcji biodegradowalnej.

Rola energetycznego wykorzystania odpadów komunalnych

Ryszard Szpadt, Maciej Sygit

Technologie utylizacji

Najbardziej popularne są 2 grupy metod utylizacji odpadów komunalnych.

1. Dla regionów na terenie których żyje więcej niż 300.000 mieszkańców preferowane jest termiczne unieszkodliwianie odpadów.
2. Dla regionów pomiędzy 150.000 a 300.000 mieszkańców preferowane są technologie mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych.

Mechaniczno-biologiczne przetwarzanie odpadów komunalnych może polegać na wykorzystaniu pras hydraulicznych tzw. praso-ekstruderów. Są to urządzenia, w których odpady poddawane są bardzo dużym ciśnieniom, dochodzącym do 1000 barów. Pod takim ciśnieniem następuje separacja frakcji mokrej, która przez odpowiednie otwory wypływa z urządzenia, od frakcji suchej. Frakcja mokra stanowi ok. 40% wagi poddanych obróbce

odpadów komunalnych. Składa się ona głównie ze składników organicznych oraz z wody. Frakcja sucha (60% wagi odpadów) zawiera mniej niż 5% składników organicznych oraz wilgotność na poziomie ok. 20%. Frakcja ta może być podstawowym substratem do produkcji paliwa alternatywnego RDF. Substrat ten posiada wysoką wartość energetyczną. Kaloryczność frakcji suchej waha się od 12 MJ/kg do 22 MJ/kg. Jest więc zbliżona pod względem kaloryczności do gorszych rodzajów węgla energetycznego.

W każdej gminie wytwarzane jest ok. 1 kG/mieszkańca odpadów dziennie, z czego 60% tj. 0.60 kG suchej frakcji o wartości kalorycznej ok. 15 MJ/kg. W gminie (lub w związku gmin), która ma 150.000 mieszkańców rocznie uzyskać można materiał o dobrych właściwościach energetycznych w ilości:

$$365 \text{ dni} \times 0.6 \text{ kG}/(\text{dzień}/\text{mieszkańca}) \times 15 \text{ MJ}/\text{kG} \times 150.000 \text{ mieszkańców} = \\ 492.750 \text{ GJ}$$

Przyjmując, że 1 GJ energii pierwotnej kosztuje nie mniej niż 20 zł/GJ otrzymamy wartość tej frakcji na poziomie

$$492.750 \text{ GJ} \times 20 \text{ zł}/\text{GJ} = 9.855.000 \text{ zł}$$

Pojawia się jednak problem natury technicznej. W jaki sposób lokalnie można wykorzystać to paliwo? Jak dostosować kotły do spalania frakcji suchej odpadów komunalnych?

Prasoeokstruder przerabiający rocznie ok. 40.000 t odpadów zużywa znaczną ilość energii elektrycznej. Zamontowany jest tam silnik elektryczny o mocy do 500 kW. Powoduje to, że roczny koszt energii elektrycznej może wynieść do 1.500.000 zł.

Ilość odpadów komunalnych będzie wzrastała, podobnie jak ceny surowców energetycznych. Oznacza to, że gminy powinny dążyć do zagospodarowania frakcji suchej odpadów komunalnych. Obecnie jedyną możliwością jest sprzedaż dużym odbiorcom np. cementowni tego odpadu w cenie ok. 3 zł/GJ z poniesieniem kosztów transportu (loco odbiorca).

Osobnym problemem jest także tzw. frakcja organiczna. Najczęściej materiał ten poddawany jest procesom tzw. kompostowania. W trakcie tych procesów substrat biologiczny ulega naturalnej biodegradacji. Jest to niekorzystny proces dla środowiska, zarówno od strony odorowej jak również następuje tam samoistne wytwarzanie biometanu i ditlenku węgla bez możliwości wykorzystania znacznych zasobów energetycznych tego materiału. Najlepszym sposobem utylizacji z jednoczesnym wykorzystaniem energii zgromadzonej we frakcji mokrej, jest poddanie tych materiałów procesowi metanogenezy w biogazowni. Z 1 kg frakcji organicznej można uzyskać ok. 0.1 m³ typowego biogazu, o zawartości metanu na poziomie ok. 60%.

$$\begin{aligned} &365 \text{ dni} \times 0.4 \text{ kG}/(\text{dzień}/\text{mieszkańca}) \times 0.100 \text{ m}^3/\text{kG} \times 150.000 \text{ mieszkańców} = \\ &2.190.000 \text{ m}^3 \text{ biogazu} \times 0.6 = 1.314.000 \text{ m}^3 \text{ metanu} \\ &\text{Wartość energetyczna } 2.190.000 \text{ m}^3 \text{ biogazu } 47.304 \text{ GJ} \end{aligned}$$

Wartość energetyczna odpadów komunalnych dla gminy z 150.000 mieszkańców wynosi:

Wartość energetyczna fazy mokrej	47.304 GJ (biogazownia)
Wartość energetyczna fazy suchej	492.750 GJ (instalacja do spalania)
Razem	540.054 GJ

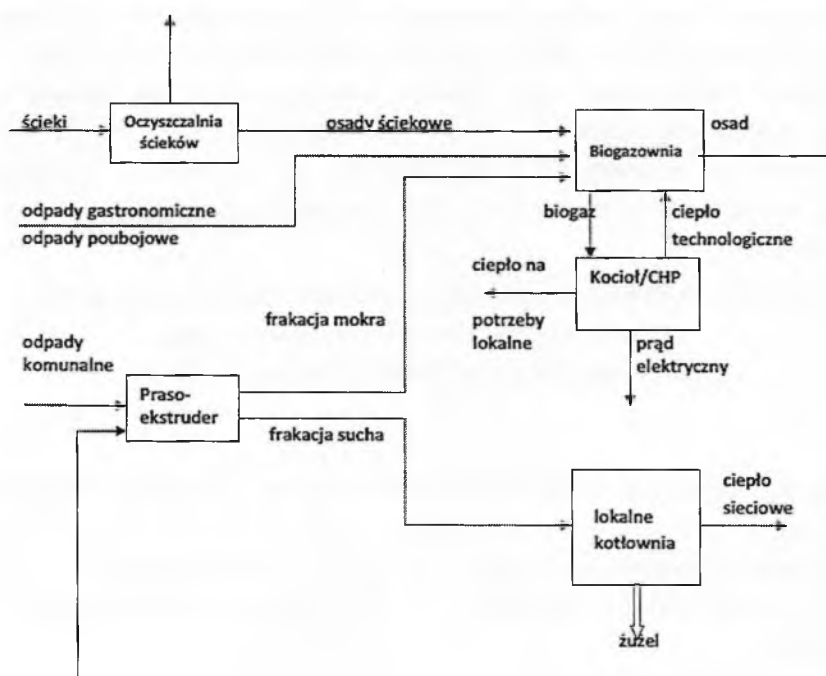
Rola energetycznego wykorzystania odpadów komunalnych

Ryszard Szpadt, Maciej Sygit

Biogaz można przetworzyć na energię elektryczną, ciepłą itd. Konieczna jest do tego celu biogazownia. Gminna biogazownia powinna być zbudowana na terenie lokalnej oczyszczalni ścieków. Głównym zadaniem takiej biogazowni powinno być utylizowanie osadów ściekowych, frakcji organicznej odpadów komunalnych oraz innych lokalnych odpadów ulegających biodegradacji:

- gastronomicznych
- odpadów zielonych (odpady z pielęgnacji terenów publicznych oraz z ogrodów przydomowych).

Nakłady inwestycyjne na biogazownię przetwarzającą ok. 60 ton frakcji mokrej oraz ok. 10 ton osadów ściekowych ustabilizowanych na dobę powinny wynieść ok. 10.000.000 zł. Moc silnika ko generacyjnego ok. 700 kW_{el.} a wartość sprzedaży „zielonej” energii elektrycznej ok. 2,5 mln zł. Wartość przychodów uzyskanych ze sprzedaży energii elektrycznej przewyższa roczne koszty zużycia energii elektrycznej przez prasoelekstruder. Nakłady na biogazownię powinny się zwrócić po 5-6 latach.

Rys.1 Model utylizacji odpadów komunalnych i osadów ściekowych (opr. własne)

Osady ściekowe

Dodatkowym, uciążliwym problemem dla wielu gmin są osady ściekowe. Osady te są pozostałością z procesu oczyszczania ścieków w oczyszczalniach ścieków. Ich skład chemiczny jest uzależniony od struktury ścieków jak również od technologii ich oczyszczania.

Można przyjąć, że ilość ustabilizowanych osadów ściekowych powstających każdego dnia wynosi ok. 0.07 kg/osobę gdy uwzględnimy jeszcze niewielki ilości odpadów gastronomicznych – uzyskamy dodatkowo ok. 10 ton substratu na dobę.

Podsumowanie.

Zintegrowany proces utylizacji odpadów biodegradowalnych powinien przyczyniać się do rozwiązywania problemów ekologicznych z jednoczesnym, pełnym wykorzystaniem wartości energetycznych odpadów.

LIMITY – INWESTYCJE - FINANSOWANIE
samorządy i banki wobec nowych wyzwań

BANKOWOŚĆ KORPORACYJNA | **PARTNER INWESTYCJI PUBLICZNYCH**

Kudowa Zdrój, 23 – 25 marca 2011 r.

Piotr Galas
Dyrektor Departamentu
Klienta Sektora Publicznego

PKO BANK POLSKI

 PKO BANK POLSKI

LIMITY
rozporządzenie MF z 23.12.2010 r. w sprawie szczegółowego sposobu klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego, w tym do długu Skarbu Państwa

„kredyty i pożyczki, przy czym do tej kategorii zalicza się również:

1. **umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym**, które mają wpływ na poziom długu publicznego,
2. **papiery wartościowe**, których zbywalność jest ograniczona,
3. **umowy sprzedaży**, w których cena jest płatna w ratach,
4. **umowy leasingu** zawarte z producentem lub finansującym, w których ryzyko i korzyści z tytułu własności są przeniesione na korzystającego z rzeczy,

1.a także **umowy nienazwane o terminie zapłaty dłuższym niż rok**, związane z finansowaniem usług, dostaw, robot budowlanych, które wywołują skutki ekonomiczne podobne do umowy pożyczki lub kredytu, z uwzględnieniem podziału na:

- a) **krótkoterminowe** — o pierwotnym terminie zapłaty nie dłuższym niż rok lub podlegające spłacie na żądanie,
- b) **długoterminowe** — o pierwotnym terminie zapłaty dłuższym niż rok.”

BANKOWOŚĆ KORPORACYJNA I PARTNER INWESTYCJI PUBLICZNYCH

Limity, inwestycje, finansowanie – samorządy i banki wobec nowych wyzwań – Piotr Galas

PKO BANK POLSKI

LIMITY
ustawa o finansach publicznych do 2013r.

- **zadłużenie po wyłączeniach /dochodów - max. 60%**
- **obsługa zadłużenia po wyłączeniach/dochodów - max. 15%**
- dla 54,2 % samorządów ogółem na podstawie danych za III kwartały 2010r. wskaźnik określający relację poziomu zadłużenia bez zobowiązań na realizację programów i projektów realizowanych z udziałem środków unijnych do dochodów ogółem tych jednostek wyniósł powyżej 20%; najbardziej zadłużone są miasta na prawach powiatu –dla 67,7% z nich ww. wskaźnik wyniósł powyżej 20%
- **problemy:**
 - zwiększenie kwoty zadłużenia i obsługi zadłużenia z tytułu umów podpisanych przed 01.01.2011r. w świetle nowej definicji „kredytów i pożyczek” z rozporządzenia Ministra Finansów z 23.12.2010r.
 - brak pełnych danych dot. poziomu ustawowych wskaźników wszystkich samorządów w świetle rozporządzenia Ministra Finansów z 23.12.2010r. (na podstawie danych RIO za III kwartał 2010r. 94 samorządy przekroczyłyby pułap 60%, gdyby do ich zobowiązań doliczono kwoty z zawartych umów wykazanych w cz. D sprawozdania Rb-Z tj. tzw. kredyt handlowy)
 - ograniczone możliwości restrukturyzacji zadłużenia (limit 15%)
 - **wzrost ryzyka kredytowego finansowania samorządów dla banków**

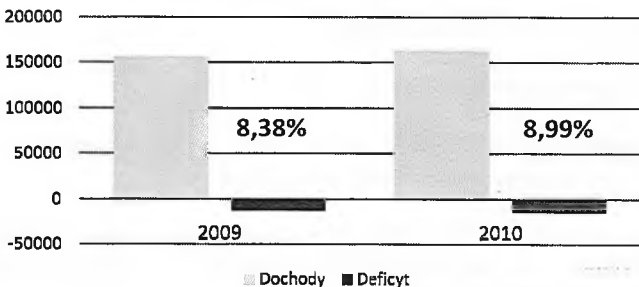
BANKOWOŚĆ KORPORACYJNA I PARTNER INWESTYCJI PUBLICZNYCH

PKO BANK POLSKI

LIMITY
nowe wytyczne Ministerstwa Finansów

- **ograniczenie deficytu budżetowego jednostek samorządu terytorialnego w stosunku do dochodów – 4 proc. w roku 2012, 3 proc. w roku 2013 do 1 proc. w roku 2015**

Dochody i deficyt samorządów w 2009 i 2010r.

Rok	Dochody	Deficyt	Procent
2009	~150 000	~12 500	8,38%
2010	~160 000	~15 700	8,99%

Źródło: Ministerstwo Finansów

■ Dochody ■ Deficyt

- **problemy:**
 - nałożenie dodatkowego limitu na finanse samorządów
 - ograniczenie elastyczności zarządzania budżetem rocznym i wieloletnim samorządów

BANKOWOŚĆ KORPORACYJNA I PARTNER INWESTYCJI PUBLICZNYCH

Limity, inwestycje, finansowanie – samorządy i banki wobec nowych wyzwań – Piotr Galas

PKO BANK POLSKI

LIMITY
ustawa o finansach publicznych – od 2014r.

BANKOWOŚĆ KORPORACYJNA I PARTNER INWESTYCJI PUBLICZNYCH

PKO BANK POLSKI

ZARZĄDZANIE FINANSAMI PUBLICZNYMI

BANKOWOŚĆ KORPORACYJNA I PARTNER INWESTYCJI PUBLICZNYCH

Limity, inwestycje, finansowanie – samorządy i banki wobec nowych wyzwań – Piotr Galas

PKO BANK POLSKI

ZARZĄDZANIE FINANSAMI PUBLICZNYMI

- zarządzanie dochodami
 - uwolnienie płynności zamrożonej w aktywach (środki trwałe, nieruchomości, udziały w spółkach)
 - strukturyzacja źródeł finansowania
- zarządzanie rozwojem
 - realizacja zadań własnych samorządu przez podmioty trzecie – spółki własne samorządów, spółki celowe samorządów, spółki celowe samorządów i partnerów prywatnych, partnerstwo publiczno - prywatne
 - koncesja na usługi
 - wzrost zaangażowania partnerów prywatnych w realizację długoterminowo zadań partnerów publicznych, w tym zapewnienie ich finansowania

BANKOWOŚĆ KORPORACYJNA I PARTNER INWESTYCJI PUBLICZNYCH

PKO BANK POLSKI

WYZWANIA

SAMORZĄDY

- pozyskanie finansowania zaplanowanych inwestycji w świetle nowych uregulowań dot. kwalifikacji różnych form finansowania do kredytów i pożyczek
- ustalenie strategii zarządzania długiem w krótkiej i długiej perspektywie czasu w nowym i niestabilnym otoczeniu prawnym, w tym restrukturyzacja zadłużenia
- aktywne zarządzanie finansami samorządu z wykorzystaniem dostępnych produktów oferowanych przez banki, firmy leasingowe i faktoringowe
- poszukiwanie nowych źródeł dochodów

BANKI

- kontynuacja działalności kredytowej wobec samorządów w niestabilnym otoczeniu prawnym i przy dużej niepewności w odniesieniu do rzeczywistego stanu finansów jednostki
- zaoferowanie struktur finansowania inwestycji adekwatnych do możliwości finansowych konkretnej jednostki
- kompleksowa współpraca z samorządami w zarządzaniu finansami jednostki w krótkiej i długiej perspektywie czasu

BANKOWOŚĆ KORPORACYJNA I PARTNER INWESTYCJI PUBLICZNYCH

Limity, inwestycje, finansowanie – samorządy i banki wobec nowych wyzwań – Piotr Galas

PKO BANK POLSKI

FINANSOWANIE

Kredyty bankowe

Leasing

Emisja obligacji

Leasing zwrotny

Wykup wierzytelności

Projekty PPP

- nie zmienia się rodzaje produktów finansowych ale kryterium zastosowania nie będzie „kwalifikacja do długu”
- zwiększy się skala współpracy między sektorem samorządowym a sektorem finansowym i zmieni się jej charakter – instytucje finansowe jako doradca w zarządzaniu finansami samorządu w perspektywie krótko- i długoterminowej
- nie zostanie ograniczone finansowanie inwestycji infrastrukturalnych ale wzrośnie zainteresowanie wszelkimi strukturami finansowania, które zdejmą z samorządu bezpośrednie ryzyko pozyskania finansowania i jego obsługi (spółki celowe, zaangażowanie partnerów prywatnych)

BANKOWOŚĆ KORPORACYJNA I PARTNER INWESTYCJI PUBLICZNYCH

PKO BANK POLSKI

FINANSOWANIE

ELEMENTY

- strony umowy
- przedmiot wsparcia
- zakres wsparcia a obsługa zadłużenia
- skuteczność dochodzenia roszczeń
- ujęcie zobowiązania w księgach wystawcy

FORMUŁA

- dopłaty do kapitału
- podwyższenie kapitału
- pożyczka

rezerwy obowiązkowe banków

budżety i wskaźniki zadłużenia samorządów

WAŻNE

- ekwiwalentny charakter zobowiązania
- zobowiązanie do wsparcia korporacyjnego

BANKOWOŚĆ KORPORACYJNA I PARTNER INWESTYCJI PUBLICZNYCH

69

Limity, inwestycje, finansowanie – samorządy i banki wobec nowych wyzwań – Piotr Galas

PKO BANK POLSKI

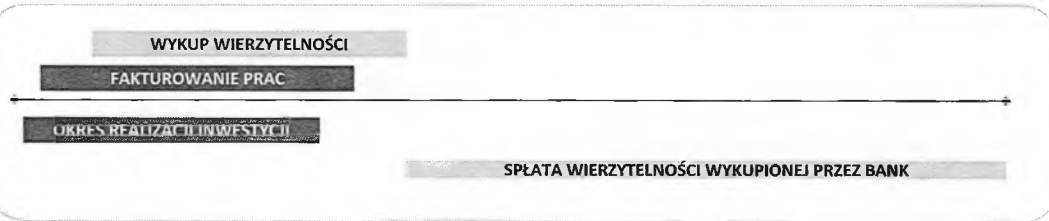
FINANSOWANIE - PERSPEKTYWA BANKOWA

RELACJE Z PODMIOTEM ZALEŻNYM	▪ stopień zależności między dłużnikiem a samorządem ▪ formuła wsparcia ze strony samorządu ▪ sytuacja finansowa samorządu
RELACJE Z RYNKIEM	▪ przedmiot działalności i pozycja konkurencyjna ▪ podstawa i struktura przychodów ▪ struktura popytu ▪ zależność od sytuacji rynkowej
STRUKTURA FINANSOWANIA I ZABEZPIECZEŃ	▪ udział środków własnych ▪ fundusze UE ▪ struktura i formuła zabezpieczeń ▪ odpowiedzialność samorządu za zobowiązania spółki
PROJEKT	▪ dokumentacja projektowa ▪ realność założeń ▪ stopień zaawansowania projektu ▪ montaż finansowy projektu

BANKOWOŚĆ KORPORACYJNA | PARTNER INWESTYCJI PUBLICZNYCH

PKO BANK POLSKI

**FINANSOWANIE DŁUGOTERMINOWE INWESTYCJI
- WYKUP WIERZYTELNOŚCI Z WYDŁUŻONYM OKRESEM SPŁATY-**

WYKUP WIERZYTELNOŚCI

FAKTUROWANIE PRAC

OKRES REALIZACJI INWESTYCJI

SPŁATA WIERZYTELNOŚCI WYKUPIONEJ PRZEZ BANK

ZALETY	PODSTAWOWE PARAMETRY
▪ możliwość pozyskania finansowania długoterminowego ▪ wyłonienie wykonawcy inwestycji i instytucji finansującej w jednym postępowaniu przetargowym ▪ koszty prowizji z tytułu „uruchomienia” finansowania może ponosić cedent	▪ okres finansowania = okres realizacji inwestycji + wydłużony okres spłaty ▪ możliwe rozpoczęcie spłaty po zakończeniu realizacji projektu ▪ oprocentowanie oparte o stawkę WIBOR i marżę banku ▪ analiza oparta o profil ryzyka dłużnika ▪ transakcja zabezpieczona przez dłużnika ▪ inicjatorem transakcji podmiot prywatny

BANKOWOŚĆ KORPORACYJNA | PARTNER INWESTYCJI PUBLICZNYCH

Limity, inwestycje, finansowanie – samorządy i banki wobec nowych wyzwań – Piotr Galas

FINANSOWANIE KRÓTKOTERMINOWE
- FAKTORING (WYKUP WIERZYTELNOŚCI) ODWROTNY-

ZALETY

- instrument bieżącego zarządzania płynnością
- uzyskanie dłuższych terminów płatności od dostawców i możliwości zapłaty jednorazowej
- spłata zobowiązania w terminie wymagalności lub innym, późniejszym uzgodnionym z bankiem (wydłużony termin płatności np. jednorazowo na koniec roku budżetowego)
- samorząd określa wysokość limitu faktoringowego i wybiera bank finansujący
- możliwość dyskonta wierzytelności przez cedenta (dostawcę, wykonawcę) przed terminem wymagalności

PODSTAWOWE PARAMETRY

- okres finansowania = okres od przyjęcia wierzytelności do wykupu do terminu jej wymagalności + ewentualnie wydłużony okres spłaty
- oprocentowanie oparte o stawkę WIBOR i marżę banku
- analiza oparta o profil ryzyka dłużnika
- transakcja zabezpieczona przez dłużnika
- inicjatorem transakcji dłużnik – samorząd

BANKOWOŚĆ KORPORACYJNA I PARTNER INWESTYCJI PUBLICZNYCH

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ!

BANKOWOŚĆ KORPORACYJNA | **PARTNER INWESTYCJI PUBLICZNYCH**

PKO BANK POLSKI

PKO Bank Polski SA
Departament Klienta Sektora Publicznego
ul. Puławska 15, 02-515 Warszawa
Tel. +48 22 521 86 38, Fax. +48 22 521 86 73
www.pkobp.pl

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego jest podstawowym dokumentem kierującym decyzje i działania związane z programowaniem procesu rozwoju. W ciągu ostatnich pięciu lat zaszły zmiany, które obejmują terytorialnie nie tylko Dolny Śląsk ale, wszystkie regiony sąsiednie a de facto całą Unię Europejską oraz zglobalizowany system społecznych i gospodarczych stosunków międzynarodowych i międzykorporacyjnych). W minionych latach doszło do głębokiego przeobrażenia gospodarki światowej w wyniku poważnego kryzysu, którego skutki są odczuwalne do tej pory. Unia Europejska jest dziś na innym etapie rozwoju i stoi przed nowymi wyzwaniami. W grudniu 2009 r. wszedł w życie Traktat Lizboński, ustanawiający nową europejską architekturę instytucjonalną. Jednocześnie był to okres dynamicznych przemian w skali kraju, a także regionu. Ewolucji i porządkowaniu uległa polityka regionalna prowadzona na szczeblu ogólnopolskim. Zachodzi konieczność spełnienia wymagań prawnych nakładanych przez ustawę o samorządzie województwa oraz ustawę o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Wynikają one z uchwalenia w połowie 2010 r. Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego oraz trwającego procesu aktualizacji Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 i finalizacji prac nad Długookresową Strategią Rozwoju Kraju. Warto wspomnieć również o trwających konsultacjach projektu Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju. Dynamika zmian wymaga dostosowania narzędzi służących programowaniu rozwoju, należy zatem przystąpić do zweryfikowania zapisów obowiązującej obecnie Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego.

Impulsy nagłące do przeformułowania polityki rozwoju na szczeblu regionalnym wynikają także z przyjęcia w 2010 r. nowej strategii dla Unii Europejskiej, Europa 2020, która zastąpiła dotychczas funkcjonującą Strategię Lizbońską. Dokument ten, wraz z innymi dokumentami, wśród których na pierwszy plan wysuwa się V Raport na temat Spójności opublikowany w listopadzie 2010 r., wskazuje na zmianę w podejściu do polityki regionalnej, opierając się na tzw. nowym paradygmacie polityki regionalnej. Wymusza to zmianę w podejściu do formułowania celów strategicznych na Dolnym Śląsku, powodując konieczność wypracowania modelu rozwoju, w którym środki UE w dotychczasowej formie nie będą jedyną szansą na rozwój regionalny. W 2014 roku rozpocznie się nowy okres programowania polityk Unii Europejskiej, w tym polityki spójności, której największym beneficjentem w obecnym okresie jest Polska. Dyskusja nad budżetem UE już trwa, projekt budżetu będzie znany w czerwcu tego roku.

Prowadzone obecnie prace nad założeniami Strategii Rozwoju Polski Zachodniej (finalizacja procesu: listopad 2011) będą zharmonizowane z pracami nad aktualizacją SRWD, a powstałe w rezultacie dokumenty będą ze sobą spójne pod względem celów i założeń, jak również kluczowych przedsięwzięć. Będą one jednocześnie stanowiły silny fundament dla ubiegania się o środki unijne. Stąd też tak ważne jest opracowanie spójnej wizji Dolnego Śląska na najbliższą dekadę.

Innym, nie mniej ważnym aspektem aktualizacji strategii jest pisanie jej z ludźmi – z mieszkańcami Dolnego Śląska, ze środowiskami naukowymi całego regionu, z samorządowcami, z biznesmenami. Wspólnie powinniśmy szukać odpowiedzi na najważniejsze dla nas pytania:

Jakie zmiany w regionie i w jego otoczeniu w ciągu ostatnich 5 lat należy uznać za kluczowe do zaakcentowania w procesie aktualizacji strategii? Co stanowi obecnie największy potencjał naszego regionu, a co powinno być tym potencjałem w przyszłości? Jakie są kluczowe wyzwania dla Dolnego Śląska w nadchodzących latach?

Warto teraz, przy okazji spotkań samorządowców głośno myśleć i dyskutować o przyszłości Dolnego Śląska. Zapraszamy do udziału w panelu.

Andrzej Krzyśków, proGEO sp. z o.o.

Kierunki zmian technologii zagospodarowania odpadów komunalnych po zamknięciu składowisk¹

Wstęp

W ostatnich latach w Polsce następuje przeorganizowanie systemów gospodarki odpadami. Najbardziej widocznym elementem tej zmiany na dzień dzisiejszy jest zamykanie i rekultywacja małych, gminnych składowisk odpadów. Zaprzestanie eksploatacji obiektów ma kilka przyczyn. Zamykane są składowiska, które nie spełniają podstawowych wymagań stawianych tego typu obiektom przez przepisy prawne lub z przyczyn środowiskowych (negatywne oddziaływanie składowisk na środowisko gruntowo-wodne). Część składowisk jest lub będzie zamknięta z przyczyn ekonomicznych. Wysokie wymagania techniczne i prawne przy zbyt małej ilości odpadów trafiającej do zakładu powoduje bowiem konieczność podnoszenia cen za przyjęcie odpadów, a tym samym brak konkurencyjności na rynku.

Przykłady systemów gospodarki odpadami w UE

W celu określenia kierunków zmian w krajowym systemie gospodarki odpadami warto zapoznać się z przykładami w innych krajach europejskich. W ostatnich latach nastąpiło przeorganizowanie systemów lub ich ewolucja w wielu krajach. Poniżej podano krótką charakterystykę systemów na terenie Freistaat Sachsen (Niemcy) oraz związków celowych TRIVALIS i SMICVAL (Francja) [1-3].

Zgodnie z planem gospodarki odpadami Saksonii [1] obszar (zamieszkały przez 4,2 mln osób) podzielony jest na 6 związków celowych. System gospodarki odpadami obejmuje następujące instalacje:

- zakład termicznego unieszkodliwiania – 1 obiekt o wydajności 225.000 Mg/rok;
- zakłady mechaniczno-biologicznego przetwarzania – 4 obiekty o wydajności 65.000-300.000 Mg/rok, łącznie 620.000 Mg;
- składowiska regionalne (w systemie PPP) – 5 obiektów o pojemności wolnej 2.564 tys. m³;
- składowiska prywatne – 8 obiektów o pojemności wolnej 770 tys. m³;
- kompostownie – 70 obiektów o przepustowości 1.000-85.000 Mg/a, łącznie 838.137 Mg/rok;
- zakłady fermentacji metanowej – 6 zakładów o wydajności łącznej 141.600 Mg/rok;
- sortownie odpadów opakowaniowych – 41 zakładów, 1.184.280 Mg/rok;
- zakłady przeróbki ZSEE – 32 zakłady, 78.479 Mg/rok;
- zakłady recyklingu i przeróbki gruzu budowlanego – 304 zakłady, 34.354.360 Mg/rok;
- sortownie odpadów wielkogabarytowych – 21 zakładów, 886.245 Mg/rok;
- zakład przeróbki opon – 1 obiekt, 35.000 Mg/rok;
- stacje unieszkodliwiania starych samochodów – 83 stacje, 137.075 Mg/rok.

System uzupełniają stacje przeładunkowe i punkty gromadzenia odpadów (Recyclingshof). Mieszkańcy zbierają oddzielnie odpady opakowaniowe (suche), papier, szkło, bioodpady (kuchenne), odpady zielone oraz odpady resztkowe. W przeliczeniu na mieszkańca zbierane jest rocznie 59 kg papieru, 26 kg szkła, 35 kg odpadów opakowaniowych, 51 kg bioodpadów i odpadów zielonych, 25 kg odpadów wielkogabarytowych. Odpady resztkowe (zmieszane) stanowią jedynie około 39% ogółu wytwarzanych odpadów (129 kg na mieszkańca). Taki system pozwala na efektywne zagospodarowanie strumieni odpadów selektywnie zbieranych.

Podobnie znaczący udział odpadów zebranych selektywnie obserwowany jest we Francji. Zgodnie z raportem rocznym z 2009 r. o stanie gospodarki odpadami regionu Vendée (obszar działania związku TRIVALIS) [2] wynika, że odzysk materiałowy sięga blisko 31%, a selektywnie zebrane odpady zielone prawie 18% wytwarzanych odpadów. Tak jak w większości krajów Unii Europejskiej mieszkańcy płacą podatek śmieciowy (ok. 18 zł na mieszkańca miesięcznie). Pakiet „podstawowy” obejmuje odbiór odpadów zmieszanych w ograniczonym

¹ referat z V Dolnośląskiej konferencji „Gospodarka odpadami w gminach”

Kierunki zmian technologii zagospodarowania odpadów komunalnych w UE – Andrzej Krzyśków, Ryszard Szpadt

zakresie (zwiększenie pojemności pojemnika na odpady resztkowe lub zwiększenie częstotliwości ich wywozu wiąże się z dodatkowymi opłatami) oraz odpadów opakowaniowych (suchych). Mieszkańcy samodzielnie zanoszą odpady szklane do punktów zbiórki (pojemniki), a pozostałe odpady (zielone, gruz, wielkogabarytowe, ZSEE, itp.) zawożą do punktów zbiórki (déchèterie). Punkty te rozmieszczone są tak, aby dojazd nie był dłuższy niż 20 minut. Jeden punkt przypada na około 15.000-20.000 tys. mieszkańców. Poprzez punkty zebrano w 2009 r. 48% wszystkich odpadów (290 kg na mieszkańca). Natomiast w regionie obsługiwanym przez SMICVAL (na północny-wschód od Bordeaux) [3] poprzez punkty gromadzenia zbierane jest ok. 38% odpadów (250 kg na mieszkańca). Obliczono, że każdy mieszkaniec odwiedza déchèterie 3 razy w roku. Efektywność systemu zbiórki selektywnej jest bardzo wysoka. Każdy mieszkaniec rocznie zbiera średnio 97 kg odpadów zielonych, 50 kg odpadów opakowaniowych (tworzywa, papier) oraz 32 kg szkła. Z nowych przedsięwzięć gospodarki odpadami dominują zakłady fermentacji odpadów (produkcja energii).

Przedstawione systemy oparte na podatku śmieciowym, kampaniach edukacyjnych, doświadczeniu oraz ekonomicznie pozwalają maksymalnie ograniczyć odpady balastowe kierowane do składowania czy spalarni. Odpady zielone wykorzystywane są do produkcji kompostu. Wysoki jest poziom odzysku materiałowego. Zbieranie odpadów poprzez system punktów gromadzenia pozwala na obniżenie kosztów zbiórki odpadów w stosunku do systemów tradycyjnych.

Stan gospodarki odpadami w Polsce

W Sprawozdaniu Komisji Europejskiej na temat stosowania wspólnotowych przepisów dotyczących odpadów [4] stwierdzono „liczne problemy w gospodarowaniu odpadami, zwłaszcza w niektórych państwach członkowskich, które przystąpiły do Wspólnoty w 2004 r. i w których ponad 90% odpadów nadal się składowuje”. Z głównych problemów podano brak odpowiedniego egzekwowania prawa, które prowadzi do zaniechania realizacji uzgodnionych celów w zakresie ochrony środowiska. Stwierdzono konieczność wzmożonych wysiłków na rzecz dostosowania infrastruktury gospodarowania odpadami do wymogów prawodawstwa Wspólnoty, w tym stworzenia oddzielnych systemów zbierania odpadów dla różnych strumieni odpadów, edukowania obywateli oraz inwestowania w przetwarzanie wstępne odpadów przed ich ostatecznym unieszkodliwianiem.

Od kilku lat prowadzone są prace nad zmianą systemu gospodarki odpadami w Polsce, które mają zminimalizować istniejące problemy. W uzasadnieniu projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (projekt z dn. 8.11.2010 r.) określono główne cele wprowadzanych zmian:

1. uszczelnienie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi;
2. upowszechnienie selektywnego zbierania odpadów „u źródła”
3. zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska;
4. zwiększenie liczby nowoczesnych instalacji do odzysku odpadów;
5. wyeliminowanie dzikich wysypisk odpadów;
6. skuteczny monitoring postępowania z odpadami komunalnymi;
7. skrócenie odległości na jakie transportowane są odpady.

Zaproponowano m.in. następujące rozwiązania:

- z mocy ustawy gmina przejmie obowiązki właścicieli nieruchomości w zakresie zagospodarowania odpadów komunalnych (bez referendum);
- gminy przeprowadzają przetargi na odbiór odpadów (aby brać udział w przetargu gminne jednostki organizacyjne muszą zostać przekształcone w spółki prawa handlowego), gospodarują środkami pochodzącymi z opłat pobieranych od mieszkańców za odpady, egzekwują odpowiednią jakość usług;
- budowa i eksploatacja ZZO będzie zadaniem własnym gmin - realizacja nowych inwestycji musi być zlecona w trybie przetargu lub realizowana w ramach PPP (gmina kieruje odpady do konkretnych instalacji – zapewnienie strumienia odpadów).

Ustawa została przyjęta przez rząd w dn. 16.11.2010 r. i skierowana do dalszych prac.

Według Ministerstwa Środowiska [5] ilość wytworzonych w 2008 r. odpadów komunalnych w Polsce wyniosła 10.036 tys. Mg, w tym:

- składowanie 8.693 tys. Mg – 86,6 %
- selektywna zbiórka 682 tys. Mg – 6,8%

Kierunki zmian technologii zagospodarowania odpadów komunalnych w UE – Andrzej Krzyśków, Ryszard Szpadt

- biologiczne unieszkodliwianie 262 tys. Mg – 2,8 %
- termiczne unieszkodliwianie 63 tys. Mg – 0,67 %

Kierunki zmian systemów gospodarki odpadami w skali regionalnej

Podstawowym elementem rozwoju systemu gospodarki odpadami w celu sprostania wymogom ustawowym jest rozwój sieci regionalnych nowoczesnych zakładów zagospodarowania odpadów. W wojewódzkich planach gospodarki odpadami wyznaczono regiony gospodarki odpadami z określeniem zakładów w ilości od kilku do maksymalnie kilkunastu na terenie każdego województwa. Te obiekty zgodnie z krajowym planem gospodarki odpadami powinny obejmować:

- MBP lub TP zmieszanych odpadów komunalnych
- Kompostowania odpadów zielonych
- Deponowanie przetworzonych odpadów zmieszanych
- Sortowania odpadów komunalnych zbieranych selektywnie (opcja)
- Węzeł demontażu odpadów wielkogabarytowych (opcja)
- Zakład przetwarzania ZSEE (opcja)
- Punkt gromadzenia odpadów problemowych (niebezpiecznych)

Technologiom zagospodarowania odpadów poświęcono wiele artykułów, między innymi w ramach poprzednich konferencji [6-8]. Zastosowane technologie powinny być nowoczesne, ale sprawdzone (eliminacja ryzyk) i muszą być dostosowane do wyników badań morfologicznych i fizycznych odpadów.

Nowe zakłady, a także modernizacja istniejących obiektów, ma na celu maksymalizację odzysku materiałowego i komponentów paliwa alternatywnego, ustabilizowanie frakcji biodegradowalnej i minimalizację ilości odpadów balastowych do deponowania. W części mechanicznej zakładów należy zastosować nowoczesne rozwiązania takie jak: separatory optopneumatyczne, balistyczne, konwekcyjne.

Znaczna część instalacji we Francji, Hiszpanii czy Niemczech produkuje energię z biogazu zawartego w odpadach, poprzez: odgazowanie kwater składowiska, a także stabilizację beztlenową (fermentację) frakcji organicznej zmieszanych odpadów komunalnych (resztkowych). Główną zaletą procesu fermentacji (stabilizacji beztlenowej) jest produkcja biogazu, wysokoenergetycznego paliwa, które może być wykorzystane do produkcji energii (elektrycznej, cieplnej) przyjaznej dla środowiska. Na terenie UE funkcjonuje ok. 170 instalacji i 2500 biogazowni rolniczych. Poniżej zestawiono fakty związane z procesem fermentacji.

- Technologia fermentacji (zwłaszcza suchej) nie jest skomplikowana, a przygotowanie materiału wsadowego jest proste. Nie potrzebuje innych dodatkowych kosztownych urządzeń.
- Technologia fermentacji odpadów resztkowych / zmieszanych skraca okres stabilizacji odpadów biodegradowalnych. Zapotrzebowanie na ilość reaktorów stabilizacji tlenowej spada 2-4-krotnie, a placu ponad 2-krotnie, co zdecydowanie obniża nakłady inwestycyjne na część stabilizacji tlenowej. Dodatkowo połączenie procesów pozwala uzyskać najszybciej obniżenie AT_4 .
- Zredukowane są uciążliwości odorowe związane z procesem stabilizacji, ze względu na ujęcie biogazu (w ponad 90%). Następuje większa redukcja masy (mniejsza ilość do składowania) i poprawione są parametry stabilizatu. Technologia pomaga zredukować do minimum ilość odcieków, poprzez wykorzystanie odcieków przy stabilizacji tlenowej.
- Zużycie energii elektrycznej na potrzeby własne wynosi ok. 7-10%, a cieplnej ok. 12-15%. Efektywność: ok. 130-200 Nm^3/Mg wsadu tj. ok. 250- 580 kWe. Np. 20.000 Mg wsadu = 5GWe (ponad 2 mln zł przychodu). Dodatkowo można uzyskać przychód ze sprzedaży energii cieplnej i świadectw kogeneracji. Fermentacja przynosi dochód w odróżnieniu od stabilizacji tlenowej.

Kierunki zmian systemów gospodarki odpadami w skali gminnej i ponadgminnej

Obowiązujące przepisy prawne determinują gospodarowanie odpadami na terenach, gdzie następuje zamknięcie składowisk. Należy tu wymienić:

- ograniczanie odpadów biodegradowalnych do składowania,
- zakaz deponowania odpadów kalorycznych od 1 stycznia 2013 r.,

Kierunki zmian technologii zagospodarowania odpadów komunalnych w UE – Andrzej Krzyśków, Ryszard Szpadt

- odzysk 50% szkła, metali, papieru i tworzyw sztucznych z gospodarstw domowych oraz 70% odpadów budowlanych do 2020 r.

Istotnym elementem gospodarki jest jej aspekt ekonomiczny.

Budowa kompleksowego zakładu zagospodarowania odpadów, spełniającego wszystkie stawiane cele, jest bardzo drogim przedsięwzięciem i powinna być realizowana przy zapewnieniu strumienia odpadów rzędu 50.000 Mg na rok. Natomiast ograniczenie się jedynie do transportowania odpadów odbieranych od właścicieli nieruchomości, bez jakichkolwiek innych działań, może doprowadzić do znacznej podwyżki cen za odbiór, w konsekwencji stopniową utratę obsługiwanego rynku.

W zależności od zaangażowania na rynku gospodarki odpadami, obsługiwanego regionu, systemów zbiórki, ilości odpadów można stosować różne rozwiązania prowadzenia działalności. Po analizie danych należy rozważyć możliwość gospodarowania odpadami obejmujące:

- zakup urządzenia do rozfrakcjonowania odpadów (np. sito lub prasa wysokiego zgniotu),
- skierowanie frakcji organicznej (podsitowej 60-80mm) do biologicznej stabilizacji (minimum plac kompostowy z możliwością rozbudowy do instalacji zamkniętej z napowietrzaniem i oczyszczaniem powietrza) – stabilizat wykorzystywany np. do rekultywacji składowiska,
- skierowanie frakcji kalorycznej (powyżej 60-80 mm) do zakładów produkcji komponentów paliwa alternatywnego (ZZO) z wykorzystaniem stacji przeładunkowej,
- wybudowanie punktu dobrowolnego gromadzenia poszczególnych strumieni odpadów (zielone, budowlane, wielkogabarytowe, problemowe itp.).

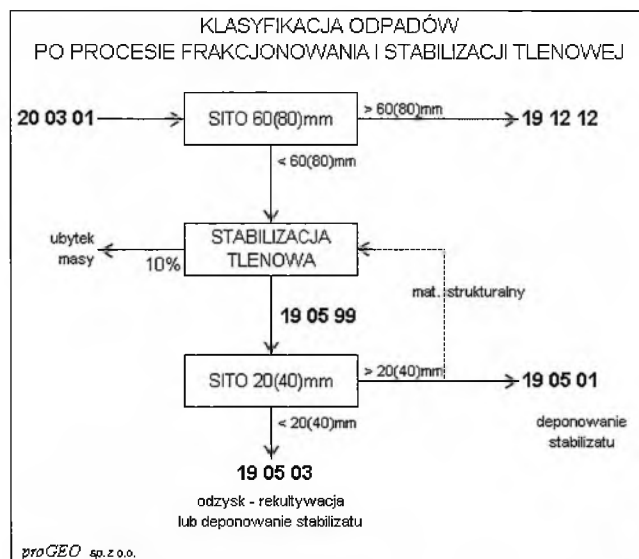
Uzupełnieniem będzie zorganizowanie systemu selektywnej zbiórki poszczególnych rodzajów odpadów (działania organizacyjne i edukacyjne). Wydaje się celowe założenie etapowania inwestycji (rozłożenie finansowanie, możliwość zwiększenia strumienia odpadów). Podstawowym obiektem zakładu byłaby kompostownia. Budowa tego typu obiektów pozwoliłaby na zwiększenie możliwości spełnienia wymagań ograniczenia odpadów biodegradowalnych do składowania, zmniejszenie strumienia transportowanych odpadów oraz zmniejszenie uciążliwości względem środowiska. Należy przewidzieć technologie efektywne, dostosowane do potrzeb i w miarę możliwości ewolucyjne. Istnieje szereg technologii dostosowanych do różnych potrzeb Inwestorów.

Powyższe działania mogą doprowadzić do zmniejszenia strumienia odpadów transportowanych do ZZO, a tym samym wpłynąć korzystnie na aspekt ekonomiczny. Można szacunkowo założyć następujący uproszczony bilans masowy:

10-20% selektywna zbiórka odpadów opakowaniowych, wielkogabarytowych, ZSSE itp.,
40-50% odpadów poniżej 60(80)mm kierowanych do stabilizacji tlenowej (ubytek masy 15-20%)
30-50% odpadów kalorycznych do odtransportowania do ZZO.

Rys. Klasyfikacja odpadów po procesie frakcjonowania i stabilizacji tlenowej

Kierunki zmian technologii zagospodarowania odpadów komunalnych w UE – Andrzej Krzyśków, Ryszard Szpadt

Zakładając ilość odpadów na poziomie 10.000 Mg rocznie, wartości średnie zestawione powyżej i porównując jedynie opłaty marszałkowskie (za korzystanie ze środowiska w zakresie składowania odpadów w 2011 r.) aspekt ekonomiczny jest następujący:

- składowanie całego strumienia odpadów (lub jego transport) - $10.000 \text{ Mg} \times 107,85 \text{ zł} = 1.078.500 \text{ zł}$ rocznie
- gospodarowanie odpadami wg założonego schematu –
 $3.600 \text{ Mg} (190503) \times 21,57 \text{ zł} = 77.652 \text{ zł}$ rocznie (uwaga istnieje możliwość odzysku odpadów w ramach rekultywacji)
900 Mg – ubytek masy w procesach biologicznych – 0 zł
1.000 Mg odzysk surowców wtórnych
 $4.500 \text{ Mg} (191212) \times 66,32 \text{ zł} = 298.440 \text{ zł}$ rocznie - deponowanie lub transport
łącznie 376.092 zł rocznie
- oszczędność roczna $1.078.500 \text{ zł} - 376.092 \text{ zł} = 702.408 \text{ zł}$

Dodatkową korzyścią w przypadku zamkniętych składowisk jest ograniczenie kosztów związanych z transportem odpadów (zmniejszona ilość odpadów). Należy zaznaczyć, że w przypadku braku stacji przeładunkowej i urządzenia do zagęszczania odpadów koszt transportu byłby bardzo wysoki i spowodowałby dodatkowo zmniejszenie możliwości obsługi (konieczność zakupu dodatkowych samochodów).

Reasumując można stwierdzić, że oszczędności przy założonym gospodarowaniu odpadami mogą wynieść 70-100 zł na Mg odpadów. Powyższe oszczędności są granicznymi parametrami inwestowania (koszty eksploatacji i amortyzacji nie powinny przekraczać tych oszczędności). Wynik finansowy można poprawić dodatkowo poprzez zwiększenie strumienia odpadów. Celem systemów powinno być spełnienie wymagań przepisów prawnych oraz konkurencyjność w rynku gospodarki odpadami.

Należy bezwzględnie pamiętać o ustawicznej edukacji w zakresie selektywnej zbiórki. Bardzo ważne jest tworzenie warunków technicznych, organizacyjnych i finansowych wspomagających selektywną zbiórkę poszczególnych strumieni odpadów. Dobrymi przykładami są rozwiązania przyjęte w Kudowie Zdrój czy Jarocinie, gdzie ewidencjonowane są odpady zbierane selektywnie, a następnie obniżana jest opłata za odbiór odpadów zmieszanych dla najlepiej segregujących.

Podsumowanie

Przeorganizowanie systemów gospodarki odpadami po zamknięciu i rekultywacji składowisk powinno uwzględniać następujące działania na poszczególnych poziomach.

poziom gminny:

- zorganizowanie systemu selektywnej zbiórki poszczególnych rodzajów odpadów
- wybudowanie punktu dobrowolnego gromadzenia odpadów

**LINIA ODZYSKU SUROWCÓW WTÓRNYCH
I WYTWÓRNA BIOMASY**

*NOWA JAKOŚĆ W GOSPODARCE ODPADAMI
KOMUNALNYMI*

www.bioelektra.pl

1. CHARAKTERYSTYKA PRZEDSIĘWZIĘCIA

Linia odzysku surowców wtórnych i wytwórnia biomasy jest przedsięwzięciem wprowadzającym zintegrowany system gospodarki odpadami na terenie Miast i Gmin. Wdrożenie linii do eksploatacji, wprowadza profilaktykę całkowitego wykorzystania i odzysku surowców wtórnych wchodzących w skład zmieszanego odpadu komunalnego.

Po przetworzeniu w ciągu technologicznym linii, zmieszany odpad komunalny nazywany w dalszej części konspektu „wsadem”, podlega ponownemu rozdzielaniu na grupy surowców wtórnych znajdujących zastosowanie w wielu gałęziach przemysłu.

Metoda zastosowana w linii odzysku surowców wtórnych i wytwórni biomasy, zaliczana jest przez ekspertów, ośrodki naukowo-badawcze oraz jednostki rządowe do czystych technologii przyjaznych środowisku naturalnemu.

Linia realizuje założenia BAT jako najlepszej dostępnej techniki, w związku z tym jest zgodna z wytycznymi i założeniami Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008r. w sprawie odpadów. Najlepsza Dostępna Technika (Best Available Technique - BAT). BAT została zdefiniowana w Dyrektywie 96/61/WE z dnia 24 września 1996r.(Artykuł 2(11)) w sposób następujący:

- „najlepsze dostępne techniki” to najefektywniejszy i najbardziej nowoczesny stopień rozwoju danej działalności i metod jej prowadzenia, wskazujący na praktyczną możliwość zastosowania danych technik do zapewnienia, co do zasady podstaw dla określania granicznych wartości emisji ustalonych w celu zapobiegania i, tam gdzie to nie jest w praktyce możliwe, w celu generalnego obniżenia emisji i jej oddziaływania na środowisko jako całość:

- „techniki” obejmują zarówno zastosowaną technologię, jak i sposób, w jaki instalacja została zaprojektowana, zbudowana, jest utrzymywana, eksploatowana i wycofana z eksploatacji,

- „dostępne” techniki oznacza techniki, opracowane w stopniu pozwalającym na wprowadzenie ich do odnośnego sektora przemysłowego, na warunkach ekonomicznie i technicznie uzasadnionych, przy uwzględnieniu kosztów i korzyści, niezależnie od tego czy techniki te są czy też nie są wykorzystywane i

opracowywane w danym państwie członkowskim, o ile są one rozsądnie dostępne dla danego podmiotu.

Poniżej przedstawiono schemat strukturalny zadania realizowanego przez linię, uwzględniający wszystkie etapy wraz z etapem konsumpcyjnym obrazującym genezę powstawania wsadu i kończąc na etapie dystrybucyjnym będącym wynikiem pracy linii.

ETAP KONSUMPCYJNY				METODA		ETAP DYSTRYBUCYJNY
Opakowania metalowe, metale						Metale
Opakowania z tworzyw sztucznych, w tym folie, PET, PP, PS, chemia gospodarcza						
Opakowania papierowe	▼▼		▼▼		▼▼	
tektury	▼▼▼		▼▼▼		▼▼▼	
Inne tworzywa sztuczne	▼▼▼		▼▼▼		▼▼▼	
Opakowania szklane, szkło						
Kamienie, zmiotki piasku						
Produkty spożywcze, w tym przetworzone i nieprzetworzone						
Odpadki żywności						
Produkty rolnicze						
Odpadki ogrodowe						

2. SKRÓCONY OPIS TECHNOLOGII

Linia ma charakter modułowy. Jeden moduł posiada zdolność przetwarzania około 20 tys. ton odpadów rocznie. Ze względu na swój modułowy charakter planowana wydajność przerobowa linii może być powiększana o kolejne moduły, czyli co 20 tys. t p.a..

Proces technologiczny składa się z dwóch części:

Część 1 - przygotowanie wsadu - polega na podaniu wsadu do komór sterylizacyjnych, w których doprowadza się wsad do wyjałowienia materii pod względem bakteriologiczno – wirusologicznym, co w następstwie prowadzi do higienizacji (neutralizacji) i wyeliminowania negatywnego oddziaływania na środowisko poprzez wyeliminowanie mogących postępować w nich procesów gnilnych i fermentacyjnych.

Część 2 - układ mechaniczno-pneumatycznego sortowania – wsad rozdzielony zostaje na poszczególne grupy surowców wtórnych przez zespół przesiewaczy mechanicznych z kanałem pneumatycznym. W trakcie procesu oczyszczania wyodrębniona zostaje doczyszczona biomasa FB-ORGANIKA, tworzywa sztuczne, guma oraz tekstylia, a także minerały i szkło odbierane.

Przedsięwzięcie na wyspecyfikowanym terenie polega na montażu instalacji linii technologicznej w systemie hal. W skład linii technologicznej wchodzi:

- STERYLIZATORY do sterylizacji zmieszanych odpadów komunalnych wraz z linią załadowczo odbiorczą (zespół, podajników);
- LINIA OCZYSZCZAJĄCA – służąca do wydzielenia frakcji organicznej biodegradowalnej oraz rozfrakcjonowaniu strumienia surowców wtórnych z materiału poddanego procesowi sterylizacji - zespół przesiewaczy mechanicznych z kanałem pneumatycznym;
- kotłownia z kotłem na paliwo stałe (ekogroszek), wytwarzającym parę technologiczną wykorzystywaną w procesie sterylizacji zmieszanych odpadów komunalnych;

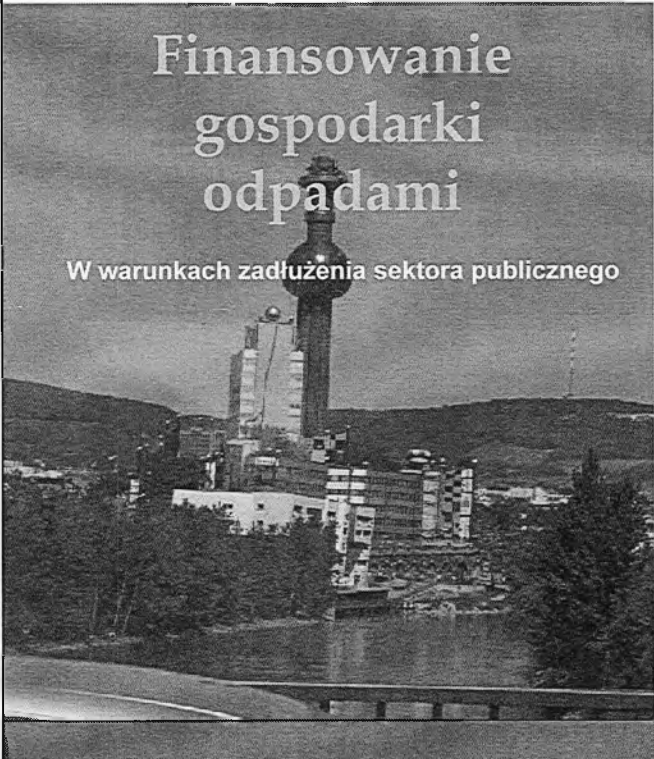
- część magazynowana , przeznaczona na jednodniowy bufor surowca wejściowego , na odzyskane surowce wtórne oraz na wydzieloną frakcję organiczną biodegradowalną.

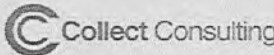
Wszystkie surowce wychodzące z linii odzysku przekazane zostają uprawnionym podmiotom, posiadającym stosowne zezwolenia właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami, które przejmują je w 100% zgodnie z zapisami ustawy o odpadach.

Finansowanie gospodarki odpadami

W warunkach zadłużenia sektora publicznego

Witold Grzybowski

Kudowa Zdrój 23-25 Marca 2011

Potrzeby inwestycyjne samorządów a deficyt

Plan 25,7 mld PLN

Wyk. 14,6 mld PLN

+ 5%

+ 6%

Dochody w 2010: 162.4 mld PLN (97,3 % prognozy),

Wydatki w 2010: 176.9 mld PLN (91,9 % planu)

DEFICYT 2010

Wartość postępowań ogłoszonych w trybie PPP/koncesji w 2010 oszacowano na 1,9 mld PLN. 48 projektów samorządowych, 3 krajowe.

Źródło: Ministerstwo Finansów.

Finansowanie gospodarki odpadami 2

Finansowanie gospodarki odpadami w warunkach zadłużenia sektora finansów publicznych – Witold Grzybowski

Potrzeby inwestycyjne samorządów a zadłużenie

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2010 r. (D.U Nr 252 poz. 1692) w sprawie szczegółowego sposobu klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego, w tym do długu Skarbu Państwa

Zadłużenie samorządów
w mld zł

Związek Miast Polskich bada konstytucyjność rozporządzenia. Wprowadzanie programów oszczędnościowych dla kontynuacji inwestycji.

Alternatywa:

1. Nie podejmowanie nowych inwestycji;
2. „Nieposłuszeństwo” wobec KE;
3. „Nieposłuszeństwo” wobec prawa.

Zmiana prawa?

Finansowanie gospodarki odpadami

3

Stan prawny – bez zmian 1

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2010 w odniesieniu do partnerstwa publiczno-prywatnego nie zmienia zastanego stanu prawnego.

Minister finansów wdrażania tym postanowieniem unijną metodologię liczenia zadłużenia w zakresie zobowiązań z tytułu kontraktów o PPP. Metodologia zaliczania zobowiązań wynikających z partnerstwa publiczno-prywatnego do długu sektora finansów publicznych jest przedmiotem następujących przepisów:

Ustawa o finansach publicznych z 27 sierpnia 2009 Art.41 ust2. Pkt3.

Art. 41: 1. Jednostki sektora finansów publicznych sporządzają sprawozdania z wykonania procesów, o których mowa w art.3.

Ust. 2: Minister Finansów, po zasięgnięciu opinii Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, określi, w drodze rozporządzenia :

Pkt. 3: rodzaje i zasady sporządzania sprawozdań w zakresie zobowiązań wynikających z umów o partnerstwie publiczno-prywatnym zawieranych na podstawie odrębnych ustaw przez podmioty sektora finansów publicznych.

Źródło: opracowanie własne

Finansowanie gospodarki odpadami

4

Stan prawny – bez zmian 2

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2010 w odniesieniu do partnerstwa publiczno-prywatnego nie zmienia zastanego stanu prawnego.

Załącznik 41 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej. (Dz. U. nr 20 z 2010 poz. 103) Instrukcja sprawozdań budżetowych o stanie zobowiązań z tytułu umów partnerstwa publiczno-prywatnego.

Paragraf Nr 2, ust.1 pkt 10: wartość zobowiązań z tytułu umów partnerstwa publiczno-prywatnego zaliczanych do długu sektora finansów publicznych – rozumiana jako łączną kwotę zobowiązań podmiotu publicznego, wynikających z umów partnerstwa publiczno-prywatnego zaliczonych przez podmiot publiczny, według stanu na koniec okresu sprawozdawczego, do długu sektora finansów publicznych. (str. 146 dokumentu).

Paragraf Nr 2 ust 3.

Sposób naliczania zobowiązań z tytułu umów partnerstwa publiczno-prywatnego do długu sektora finansów publicznych określa decyzja EUROSTAT nr 18/204 z dnia 11 lutego 2004.

Źródło: opracowanie własne

Finansowanie gospodarki odpadami

5

Stan prawny – bez zmian 3

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych. (DzU nr 43, poz 247) :

Par 2 ust 1, pkt nr 2 rozdziału 1 załącznika Nr 9:
„Instrukcja sporządzania sprawozdań do rozporządzenia”. (str 19 dokumentu).

Paragraf Nr 2 ust nr1, pkt nr 2 : kredyty i pożyczki – rozumiane jako zobowiązania wynikające z zaciągniętych kredytów i pożyczek, jak również z umów leasingu finansowego oraz sprzedaży na raty.

Do pożyczek należy również zaliczać zobowiązania z tytułu umów o partnerstwie publiczno-prywatnym, w przypadku, gdy umowa ma wpływ na poziom długu publicznego, zgodnie z odrębnymi przepisami *.

* Odrębne przepisy: decyzja EUROSTAT nr 18/204 z dnia 11 lutego 2004.

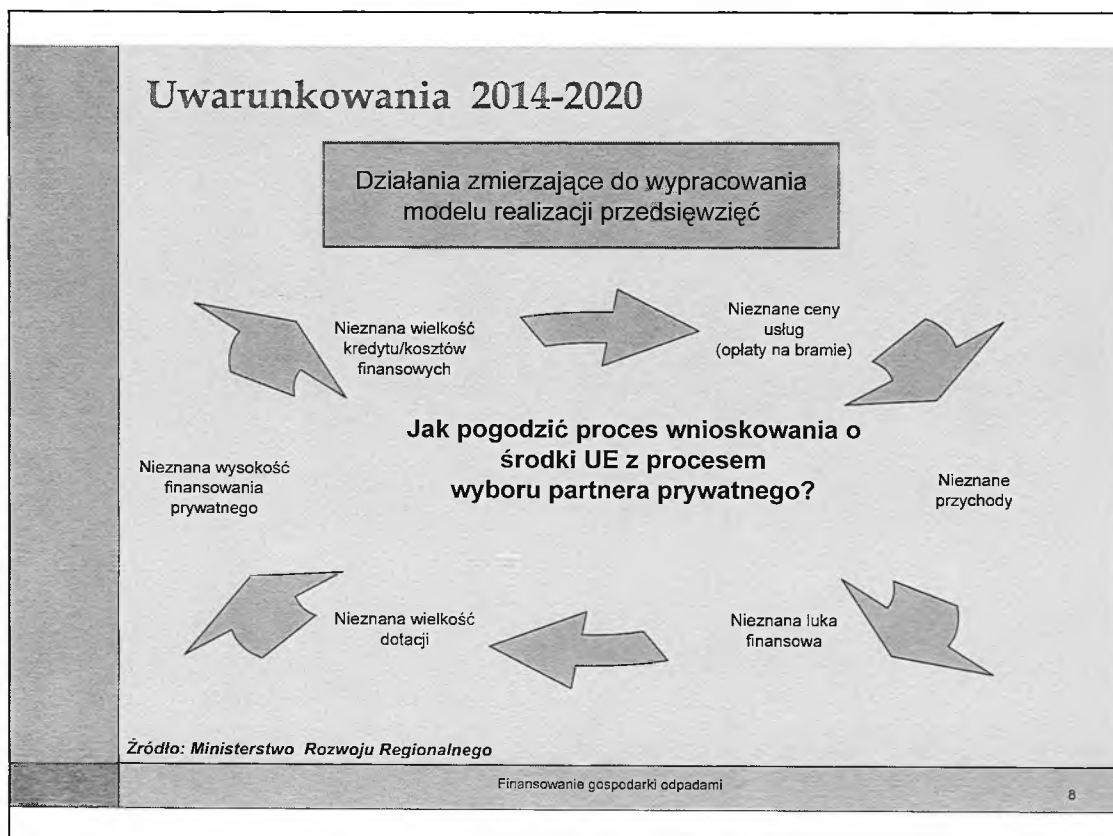
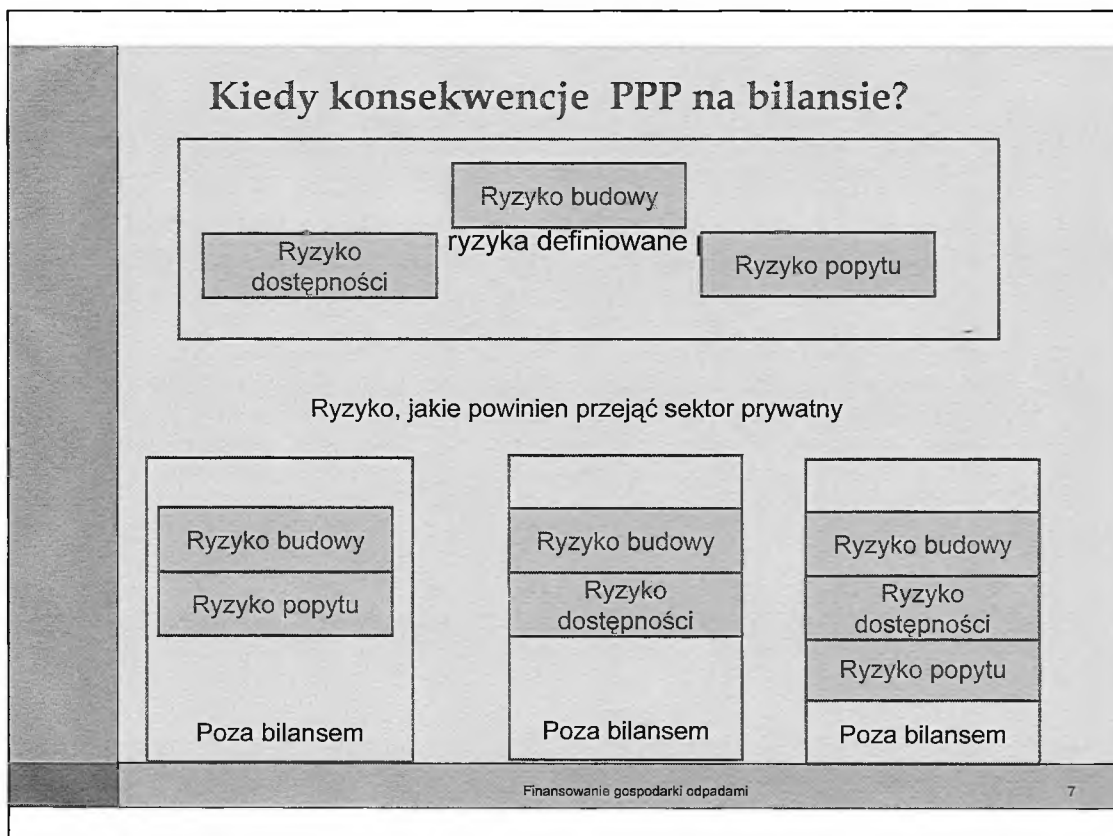
Źródło: opracowanie własne

Finansowanie gospodarki odpadami

6

Finansowanie gospodarki odpadami w warunkach zadłużenia sektora finansów publicznych – Witold Grzybowski

PPP obowiązkiem ustawowym

Art. 3a. 1. Gminy realizując zadania polegające na budowie, utrzymaniu i eksploatacji regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, są obowiązane do:

- 1) przeprowadzenia przetargu na wybór podmiotu, który będzie budował lub eksploatował regionalną instalację do przetwarzania odpadów komunalnych albo
- 2) dokonania wyboru podmiotu, który będzie budował lub eksploatował regionalną instalację do przetwarzania odpadów komunalnych na zasadach określonych w ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno – prywatnym (Dz. U. z 2009 r. Nr 19 poz. 100 oraz z 2010 r. Nr 106, poz. 675).

Gminy, które nie sfinansują same inwestycji będą zmuszone stworzyć atrakcyjne warunki dla sektora prywatnego, aby zdobyć współfinansowanie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami.

Zakłady termicznego przetwarzania odpadów:

- 4 projekty hybrydowe PPP
- Całkowity koszt inwestycji – 4. 440 mln zł
- Wnioskowane dofinansowanie UE – 1. 918 mln zł

 Koszalin PLN 418,08 mln

 Poznań PLN 1 071,23 mln

 Łódź PLN 888,37 mln

 Katowice PLN 2 065,53 mln

Projekty hybrydowe PPP				
Nr projektu	Nazwa projektu	Beneficjent	Koszt całkowity (mln zł)	Dotacja UE (mln zł)
POIŚ 2.1-13	System gospodarki odpadami dla Miasta Poznania	Poznań	1 071,23	352
POIŚ 2.1-18	System gospodarki odpadami oraz budowa zakładu termicznego przekształcania odpadów dla miast i gmin Pomorza Środkowego	Koszalin	418,08	211
POIŚ 2.1-2	Gospodarka odpadami komunalnymi w Łodzi – faza II	Łódź	888,37	363
POIŚ 2.1-10	System gospodarki odpadami dla miast Górnośląskiego Związku Metropolitalnego wraz z budową zakładów termicznej utylizacji odpadów*	Górnośląski Związek Metropolitalny	2 065,53	592,93
Razem			4 443,21	1 518,93
*Realizacja po 2013 r.				
Źródło: Dept projektów indywidualnych MRR				
Finansowanie gospodarki odpadami				11

Zakłady termicznego przetwarzania odpadów: 3 projekty współfinansowane z funduszy UE POIŚ	
Bydgoszcz / Toruń PLN 600 mln Kraków PLN 782 mln Konin PLN 207 mln ?	
Finansowanie gospodarki odpadami	
12	

Projekty publiczne z dofinansowaniem UE

Status projektu	Nazwa projektu	Beneficjent	Koszt całkowity (mln zł)	Dotacja UE (mln zł)
Umowa podpisana	Zakład termicznego przetwarzania odpadów z układem ko-generacyjnym 124 MW	Bydgoszcz /Toruń *	619	340
W przygotowaniu	Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów dla Miasta Krakowa	Kraków	782	396
W przygotowaniu	Zakład Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych	Konin	207	155
Razem			1 608	864

* Inwestor: Międzygminna Spółka Pronatura;
Finansowanie: NFOŚiGW pożyczka PLN 170 mln;
Wydajność instalacji 180 tys. ton rocznie

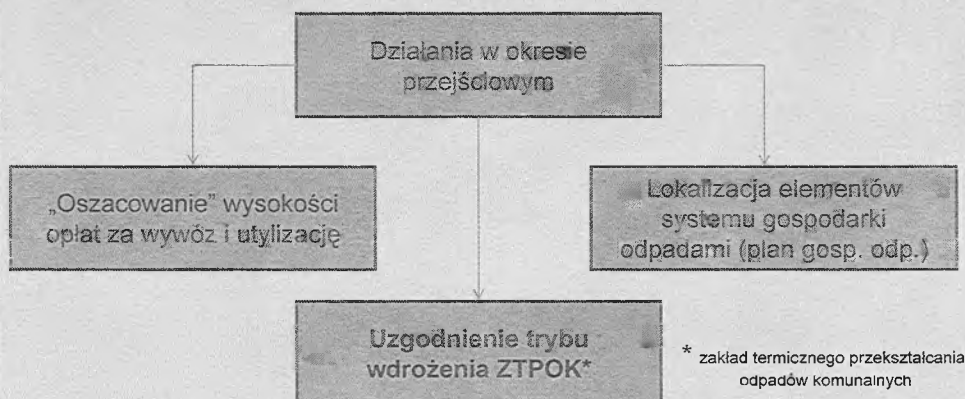
Finansowanie gospodarki odpadami

13

Uwarunkowania 2011-2012

Projekt Ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw z dnia 8 listopada 2010 r.

Art. 21. Ustawa wchodzi w życie po upływie 12 miesięcy od dnia ogłoszenia, za wyjątkiem art. 9b ust. 2-4 i art. 9c ustawy, o której mowa w art. 1, oraz art. 10-21, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

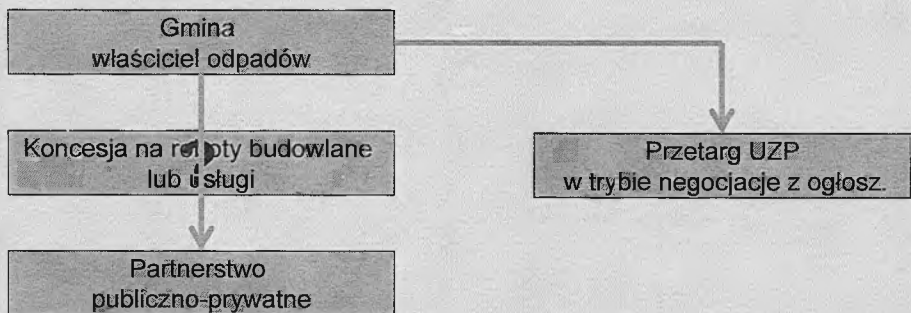
Finansowanie gospodarki odpadami

14

Finansowanie gospodarki odpadami w warunkach zadłużenia sektora finansów publicznych – Witold Grzybowski

Uwarunkowania 2011-2012

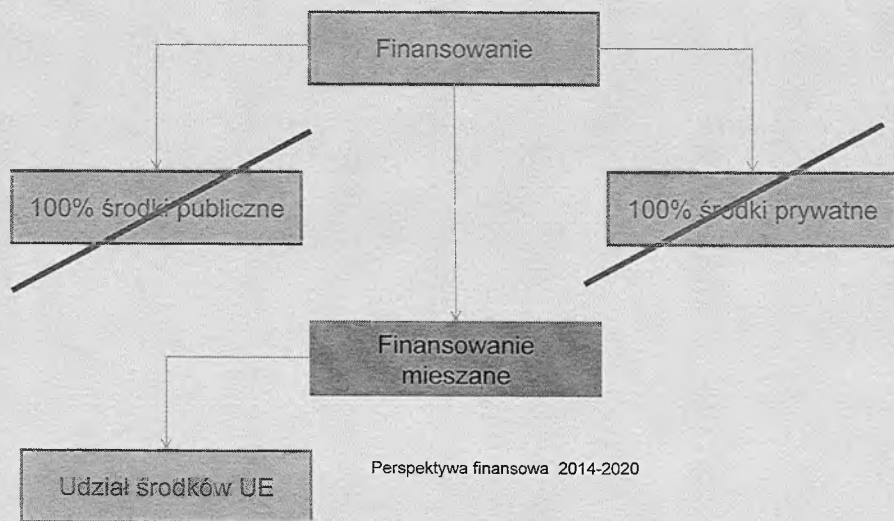
Ustawa z 9 stycznia 2009 o koncesji na roboty budowlane lub usługi

Art. 3. Płatność koncesjodawcy na rzecz koncesjonariusza nie może prowadzić do odzyskania całości związanych z wykonywaniem koncesji nakładów poniesionych przez koncesjonariusza. Koncesjonariusz ponosi w zasadniczej części ryzyko ekonomiczne wykonywania koncesji.

Finansowanie gospodarki odpadami

15

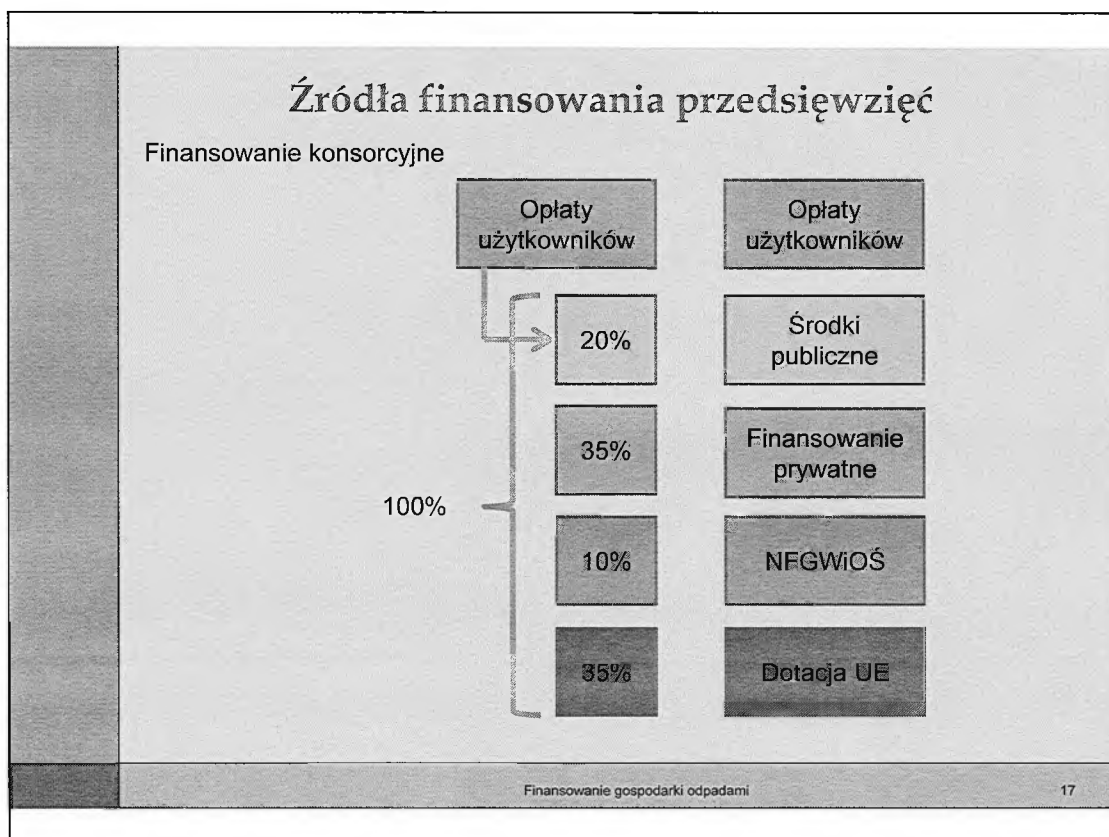
Perspektywy wdrożenia przedsięwzięcia .

Perspektywa finansowa 2014-2020

Finansowanie gospodarki odpadami

16

Rozwiązania systemowe (MRR)

Gotowe rozwiązania :

- opracowana ścieżka postępowania uwzględniająca warunkowe dofinansowanie z POiŚ (UE) przed wyborem partnera prywatnego;
- wdrażanie pilotażowych projektów (spalarnie odpadów) :
- wstępna weryfikacja projektów,
- przygotowanie niezbędnych analiz,
- konsultacje rynkowe;

Praca w toku:

- szczegóły rozliczenia dotacji w ramach projektu PPP;
- przygotowanie i poprowadzenie postępowania o wybór partnera prywatnego;
- dialog z KE nt. procedury oceny projektów.

Finansowanie gospodarki odpadami 18

3 warunki niezbędne dla pozyskania partnera

1. współfinansowanie;
2. wieloletnia umowa z gminą na dostawę odpadów;
3. wieloletnia umowa na odbiór energii elektrycznej / ciepła;

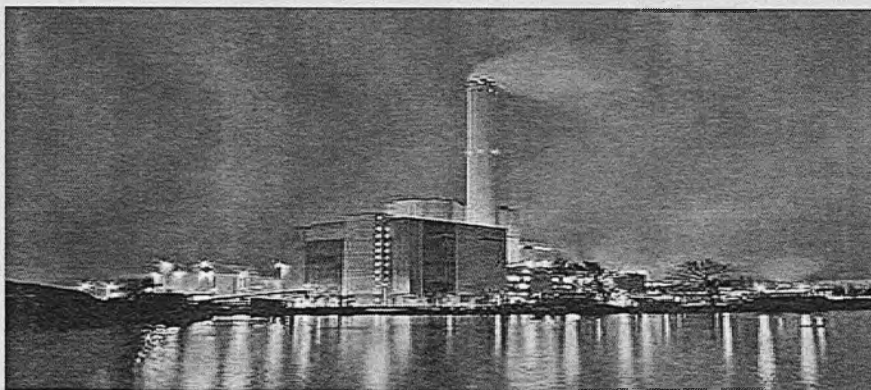
Partnerstwo będzie konieczną cechą współpracy nad porozumieniami w dziedzinie gospodarki odpadami, jeżeli zadania mają zostać zrealizowane

Dziękuję Państwu za udział w prezentacji

www.partnerstwopublicznoprywatne.info

Witold Grzybowski Partner Collect Consulting Sp. z o.o

Telefon: +48 607 292 585

Ustawowy kontekst Rozporządzenia Ministra Finansów z 23 grudnia 2010 r. – Witold Grzybowski

Ustawowy kontekst rozporządzenia Ministra Finansów z 23 grudnia 2010

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2010 r. (D.U Nr 252 poz. 1692) w sprawie szczegółowego sposobu klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego, w tym do długu Skarbu Państwa nie zmienia zastanego stanu prawnego w odniesieniu do partnerstwa publiczno-prywatnego.

Minister finansów wdraża za pomocą postanowienia unijną metodologię liczenia zadłużenia w zakresie zobowiązań z tytułu kontraktów o PPP. Metodologia zaliczania zobowiązań wynikających z partnerstwa publiczno-prywatnego do długu sektora finansów publicznych jest przedmiotem następujących przepisów UE dostępnych w ESA 95 oraz decyzji Eurostatu. Na gruncie polskim metodologię określają następujące przepisy:

1. Ustawa o finansach publicznych z 27 sierpnia 2009 Art.41 ust2. Pkt3.

Art. 41: 1. Jednostki sektora finansów publicznych sporządzają sprawozdania z wykonania procesów, o których mowa w art.3.

Ust. 2: Minister Finansów, po zasięgnięciu opinii Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego , określi, w drodze rozporządzenia :

Pkt. 3: rodzaje i zasady sporządzania sprawozdań w zakresie zobowiązań wynikających z umów o partnerstwie publiczno-prywatnym zawieranych na podstawie odrębnych ustaw przez podmioty sektora finansów publicznych.

2. Załącznik 41 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej. Dz. U. nr 20 z 2010 poz 103

Instrukcja sprawozdań budżetowych o stanie zobowiązań z tytułu umów partnerstwa publiczno-prywatnego.

Paragraf Nr 2, ust.1 pkt 10: wartość zobowiązań z tytułu umów partnerstwa publiczno-prywatnego zaliczanych do długu sektora finansów publicznych – rozumiana jako łączną kwotę zobowiązań podmiotu publicznego, wynikających z umów partnerstwa publiczno-prywatnego zaliczonych przez podmiot publiczny , według stanu na koniec okresu sprawozdawczego, do długu sektora finansów publicznych. (str. 146 dokumentu).

Paragraf Nr 2 ust 3.

Sposób naliczania zobowiązań z tytułu umów partnerstwa publiczno-prywatnego do długu sektora finansów publicznych określa decyzja EUROSTAT nr 18/204 z dnia 11 lutego 2004.

3. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych, (DzU nr 43, poz 247) :

Par 2 ust 1, pkt nr 2 rozdziału 1 załącznika Nr 9 „Instrukcja sporządzania sprawozdań „ do rozporządzenia”. (str 19 dokumentu).

Paragraf Nr 2 ust nr1, pkt nr 2 : kredyty i pożyczki – rozumiane jako zobowiązania wynikające z zaciągniętych kredytów i pożyczek, jak również z umów leasingu finansowego oraz sprzedaży na raty.

Ustawowy kontekst Rozporządzenia Ministra Finansów z 23 grudnia 2010 r. – Witold Grzybowski

Ustawowy kontekst rozporządzenia Ministra Finansów z 23 grudnia 2010

Do pożyczek należy również zaliczać zobowiązania z tytułu umów o partnerstwie publiczno-prywatnym, w przypadku, gdy umowa ma wpływ na poziom długu publicznego, zgodnie z odrębnymi przepisami.*

Dlaczego rozporządzenie napotkało tak silną falę krytyki:

1. W zakresie regulacji partnerstwa publiczno-prywatnego rozporządzenie nie było potrzebne, albowiem powyżej przywołane wcześniejsze uregulowania mają tę samą wartość interpretacyjną. O zaliczeniu w poczet długu publicznego nie decyduje w/wym. rozporządzenie, a jedynie ESA 95 oraz Decyzja Eurostat: nr 18 /204 z 11 lutego 2004.
2. Rozporządzenie napisane jest niezgodnie z techniką legislacyjną i nie odwołuje się do wcześniej istniejących przepisów i poprzez brak precyzji wywołuje nieodpowiednie rozumienie.
3. W rozporządzeniu nie uregulowano koncesji na roboty budowlane lub usługi, która funkcjonuje w prawie polskim jako umowa nazwana i jej nie zamieszczenie w przepisach formalnie oznacza, że zobowiązania sektora finansów publicznych wynikające z koncesji nie są zaliczane do długu publicznego ani deficytu sektora finansów publicznych.

Sporządził Witold Grzybowski

www.partnerstwopublicznoprywatne.info

Pogląd sektora prywatnego na uczestnictwo w przedsiębiorstwach ZTPOK

Punkt 1. Podział ryzyk.

Gminy nie chcą podjąć ryzyka udostępniania odpadu dla instalacji termicznego przekształcania na podstawie wieloletniej umowy.

Sektor prywatny, ale głównie instytucje finansujące (banki) nie podejmą ryzyka finansowania przedsięwzięć, w sytuacji gdzie dostawa strumienia odpadów nie jest kontraktowo zagwarantowana na okres trwania PPP / koncesji;

Gminy nie chcą zaakceptować **ryzyka dostępności odpadu dla instalacji termicznego przekształcania**, pomimo, że według planowanej ustawy o utrzymaniu czystości w gminach, władztwo nad odpadami zostanie przekazane samorządom.

Tymczasem jest to kluczowe oczekiwanie (instytucji finansującej) i partnera prywatnego, który chciałby otrzymać od miasta, jako swojego przyszłego klienta gwarancję, że przyszła spalarnia będzie miała co spalać w ciągu 20 czy 25 lat trwania koncesji.

Podstawą alokacji ryzyka z punktu widzenia sektora publicznego jest spełnienie warunku narzuconego decyzją Eurostatu nr 18/2004 z dnia 11 lutego 2004 r. co pozwala na wyłączenie przedsięwzięcia PPP z długu publicznego.

Aby to osiągnąć wystarczy, że partner prywatny przejmie na siebie następujące ryzyka:

- Ryzyko wybudowania instalacji na czas
- Ryzyko dostępności instalacji;

Podmiot publiczny przejmie ryzyko dostępności odpadów, czyli ryzyko popytu oraz częściowe ryzyko współfinansowania;

Punkt 2. Gwarancja podłączenia do lokalnej sieci ciepłowniczej .

Gwarancja podłączenia do lokalnej sieci ciepłowniczej oraz elektrycznej (tam gdzie występuje ko-generacja), na zasadach konkurencyjnych ma fundamentalne znaczenie dla przygotowania konkurencyjnej oferty przetargowej przez firmy prywatne.

Możliwość odsprzedaży całego wytworzonego ciepła do lokalnej sieci, pozwala na przyjęcie optymalnej w kosztach inwestycji i eksploatacji technologii. Co z kolei umożliwia przedstawienie zamawiającemu konkurencyjnej oferty przetargowej.

Tymczasem podmioty, które posiadają znaczącą pozycję na lokalnym rynku produkcji i dystrybucji ciepła są od początku w uprzywilejowanej pozycji. Występując w przetargu, tylko one posiadają wiedzę, czy i na jakich warunkach zostanie wykonane podłączenie do sieci. Uwarunkowania prawne wymuszające taki odbiór nie są wystarczające do właściwej oceny wszystkich kosztów, ponieważ operator sieci ciepłowniczej (dystrybutor) ma wiele sposobów, by inaczej traktować podmiot powiązany, a inaczej podmiot konkurencyjny.

Bez gwarancji przyłączenia do sieci ciepłowniczej oraz bez informacji na temat warunków technicznych takiego przyłączenia pozostali uczestnicy przetargu są skazani na domysły, co

Pogląd sektora prywatnego na uczestnictwo w przedsiębiorstwach ZTPOK – Witold Grzybowski

Pogląd sektora prywatnego na uczestnictwo w przedsiębiorstwach ZTPOK

uniemożliwia przygotowanie profesjonalnej, a jednocześnie konkurencyjnej oferty. Dotychczas w komunikacji z partnerami prywatnymi gminy nie przekazały wymaganej informacji.

Punkt 3. Niejasny tytuł prawny miasta do wskazanej lokalizacji.

W niektórych miastach, sytuacja własnościowa wskazanej pod inwestycję lokalizacji stawia jedną ze stron przetargu w uprzywilejowanej sytuacji. Miasto nie przekazuje do publicznej wiadomości szczegółów, co do podstaw prawnych stwierdzenia, że jest w posiadaniu wskazanego gruntu. W Księgach Wieczystych brak wzmianek o takim prawie na rzecz Miasta. Spółka, która weźmie udział w przetargu i według KW ma prawo do wieczystego użytkowania wskazanego terenu posiada wszystkie techniczne informacje na jego temat, co umożliwia im przygotowanie i wycenę projektu technicznego oraz kosztów operacyjnych. Z uwagi na brak równego dostępu do informacji inni uczestnicy projektu muszą przygotowywać swoje oferty na podstawie domysłów, co pogarsza konkurencyjność ich oferty.

Zadania regionalnego dyrektora ochrony środowiska w zakresie gospodarki odpadami – Kazimiera Szermer

Kazimiera Szermer

gl. Specjalista w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu

Zadania i kompetencje regionalnego dyrektora ochrony środowiska w zakresie gospodarki odpadami.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. *o odpadach* (Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 z późn. zm.), wytwórca odpadów jest obowiązany do uzyskania decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami niebezpiecznymi (w przypadku świadczenia usług program gospodarki odpadami) lub pozwolenie na wytwarzanie odpadów. Jeśli wytwarza odpady niebezpieczne w ilości poniżej 0,1 Mg rocznie albo powyżej 5 Mg rocznie odpadów innych niż niebezpieczne powinien złożyć właściwemu organowi informację o wytwarzanych odpadach oraz o sposobach gospodarowania nimi. W przypadku złożenia informacji o odpadach niebezpiecznych, wytwarzanych w ilości do 100 kg rocznie, z której wynika, że prowadzona będzie niewłaściwa gospodarka odpadami, organ może zobowiązać w drodze decyzji wytwórcę odpadów do przedłożenia do zatwierdzenia, programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi. Szczególnym rodzajem pozwolenia jest pozwolenie zintegrowane, obejmujące oprócz gospodarki odpadami kilka innych komponentów środowiska.

W sprawach o których mowa wyżej, na terenach zamkniętych organem właściwym jest regionalny dyrektor ochrony środowiska.

Do terenów zamkniętych zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.), zalicza się tereny wyznaczone przez właściwy organ w oparciu o przepisy ustawy z dnia 17.05.1989 r. - *Prawo geodezyjne i kartograficzne* (Dz. U. z 2010r nr 193, poz. 1287 z późn. zm.). Można tu wyróżnić tereny wojskowe i tereny kolejowe. I tak, dla terenów kompleksów wojskowych, organem właściwym jest Minister Obrony Narodowej (decyzja Nr O-11/MON z dnia 28.12.2000r), a dla terenów przez które przebiegają linie kolejowe, Minister Infrastruktury (decyzja MI Nr 45 z dnia 17.12.2009).

Należy także podkreślić, że ten sam organ może odmówić wydania pozwolenia lub zatwierdzenia programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi i innymi odpadami, jeżeli zamierzony sposób gospodarowania odpadami mógłby powodować zagrożenia dla zdrowia, życia ludzi lub dla środowiska lub jest niezgodny z przepisami prawa, w tym także prawa miejscowego.

Zgodnie z przepisami ustawy *o odpadach*, posiadacz odpadów, który prowadzi odzysk lub unieszkodliwianie odpadów, obowiązany jest do uzyskania zezwolenia właściwego organu na prowadzenie tej działalności. Wydanie zezwolenia na prowadzenie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, a także decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami niebezpiecznymi poprzedza opinia wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, właściwego ze względu na miejsce wytwarzania odpadów, prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania

Zadania regionalnego dyrektora ochrony środowiska w zakresie gospodarki odpadami – Kazimiera Szermer

odpadów. Na terenach zamkniętych w tych przypadkach, organem właściwym do wydania zezwolenia jest również regionalny dyrektor ochrony środowiska.

Podobnie jak w przypadku pozwoleń na wytwarzanie odpadów, organ może odmówić wydania zezwolenia na odzysk lub unieszkodliwianie odpadów jeśli zamierzony sposób gospodarki odpadami mógłby powodować zagrożenia dla zdrowia, życia ludzi lub dla środowiska lub jest niezgodny z przepisami prawa w tym także prawa miejscowego.

Składowiska odpadów zlokalizowane na terenach zamkniętych wymagają podobnie jak i inne składowiska, zatwierdzenia instrukcji eksploatacji, a także zgody na ich zamknięcie. W tych przypadkach regionalny dyrektor ochrony środowiska składowiska również wydaje stosowne decyzje.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 października 2008r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. Nr 199, poz.1227 z późn. zm.), realizacja niektórych przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami podlega procedurze oceny oddziaływania na środowisko, prowadzonej w oparciu o raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko. Ocena kończy się wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. O konieczności wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, rozstrzyga rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. *w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (Dz. U. Nr 213, poz. 1397), lub oddziaływanie przedsięwzięcia na obszar Natura 2000.

Dla przedsięwzięć takich jak: instalacje do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych, stacje demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji, strzępiarki złomu, zakłady przetwarzania sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii, instalacje do termicznego lub chemicznego przetwarzania odpadów, składowiska odpadów innych niż niebezpieczne przyjmujące ponad 10 t odpadów na dobę, obiekty unieszkodliwiania odpadów wydobywczych oraz bezzbiornikowe magazynowanie lub składowanie odpadów w górotworze – przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko jest obowiązkowe. Pozostałe przedsięwzięcia związane ze zbieraniem odzyskiem lub unieszkodliwianiem odpadów mogą być poddane procedurze oceny oddziaływania na środowisko po stwierdzeniu takiego obowiązku w drodze postanowienia przez organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, którym jest wójt burmistrz lub prezydent miasta. Postanowienie o którym mowa wyżej wydaje się po zasięgnięciu opinii regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Dla przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami, realizowanych na terenach zamkniętych, organem właściwym do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach jest regionalny dyrektor ochrony środowiska. Inwestycje związane z gospodarką odpadami, podlegające procedurze oceny oddziaływania na środowisko, realizowane na innych terenach podlegają uzgodnieniu z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

Ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko prowadzi się z udziałem społeczeństwa.

Zadania regionalnego dyrektora ochrony środowiska w zakresie gospodarki odpadami – Kazimiera Szermer

W przypadku gdy organ budowlany, biorący udział w realizacji jakiejkolwiek inwestycji związanej z gospodarką odpadami stwierdzi, że przedsięwzięcie może potencjalnie znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, przekazuje sprawę do regionalnego dyrektora ochrony środowiska, który wydaje postanowienie o obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000. W przypadku stwierdzenia, że przedsięwzięcie nie będzie znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, regionalny dyrektor ochrony środowiska stwierdza w drodze postanowienia, brak potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000.

Po przeprowadzeniu oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, regionalny dyrektor ochrony środowiska wydaje postanowienie w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia w zakresie oddziaływania na obszar Natura 2000. Udział społeczeństwa w postępowaniu zapewnia organ budowlany.

Standaryzacja gospodarki odpadami komunalnymi w prawie lokalnym – Marek Mielczarek, Piotr Błaszczów, Mieczysław Ciurla

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

Aktualny stan prawny w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi

Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008, z późn. zm.), która określa utrzymywanie czystości i porządku na terenie gminy jako **zadanie własne gminy**.

3

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

Gmina jest obowiązana do realizacji utrzymywania czystości i porządku w gminie w szczególności przez tworzenie warunków niezbędnych do prawidłowego zagospodarowania odpadów komunalnych powstających na jej terenie

4

**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach określa:

- ☐ obowiązki właścicieli nieruchomości w zakresie prawidłowego gromadzenia odpadów komunalnych na terenie nieruchomości i pozbywania się tych odpadów
- ☐ warunki udzielania zezwoleń na świadczenie usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.

5

**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243) w **Rozdziale 3a** określa zadania własne gmin w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, które polegają w szczególności na zapewnieniu objęcia wszystkich mieszkańców gminy systemem odbierania odpadów komunalnych w taki sposób, aby było możliwe:

- ✓ ograniczenie składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,

6

Standaryzacja gospodarki odpadami komunalnymi w prawie lokalnym – Marek Mielczarek, Piotr Błaszczów, Mieczysław Ciurla

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

- ✓ wydzielenie odpadów niebezpiecznych z odpadów komunalnych,
- ✓ osiągnięcie poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych,
- ✓ ograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska.

7

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

Zgodnie z art. 16a pkt 4 ustawy o odpadach Gmina jest zobowiązana do zapewnienia warunków ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania:

▪ **do dnia 31 grudnia 2010 r. – do nie więcej niż 75 %** wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji;

8

**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

- **do dnia 31 grudnia 2013 r.** – do **nie więcej niż 50 %** wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji;
 - **do dnia 31 grudnia 2020 r.** – do **nie więcej niż 35 %** wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji
- w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.;

9

**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

Dotychczasowe przepisy umożliwiają Gminie wprowadzanie standardów gospodarowania odpadami na jej terenie poprzez regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy,
który jest **aktem prawa miejscowego**.

10

Standaryzacja gospodarki odpadami komunalnymi w prawie lokalnym – Marek Mielczarek, Piotr Błaszczów, Mieczysław Ciurla

**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

Regulamin ten określa szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy, w szczególności dotyczące gospodarki odpadami komunalnymi jak:

1) prowadzenie we wskazanym zakresie selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych, w tym powstających w gospodarstwach domowych odpadów niebezpiecznych, odpadów wielkogabarytowych, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, zużytych baterii i zużytych akumulatorów oraz odpadów z remontów,

11

**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

2) rodzaju i minimalnej pojemności urządzeń przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych na terenie nieruchomości oraz na drogach publicznych, warunków rozmieszczania tych urządzeń i ich utrzymania w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym, przy uwzględnieniu:

12

**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

- a) średniej ilości odpadów komunalnych wytwarzanych w gospodarstwach domowych bądź w innych źródłach,
- b) liczby osób korzystających z tych urządzeń;
- 3) częstotliwości i sposobu pozbywania się odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości oraz z terenów przeznaczonych do użytku publicznego;

13

**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

- 4) maksymalnego poziomu odpadów komunalnych ulegających biodegradacji dopuszczonych do składowania na składowiskach odpadów;
- 5) innych wymagań wynikających z gminnego planu gospodarki odpadami.

14

Standaryzacja gospodarki odpadami komunalnymi w prawie lokalnym – Marek Mielczarek, Piotr Błaszczów, Mieczysław Ciurla

**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

Gmina ustala dla własnego terenu standardy gospodarki odpadami komunalnymi, które są ujęte w Regulaminie utrzymania czystości i porządku w gminie oraz gminnym planie gospodarki odpadami

15

**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

Jednakże, biorąc pod uwagę obecny stan środowiska, w szczególności ilość odpadów komunalnych deponowanych na składowiskach odpadów, a także ilość odpadów nielegalnie gromadzonych należy jednoznacznie stwierdzić, że obecne przepisy prawne, a także działania podejmowane przez właścicieli nieruchomości nie prowadzą do poprawy tego stanu.

Źródło:
Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw

16

**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

Założenia
do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i
porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw
pozwoły na:

zidentyfikowanie wad obowiązującego systemu gospodarki odpadami komunalnymi, które mogą skutkować niewywiązaniem się Rzeczypospolitej Polskiej z wymagań zawartych w prawie Unii Europejskiej:

1) system odbierania odpadów komunalnych nie obejmuje wszystkich mieszkańców gminy (w szczególności na obszarach wiejskich);

Źródło:
Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw

17

**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

Założenia
do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i
porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw

2) brak zapewnienia osiągnięcia odpowiednich poziomów odzysku i recyklingu oraz zmniejszenia ilości odpadów ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska;

3) gmina ma utrudnione możliwości monitorowania sposobu postępowania z odpadami komunalnymi przez właścicieli nieruchomości i przedsiębiorców, o czym m.in. świadczy zwiększenie ilości nielegalnych wysypisk odpadów;

Źródło:
Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw

18

Standaryzacja gospodarki odpadami komunalnymi w prawie lokalnym – Marek Mielczarek, Piotr Błaszczów, Mieczysław Ciurla

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

Założenia

do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw

- 4) postępowanie przedsiębiorców z odebranymi odpadami komunalnymi nie jest prowadzone zgodnie z obowiązującą hierarchią postępowania z odpadami;
- 5) aktualny system nie stymuluje konieczności budowy nowych instalacji do odzysku lub unieszkodliwiania zmieszanych odpadów komunalnych w sposób inny niż składowanie.

Źródło:
Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw

19

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

Potrzeba i cel uchwalenia projektowanej zmiany ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach

Mimo przepisów prawnych obligujących do selektywnego zbierania odpadów komunalnych oraz składowania wyłącznie odpadów poddawanych uprzednio procesom przekształcania fizycznego, chemicznego bądź biologicznego nadal głównym sposobem zagospodarowania zmieszanych odpadów jest ich składowanie bez uprzedniego przetworzenia.

Źródło:
Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw

20

**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

Potrzeba i cel uchwalenia projektowanej zmiany ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach

Konieczność wprowadzenia zmian systemowych umożliwi skuteczniejsze zapobieganie nieprawidłowemu pozbywaniu się odpadów przez ich wytwórców.

Źródło:
Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw

21

**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

W Polsce nadal podstawowym sposobem postępowania z odebranymi odpadami komunalnymi jest ich deponowanie na składowiskach.

Według GUS, składowaniu poddano w roku:

2006 - 91,0%,

2007 - 90,2%

2008 - 86,6% zebranych odpadów komunalnych.

Źródło:
Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw

22

Standaryzacja gospodarki odpadami komunalnymi w prawie lokalnym – Marek Mielczarek, Piotr Błaszczów, Mieczysław Ciurla

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

Dla porównania w 2007 r. w całej Unii Europejskiej na składowiskach zdeponowano średnio 47,0% zebranych odpadów, przy czym w niektórych krajach (Niemcy, Holandia, Belgia, Dania, Szwecja) udział ten już w 2006 r. był niższy niż 10,0%, gdyż zbierane odpady były poddane procesom spalania, recyklingu i odzysku.

Źródło:
Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości
i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw

23

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

Celem wprowadzenia zmian w obowiązujących przepisach o utrzymaniu czystości i porządku w gminach jest:

- uszczelnienie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi;
- prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych „u źródła”;
- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych, w tym odpadów ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów;
- zwiększenie liczby nowoczesnych instalacji do odzysku, w tym recyklingu, oraz unieszkodliwiania odpadów komunalnych w sposób inny niż składowanie odpadów;

Źródło:
Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości
i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw

24

**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

- wyeliminowanie nielegalnych wysypisk odpadów, a tym samym zmniejszenie zaśmiecenia w szczególności lasów i terenów rekreacyjnych;
- prowadzenie właściwego sposobu monitorowania postępowania z odpadami komunalnymi zarówno przez właścicieli nieruchomości, jak i prowadzących działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości;

Źródło:
Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw

25

**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

- zmniejszenie dodatkowych zagrożeń dla środowiska wynikających z transportu odpadów komunalnych z miejsc ich powstania do miejsc odzysku lub unieszkodliwiania, przez podział województw na regiony gospodarki odpadami, w ramach których prowadzone będą wszelkie czynności związane z gospodarowaniem odpadami komunalnymi.

Źródło:
Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw

26

Standaryzacja gospodarki odpadami komunalnymi w prawie lokalnym – Marek Mielczarek, Piotr Błaszczów, Mieczysław Ciurla

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

Osiągnięcie wymienionych celów wymaga zmian w dotychczasowym systemie gospodarowania odpadami komunalnymi.

Zaproponowane w projekcie założeń rozwiązania dają gminom możliwość:

- przejęcia obowiązków właścicieli nieruchomości w zakresie gospodarowania wytworzonymi przez nich odpadami komunalnymi,

Źródło:
Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości
i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw

27

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

- wzmocnienia funkcji kontrolnych gmin, które w sposób kompleksowy będą mogły monitorować działania podejmowane zarówno przez właścicieli nieruchomości, jak i przez przedsiębiorców odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości,
- gminy wchodzące w skład regionów gospodarki odpadami komunalnymi wyznaczonych w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami, będą obowiązane do budowy i utrzymania instalacji do przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, pozostałości po sortowaniu odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania oraz odpadów zielonych

Źródło:
Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości
i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw

28

**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

W zależności od przyjętego przez stały komitet Rady Ministrów lub Radę Ministrów wariantu, gminy w modelu przejęcia obowiązków właścicieli nieruchomości w zakresie odbierania odpadów komunalnych, w każdym przypadku będą wyłaniały w drodze przetargu podmioty prowadzące działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.

Będzie się to wiązało z koniecznością przekształcenia gminnych jednostek organizacyjnych w spółki prawa handlowego.

Źródło:
Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości
i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw

29

**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

Przejęcie przez gminy obowiązków właścicieli nieruchomości w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi pozwoli tym samym zwolnić właścicieli nieruchomości z obowiązku podpisywania umów na odbieranie odpadów komunalnych z podmiotami prowadzącymi działalność w tym zakresie

Źródło:
Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości
i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw

30

Standaryzacja gospodarki odpadami komunalnymi w prawie lokalnym – Marek Mielczarek, Piotr Błaszczów, Mieczysław Ciurla

**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

Za przejęcie obowiązków **Gmina** będzie pobierała od właścicieli nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi, która będzie uwzględniała koszty odbierania, transportu, zbierania, odzysku, w tym recyklingu, a także unieszkodliwiania odpadów zgodnie z obowiązującą hierarchią postępowania z odpadami.

Źródło:
Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości
i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw

31

**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

W świetle proponowanych rozwiązań systemowych, **Gmina** została wyposażona w instrumenty pozwalające jej na kierowanie strumieniem zmieszanych odpadów komunalnych oraz odpadów zielonych do instalacji do zagospodarowania odpadów funkcjonujących w ramach regionów, wyznaczonych w wojewódzkich planach gospodarki odpadami, co jednocześnie zapewni tym instalacjom niezbędny strumień odpadów.

Źródło:
Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości
i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw

33

**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

Wprowadzony zostanie zarówno dla gmin, przedsiębiorców odbierających odpady komunalnych od właścicieli nieruchomości, jak i marszałków województw, obowiązek składania sprawozdań z realizacji powierzonych im zadań.

Źródło:
Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości
i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw

34

Standaryzacja gospodarki odpadami komunalnymi w prawie lokalnym – Marek Mielczarek, Piotr Błaszczak, Mieczysław Ciurla

**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

W Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami zaproponowano lokalizacje instalacji (ZZO) do zagospodarowania zmieszanych odpadów komunalnych oraz odpadów zielonych, do których mają być kierowane odpady z danego regionu gospodarki odpadami.

35

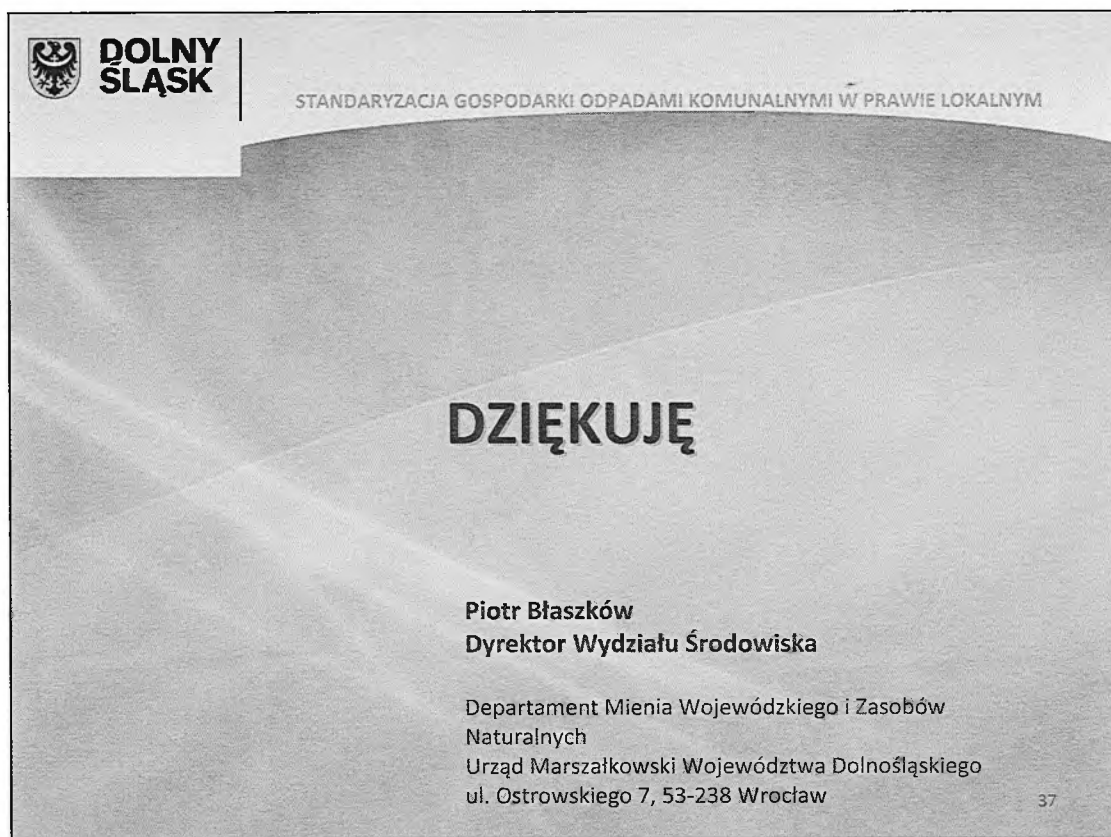
**DOLNY
ŚLĄSK**

STANDARYZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W PRAWIE LOKALNYM

Aktualizacja WPGO
dostępna jest na stronie BIP
Urzędu Marszałkowskiego
Województwa
Dolnośląskiego
<http://bip.umwd.dolnyslask.pl>
w zakładce
Ochrona Środowiska
Programy ochrony
środowiska i ich aktualizacje

36

Urząd Statystyczny we Wrocławiu
Ośrodek Statystyki Samorządów Terytorialnych

Statystyka w zakresie gospodarki odpadami

Irena Drabik

Kudowa-Zdrój, 23-25 marca 2011

Źródła danych statystycznych w zakresie gospodarki odpadami

- **OS-6** *Sprawozdanie o odpadach (z wyłączeniem odpadów komunalnych)*
- **M-09** *Sprawozdanie o wywozie i unieszkodliwianiu odpadów komunalnych*
- **Załącznik do sprawozdania SG-01**
Gospodarka mieszkaniowa i komunalna. Utrzymanie porządku i czystości w gminie
- **Centralna Baza Odpadowa** Ministerstwo Środowiska

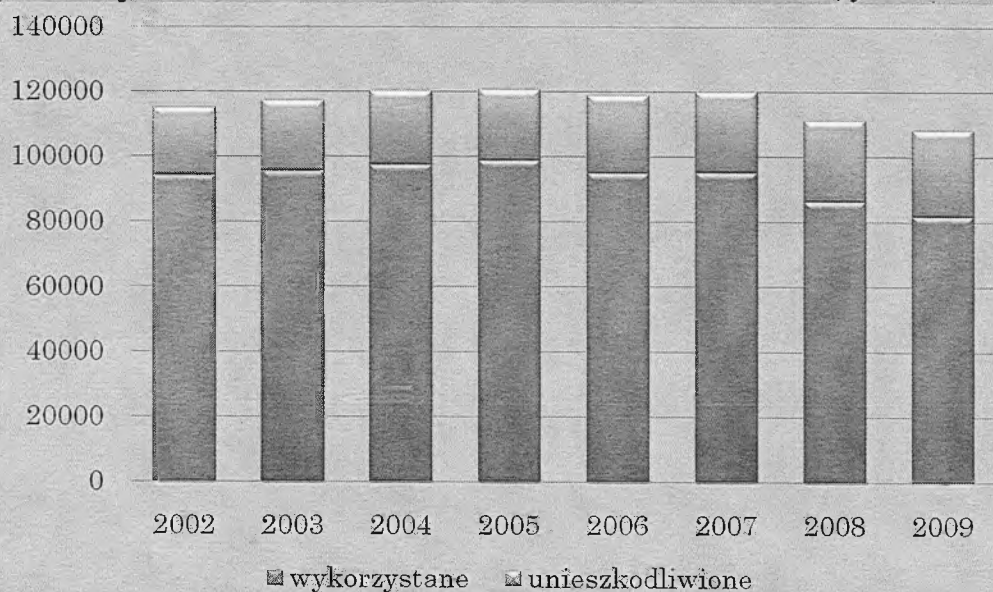

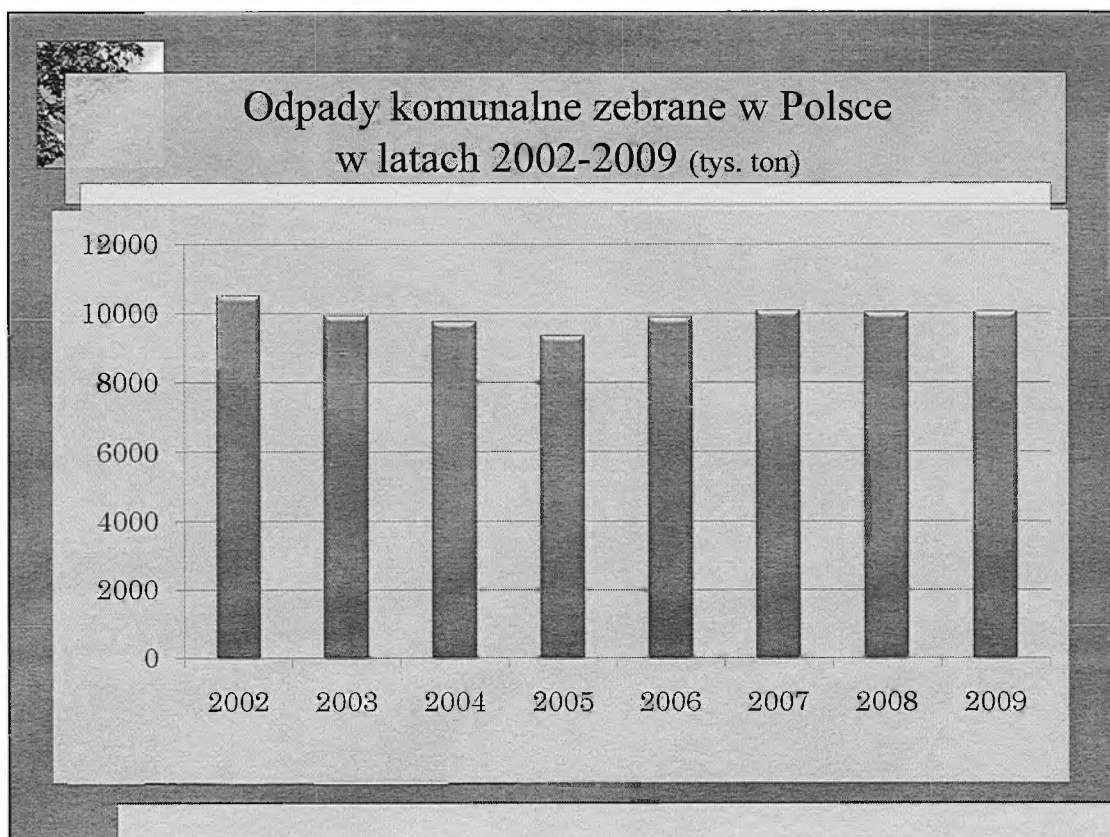
Dane przeglądowe

Odpady (z wyłączeniem odpadów komunalnych) w woj. dolnośląskim

WYSZCZEGÓLNIENIE	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Zakłady wytwarzające odpady (stan w dniu 31 XII)	102	101	89	87	125	117	121
Zakłady posiadające na swoim terenie odpady nagromadzone	39	36		30	27	21	33
Odpady wytworzone (w ciągu roku) w tys. ton	32 821,9	34 706,5	34 882,1	35 180,7	34 299,7	33 738,8	33 307,2
poddane odzyskowi: w tys. ton	25 278,5	26 248,3	26 574,5	26 132,6	25 020,2	23 883,6	22 804,8
w % wytworzonych	77,0	75,6	76,2	74,3	72,9	70,8	68,5
unieszkodliwione: w tys. ton	6 663,7	7 460,2	7 606,8	8 390,5	8 598,3	9 060,4	9 634,5
w % wytworzonych	20,3	21,5	21,8	23,8	25,1	26,9	28,9
w tym składowane: w tys. ton	6 599,3	7 357,5	7 546,6	8 353,8	8 527,5	9 001,8	9 583,3
w % wytworzonych	20,1	21,2	21,6	23,7	24,9	26,7	28,8
magazynowane czasowo: w tys. ton	879,7	998,0	700,8	657,6	681,2	794,8	867,9
w % wytworzonych	2,7	2,9	2,0	1,9	2,0	2,4	2,6

Odpady (z wyłączeniem odpadów komunalnych) wytworzone w Polsce w latach 2002-2009 (tys. ton)

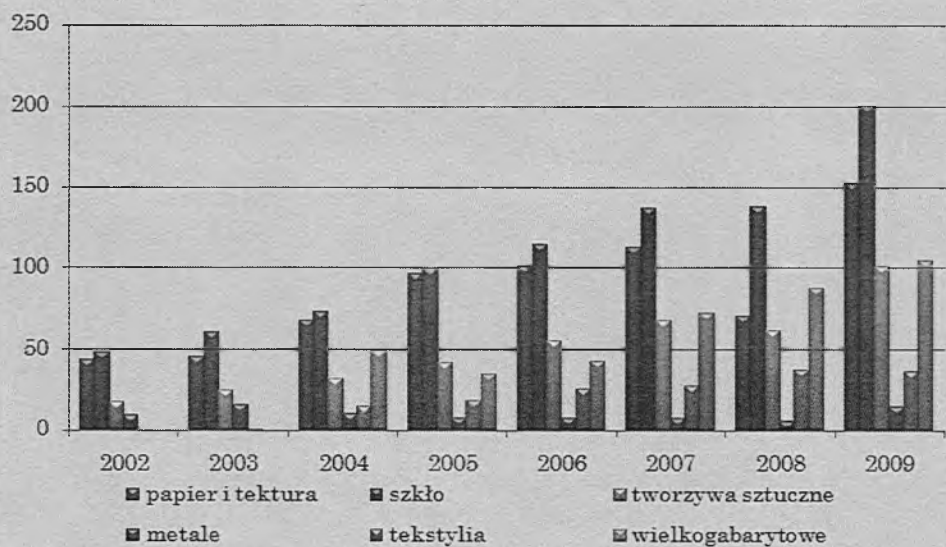

Statystyka w zakresie gospodarki odpadami

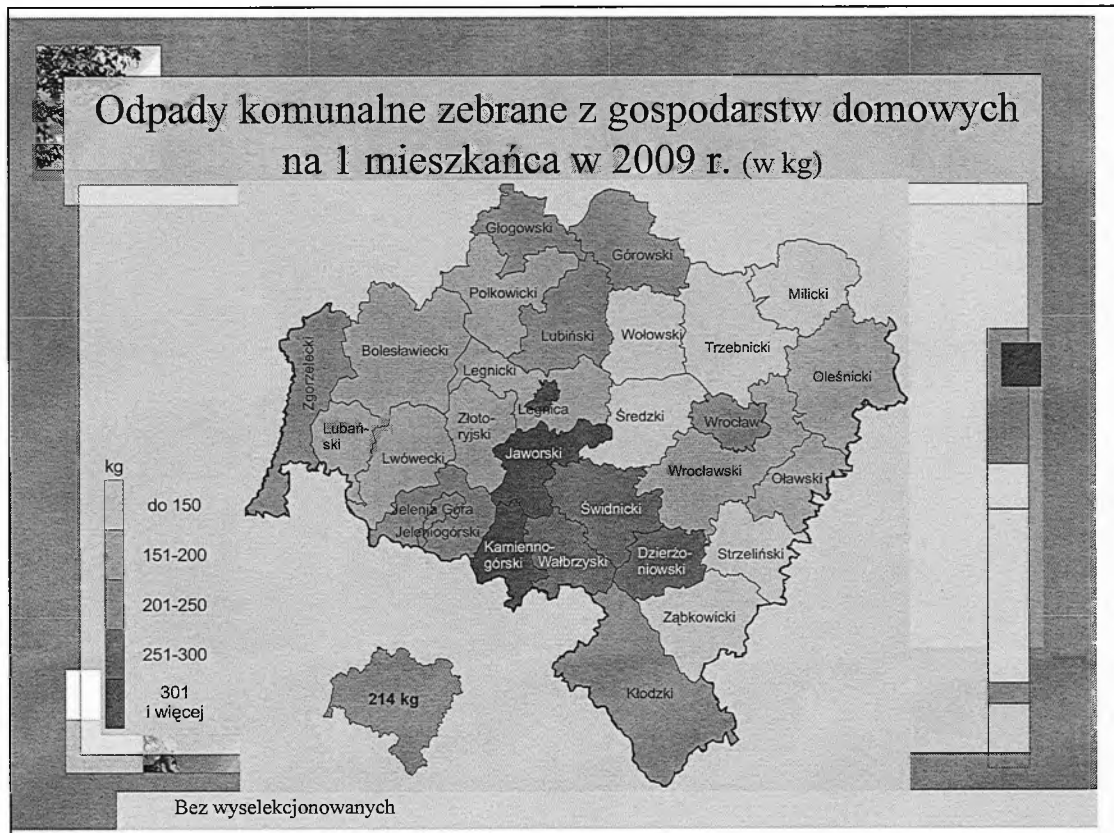
Irena Drabik

Najważniejsze grupy wyselekcjonowanych odpadów komunalnych w Polsce w latach 2002-2009 (tys. ton)

Odpady komunalne (bez wyselekcjonowanych) zebrane w 2009 roku

Wyszczególnienie	Odpady zebrane ogółem		Z ogółem z gospodarstw domowych
	w tys. ton	w kg na 1 mieszkańca	
Polska	9 265	242,8	6 364
Dolnośląskie	913	317,2	616
Miasta województwa dolnośląskiego o największej ilości zebranych odpadów			
Wrocław (3 lokata w Polsce)	233	368,5	135
Legnica (18 lokata w Polsce)	66	636,3	34
Wałbrzych (35 lokata w Polsce)	40	327,0	34

Odpady komunalne w dolnośląskich uzdrowiskach w 2009 roku

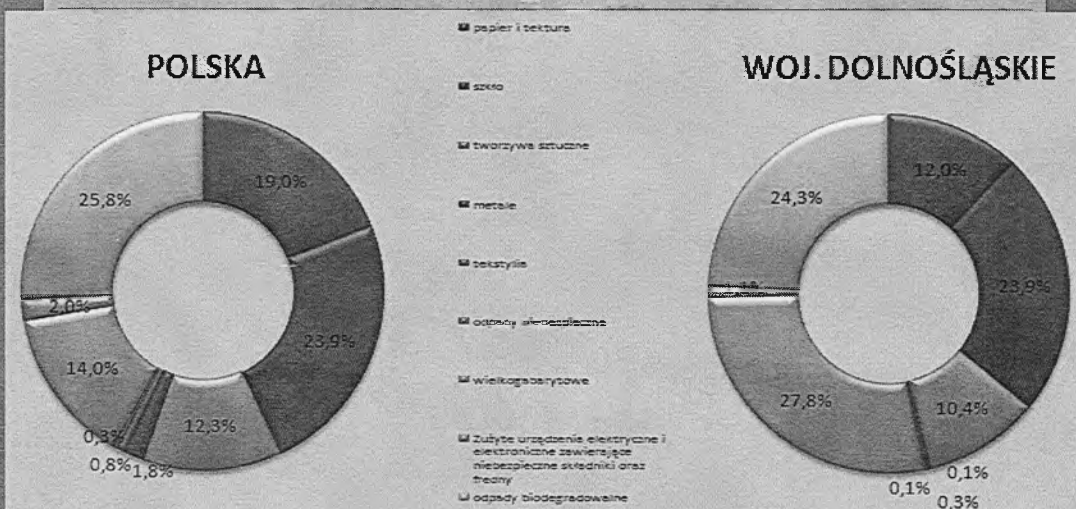
Wyszczególnienie	Odpady komunalne zebrane w tonach		Z ogółem w kg na 1 mieszkańca
	ogółem	w tym z gospodarstw domowych	
Duszniki-Zdrój	3 261,0	1 892,2	658,0
Jedlina-Zdrój	1 426,6	1 292,5	281,0
Kudowa-Zdrój	2 987,5	2 091,3	294,8
Lądek-Zdrój	3 925,1	2 075,5	458,2
Polanica-Zdrój	1 685,2	895,2	244,6
Szczwano-Zdrój	2 459,4	2 187,7	438,4
Świeradów-Zdrój	696,8	438,0	155,3

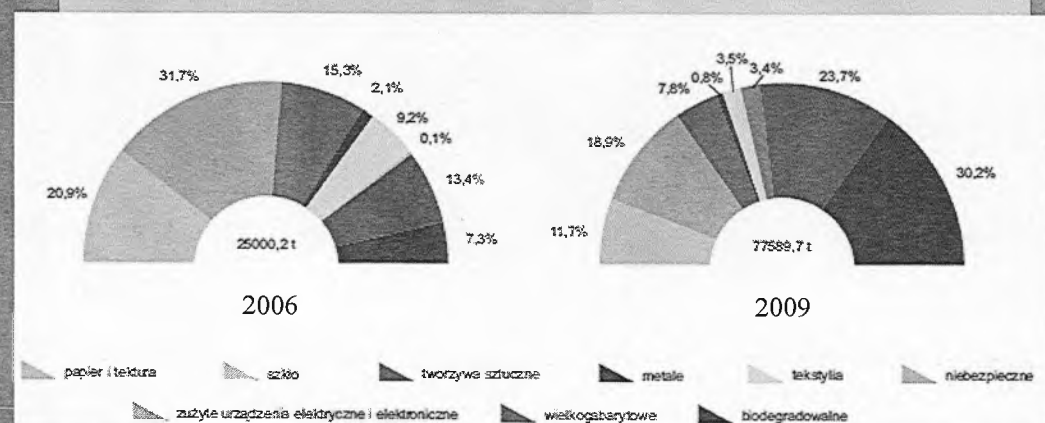
Statystyka w zakresie gospodarki odpadami

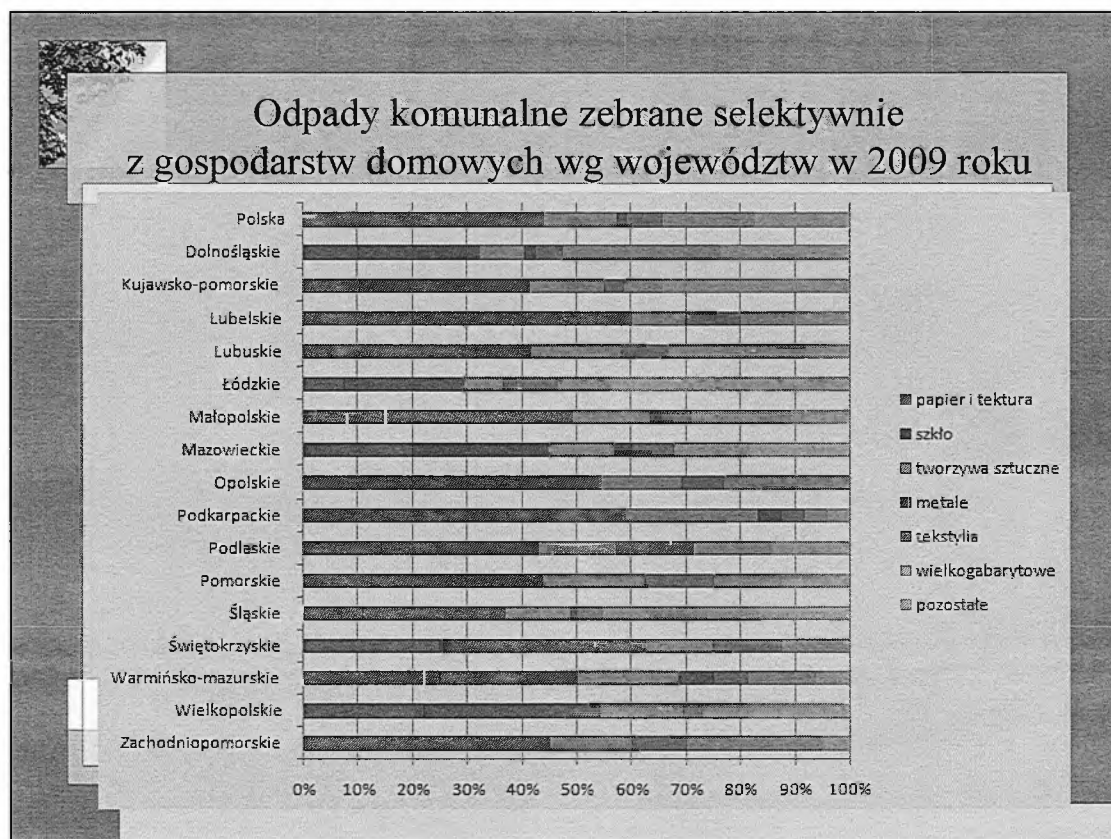
Irena Drabik

Selektywna zbiórka odpadów w 2009 roku

Selektywna zbiórka odpadów w województwie dolnośląskim

Nielegalne wysypiska śmieci

Wyszczególnienie	Liczba	Powierzchnia w m ²
POLSKA	4 373	6 333 374
Miasta	2 146	3 924 807
Wieś	2 227	2 408 567
DOLNOŚLĄSKIE	409	345 880
Miasta	73	52 678
Wieś	336	293 202

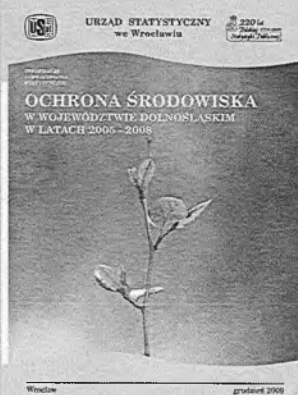
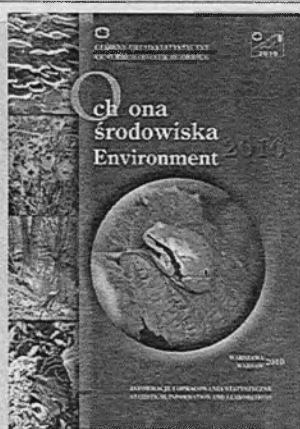
Statystyka w zakresie gospodarki odpadami

Irena Drabik

Odpady komunalne zebrane podczas likwidacji „dzikich wysypisk”

Wyszczególnienie	Tony
POLSKA	133 855,1
Miasta	108 369,4
Wieś	25 485,7
DOLNOŚLĄSKIE	7 154,4

Publikacje statystyczne

Dziękuję za uwagę

Inwestycje w gminach w warunkach konfliktu społecznego

1. Dlaczego ludzie protestują? Ważne inwestycje społeczne a interes mieszkańców (uciążliwe sąsiedztwo nowych obiektów, wywłaszczenia - kłopoty z godziwym odszkodowaniem, niechęć do zmian, ochrona przyrody, chęć zysku, itp.)

To oczywiste. Mieszkańcy Dolnego Śląska chcą wygodnych dróg, ośrodków narciarskich na światowym poziomie (wszak narciarze chętnie opowiadają, jak to wszędzie jest lepiej niż u nas), zielonej energii, wygodnych hoteli i lasów bez gór śmieci. Gdy jednak ktoś spróbuje rozwiązać któryś z tych problemów, może być pewien, że jego starania zostaną oprotetowane.

Ekolodzy będą przekonywać, że zawłaszczając kolejny kawałek ziemi, nie możemy niszczyć tego co niepowtarzalne – przyrody. Mieszkańcy wystraszą się, że będzie im się gorzej żyło. Ktoś inny zwęszy okazję do łatwego zarobku. Skutek? Ważne inwestycje trwają latami, koszty rosną, niektóre miejscowości tracą szansę na rozwój.

Szybkie, szerokie drogi są nam niezbędne, ale trudno oczekiwać, że wzbudzą entuzjazm u ludzi, którzy mieszkają 50 czy 100 metrów od planowanej trasy. A jednak część ludzi poświęci życie, by walczyć z taką inwestycją a inni będą siedzieć cicho. Idealnym przykładem takiej sytuacji jest Obwodnica Śródmiejska Wrocławia. Nie protestowali przeciw niej mieszkańcy osiedla Gądów, właściciele domów przy Klecińskiej dali się udobruchać estetycznymi ekranami akustycznymi ale społeczność Wielkiej Wypsy (a właściwie grupa tamtejszych mieszkańców) od lat tak hałaśliwie protestuje, że budowa tej trasy na Biskupin od kilkunastu lat odsuwana jest przez władze Wrocławia.

Pod koniec lat 90. skutecznie, na kilka lat, zostało zablokowane wytyczanie trasy Autostradowej Obwodnicy Wrocławia. Zrobiło to Dolnośląskie Stowarzyszenia Ekologiczne, do którego należeli m.in. działkowcy. Prezesem tej założonej w 1997 roku organizacji był prof. Bogusław Banaszak a we władzach stowarzyszenia zasiadał także jego kolega z wydziału prawa Uniwersytetu Wrocławskiego prof. Jan Boć. Obaj mieszkali na Maślicach i po prostu chcieli, by droga nie przebiegała przez ich osiedle.

Boje prawne o AOW trwały do 2004 r. Stanisław Huskowski, poseł PO i były prezydent Wrocławia, wytknął to profesorowi, gdy ten starał się o stanowisko sędziego Trybunału Konstytucyjnego. - Blokowanie przez profesora prawa tak potrzebnej w mieście inwestycji, i to przy podejrzeniu o działanie w imię prywatnych interesów, bo ma tam dom, dyskwalifikuje go jako kandydata na sędziego Trybunału Konstytucyjnego - mówił „Gazecie Wyborczej” Huskowski.

Teraz właśnie podobna sprawa jest z mostem Wschodnim na Wielką Wyspę. Grupa mieszkańców założyła stowarzyszenie ekologiczne, które zasypuje inwestora - spółkę Wrocławskie Inwestycje - protestami. Zdarzają się argumenty rzeczowe, ale również absurdalne. Na stronie internetowej Akcji Park Szczytnicki można było przeczytać np. hasła „Park umiera!”, „Prezydent Dutkiewicz domyka trójkąt śmierci wokół Parku”. A wśród argumentów w obronie parku znajdziemy również takie, że most może wydawać dźwięki „pod wpływem przemieszczających się mas powietrza” i zagrażać w ten sposób zwierzętom i

Inwestycje w gminach w warunkach konfliktu społecznego

Wprowadzenie – Jacek Kulesza

roślinom. A także, że starym dębom i innym gatunkom zaszkodzą latarnie zamontowane wzdłuż nowej trasy i reflektory przejeżdżających nią aut. Na koniec stowarzyszenie poinformowało władze UNESCO o zagrożeniu, jakie budowa mostu i drogi niesie dla Hali Stulecia. Według Krzysztofa Wysoczańskiego, lidera stowarzyszenia, budowa drogi w pobliżu zabytku zniszczy „dziedzictwo architektoniczne poprzez obecność zanieczyszczeń, smogu, siarki i kurzu”.

Niewątpliwie czasem budowy blokowane są dla zysku. W Warszawie zdarzało się, że tzw. ekologiczne organizacje wstrzymywały inwestycje, a ustępowały dopiero w zamian za np. zlecenia na ekspertyzy. Nie słyszałem jednak o takim przypadku w naszym regionie.

Na Dolnym Śląsku zdarzało się natomiast, że właściciele nie oddawali gruntów pod inwestycje, dopóki nie dostali żadanego odszkodowania (np. głośna sprawa rodziny Krzywdów we Wrocławiu). Teraz jest to jednak niemożliwe – nie da się już zablokować dla zysku inwestycji, ponieważ inwestor może wywłaszczyć tereny pod budowę a sprawy finansowe rozpatrywane są później.

Szeroko rozumiana ochrona przyrody jest najczęstszą oficjalną przyczyną protestów. Liczne organizacje ekologiczne czujnie pilnują inwestycji, zwłaszcza drogowych i na terenach górskich. Często jest to przyczyna opóźnień w budowie, czasem zdarza się, że do niej w ogóle nie dochodzi. Z drugiej strony daje gwarancje, że człowiek rozpychając się na ziemi nie zniszczy ostatnich ważnych przyrodniczo obszarów.

Najgłośniejsze w Polsce takie ekologiczne akcje miały miejsce na Górze św. Anna, gdzie ostatecznie powstała autostrada A4 oraz w dolinie rzeki Rospudy, gdzie odstąpiono od budowy. Na Dolnym Śląsku najczęściej ekolodzy próbują blokować nowe wyciągi. Udało im się w Kowarach i Karpaczu, w Szklarskiej sąd przyznał rację inwestorowi i prace zostały dokończone.

Inwestycje blokowane są też po prostu z powodu ludzkiego strachu. Czasem wynika on z niewiedzy (protesty przeciw krematoriom czy spalarniom) a czasem z nadmiaru wiedzy (protesty przeciw budowie wokół Legnicy odkrywkowej kopalni węgla brunatnego).

Wystarczy przypomnieć, co mówili mieszkańcy podroclawskich Radwanic, gdy dowiedzieli się o planach budowy krematorium w tej miejscowości. - Kilka dni temu dostałem pismo, że obok będzie krematorium. O mało mnie szlag nie trafił. Właśnie zabrałem się za budowę motelu z częścią rekreacyjną. Kto tam przyjdzie, jeśli obok będą spalane zwłoki?! - opowiadał Krzysztof Marczak, właściciel terenu sąsiadującego z działką przeznaczoną pod inwestycję. - Przeżyłem wojnę. Połowę mojej rodziny spalono w takich piecach i mam ten widok przed oczami. Poza tym obok przyszłego krematorium ludzie mają pola. Dym i spalenizna będą się unosić w powietrzu, a popioły będą opadać na nasze warzywa - mówił Józef Galiński.

Z kolei mieszkańcy gmin w rejonie Legnicy doskonale wiedzą, co ich czeka, gdy powstanie tam odkrywkowa kopalnia węgla brunatnego. Wiedzą też, ile na tej inwestycji mogą skorzystać ich gminy i oni sami (tysiące nowych miejsc pracy). I w zdecydowanej większości są przeciwni tej budowie.

2. Jak JST powinny zachować się w przypadku protestów przeciw inwestycjom prywatnym, ale o dużym znaczeniu dla gmin: wspierać inwestorów, zachować neutralność czy stanąć po stronie mieszkańców-wyborców. Jak określić interes samorządu? Przykłady: budowa wyciągów (Karpacz, Szklarska Poręba, Kowary), bazy turystycznej (Karpacz - Gołębiewski), kopalni węgla brunatnego (rejon Legnicy).

Wielkie inwestycje prywatne, od których zależy pomyślność gospodarczy miast i gmin wiejskich, zmuszają samorządy do określenia się w przypadku konfliktów społecznych wywoływanych przez te budowy.

Hotel Gołębiewski w Karpaczu – ze względu na swoją wielkość - wywołał nie tyle protesty mieszkańców, co ekologów i – nazwijmy to – fachowców: architektów, urbanistów i konserwatorów zabytków. Nie ucichły one nawet po rozpoczęciu prac a wręcz wzmożyły się, gdy okazało się, że inwestor samowolnie powiększył obiekt. Ta inwestycja ma jednak pełne poparcie władz miejskich, które już raz do planów prywatnej firmy dopasowały własny plan zagospodarowania gminy i gotowe są zrobić to po raz kolejny, dzięki czemu można byłoby zalegalizować samowolę budowlaną.

W tym przypadku nowe miejsca pracy, szansa na nowych turystów i dodatkowe atrakcje dla przyjeżdżających (aquapark) są dla władz Karpacza ważniejsze, niż naruszenie walorów krajobrazowych miejscowości. Stanowisko miasta już w 2006 r. jasno wyłożył wiceburmistrz Ryszard Rzepczyński, tłumacząc, że ta inwestycja przyciągnie dodatkowo 300 tys. turystów, stworzy 5 tysięcy miejsc pracy i da miejskiej kasie ponad milion złotych z podatku od nieruchomości i opłat turystycznych.

Z kolei władze większości gmin położonych w rejonie Legnicy – podobnie jak zdecydowana większość mieszkańców – są przeciwne budowie odkrywkowej kopalni węgla brunatnego. Można powiedzieć, że w tym przypadku samorządowy działają na niekorzyść swoich gmin, gdyż rezygnują z astronomicznych – biorąc pod uwagę ich budżety – wpływów z podatków. Tu jednak uznano, że walory krajobrazowe są zdecydowanie ważniejsze.

Również budowa nowych wyciągów (i tras narciarskich) stawia zazwyczaj samorządy i inwestorów po jednej stronie barykady a ekologów (czasem również władze Karkonoskiego Parku Narodowego) po drugiej. Tu znowu dla gmin istotny jest walor ekonomiczny nowych inwestycji: nie tylko większe wpływy z podatków, ale i korzyść z licznych turystów. Czasem jest to również wojna o przetrwanie – coraz trudniej bowiem być miejscowością turystyczną bez dobrej oferty dla narciarzy. Tylko jak to pogodzić z ochroną cennych przyrodniczo obszarów?

3. Jak przekonywać mieszkańców do ważnych inwestycji własnych samorządów? Przykład: Wrocław - Wielka Wyspa (negatywny: Wrocław - ul. Graniczna). Jakiego typu inwestycje wywołują najwięcej negatywnych emocji: drogi, krematoria (Wrocław, Radwanice), spalarnie (Wrocław).

We Wrocławiu już raz próbowano wybudować spalarnię śmieci. Wystarczyła jednak informacja, że będą tam trafiać odpady szpitalne, by wzbudzić bardzo silne protesty mieszkańców. Dużym problemem była również lokalizacja tej inwestycji – ul. Paczkowska jest w pobliżu dużych osiedli mieszkaniowych. Nawet biorąc pod uwagę dużą ekologiczność takich inwestycji, to lokalizowanie ich prawie w centrum miasta budzi duże wątpliwości.

Inwestycje w gminach w warunkach konfliktu społecznego

Wprowadzenie – Jacek Kulesza

Dziwić mogą natomiast silne protesty przeciw budowie krematoriów. We Wrocławiu powstało ono z dala od budynków mieszkalnych a i tak wzbudziło wielką niechęć. W Radwanicach planowane było bliżej domów, ale przecież jego uciążliwość jest dużo mniejsza, niż spalarni czy nawet dużej kotłowni. Pomimo to również tu protesty - jak już pisaliśmy - były. Choć częściowo mogły mieć one podłoże polityczne (zaangażowany w nie był przeciwnik byłego wójta-burmistrza Jerzego Fitka).

Z kolei przykład ul. Granicznej we Wrocławiu pokazuje, jak poprzez niewłaściwą postawę gminy-inwestora można stracić poparcie mieszkańców. Bez oporów przekazali oni tereny pod budowę drogi na lotnisko, ale teraz organizują protesty, bo nie mogą doczekać się odszkodowania za oddane tereny. Czują się oszukani, bo nie dostają należnej im zapłaty za utraconą własność i widzą zabiegi miasta, które stara się, by odszkodowania były jak najmniejsze. Wydaje się, że nie można byłoby czynić zarzutu władzom Wrocławia, że dbają o swój budżet, ale trzeba pamiętać, że mówimy tu o odszkodowaniach za przejęty majątek a zgodnie z konstytucją powinny być one godziwe a nie jak najniższe. Z drugiej strony takie przeciągające się spory mogą spowodować, że w przyszłości mieszkańcy będą starali się wszelkimi sposobami bronić swojej własności, co może opóźniać kolejne inwestycje. We Wrocławiu ten problem jest najbardziej wyraźny ze względu na wysokie ceny gruntów, ale podobne kłopoty mogą mieć również inne dolnośląskie samorządy.

4. Jak przygotować mieszkańców do koniecznych inwestycji ekologicznych, takich jak spalarnie czy sortownie odpadów. Jak zorganizować edukację ekologiczną? Przykłady: Kudowa Zdrój - segregowanie śmieci, Kąty Wrocławskie - przejście śmieci przez gminę po udanym referendum.

Polacy nie mają wyboru (choć nie wszyscy jeszcze o tym wiedzą): muszą bardziej segregować śmieci, więcej odzyskiwać z nich surowców a resztę tak przetwarzać, by jak najmniej odpadów trafiało na wysypiska. Wiele osób jeszcze tego nie robi, ale przykład Kudowa pokazuje, że mieszkańców można do tego przekonać. Oprócz akcji propagandowej stworzyła ona elektroniczny system mający na celu zachęcić mieszkańców do współpracy - do selektywnej zbiórki zachęcano ich zniżkami na wywóz śmieci.

Na pewno trudniej będzie w przypadku tak dużych inwestycji, jak sortownie a zwłaszcza spalarnie odpadów. Tu na pewno ważna jest ich lokalizacja - nie ma powodu, by budować je w pobliżu osiedli, tak jak próbowano to zrobić we Wrocławiu. Na pewno nie obejdzie się też bez akcji propagandowej, która uświadomi mieszkańcom korzyści z sortowania i spalania odpadów, pokaże pozytywne przykłady z zagranicy a także przekona ich, że takie inwestycje są dla nich nieszkodliwe. To ostatnie wydaje się zresztą najważniejsze.

Że ludzi można przekonać do nowatorskich rozwiązań pokazuje przykład Kątów Wrocławskich. Tam już 14 lat temu gmina przejęła wszystkie śmieci w gminie (A Sejm nadal pracuje nad odpowiednimi przepisami), uzyskując w referendum poparcie większości głosujących. Tak w „Gazecie Wyborczej” wspominał to burmistrz Antoni Kopeć: - Organizowałem szereg spotkań, do głosowania zachęcałem nawet przeciwników zmiany, żeby tylko uzyskać wymaganą frekwencję. I udało się. Wyniosła 34 proc., a 82 proc. głosujących było za zmianami.

5. Media w edukacji ekologicznej. Sojusznik JST, mieszkańców czy bezstronny obserwator?

Samorządowcy nie powinni liczyć, że media wyręcą ich w przekonywaniu ludzi do ważnych inwestycji. Zwłaszcza że w sytuacjach niejednoznacznych - takich jak hotel Gołębiewski czy Dolina Rospudy - zapewne zachowają one bezstronność lub staną po stronie protestujących.

Media mogą być jednak sojusznikiem w szeroko rozumianej edukacji ekologicznej. Zresztą już teraz pojawia się w nich coraz więcej materiałów dotyczących spraw związanych z ochroną środowiska. A zapewne będzie jeszcze więcej, gdy zacznie obowiązywać nowe prawo śmieciowe, a mieszkańcy będą musieli pogodzić się z segregacją odpadów oraz budową sortowni i spalarni śmieci.

6. Ekologiczne organizacje pozarządowe - wróg czy sojusznik JST?

Bardzo często podczas konfliktów organizacje ekologiczne (te prawdziwe, a nie tylko z nazwy) i samorządy stoją po dwóch stronach barykady. Czasem w ten sposób uniemożliwiają ważne dla lokalnych społeczności inicjatywy jako zbyt szkodliwe dla środowiska. Zbyt rzadko są jednak wykorzystywane przez gminy do wsparcia ważnych ekologicznie inicjatyw.

Są bowiem sprawy, w których ekolodzy i samorządowcy, mogą trzymać się razem. To inicjatywy związane z ochroną środowiska. Na pewno władze gmin mogą liczyć na wsparcie zielonych, gdy będą zachęcać mieszkańców do segregacji odpadów. Razem mogą wspierać takie inwestycje jak farmy wiatrowe, rozbudowa kanalizacji, elektrownie wodne, sortownie czy spalarnie śmieci. Czasem wsparcie ekologów może być niezbędne, by przełamać obawy mieszkańców - bojownicy o czyste środowisko mogą być dla nich bardziej wiarygodni od urzędnika, który trzyma stronę prywatnego inwestora.

Na koniec przytoczę wypowiedź Piotra Tyszo-Chmielowca z Fundacji EkoRozwoju: - Wystarczy przypomnieć sobie, że jeszcze do niedawna segregacja śmieci była nie do pomyślenia: „No bo jak to tak grzebać w śmieciach?”. Dzisiaj segregowanie odpadów jest powszechnie akceptowane. To przykład tego, jak przechodzimy z ery rozwoju do ekorozwoju, w której każdy z nas w swoich zachowaniach systematycznie wprowadza jakieś zmiany, zmagając się z organizacyjnymi i technicznymi problemami.

Jacek Kulesza, „Gazeta Wyborcza” – prowadzący panel

Panel 4: Społeczeństwo informacyjne na Dolnym Śląsku: wizje, szanse, zagrożenia

A / Łukasz Medeksza, Pełnomocnik zarządu województwa ds. rozwoju społeczeństwa informacyjnego

Co mogą zyskać dolnośląskie samorządy na regionalnej Strategii Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego

Ktoregoś dnia wszyscy będziemy mieli dostęp do Internetu. W domu, w pracy, na ulicy, w komórce. Zastanówmy się, czego obywatele będą wówczas oczekiwać od swoich samorządowców.

I co samorządy będą mogły zaoferować użytkownikom Internetu. Czyli każdemu z nas.

Takie są główne cele panelu „Społeczeństwo informacyjne na Dolnym Śląsku: wizje, szanse, zagrożenia” na XII Dolnośląskim Forum Samorządu Terytorialnego w Kudowie Zdroju.

W połowie 2010 r. samorząd województwa zlecił przygotowanie Strategii rozwoju społeczeństwa informacyjnego na Dolnym Śląsku do 2020 roku (SRSI). Ambicją twórców tego dokumentu jest wskazanie tych kierunków rozwoju nowych technologii komunikacyjnych, które warto wesprzeć,

by nasz region był przykładem mądrego wykorzystania Internetu dla dobra wspólnego. Docelowo SRSI ma być jednym z dokumentów wpływających na podział środków unijnych, krajowych i wojewódzkich na Dolnym Śląsku.

Strategię pisze zespół ekspertów z Politechniki Wrocławskiej, na którego czele stoi dr Jacek Oko, dyrektor Działu Informatyzacji P.Wr. Dokument ma być gotowy do końca sierpnia 2012 r. Opiekę merytoryczną nad projektem sprawuje komitet sterujący kierowany przez wicemarszałka Marka Łapińskiego. W skład tego gremium wchodzi m.in. eksperci z wrocławskich uczelni.

Jesteśmy na etapie przygotowywania diagnozy stanu rozwoju społeczeństwa informacyjnego na Dolnym Śląsku. Będzie ona podstawą do sformułowania głównych celów strategii. Najbliższe miesiące to dobry czas, by porozmawiać o oczekiwaniach JST wobec SRSI.

Propozycja autora niniejszego tekstu jest następująca: myślimy nie tyle o technologii i o infrastrukturze, co bardziej o sposobach jej wykorzystania. Przyjrzyjmy się do czego służą Dolnoślązacom komputery, Internet i telefony komórkowe. W jaki sposób administracja (rządowa i samorządowa) kontaktuje się z obywatelami. W jaki sposób nowe technologie komunikacyjne bywają wykorzystywane przez zwykłych ludzi w ich działaniach w sferze publicznej. Czy na podstawie naszych obserwacji można już dziś wyobrazić sobie projekty, które będą użyteczne dla administracji i obywateli za kilka, kilkanaście lat?

Można roboczo założyć, że społeczeństwo informacyjne to tak naprawdę społeczeństwo obywatelskie, tyle że masowo korzystające z nowych technologii komunikacyjnych. Z tego punktu widzenia najciekawsze wydają się projekty wzmacniające oddolną aktywność ludzi jako obywateli, twórców kultury, innowatorów. Stąd nasze zainteresowanie takimi zjawiskami jak e-konsultacje, e-demokracja, Gov 2.0, Wikipedia, crowdsourcing, czy kampanie prowadzone w serwisach społecznościowych.

SRSI wpisuje się w tok prac nad pakietem dokumentów strategicznych dla Dolnego Śląska. W tym roku powstaje makroregionalna Strategia dla Polski Zachodniej, aktualizowana jest również Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego. Na zaawansowanym etapie są prace nad nową Dolnośląską Strategią Innowacji. Wolą marszałka województwa Rafała Jurkowiaka jest by dokumenty te tworzyły spójną całość i były użyteczne z punktu widzenia zarządzania rozwojem regionu do 2020 r.

Społeczeństwo informacyjne na Dolnym Śląsku. Wizje, szanse, zagrożenia – Wprowadzenie

Szerszym kontekstem tych prac są nowe lub powstające strategie krajowe – m.in. przyjęta w 2010 r. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego, czy aktualizowany obecnie raport Polska 2030, napisany przez zespół rządowych ekspertów pod kierunkiem Michała Boniego. Na jeszcze wyższym szczeblu mamy unijną strategię Europa 2020 oraz kilka uzupełniających ją dokumentów, w tym Europejską Agendę Cyfrową, która stawia krajom członkowskim UE ambitne wyzwania w zakresie internetyzacji (do 2013 r. wszyscy Europejczycy mają mieć dostęp do szerokopasmowego Internetu; do 2020 r. przynajmniej połowa europejskich gospodarstw domowych ma mieć dostęp do Internetu bardzo szybkiego – o przepustowości minimum 100 Mb/s).

W 2010 r. samorząd naszego województwa ogłosił przetarg na budowę Dolnośląskiej Sieci Szkieletowej, która ma zapewnić dostęp do Internetu przede wszystkim obszarom zagrożonym tzw. wykluczeniem cyfrowym. Ruszyła także procedura wyboru wykonawcy platformy e-DolnySlask, która ma m.in. wzmocnić interakcję pomiędzy mieszkańcami regionu a jego władzami. Realizowane są projekty Dolnośląska e-Szkoła i Dolnośląskie e-Zdrowie. Komenda Wojewódzka Policji we Wrocławiu przygotowuje regionalną platformę wymiany informacji o bezpieczeństwie i porządku publicznym. (Projekt SRSI jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – poddziałanie 8.2.2. POKL. Budżet: 1,29 mln zł, z czego 85 proc. pochodzi z EFS. Zgodnie z harmonogramem, diagnoza stanu rozwoju społeczeństwa informacyjnego na Dolnym Śląsku powinna być gotowa do czerwca 2011 r. Aktualne informacje na temat prac nad SRSI można znaleźć pod adresem www.si.dolnyslask.pl).

B / Szymon Sikorski, Stowarzyszenie OpenGov, prezes Polskiego Stowarzyszenia Public Relations

E-demokracja w samorządzie, na przykładach

Partycypacja społeczna, e-demokracja czy e-urząd to terminy bardzo ostatnimi czasy modne. Dzieje się tak ze względu na rewolucję technologiczną i medialną, w której uczestniczymy. Coraz ważniejszym ośrodkiem opinii oraz źródłem dla wiedzy stają się social media (media społeczne), kosztem mediów tradycyjnych. Społeczne środki przekazu stały się także przestrzenią dla komunikacji instytucji i samorządów.

E-demokracja w samorządzie to temat bardzo rozległy. Z jednej strony wiąże się z problemami wymagającymi odpowiednich ustaw i regulacji prawnych (prawo autorskie, tajność danych osobowych, upowszechnianie i dostęp do danych), z drugiej strony ważna jest reorientacja władz samorządowych na politykę otwartej komunikacji. E-demokracja wymaga znacznych inwestycji w infrastrukturę informacyjną, szkolenia urzędników, procesy projektowo-wdrożeniowe. Można jednak wykorzystać istniejące narzędzia i prowadzić politykę z duchem e-demokracji praktycznie za darmo.

Narzędzia e-demokracji w wymienionych przyczynach mają także swą genezę – wynikają z rozwoju i obniżenia kosztu dostępu do technologii oraz z rozwoju social media. Komunikacja straciła wymóg konieczności jedności czasu i miejsca, a dzieje się tak właśnie dzięki urządzeniom mobilnym, WiFi, czy właśnie social media. Wewnątrz tych ostatnich na eksplorację samorządów czekają takie mechanizmy, jak wiki, blogi, ebooki oraz przemyślane technologie mobilne.

Celem prezentacji jest przedstawienie bogactwa zagadnienia, zachęta do pełniejszego zaangażowania w komunikację otwartą oraz próba przekonania o drzemających w e-demokracji korzyściach

- także z perspektywy korzyści politycznej dla władz.

Społeczeństwo informacyjne na Dolnym Śląsku.

Wizje, szanse, zagrożenia – Wprowadzenie

facebook.com/opengov.pl http://opengov.pl/leona szarnocka@opengov.pl

facebook.com/opengov.pl http://opengov.pl/leona szarnocka@opengov.pl

SPOŁECZNE KONSULTACJE Nowy Jork zdecydował się stworzyć aplikacje oparte na publicznych danych. Wcześniej jednak – władze uruchomiły forum społeczne, na którym mieszkańcy mogli dzielić się pomysłami (i głosując – popierać najlepsze z nich) na aplikacje i sposób, w jaki mogą być one używane

C/ Marek Nowak, sekretarz zarządu Towarzystwa Upiększania Miasta Wrocławia

Udostępnianie informacji publicznej, złe i dobre BIP-y – teoria i praktyka, na przykładach

Każdy z nas – obywateli i zaangażowanych w działalność społeczną lub zawodową – poszukuje informacji mogących wpłynąć na lepsze postrzeganie otoczenia, w którym żyjemy. Niezależnie od stanowiska i statusu społecznego, jak również od wszelkich innych uwarunkowań, powinniśmy oczekiwać przyjaznego współdziałania na linii obywatel - urzędnik.

Społeczeństwo obywatelskie, jako cel do którego dążymy, wyraża się zwłaszcza w aktywności społecznej mieszkańców, samorządności i współpracy dla dobra wspólnoty. Świadomi obywatele mogą działać bez udziału administracji publicznej, ale ich aktywność jest uzależniona od informacji pozwalających wyciągać wnioski i formułować opinie.

Dostęp do informacji publicznej, normowany najwyższym krajowym aktem prawnym - Konstytucją RP, służy upublicznieniu informacji (dokumentów) o zrealizowanych i planowanych zamierzeniach administracji publicznej. Jak jednak wygląda to w praktyce? Czy uprawnienia i oczekiwania obywateli są dobrze odczytywane i odpowiednio realizowane?

Celem prezentacji jest przedstawienie przepisów prawa i orzecznictwa sądowego w zakresie dostępu do informacji publicznej, z elementami modelowego Biuletynu Informacji Publicznej.

Złe praktyki

Główny Inspektorat Pracy w Warszawie

Ograniczenie formy udostępniania informacji – jedynie kserokopia dokumentów, oraz sposobu udostępniania – jedynie pocztą tradycyjną (*vide treść wniosku*)

Spółeczeństwo informacyjne na Dolnym Śląsku. Wizje, szanse, zagrożenia – Wprowadzenie

Dobre praktyki

Urząd Wojewódzki w Kielcach

Brak wymogu podania danych osobowych wnioskodawcy, a nawet złożenia podpisu

Orzeczenia sądowe

- Wyrok z dnia 7 lipca 2010 r. WSA w Warszawie (II SA/Wa 620/10), w którym wskazano, że **czym innym jest wgląd do dokumentów, a czym innym udostępnienie kopii dokumentów.**
- Wyrok z dnia 26 maja 2010 r. WSA we Wrocławiu (IV SAB/Wr 19/10), w którym wskazano, że **protokoły posiedzeń Kolegium Prezydenta Miasta Wrocławia stanowią informację publiczną.**
- Wyrok z dnia 15 grudnia 2009 r. WSA w Rzeszowie (II SA/Rz 877/09), w którym wskazano, że: (1) **informacja może przybierać różne formy, może występować w formie ustnej lub też przybierać postać utrwalonego opisu rzeczywistości, czyli dokumentu; (2) wyjątki od zasady jawności muszą wynikać z przepisów ustawowych i nie mogą być wprowadzane aktem niższego rzędu takim jak statut gminy.**
- Wyrok z dnia 6 lutego 2008 r. WSA w Bydgoszczy (II SAB/Bd 31/07), w którym wskazano, że **wykonywanie zadania publicznego nie może polegać na realizacji sprawy prywatnej i stąd pod pojęciem informacji o sprawie publicznej należy rozumieć również każdą czynność i każde działanie organu władzy publicznej w sferze prawa administracyjnego, ale też przykładowo w sferze prawa cywilnego.**

Jak tworzyć użyteczne serwisy samorządowe

Barbara Łukasik-Makowska

**Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu**

Wprowadzenie

- Badania Interaktywna Gmina 2007-08-09
- Wnioski z badań
- Użyteczność serwisu
- Podstawowe zasady tworzenia serwisów

**Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu**

Barbara Łukasik-Makowska

2011-03-14

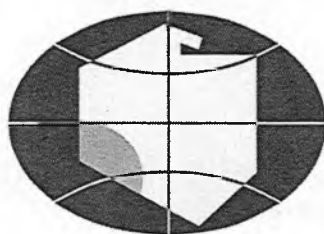
Jak tworzyć użyteczne serwisy samorządowe

Barbara Łukasik-Makowska

igw

interaktywna gmina

Ocena serwisów gmin dolnośląskich Interaktywna Gmina 2007-2008-2009
Badania pod patronatem SNDPS. Zawartość i jakość serwisów. Czy i w jakim zakresie samorządy gmin wykorzystują Internet w swych działaniach ?

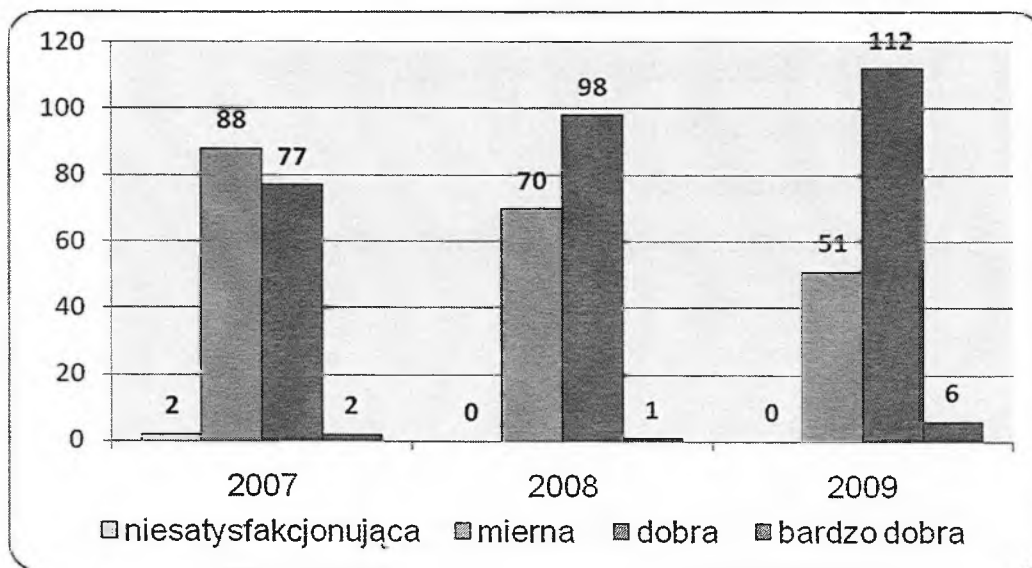
WYŻSZA SZKOŁA HANDLOWA
WE WROCŁAWIU

Barbara Łukasik-Makowska

3CUBE
AGENCJA INTERAKTYWNA

2011-03-14

Ogólna ocena serwisów

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

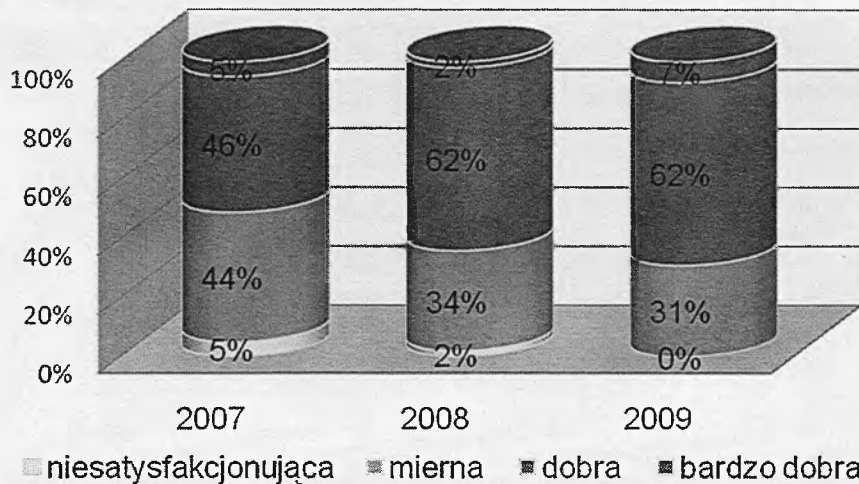
Barbara Łukasik-Makowska

2011-03-14

Zawartość (zakres treści i aktualność)

Część I zawartość serwisu

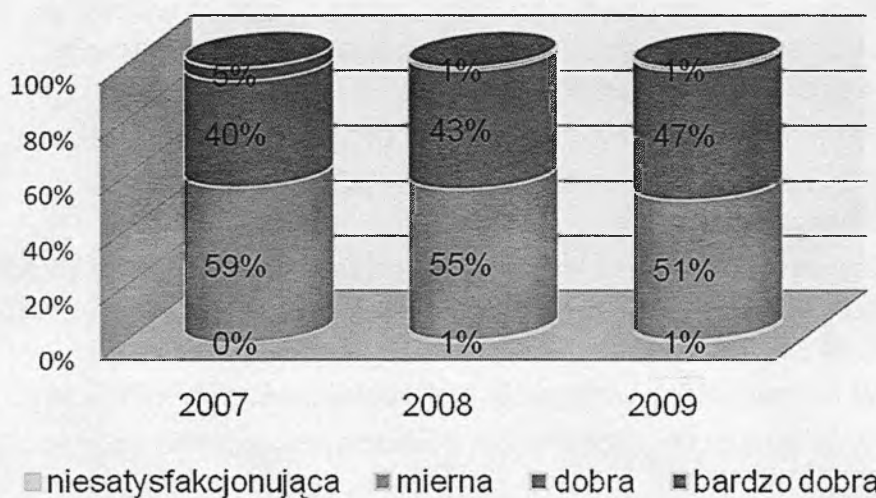
Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Barbara Łukasik-Makowska

2011-03-14

Realizacja (funkcjonowanie, nawigacja, interaktywność)

Część II realizacja serwisu

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Barbara Łukasik-Makowska

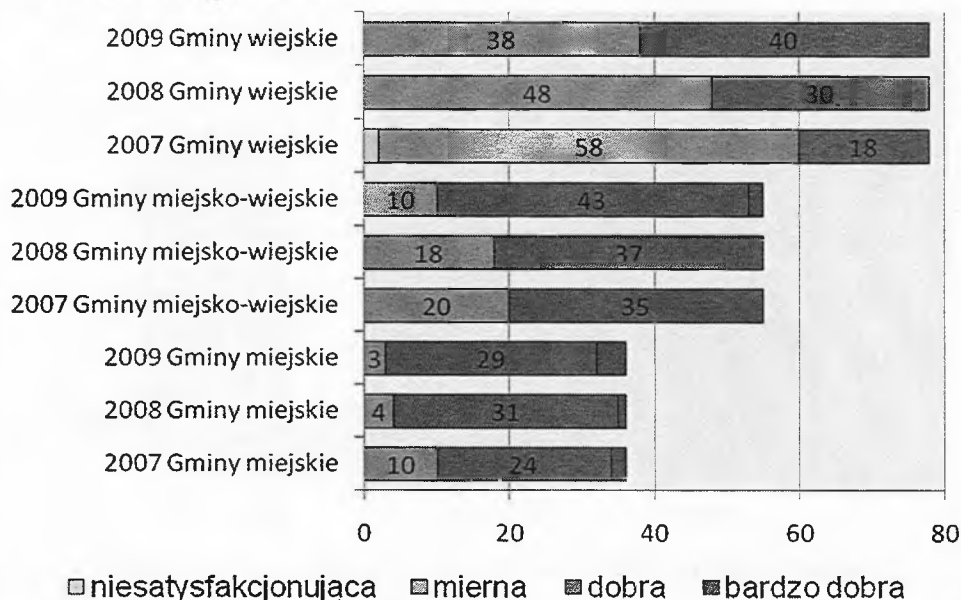
2011-03-14

Jak tworzyć użyteczne serwisy samorządowe

Barbara Łukasik-Makowska

Zmiany 2007-2008-2009

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Barbara Łukasik-Makowska

2011-03-14

Wnioski z badań

- Proces doskonalenia serwisów postępuje dość wolno, ok. 15% serwisów uzyskuje w kolejnym badaniu ocenę znacznie wyższą, niż w poprzednim
- Utrzymuje się duży rozrzut ocen (od 54,0 do 170,67 pkt.)
- Nie ma istotnego związku między jakością serwisu, a dochodami gminy
- Zawartość (zakres i aktualność) poprawia się szybciej (średnia wzrosła 3,55; 3,45 pkt.), niż realizacja (średnia wzrosła 0,25-0,68 pkt.)
- W ocenie widać „starzenie się” rozwiązań technologicznych
- Najniższą ocenę systematycznie otrzymuje „interaktywność serwisu”

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Barbara Łukasik-Makowska

2011-03-14

Konkluzje i sugestie

- W serwisach dominuje statyczny model dostarczania treści
- Serwisy posiadają w miarę obszerną warstwę treści stałych oraz sekcję „aktualności/wiadomości”
- W wielu serwisach nie widać oznak lokalnego „życia”
- Bardzo rzadko serwisy służą integrowaniu społeczności lokalnych
- Porównanie wyników badań wskazuje, że niewielu gestorów interesuje się użytecznością swych serwisów

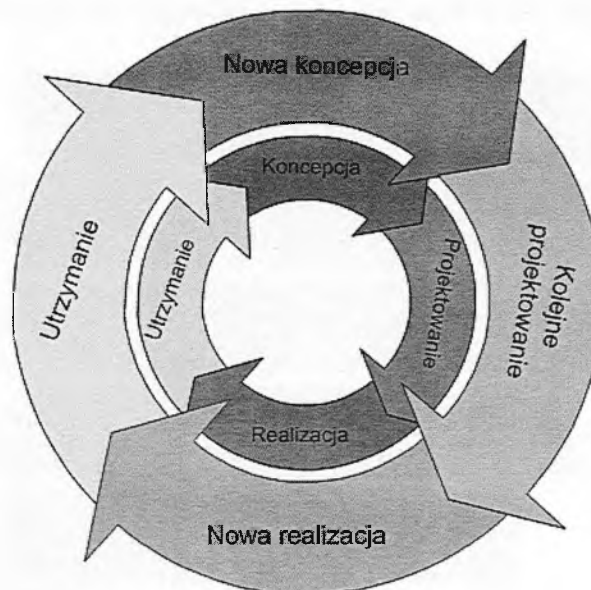

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Barbara Łukasik-Makowska

2011-03-14

Cykl życia serwisu

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Barbara Łukasik-Makowska

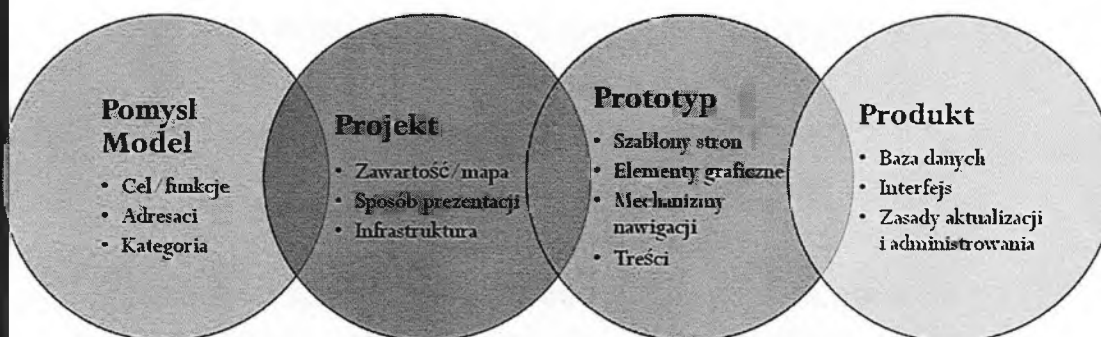
2011-03-14

Jak tworzyć użyteczne serwisy samorządowe

Barbara Łukasik-Makowska

Jak pomysł zostaje produktem - ewolucja postaci serwisu

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Barbara Łukasik-Makowska

2011-03-14

Koncepcja - 5 kroków

K1 – Powstaje inicjatywa budowy serwisu

K2 – Ustalamy przeznaczenie - cel serwisu

K3 – Określamy adresatów serwisu

K4 – Ustalamy funkcjonalność i wytyczamy zakres informacji

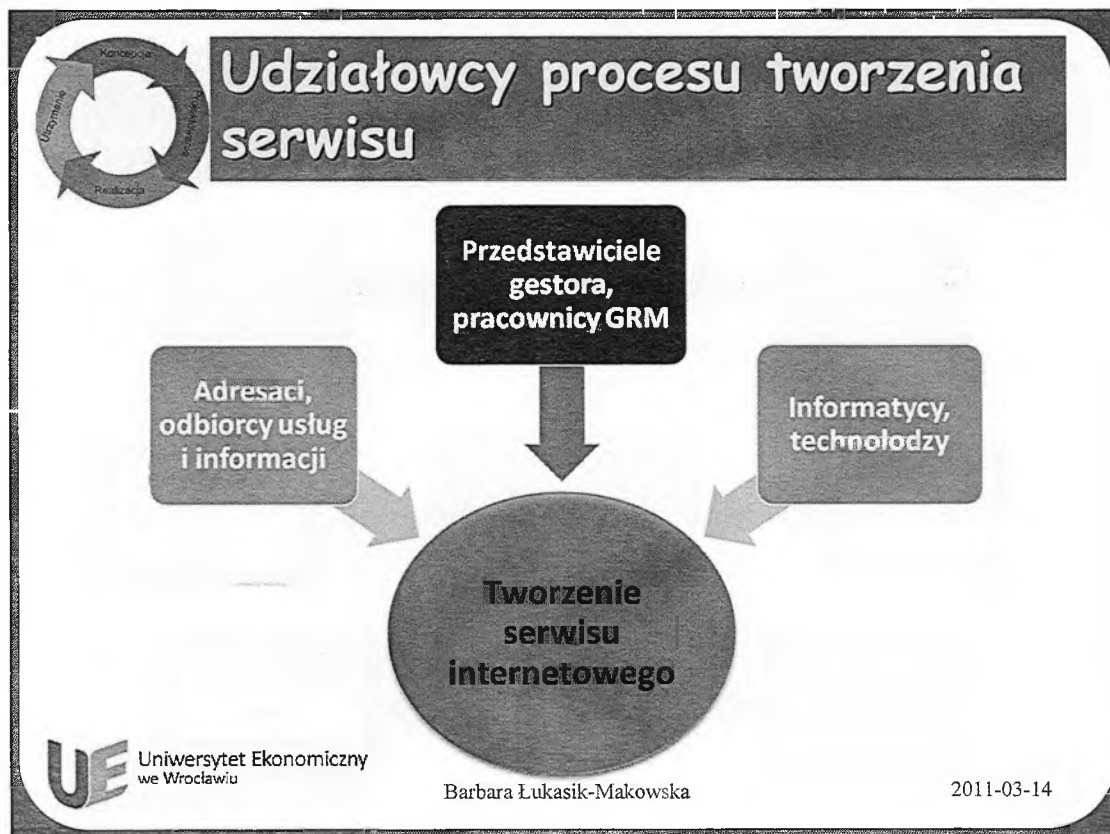
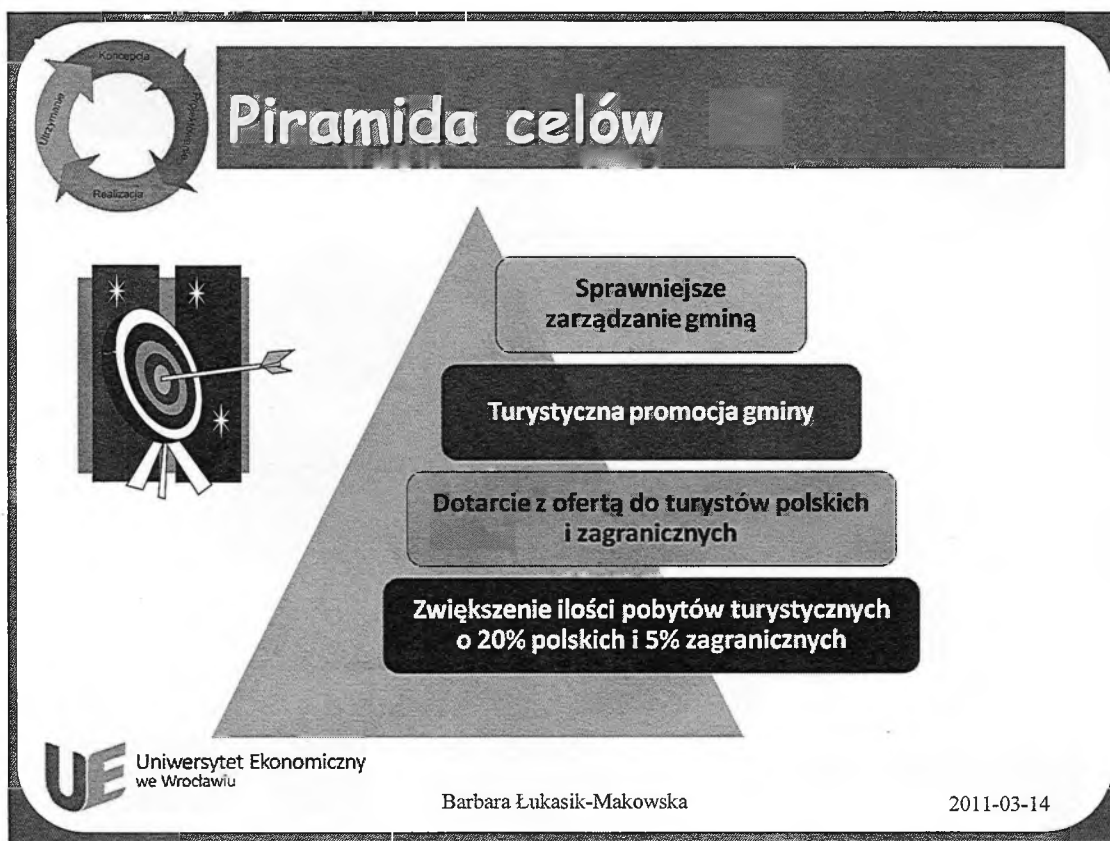
K5 – Wybieramy kategorię serwisu

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Barbara Łukasik-Makowska

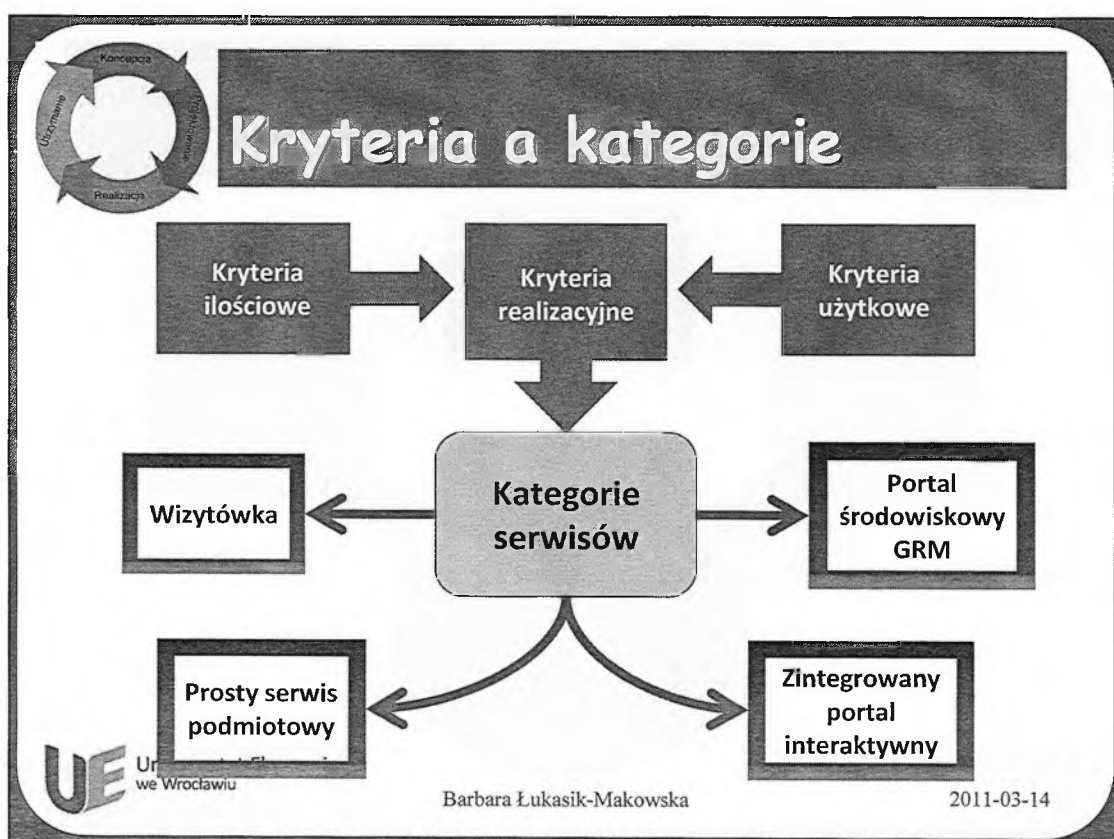
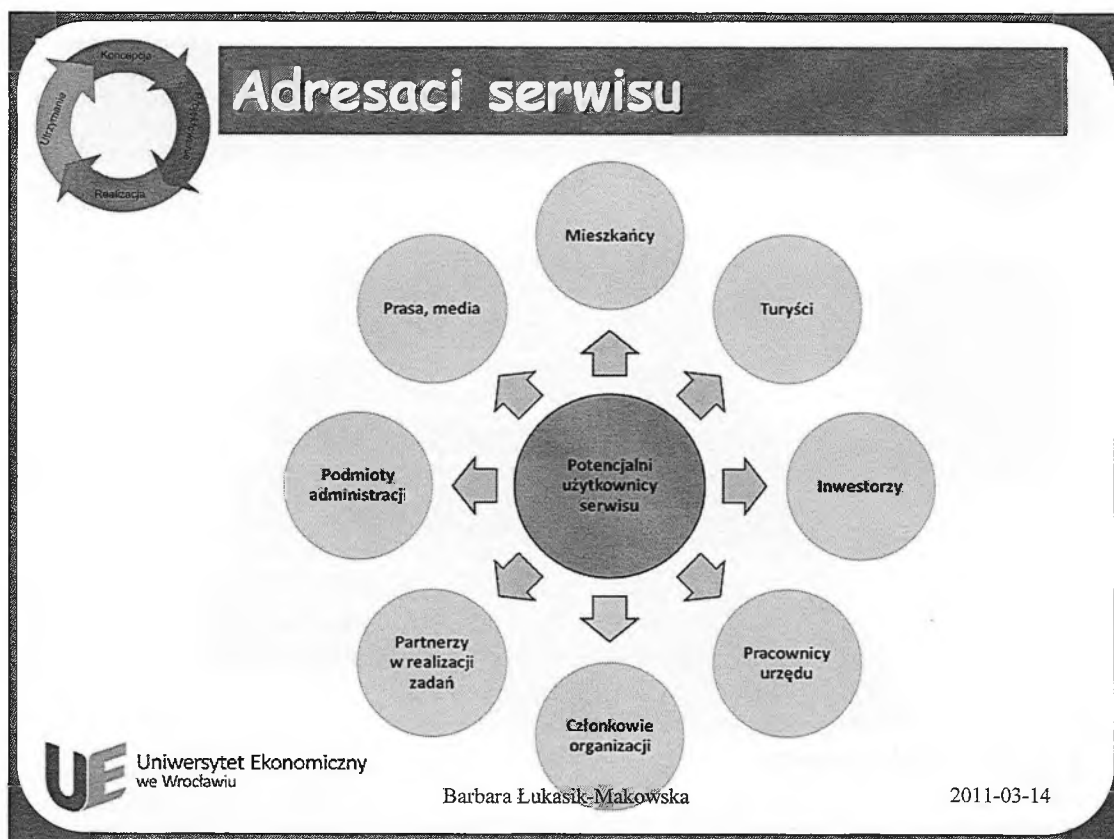
2011-03-14

Jak tworzyć użyteczne serwisy samorządowe

Barbara Łukasik-Makowska

Różne interesy

- W praktyce kategoria serwisu i zakres jego treści są kompromisem pomiędzy potrzebami adresatów, a możliwościami inwestycyjnymi gestora (GRM)

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Barbara Łukasik-Makowska

2011-03-14

Projektowanie - 5 kroków

**P1 – Ustalamy wykonawców serwisu
(GRM + firma zewnętrzna)**

**P2 – Uzgadniamy technologię, narzędzia
realizacji i infrastrukturę (GMS + inne programy)**

**P3 - Szkolimy zespół GRM wykonawców/
redaktorów**

**P4 - Inwentaryzujemy i kategoryzujemy
treści**

**P5 – Opracowujemy sposób prezentacji
i zasady nawigacji**

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Barbara Łukasik-Makowska

2011-03-14

Jak tworzyć użyteczne serwisy samorządowe

Barbara Łukasik-Makowska

Zespół wykonawczy w urzędzie

Ile głów, tyle pomysłów.

- Zespół projektowy powinien być dobrany na zasadzie różnicowania:
 - osoby krótko pracujące + osoby z dużym doświadczeniem,
 - swobodnie pracujące przy komputerze i takie, które mają z tym pewne problemy,
 - kobiety i mężczyźni,
 - młodzi i starsi.

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Barbara Łukasik-Makowska

2011-03-14

Treść i forma

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Barbara Łukasik-Makowska

2011-03-14

Jak tworzyć użyteczne serwisy samorządowe

Barbara Łukasik-Makowska

Funkcjonalność CMS

- oddzielenie tworzenia i gromadzenia treści od ich prezentacji,
- zdecentralizowane zarządzanie serwisem,
- zarządzanie prawami dostępu do treści,
- nie wymaga od redaktorów posiadania zaawansowanych umiejętności informatycznych,
- łatwa współpraca redaktorów serwisu (workflow),
- automatyczne generowanie systemu nawigacji,
- zachowanie spójnego wyglądu,
- możliwość dynamicznej zmiany oprawy graficznej,
- dostępny system baz danych,
- różne tryby edycji treści.

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Barbara Łukasik-Makowska

2011-03-14

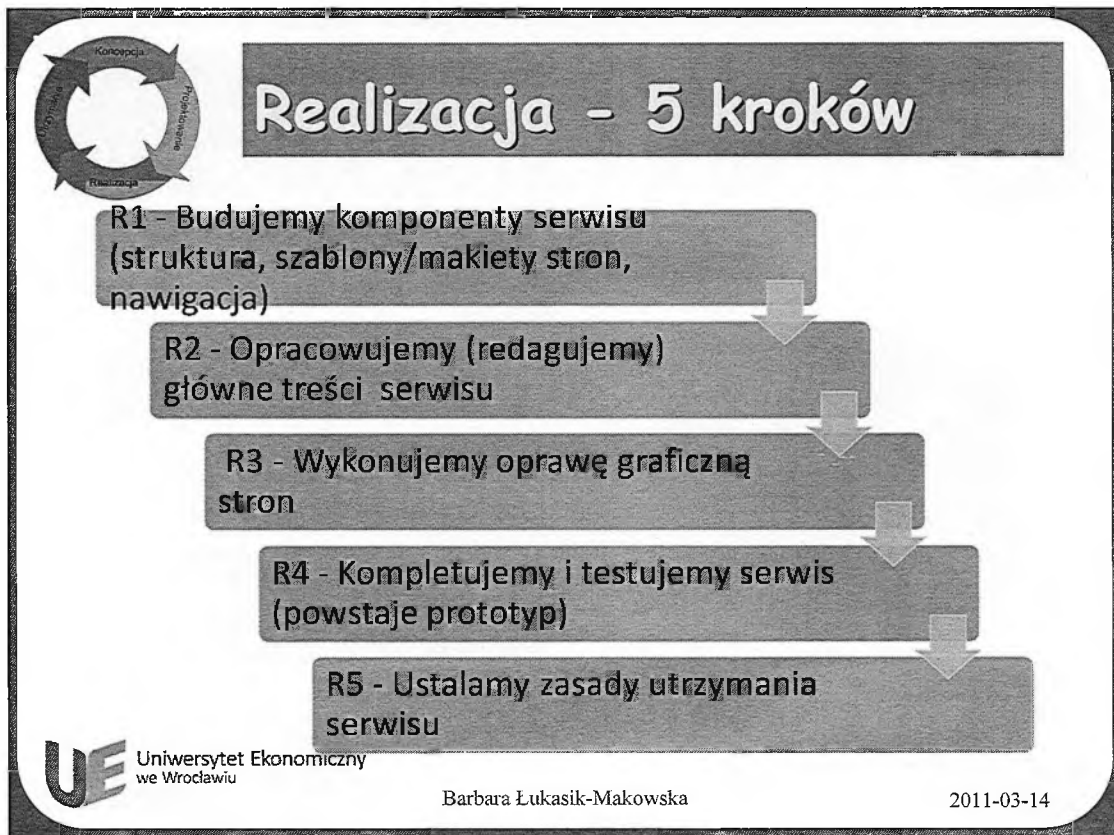
Kluczowe atrybuty projektu

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Barbara Łukasik-Makowska

2011-03-14

Jak tworzyć użyteczne serwisy samorządowe

Barbara Łukasik-Makowska

Projekt graficzny

- Przysparza często wielu problemów, gdyż gusty są różne
- Musi pogodzić funkcjonalność z estetyką i walorem promocji
- Powinien zapewniać indywidualność serwisu
- Musi być zgodny z ogólnym wizerunkiem GRM lansowanym w innych mediach

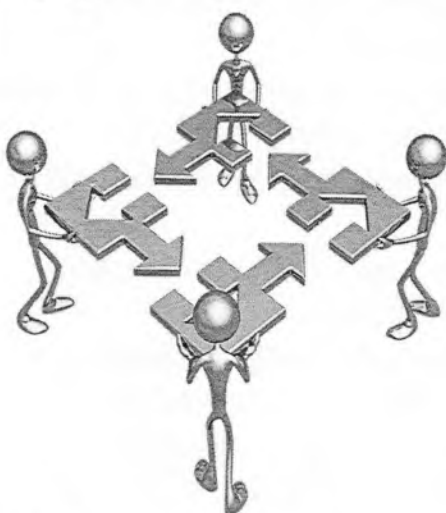
Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Barbara Łukasik-Makowska

2011-03-14

Kompletacja

- Połączenie wszystkich komponentów zrealizowanych przez różnych wykonawców (graficy, programiści, redaktorzy) stanowi czasem pewien problem.
- Efekt końcowy nie zawsze jest zgodny z oczekiwaniami, nie wszystkie składowe należycie do siebie pasują
- Nigdy dosyć sprawdzania. Nie dowierzaj sobie – niech Twoją pracę sprawdzą inni.

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Barbara Łukasik-Makowska

2011-03-14

Utrzymanie - 5 kroków

U1 - Aktualizujemy (uzupełniamy) treści

U2 - Zapewniamy poufność i bezpieczeństwo

U3 - Monitorujemy zainteresowanie

U4 - Administrujemy serwisem i redaktorami

U5 - Modernizujemy i/lub przeprojektowujemy serwis

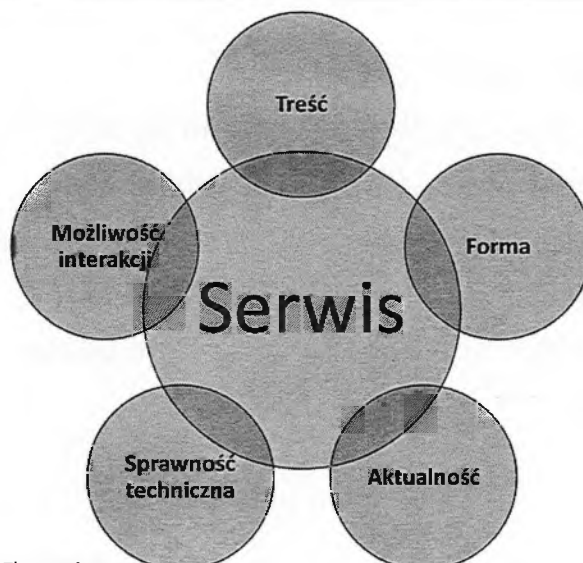
Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Barbara Łukasik-Makowska

2011-03-14

Sukces serwisu budują

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Barbara Łukasik-Makowska

2011-03-14

Jak tworzyć użyteczne serwisy samorządowe

Barbara Łukasik-Makowska

Prawa i obowiązki właściciela serwisu

Prawa	Obowiązki
• Ustalenie adresatów informacji • Dobór informacji zamieszczanych w serwisie • Wybór sposobu zaprezentowania informacji • Aktualizacja informacji • Usuwanie informacji nieaktualnych lub zbędnych • Czerpanie korzyści z posiadania serwisu	• Zapewnienie prawdziwości informacji • Dbanie o kompletność i aktualność informacji • Przestrzeganie praw własności intelektualnej związanych z treściami • Przestrzeganie norm etycznych i kulturowych w zakresie formy i treści informacji

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Barbara Łukasik-Makowska

2011-03-14

Problemy praktyczne

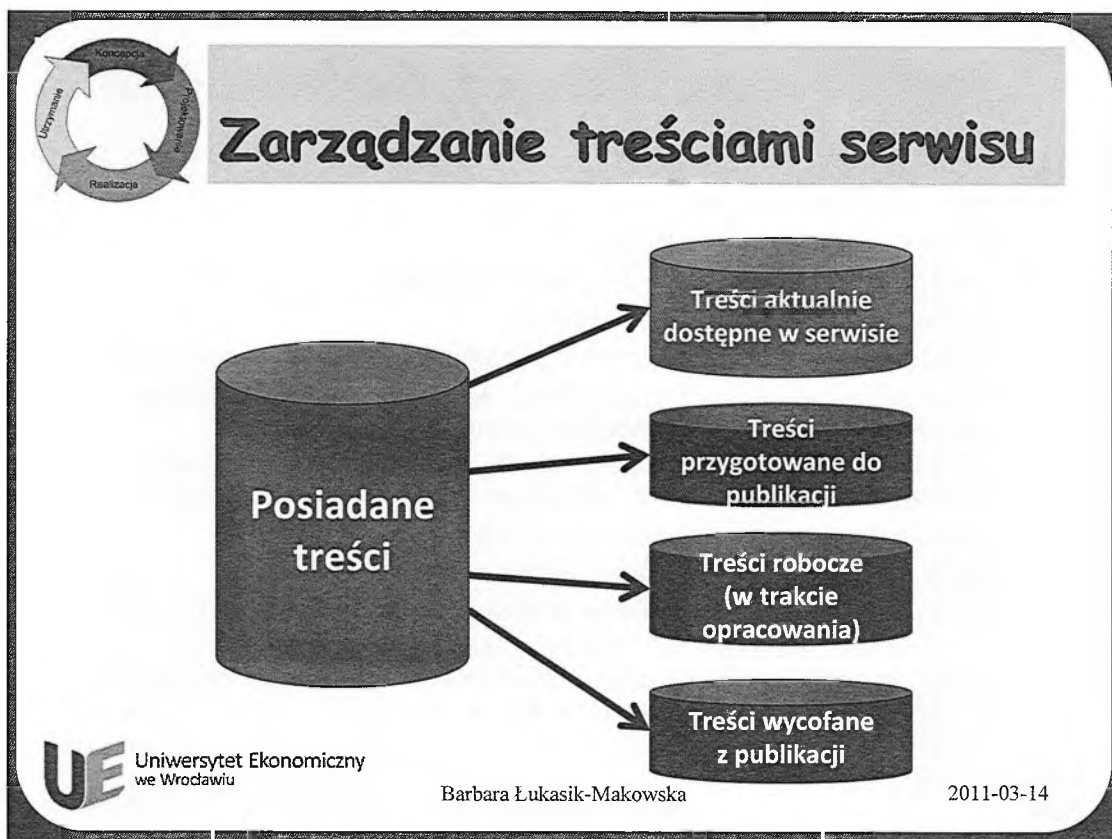
- Kto jest dostawcą informacji?
- Kto decyduje o opublikowaniu informacji?
- Kto odpowiada za aktualność informacji?
- Kto monitoruje użyteczność (zainteresowanie) poszczególnych informacji?
- Kto analizuje potrzeby informacyjne odbiorców?

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Barbara Łukasik-Makowska

2011-03-14

Zaangażowanie uczestników w proces tworzenia serwisu

Zakres prac	Uczestnicy procesu tworzenia serwisu				
	Kadra menedżerska	Pracownicy GRM	Adresaci serwisu	Administrator serwisu	Firma realizacyjna
Koncepcja	4	5	3	2	1
Projektowanie	2	5	0	3	3
Realizacja	1	4	1	3	5
Utrzymanie	3	4	4	5	1

Legenda: 5 – udział decydujący, 4 – udział duży, 3 – udział średni, 2 – udział mały, 1 – tylko fragmentaryczne konsultacje, 0 – prawie brak udziału.

Jak tworzyć użyteczne serwisy samorządowe

Barbara Łukasik-Makowska

Postulowane kierunki doskonalenia serwisów

- Jasno zdefiniowane cele
- Zaangażowany zespół redakcyjny
- Elastyczna platforma CMS – możliwość rozbudowy i zarządzania treściami
- Udostępnianie różnych zasobów treści
- Wykorzystanie multimediów (tekst, fotografia, animacja, film, dźwięk)
- Powiązanie z serwisami tematycznymi, np. historyczny - poświęcony zabytkom, turystyczny - atrakcjom, unikalnym walorom okolicy
- Szeroka promocja własnego serwisu - linki i adres w różnych mediach (portale, serwisy partnerskie, wydawnictwa, TV i radio, e-mailing)
- Gwarantowana dostępność serwisu 365/7/24
- Wybrane informacje dostępne w językach obcych
- Monitorowanie zainteresowania serwisem i poszczególnymi treściami
- Niezbędna interaktywność – komunikacja z internautami, współtworzenie serwisu – pytaj, daj możliwość wypowiedzi, zachęcaj do współpracy (forum, sondy, ankiety, opinie, newsletter, e-mail, logowania i profile)

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Barbara Łukasik-Makowska

2011-03-14

Źródła:

- Raporty SPDS: <http://www.dolnyslask.wroc.pl>
 - „Interaktywna gmina. Pierwszy ranking internetowych serwisów samorządowych w województwie dolnośląskim”, SPDS Wrocław 2007
 - „Interaktywna gmina. Drugi ranking internetowych serwisów samorządowych w województwie dolnośląskim”, SPDS Wrocław 2008
 - „Interaktywna gmina. Trzeci ranking internetowych serwisów samorządowych w województwie dolnośląskim”, SPDS Wrocław 2009
- B. Łukasik-Makowska, J.Sała, „Portal lokalny. 20 kroków do użytecznego serwisu internetowego gminy, regionu, miejscowości, FWW Warszawa 2011

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Barbara Łukasik-Makowska

2011-03-14

NADZÓR NAD DZIAŁALNOŚCIĄ JST

Witam Państwa.

W kontekście panelu poświęconego tematowi „Nadzór i kontrola nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego (jst) – co nowego?” przybliżę Państwu kwestie dotyczące zmian w zakresie kontroli wojewody jak również z punktu widzenia nadzoru Wojewody, problemy organów jst, które powstały w działalności uchwałodawczej w minionym roku.

I. Kontrola wojewody względem jednostek samorządu terytorialnego dotyczy bardzo obszernego przedmiotowo zakresu, są to w przeważającej części zadania z zakresu administracji rządowej powierzone j.s.t na mocy ustaw lub porozumień. W zakresie tym mieszczą się zadania dotyczące np. pomocy społecznej, ale także rynku pracy, działalności regulowanej – pozwolenia i koncesje, szeroko pojętej opieki zdrowotnej, aktów stanu cywilnego, czy ewidencji działalności gospodarczej.

Mając na uwadze, iż większość zadań wojewody dotyczy prowadzonych postępowań kontrolnych, nie sposób było nie zauważyć, iż procedura kontroli w niektórych ustawach merytorycznych została uregulowana szczerunkowo i często w poszczególnych aktach wyglądała odmiennie, lub w ogóle było jej brak. Taki stan rzeczy wymagał od wojewody działań doraźnych opierających się na uregulowaniu trybu kontroli np. w przepisach wewnętrznych poprzez zarządzenia. Jednakże taka forma działań zaradczych rodziła wiele kontrowersji, bowiem trudno było wymagać od podmiotu kontrolowanego aby przestrzegał procedury kontroli, która nierzadko była mu nieznaną, a poza tym nie uregulowaną normami prawa powszechnie obowiązującego. Podkreślenia również wymaga fakt, iż ze względu na taką możliwość regulacji procedury kontroli przez wojewodów, procedury te wyglądały różnie w poszczególnych urzędach wojewódzkich.

W obecnym stanie prawnym obowiązującą ustawą z dnia 23 stycznia 2009 r. *o wojewodzie i administracji rządowej w województwie* (Dz. U. z 2009 r. Nr 31, poz. 206 ze zm.) w przeciwieństwie do swojej „poprzedniczki”, a mianowicie uchylonej ustawy *o administracji rządowej w województwie*, zawiera istotne *novum* w zakresie działalności kontrolnej. Mianowicie rozdział 3 ww. ustawy (art. 28-50) oraz akt wykonawczy do tej ustawy tj. rozporządzenie z dnia 26 czerwca 2009 r. (Dz. U. Nr 106, poz. 884) w *sprawie kontroli prowadzonej przez wojewodę*, szczegółowo reguluje procedurę, tryb i rodzaj kontroli prowadzonych przez wojewodę. Przepisy powołanych aktów określają czynności planowania

Nadzór nad legalnością działania jst

Wydział Nadzoru i Kontroli, Dolnośląski Urząd Wojewódzki

i przygotowania kontroli, dokumenty wytwarzane w toku postępowania kontrolnego, obowiązki i uprawnienia kontrolera jak również kierownika podmiotu kontrolowanego.

Fundamentalne znaczenie dla kontroli prowadzonej przez wojewodę ma roczny plan kontroli (art. 33 Ustawy). Dokument ten nie tylko stanowi niejako harmonogram zaplanowanych kontroli, ale upubliczniony jest również istotną informacją dla kierownika j.s.t. kiedy, w jakim zakresie i jakiego rodzaju kontroli może się spodziewać.

Kolejnym istotnym elementem jest obowiązek wojewody o zawiadomieniu kierownika podmiotu kontrolowanego o przedmiocie, zakresie, czasie rozpoczęcia i trwania kontroli na 7 dni przed rozpoczęciem czynności tego postępowania. Przedmiotowa czynność nie tylko daje możliwość kierownikowi j.s.t. do odpowiedniego przygotowania organizacyjnego, ale również pozwala na wykorzystanie uprawnienia wynikającego z dyspozycji § 3 ust. 4 powołanego wyżej rozporządzenia, tj. skierowania uzasadnionego wniosku o zmianę terminu rozpoczęcia kontroli. Jednakże należy pamiętać, iż kierownik podmiotu kontrolowanego może z przedmiotowym wnioskiem wystąpić tylko raz w odniesieniu do danej kontroli.

Jak zasygnalizowałem powyżej ustawa o wojewodzie i administracji rządowej w województwie szczegółowo i wyczerpująco określa uprawnienia i obowiązki m.in. kontrolerów wykonujących czynności kontrolne z upoważnienia wojewody. Regulacje zawarte np. w art. 39 Ustawy lub § 6 rozporządzenia oprócz wskazania czynności jakich może i musi dokonać kontroler, co mając na uwadze stan przed wejściem w życie ustawy, a więc brak regulacji w tym zakresie, niejednokrotnie budziło zastrzeżenia kierownika podmiotu kontrolowanego, stanowią również informacje dla kierownika j.s.t. w jakim zakresie i formie czynności kontrolera mogą być wykonywane. Tym samym wskazane przepisy prawa dają możliwość podmiotowi kontrolowanemu do bieżącego monitorowania działania kontrolerów i sygnalizowania wojewodzie ewentualnych uchybień.

Podstawowym i niezwykle ważnym w postępowaniu kontrolnym dokumentem jest protokół z kontroli (wyjątek stanowi kontrola w trybie uproszczonym, w której sporządzane jest sprawozdanie). Dokument ten, w którym zgodnie z wymogiem § 10 ww. rozporządzenia znajduje się opis stwierdzonego w wyniku kontroli stanu faktycznego, w tym opis ustalonych nieprawidłowości lub naruszeń prawa oraz wskazanie osób za nie odpowiedzialnych, obligatoryjnie musi również zawierać pouczenie, co do prawa, sposobu i terminu do wniesienia zastrzeżeń w zakresie ustaleń w nim zawartych. W tym zakresie, mając na uwadze kontrykcyjny charakter postępowania kontrolnego, istotne znaczenie ma art. 44 ww. ustawy. Regulacja zawarta w tym przepisie ma o tyle doniosłość, iż w sposób klarowny

reguluje newralgiczną kwestię jaką jest procedura i prawo wniesienia zastrzeżeń lub odmowy podpisania protokołu z kontroli.

Konstatując, wskazane powyżej akty normatywne nie tylko standaryzują oraz ujednolicają postępowanie kontrolne prowadzone przez wojewodę względem jednostek samorządu terytorialnego we wszystkich szesnastu województwach ale również przyczyniają się do wyeliminowania różnego rodzaju nieporozumień w zakresie procesowym pomiędzy podmiotem kontrolowanym, a kontrolującym w toku postępowania kontrolnego.

II. Przejdę teraz do omówienia problemów organów j.s.t., które powstały w działalności uchwałodawczej w minionym roku.

Podjęcie przez samorząd działania w zakresie zaspokajania zbiorowych potrzeb lokalnych wymaga stosownego upoważnienia rangi ustawowej. W 2010 r. pojawiły się nowe normy kompetencyjne, na mocy których organy stanowiące j.s.t. wydawały akty prawa miejscowego, a mianowicie:

- 1) stanowiono na mocy art. 9a ust. 15 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie o trybie i sposobie powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz o szczegółowych warunkach jego funkcjonowania;
- 2) podejmowano szereg uchwał na mocy znowelizowanej ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, a dotyczących:
 - określenia, w drodze uchwały, szczegółowego sposobu konsultowania z radami działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji (art. 5 ust. 5);
 - określenia trybu i szczegółowych kryteriów oceny wniosków o realizację zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej (art. 19c ust. 1);
 - określenia, w drodze uchwały, trybu powoływania członków oraz organizacji i trybu działania odpowiednio Rady Powiatowej lub Rady Gminnej, terminu i sposobu zgłaszania kandydatur na członków Rady Powiatowej lub Rady Gminnej oraz potrzeby zapewnienia sprawnego funkcjonowania tych Rad (art. 41g).

W świetle ww. nowych norm kompetencyjnych w badanych uchwałach najczęstszymi stwierdzanymi przez organ nadzoru naruszeniami prawa było po pierwsze nieprzekazanie

Nadzór nad legalnością działania jst

Wydział Nadzoru i Kontroli, Dolnośląski Urząd Wojewódzki

uchwały do promulgacji w dzienniku urzędowym województwa dolnośląskiego, po drugie niewypełnienie delegacji ustawowej w sposób całkowity, po trzecie subdelegowanie swoich kompetencji na organ wykonawczy bez upoważnienia ustawowego.

Odnosząc się do pierwszego z naruszeń wskazać pragnę, że zgodnie z konstytucyjną zasadą legalizmu wyrażoną w art. 7 organy władzy publicznej działają w granicach i na podstawie prawa. Ustawa zasadnicza w art. 94 ustanawia dodatkową zasadę stanowiącą, że organy samorządu terytorialnego, na podstawie i w granicach upoważnień zawartych w ustawie, ustanawiają akty prawa miejscowego obowiązujące na obszarze działania tych organów. Tak więc już z poszczególnych ustaw wynikają delegacje do stanowienia aktów prawa miejscowego. Akty prawa miejscowego, którymi są każde z uchwał podejmowane w oparciu o wyżej wymienione przepisy prawa, jak stanowi artykuł 87 ust. 2 Konstytucji RP, są źródłem powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej na obszarze działania organów, które je ustanowiły. Akty prawa miejscowego są aktami normatywnymi określającymi prawa i obowiązki członków lokalnej wspólnoty bliżej nieokreślonych i podlegającymi wielokrotnemu zastosowaniu, a tym samym wymagają dla ich obowiązywania i zastosowania promulgacji w wojewódzkim dzienniku urzędowym. I w tym miejscu wskazać należy na bardzo często stwierdzane istotne naruszenie prawa skutkujące stwierdzeniem przez organ nadzoru nieważności całej uchwały, a mianowicie brak przekazania tego aktu do promulgacji. Warunkiem bowiem wejścia w życie ustaw, rozporządzeń oraz aktów prawa miejscowego jest ich ogłoszenie (art. 88 ust. 1 Konstytucji). Konstytucja wyklucza możliwość wejścia w życie aktu prawnego o charakterze normatywnym bez ogłoszenia go w ustawowo przewidzianym trybie. Przepis art. 41 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym i art. 42 ust. 1 ustawy o samorządzie powiatu stanowią, iż akty prawa miejscowego ustanawia rada gminy, rada powiatu w formie uchwały, zaś zasady i tryb ogłaszania aktów prawa miejscowego określa powołana wyżej ustawa o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych. Podobnie stanowi ustawa o samorządzie województwa. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych ogłoszenie aktu normatywnego w dzienniku urzędowym jest obowiązkowe. Przepis art. 4 ust. 1 tej ustawy stanowi, iż: akty normatywne, zawierające przepisy powszechnie obowiązujące, ogłaszane w dziennikach urzędowych wchodzi w życie po upływie czternastu dni od dnia ich ogłoszenia, chyba że dany akt normatywny określi termin dłuższy. Brak skierowania aktu prawa miejscowego do publikacji w dzienniku urzędowym województwa powoduje stwierdzenie nieważności uchwały w całości.

Pragnę wskazać, że nagminnym stwierdzanym istotnym naruszeniem prawa w wykonywaniu ww. norm kompetencyjnych był brak regulacji całej delegacji ustawowej. Zgodnie zaś z art. 2 Konstytucji RP Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawa, a tym samym organ stanowiący nie może w sposób wybiórczy realizować normy kompetencyjnej przekazanej jej do wykonania przez ustawodawcę. Niewypełnienie przez radę całej dyspozycji delegacji ustawowej stanowi wybiórcze i częściowe korzystanie z normy prawnej, a w sytuacji jej bezwzględnego obowiązywania jest to niedopuszczalne i sprzeczne z zasadami demokratycznego państwa prawa.

I tak w przypadku uchwały w sprawie określenia trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania bardzo często organ stanowiący nie regulował właśnie szczegółowych warunków funkcjonowania zespołu, a nadto stanowił o przekazaniu tej materii do regulacji przez organ wykonawczy. Działanie takie nie może być uznane inaczej niż istotne naruszenie prawa. Skoro bowiem ustawodawca wyraźnie wskazał organ (tu: radę gminy) i wyraźnie i wprost przypisał jej zakres kompetencji, to wyłącznie w drodze uchwały ten organ jest upoważniony do całkowitej i szczegółowej regulacji. Nie może również ustanowić ogólnych warunków, cedując szczegółową regulację na inny organ bez wyraźnego ustawowego upoważnienia. W konsekwencji bowiem brak jakiegokolwiek regulacji rady gminy uniemożliwia wykonanie uchwały. De facto powołany przez wójta zespół interdyscyplinarny nie będzie bowiem posiadał określonego sposobu procedowania. Warto również dodać, że zarówno w uchwałach w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego, a także w sprawie trybu powoływania członków rady powiatowej, rady gminnej pożytku publicznego bardzo częstym naruszeniem prawa stwierdzanym przez organ nadzoru było określenie przesłanki do odwołania z członkostwa w jednym z podmiotów, a polegającej na skazaniu prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne. Tymczasem warunkiem uczestnictwa w pracach zespołu czy rady jest fakt bycia przedstawicielem określonego podmiotu lub też pełnienia określonej funkcji. Na reprezentację tego podmiotu składa się zarówno fakt wyznaczenia określonej już osoby do prac w zespole przez kierującego jednostką czy też organ organizacji, jak również zgoda osoby wyznaczonej. Ani ustawa o przemocy w rodzinie ani ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie nie zastrzegły wobec członków gminnego zespołu interdyscyplinarnego i rady pożytku publicznego (powiatowej, gminnej) wymogu braku karalności za przestępstwo umyślne. Jednocześnie ustawodawca nie upoważnił organu stanowiącego do określenia wymagań wobec członków zespołu interdyscyplinarnego. Organ

Nadzór nad legalnością działania jst

Wydział Nadzoru i Kontroli, Dolnośląski Urząd Wojewódzki

stanowiący może uregulować wyłącznie tryb odwoływania członków zespołu i rady, a więc procedurę pozbawienia członkostwa związaną np. ze złożonym wnioskiem członka o odwołanie czy wnioskiem organu kierującym osobę do prac zespołu. Jednakże stanowienie przez organ stanowiący o przesłance karalności za przestępstwo popełnione umyślnie jako podstawy do odwołania z prac zespołu, rady pożytku publicznego wobec braku wyraźnej podstawy prawnej do tego typu regulacji uznać należało za przekroczenie kompetencji wynikających zarówno z ustawy o przemoc w rodzinie (art. 9a ust. 1), jak i ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (art. 41g). Zdaniem organu nadzoru działanie takie nie mieści się w ramach przekazanego organowi stanowiącemu upoważnienia, co w świetle art. 7 Konstytucji, zobowiązującego organy władzy publicznej do działania wyłącznie na podstawie i w granicach prawa, musiało zostać uznane za istotne naruszenie prawa.

W przypadku uchwał w sprawie szczegółowego sposobu konsultowania z radami działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji bardzo częstym stwierdzanym istotnym naruszeniem prawa było niewypełnienie kompetencji w zakresie szczegółowego sposobu konsultowania. Rada bowiem albo w ogóle nie określiła form konsultacji pozostawiając w tym zakresie wolę decyzyjną organowi wykonawczemu albo ustanawiała otwarty katalog form konsultacji, pozostawiając w tym zakresie swobodę zastosowania innej formy nie ustalonej w uchwale. Tymczasem brak formy konsultacji uniemożliwiał ich faktyczne przeprowadzenie. Z kolei przeprowadzenie konsultacji w innej niż określona uchwałą formie mogło prowadzić do zakwestionowania konsultacji. Wyłącznie upoważnionym do określenia formy konsultacji był organ stanowiący.

W przypadku określenia, w drodze uchwały, trybu powoływania członków oraz organizacji i trybu działania odpowiednio rady powiatowej lub rady gminnej, terminu i sposobu zgłaszania kandydatur na członków rady powiatowej lub rady gminnej oraz potrzeby zapewnienia sprawnego funkcjonowania tych rad nie regulowano kwestii terminu i sposobu zgłaszania kandydatur, co również stanowiło wybiórcze stosowanie normy kompetencyjnej i uniemożliwiała wykonywanie uchwały.

Powyższe obrazuje praktyczne konsekwencje niezgodnego z prawem działania organów jednostek samorządu terytorialnego.

W toku pełnionego nadzoru nad legalnością aktów prawa miejscowego oprócz badania podstawy prawnej uchwały, właściwości organu, postanowień merytorycznych i postanowień o mocy wejścia w życie uchwały badana jest również procedura podjęcia aktu. Pragnę skupić się zwłaszcza na bardzo sformalizowanej procedurze podjęcia uchwały w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (to samo dotyczy uchwały w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań kierunków zagospodarowania przestrzennego).

Przepisy dotyczące tworzenia mpzp, zawarte w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym skonstruowane zostały na zasadach współdziałania oraz uwzględniania interesów wszystkich zainteresowanych podmiotów. Co prawda ustawodawca gminom przyznał tzw. władztwo planistyczne (art. 3 ust. 1), tj. prawo do kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej na terenie gminy, w tym uchwalanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz mpzp, jednakże realizacja tego prawa została obwarowana licznymi obostrzeniami, m.in. o naturze proceduralnym. Procedura planistyczna jako specyficznego rodzaju postępowanie prawotwórcze przewiduje konieczność dokonania szeregu czynności prawnych oraz materialno-technicznych mających na celu zagwarantowania, że w toku tworzenia mpzp gmina uwzględni stanowisko innych organów administracji publicznej oraz będzie miała na uwadze interesy osób bezpośrednio zainteresowanych rozstrzygnięciami danego mpzp. Ostateczna zatem postać mpzp teoretycznie zawiera stanowisko nie tylko twórcy planu, ale i innych podmiotów prawa.

I tak ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określa tryb podjęcia uchwały w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, w toku którego bierze udział szereg organów. Podkreślić należy, że zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy istotne naruszenie trybu sporządzenia planu lub studium powoduje nieważność uchwały w całości lub w części. W minionym roku zmieniona została procedura uchwalania planu zagospodarowania przestrzennego, polegająca na nałożeniu obowiązku wystąpienia o opinię do Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej. Z dniem 17 lipca 2010 r. została zmieniona procedura o dodanie na etapie opiniowania planu wystąpienia do prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej o opinię w zakresie ustanawiania zakazów uniemożliwiających lokalizowanie inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej. Przepis art. 17 ustawy został zmieniony przez art. 70 pkt 4 ustawy z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych. Tymczasem wiele gmin nie występowało w ogóle o opinię prezesa UKE, z uwagi na zakończenie prac planistycznych – wyłożeniu planu do publicznego wglądu przed dniem 17 lipca 2010 r. Co jednakże podkreślić należy procedura

Nadzór nad legalnością działania jst

Wydział Nadzoru i Kontroli, Dolnośląski Urząd Wojewódzki

planistyczna kończy się z momentem uchwalenia planu. Skoro zatem na etapie prowadzonej procedury, a więc przed podjęciem uchwały, przepis art. 17 pkt 6 lit. d ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym był już przepisem obowiązującym, to uchwała musi odpowiadać wymogom zgodności również z tym przepisem. Nie może być zatem usprawiedliwiająca okoliczność, że przepis ten wszedł w życie w końcowym etapie przeprowadzania procedury planistycznej. Jak orzekł Wojewódzki Sąd Administracyjny w Lublinie w wyroku z dnia 27 listopada 2009 r. (sygn. akt II SA/Lu 228/09, LEX nr 584139): „Zakończenie procedury planistycznej następuje dopiero z chwilą podjęcia uchwały w sprawie planu miejscowego. Plan musi być zatem zgodny z przepisami obowiązującymi w dacie jego uchwalenia.”.

Z kolei odnośnie zasad sporządzania planów w ostatnim czasie w podejmowanych uchwałach w sprawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pojawiały się zapisy o możliwości przesuwania linii rozgraniczających tereny o różnym przeznaczeniu w nielimitowanym zakresie (tzw. orientacyjne linie rozgraniczające). Mocą takich postanowień linie rozgraniczające tereny o różnym przeznaczeniu ulegałyby modyfikacjom, przesunięciom, co mogłoby powodować zwiększenie, zmniejszenie terenu i tym samym zmianę przeznaczenia terenu lub jego szczegółowych ustaleń. Wprowadzenie na rysunek planu miejscowego orientacyjnych linii rozgraniczających terenów o różnym przeznaczeniu i różnych zasadach zagospodarowania pozwala na możliwość ich przesuwania, co w konsekwencji powoduje niejednoznaczne określenie przeznaczenia terenu, które powinno być określone jednoznacznie. Tymczasem zgodnie z art. 15 ust. 2 pkt 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w planie miejscowym określa się obowiązkowo przeznaczenie terenów oraz linie rozgraniczające tereny o różnym przeznaczeniu lub różnych zasadach zagospodarowania. Zgodnie z art. 28 ustawy: „Naruszenie zasad sporządzania studium lub planu miejscowego, istotne naruszenie trybu ich sporządzania, a także naruszenie właściwości organów w tym zakresie, powodują nieważność uchwał radv gminv w całości lub części.”.

Określanie w planie przeznaczenia terenu czy szczegółowych jego ustaleń (parametrów, wskaźników zabudowy), a więc obligatoryjnych elementów planu należy do wyłącznej właściwości rady gminy, która uchwała miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Podkreślić należy, że zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego następuje ustalenie przeznaczenia terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz

określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu. Taka funkcja planu powoduje jednocześnie, że linie rozgraniczające mają na celu rozdzielenie na rysunku planu terenów, dla których w tym planie przewiduje się określone, zazwyczaj różne przeznaczenie, a zatem także różne ustalenia. Zgodnie z art. 27 ustawy miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zmienia się w takim samym trybie, w jakim został on uchwalony i przede wszystkim przez organ uprawniony do ustalenia takiego przeznaczenia (rade gminy, sejmik województwa). Tymczasem dopuszczenie możliwości stanowienia orientacyjnych linii rozgraniczających tereny o różnym przeznaczeniu z możliwością ich przesuwania w nielimitowanym zakresie w innym niż wymaga tego ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym trybie powoduje, że nieokreślony podmiot, organ w nieokreślony sposób i w nieokreślonej formie dokona zmiany przeznaczenia terenu i jego ustaleń.

Inną zasadniczą kwestią przy uchwalaniu miejscowego planu jest związanie organów gminy, szczególnie rady gminy, ustaleniami studium. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest to akt polityki przestrzennej gminy, określający m.in. lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego (art. 9 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym). Przepisy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wyposażyły radę gminy zarówno w kompetencje do uchwalania studium, jak i miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Zatem uchwałą w sprawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy rada dokonuje swoistego samoograniczenia w zakresie uchwalanych na jego podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Studium jest formą realizacji obowiązku prowadzenia polityki przestrzennej przez samorządowe władze lokalne i jest nie tylko aktem określającym założenia lokalnej polityki przestrzennej, lecz zawiera ustalenia wiążące przy sporządzeniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Studium z założenia ma być aktem elastycznym, który jednak zawiera nieprzekraczalne ramy dla swobody planowania przestrzennego. Poprzez studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego władze gminy podejmują podstawowe ustalenia w zakresie polityki przestrzennej. W studium dokonuje się więc kwalifikacji i przeznaczenia poszczególnych obszarów gminy. Ów akt polityki planowania gminnego powinien być rzeczywistym wyznacznikiem kierunków zagospodarowania przestrzennego. Stąd też w przypadku, gdy organy gminy uznają za zasadne czy też konieczne ustalenie sposobu zagospodarowania terenu pozostającego w sprzeczności z treścią obowiązującego studium, ustalenie to może nastąpić, ale po uprzednim dokonaniu zmiany we właściwym fragmencie studium. To

Nadzór nad legalnością działania jst

Wydział Nadzoru i Kontroli, Dolnośląski Urząd Wojewódzki

właśnie w studium należy uwzględnić uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia terenu lub w przypadku zaistnienia takiej konieczności dokonać jego zmiany. Studium stanowi bowiem wyznacznik dla rady gminy co do treści miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Za takim stanowiskiem przemawia również art. 32 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym stanowiący, iż w celu oceny aktualności studium

i planów miejscowych wójt, burmistrz albo prezydent miasta dokonuje analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, ocenia postępy w opracowywaniu planów miejscowych

i opracowuje wieloletnie programy ich sporządzania w nawiązaniu do ustaleń studium oraz wniosków w sprawie sporządzenia lub zmiany planu miejscowego, a rada gminy, na tej podstawie, podejmuje uchwałę o aktualności studium. Również orzecznictwo sądów administracyjnych wskazuje na istotność aktualizacji studium i podejmowania uchwał o zgodności

uchwały o miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Dodać należy, że obecnie obowiązujący art. 20 ust. 1 ustawy zapis stanowi, że plan miejscowy uchwała rada gminy po stwierdzeniu, że nie narusza on ustaleń studium. Nowelizację tą uznać należy za „kosmetyczną”, skoro bowiem plan nie może naruszać ustaleń studium to powinien być zgodny z jego ustaleniami. Uchwała w sprawie studium jako akt skierowany do organów j.s.t. jest dla nich wiążący i musi być w uchwalonym kształcie wykonywany.

W ostatnim czasie podejmowanych zostało kilka planów w sprawie lokalizacji elektrowni wiatrowych, których głównym uchybieniem było ich umiejscowienie na gruntach rolnych bez jednoczesnego odrolnienia gruntów na cele nierolnicze. Rada gminy na gruntach z przeznaczeniem rolniczym dokonywała jednoczesnego przeznaczenia terenu na cele produkcji energii co skutkowało wręcz alternatywnym przeznaczeniem gruntu. Tereny o różnym przeznaczeniu powinny być oddzielone liniami rozgraniczającymi. Tereny rolnicze powinny być wyłączone na rzecz przeznaczenia terenu przeznaczonego pod lokalizację elektrowni wiatrowych, bowiem takie budowle nie są związane z rolnictwem i jego wytwórstwem. W ocenie organu nadzoru, elektrownie wiatrowe są to inwestycje produkcyjne, wymagające konieczności wyłączenia terenów samej budowli i niezbędnych dróg dojazdowych z przeznaczenia rolniczego na cele nierolnicze. Nadto lokalizacja elektrowni

powinna być ściśle wrysowana na rysunku planu dla konieczności wyodrębnienia gruntów z obszaru o przeznaczeniu rolniczym

Innym częstym stwierdzanym naruszeniem prawa na przełomie ostatniego roku, potwierdzanym przez Wojewódzki Sąd Administracyjny we Wrocławiu było regulowanie w zasadach ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej w ramach ochrony ustalonej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego w zakresie stref wyznaczonych w granicach oznaczonych na rysunku planu, obowiązku uzyskiwania uzgodnienia wojewódzkiego konserwatora zabytków lub pozwolenia konserwatorskiego dla wszelkich robót budowlanych, konserwatorskich i restauratorskich przy obiektach zabytkowych, ich otoczeniu, a także stanowiskach archeologicznych. W uregulowaniach tych wskazywano jednocześnie szczegółowy zakres przedmiotowy uzgodnienia (czego ma dotyczyć). Innymi słowy rada gminy wprowadzała instytucję współdziałania organów administracji publicznej przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na prowadzenie robót budowlanych, rozbiórkę, przy dokonywaniu zgłoszenia wykonywania robót budowlanych, a także przed rozpoczęciem wszelkich innych zamierzeń inwestycyjnych związanych z pracami ziemnymi. Wszelkie kompetencje i formy działania organów nadzoru konserwatorskiego w zakresie współdziałania z organami administracji architektoniczno - budowlanej i nadzoru budowlanego przy wydawaniu decyzji w zakresie pozwoleń na budowę, rozbiórkę oraz zgłaszaniu wykonywania robót budowlanych zostały już określone przez ustawodawcę. Rada gminy nie ma żadnych kompetencji do modyfikowania zakresu współdziałania organów w postępowaniu administracyjnym przy wydawaniu decyzji administracyjnych. W tym kontekście, za niedopuszczalne należy uznać zobowiązanie i nakładanie zadań w drodze uchwały rady gminy, z jednej strony, na organ administracji publicznej w zakresie konieczności uzgadniania czy też wydawania pozwoleń konserwatorskich, w zakresie podejmowanych działań przy zabytku. Ilekroć ustawodawca chce wprowadzić wymóg uzyskania uzgodnienia lub pozwolenia konserwatorskiego wprost o tym stanowi w ustawie.

Reasumując, w oparciu o wyżej wymienione przykłady pragnęłam naświetlić istotne naruszenia prawa, które zostały stwierdzone na przełomie ostatniego roku w nowych normach kompetencyjnych, jednocześnie naświetlając problemy uchwałodawcze organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego. Jedynie prawidłowo skonstruowany akt prawa miejscowego podjęty również w procedurze określonej przepisami prawa będzie stanowił podstawy dobrego rządzenia w samorządzie terytorialnym.

Nadzór nad zadłużeniem JST

Istota i poziom długu publicznego

Zadłużenie JST

Kontrola poziomu zadłużenia JST

1

Państwowy dług publiczny

Rozporządzenie Rady na temat stosowania Protokołu
Nadmiernego Deficytu

Definicja długu sektora GG

Określa tytuły dłużne zaliczane do długu sektora GG

Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych
(ESA'95)

Definiuje sektor GG oraz określa jego podział na podsektory
(Centralny, Lokalny, Zabezpieczeń Społecznych).

Zawiera definicje zobowiązań finansowych

4

Państwowy dług publiczny

Poziom zadłużenia – relacja PDP/PKB

PDP na koniec 2007 r. wynosił 527,4 mld zł i był relatywnie najniższy (44,8% PKB), a dług GG (dług instytucji rządowych i samorządowych liczony zgodnie z ESA'95) był prawie w tej samej wysokości.

PDP na koniec 2009 r. wynosił 670 mld zł (49,9% PKB) a dług GG był wyższy – wynosił 684 mld (50,9% PKP).

Na koniec 2010 r. – według szacunku MF – dług publiczny (około 756 mld zł) nie przekroczył progu 55% i będzie na poziomie 53,5 % PKB (około 1.413 mld zł).

Na koniec III kw. 2010 r. wynosił 746 mld zł, a dług GG odpowiednio 770 mld zł.

Relacja PDP/PKB w 2011 r. utrzyma się na zbliżonym poziomie, a od 2012 r. zacznie maleć.

5

Tytuły dłużne PDP

Rozporządzenia Ministra Finansów wydane na podstawie art. 72 ust. 2 ustawy o finansach publicznych

Do 31 grudnia 2010 roku

Rozporządzenie Ministra Finansów z 20 czerwca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego (Dz.U. Nr 112, poz. 758)

Od 1 stycznia 2011 roku

Rozporządzenie Ministra Finansów z 23 grudnia 2010 r. w sprawie szczegółowego sposobu klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego, w tym do długu Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 252, poz. 1692).

8

Tytuły dłużne PDP

Papiery wartościowe

Dłużne papiery wartościowe dopuszczone do obrotu zorganizowanego (tylko takie dla których istnieje płynny rynek wtórny).

Kredyty i pożyczki

Ogólne cechy ekonomiczne:

- warunki zasięgnięcia kredytu (pożyczki) ustala bank (instytucja finansowa) albo są negocjowane
- z inicjatywą zaciągnięcia kredytu (pożyczki) występuje kredytobiorca (pożyczkobiorca)
- wobec wierzyciela (banku, instytucji finansowej) stanowią bezwarunkowy oprocentowany dług, który trzeba spłacić w ustalonym terminie.

9

Tytuły dłużne PDP

Umowy nienazwane – factoring, forfaiting, rozłożone na raty zobowiązania wymagalne, itd.

Przyjęte depozyty

Kwoty zobowiązań wynikających z przyjętych na rachunek JSFP depozytów, które ujmowane są w budżetach tych jednostek oraz są źródłem finansowania spłaty wcześniej zaciągniętych zobowiązań lub niedoboru środków danej JSFP

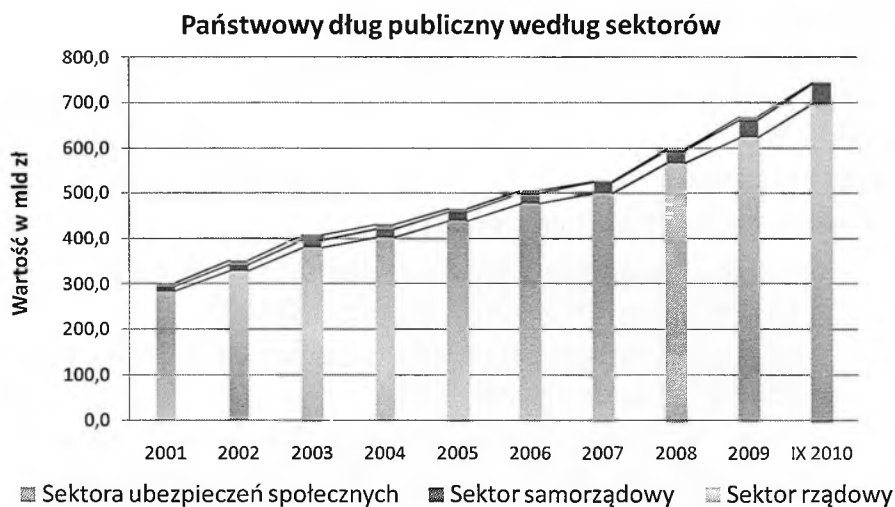
Zobowiązania wymagalne

Bezsporne zobowiązania, których termin płatności dla dłużnika minął, a które nie zostały ani przedawnione, ani umorzone; zobowiązania wynikające głównie z dostaw towarów i usług, prawomocnych orzeczeń sądu, udzielonych poręczeń i gwarancji (bez odsetek za zwłokę, wymagalne pożyczki i kredyty należy wykazywać jako pożyczki kredyty)

12

Zadłużenie JST

13

Zadania RIO

RIO są organami nadzoru nad działalnością JST w zakresie spraw finansowych. Nadzór sprawowany jest na podstawie kryterium legalności.

Do zadań RIO należy między innymi:

- nadzór nad działalnością JST i ich związków w zakresie spraw finansowych określonych w art. 11 ust. 1 uorio;
- przeprowadzanie kontroli gospodarki finansowej i zamówień publicznych podmiotów sektora finansów publicznych wymienionych w art. 1 ust. 2 uorio;
- wydawanie opinii w sprawach wymienionych w art. 13 uorio;

16

Zadania RIO

- opracowywanie raportów o stanie gospodarki finansowej na podstawie wyników działalności nadzorczej, kontrolnej i opiniotwórczej, w razie potrzeby wskazania organom JST powtarzających się nieprawidłowości lub zagrożenia niewykonania ustawowych zadań;
- opracowywanie analiz i opinii w sprawach określonych ustawami (m.in. opracowywanie raportów o stanie gospodarki finansowej JST w przypadku ubiegania się samorządów o pożyczkę z budżetu państwa na podstawie przepisów art. 177 ufp (na finansowanie realizacji „programów naprawczych”));

17

Opinie Składów Orzekających RIO

Statystyka dotycząca wskazanych opinii :

2008 r. - 8 576 opinii (41,8% ogółu)

2009 r. - 9 696 opinii (44,8% ogółu)

Dla porównania - w 1993 r.

w przedmiotowych sprawach wydano tylko 130 opinii, co stanowiło zaledwie 3,2%, spośród 4 030 wydanych w pierwszym roku działalności regionalnych izb obrachunkowych.

20

Opinie Składów Orzekających JST

Opinie o możliwości spłaty kredytu, pożyczki lub wykupu obligacji

- 2009 rok – 4 624 opinii
w tym: 44 pozytywne z uwagami oraz 7 negatywnych

Przyczyny wydania negatywnych opinii

- zagrożenie przekroczenia granicy zadłużenia określonej w art. 170 ust. 1 ufp z 30 czerwca 2005 r. (60% wykonanych dochodów) w związku z nierealnym oszacowaniem poziomu dochodów ze sprzedaży majątku (3 przypadki negatywnej opinii);
- przekroczenie granicy zadłużenia i granicy spłaty długu, o której mowa w art. 169 ust. 1 ufp z 30 czerwca 2005 r. (15% planowanych dochodów w latach 2009-2013), w związku z obciążeniem budżetu powiatu przejętymi zobowiązaniami SP ZOZ;

21

Zadłużenie JST – Dolny Śląsk

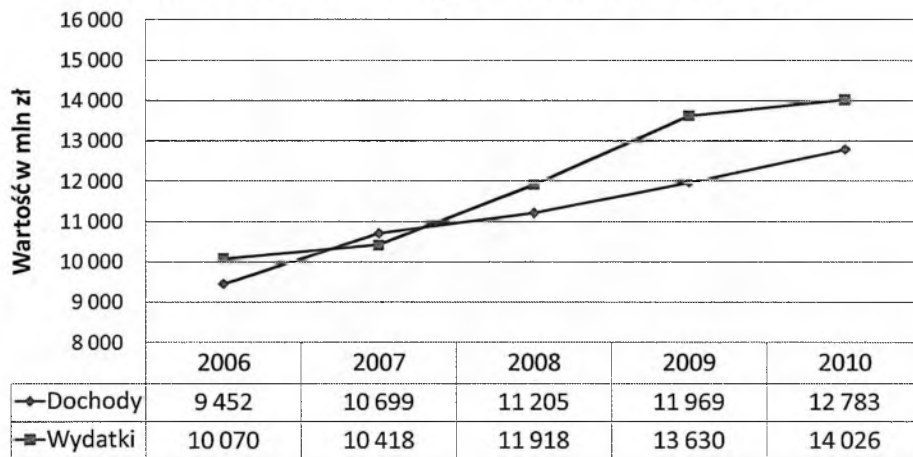
Wzrost wykonania 2010 r. w porównaniu z wykonaniem 2009 r.	Wzrost dochodów (w %)	Wzrost zadłużenia (w %)
Łącznie JST	6,8%	25,4%
Gminy	11,6%	19,5%
<i>miejskie</i>	9,6%	47,7%
<i>wiejskie</i>	13,0%	44,2%
<i>miejsko-wiejskie</i>	19,5%	37,2%
Powiaty	12,6%	19,5%
Miasta na prawach powiatu	13,8%	7,7%
Województwo dolnośląskie	32,6%	-143%

24

RI Zadłużenie JST – Dolny Śląsk

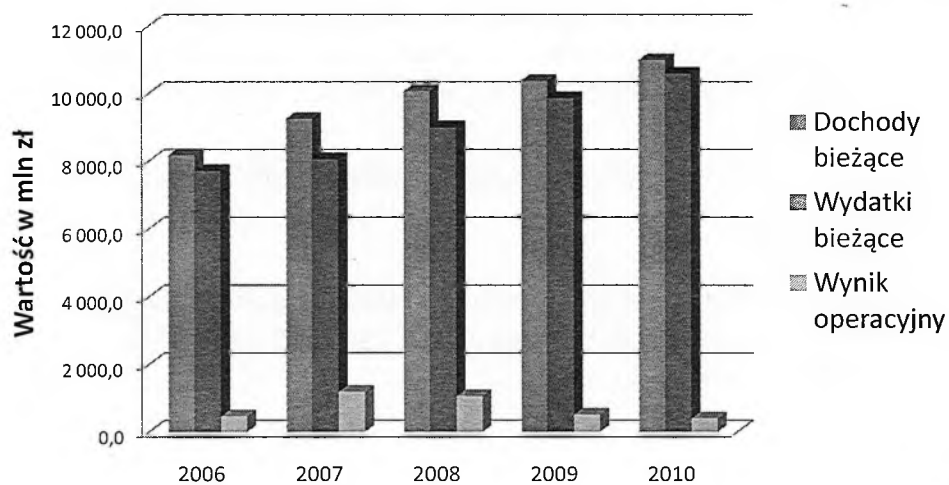
Dochody i wydatki JST województwa dolnośląskiego

25

RI Zadłużenie JST – Dolny Śląsk

Nadwyżka operacyjna JST województwa dolnośląskiego

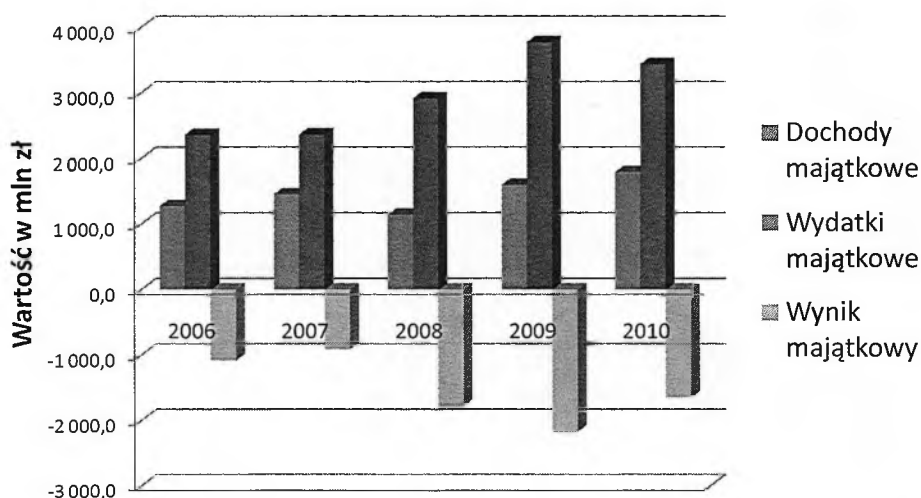

28

Zadłużenie JST – Dolny Śląsk

Deficyt majątkowy JST województwa dolnośląskiego

29

Opinie Składów Orzekających RIO we Wrocławiu

W 2010 roku ogółem wydano 1 501 opinii (23 opinie negatywne)
w tym:

- 406 opinii (12 negatywnych) o projektach uchwał budżetowych i projektach wieloletnich prognoz finansowych, co stanowi 27,1% ogółu
- 333 opinii (4 negatywne) o możliwości spłaty kredytów lub pożyczek oraz wykupu papierów wartościowych, co stanowi 22,2% ogółu
- 134 opinii (4 negatywne) o możliwości sfinansowania deficytu (art. 172 ust. 1 ufp z 30 czerwca 2005 r. i art. 246 ust. 1 ufp), co stanowi 8,9% ogółu

32

RI Granice zaciągania zobowiązań JST

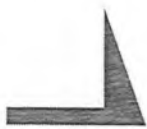
- Art. 169-171 starej ustawy tracą moc z dniem 31 grudnia 2013 r. (art. 85 pkt 3 Przepisy wprowadzające). Nowe przepisy, określające granicę zaciągania zobowiązań, (art. 243 i art. 244) mają zastosowanie po raz pierwszy do uchwał budżetowych na rok 2014 (art. 121 ust. 3 P.w.). Na lata 2011–2013 objęte wieloletnią prognozą finansową (dalej WPF) – mają zastosowanie zasady określone w art. 169–171 starej ustawy (art. 121 ust. 8 P.w.).
- W latach 2011-2013 do WPF załącza się informację o relacji z art. 243 (art. 122 ust. 3), co wskazuje brak obowiązku dodawania spłat związku w tych latach (od 2014 r. do spłat zobowiązań JST należy dodać spłaty związku, o ile nie są ujęte w poręczeniach).

33

RI Źródła danych o zadłużeniu JST

- Informacje o sytuacji makroekonomicznej i stanie finansów publicznych (strona internetowa www.mf.gov.pl w zakładce Finanse Publiczne / Dług publiczny / Publikacje)
- Sprawozdania z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetów przez jednostki samorządu terytorialnego (strona internetowa www.rio.gov.pl)
- Wykonanie budżetów JST województwa dolnośląskiego (strona internetowa www.wroclaw.rio.gov.pl w zakładce Informacje i szkolenia/ Analizy)
- Zdolność samorządów do zadłużania się, Ranking Wspólnota Nr 9/1015 z 26 lutego 2011 r.

36

Arkadiusz Babczuk
Regionalna Izba Obrachunkowa we Wrocławiu

**LIMITOWANIE ZADŁUŻENIA JEDNOSTEK SAMORZĄDU
TERYTORYALNEGO. WYBRANE PROBLEMY¹.**

Wstęp

Do podstawowych atrybutów współczesnego samorządu terytorialnego należy samodzielność finansowa. Jednym z jej aspektów jest swoboda zaciągania zobowiązań tworzących samorządowy dług publiczny (samodzielność pożyczkowa) [Denek 2010, s. 24]. W literaturze przedmiotu wskazuje się szereg powodów, dla których niektóre wydatki jednostek samorządu terytorialnego powinny być finansowane w oparciu o przychody zwrotne. Odpowiednie wykorzystanie takich środków może służyć sprawiedliwemu rozłożeniu ciężarów publicznych pomiędzy poszczególne generacje podatników, umożliwiać ograniczenie wahań poziomu obciążeń podatkami samorządowymi, przyczyniać się do optymalizacji kosztów realizacji zadań publicznych oraz poprawiać konkurencyjność poszczególnych wspólnot terytorialnych [Babczuk 2009, s. s. 9-24].

Nadmierne zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego mogłoby jednak prowadzić do ich niewypłacalności. Pociągałaby ona za sobą wysoce negatywne następstwa zarówno dla mieszkańców poszczególnych wspólnot samorządowych, wierzycieli jednostek samorządu terytorialnego, jak i Skarbu Państwa. Celem niniejszego opracowania jest prezentacja najnowszych zmian w zakresie limitowania zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego w Polsce. W części pierwszej przedstawiono przesłanki limitowania zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego. W kolejnym rozdziale wskazano przesłanki zmian w zakresie limitowania zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego. W ostatniej części omówiono zmiany zakresu przedmiotowego zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego podlegającego limitowaniu.

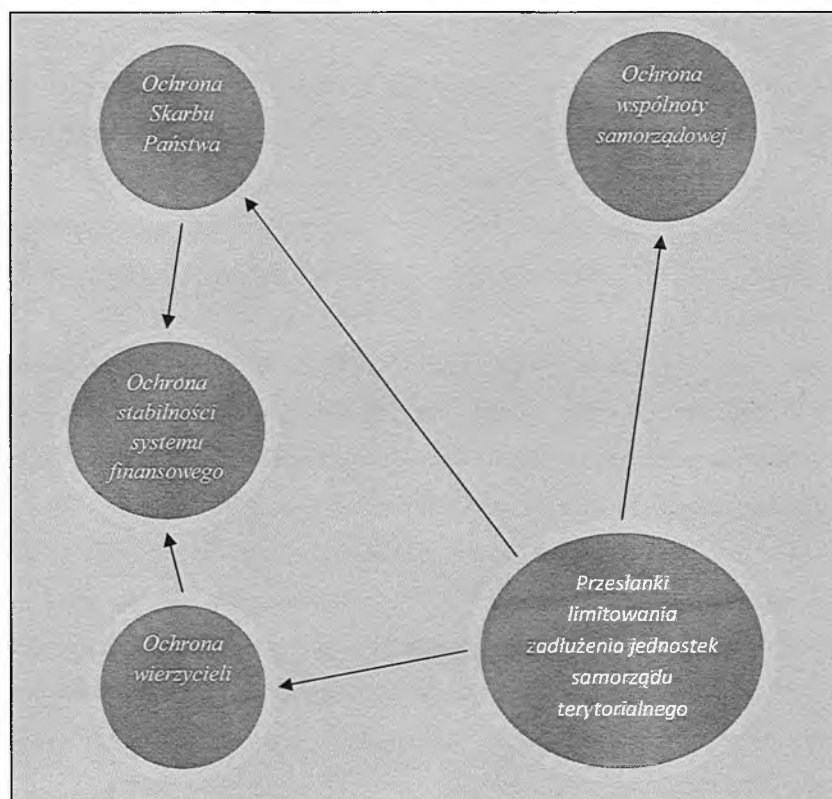
¹ Artykuł odzwierciedla wyłącznie osobiste poglądy Autora, a nie instytucji, z którymi jest związany. Artykuł prezentuje stan prawny na dzień 15 stycznia 2011 r.

1. Przesłanki limitowania zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego

Niewypłacalność jednostek samorządu terytorialnego może pociągać za sobą poważne następstwa ekonomiczne, społeczne i polityczne. Jej konsekwencją może być m.in. dezorganizacja systemu zaspokajania potrzeb zbiorowych wspólnoty terytorialnej, co narusza interesy mieszkańców. Może ona także prowadzić do wywierania presji na rząd centralny, celem udzielenia wsparcia jednostkom samorządu terytorialnego znajdującym się w trudnej sytuacji finansowej. Jeśli rząd centralny będzie ulegał takiej presji, to oczekiwanie udzielenia takiej pomocy może stać się jednym z najistotniejszych czynników kształtujących postawy decydentów samorządowych w przyszłości. Niewypłacalność jednostek samorządu terytorialnego może wówczas stać się zjawiskiem masowym [Babczuk 2008a, s. 5-15; Babczuk 2008b, s. 69-79]. To z kolei może prowadzić m.in. do znacznego pogorszenia salda budżetu centralnego, zwiększenia długu publicznego, podwyższenia kosztów refinansowania istniejącego zadłużenia oraz wzrostu inflacji. Niewypłacalność jednostek samorządu terytorialnego może również niekorzystnie wpływać na sytuację ich wierzycieli powodując straty wynikające z trwałej lub przejściowej utraty środków finansowych. Jednocześnie niewypłacalność jednostki samorządu terytorialnego oznacza dla wielu jej wierzycieli utratę ważnego odbiorcy towarów, usług lub robót budowlanych, bądź partnera korzystającego z oferowanych przez nich usług finansowych. Warto także zwrócić uwagę na to, że wpływając negatywnie na sytuację finansową państwa oraz wierzycieli, niewypłacalność jednostek samorządu terytorialnego może stanowić zagrożenie dla stabilności całego systemu finansowego państwa.

Wskazane powyżej następstwa niewypłacalności jednostek samorządu terytorialnego determinują jednocześnie przesłanki limitowania dopuszczalnych rozmiarów ich zadłużenia. Należą do nich zapewnienie ochrony interesów członków wspólnoty samorządowej, Skarbu Państwa, wierzycieli jednostek samorządu terytorialnego, a także ochrona stabilności systemu finansowego państwa (rys. 1).

Rysunek 1. Przesłanki limitowania zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego

Źródło: opracowanie własne

Należy jednocześnie zauważyć, iż limitowanie dopuszczalnego zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego nie jest jedynym sposobem realizowania powyższych celów. Zamiast limitowania dopuszczalnych rozmiarów zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego lub łącznie z nim mogą funkcjonować procedury umożliwiające przeprowadzanie kontrolowanej upadłości tych jednostek w sposób zapewniający im zdolność wykonywania zadań publicznych. Takie rozwiązania przyjęto m.in. w USA, w RPA i na Węgrzech [Babczuk 2008c, s. 167-176; Babczuk 2007, s. 531-540; Babczuk 2008d, s. 25-36].

2. Przesłanki zmian sposobu limitowania zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego

Zgodnie z art. 85 pkt 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz.U. nr 157, poz.1241 z późn. zm.) do końca 2013 r.

Limitowanie zadłużenia jst. Wybrane problemy

Arkadiusz Babczuk

pozostają w mocy dotychczasowe limity dopuszczalnego zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego określone w art. 169-170 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku o finansach publicznych (Dz.U. 2005 nr 249, poz. 2104 z późn. zm.). Począwszy od 2014 r. dopuszczalne rozmiary zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego określać będą art. 243-244 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. nr 157, poz. 1240 z późn. zm.).

Jak stanowi art. 169 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych łączna kwota przypadających do spłaty w danym roku budżetowym rat kredytów i pożyczek długoterminowych oraz potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych przez jednostki samorządu terytorialnego poręczeń wraz z należnymi w danym roku odsetkami od tych kredytów i pożyczek, a także przypadających w danym roku budżetowym wykupów długoterminowych papierów wartościowych emitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego wraz z należnymi odsetkami i dyskontem nie może przekroczyć 15% planowanych na dany rok budżetowy dochodów jednostki samorządu terytorialnego. Relacja ta zostanie obniżona do 12%, w przypadku gdy wartość państwowego długu publicznego przekroczy poziom 55% PKB.

Zgodnie z art. 170 ustawy 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec roku budżetowego nie może przekroczyć 60% wykonanych dochodów ogółem tej jednostki w tym roku budżetowym. W trakcie roku budżetowego łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec kwartału nie może przekraczać 60% planowanych w danym roku budżetowym dochodów tej jednostki. Ograniczeń tych nie stosuje się do emitowanych papierów wartościowych oraz kredytów i pożyczek zaciąganych w związku z umową zawartą z podmiotem dysponującym środkami europejskimi do czasu zakończenia programu (projektu lub zadania) realizowanego ze środków europejskich oraz otrzymania refundacji dokonanych wydatków.

Począwszy od 2014 r. każda jednostka samorządu terytorialnego będzie musiała przestrzegać indywidualnego limitu dopuszczalnego obciążenia budżetu płatnościami związanymi z obsługą zadłużenia. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego nie będzie mógł uchwalić budżetu, którego realizacja spowoduje, że w roku budżetowym oraz w każdym roku następującym po roku budżetowym relacja płatności związanych z obsługą zadłużenia do dochodów będzie wyższa niż średnia arytmetyczna z obliczonych

dla ostatnich trzech lat relacji jej dochodów bieżących powiększonych o dochody ze sprzedaży majątku oraz pomniejszonych o wydatki bieżące, do dochodów ogółem budżetu.

Ograniczeń tych nie stosuje się do:

1) wykupów papierów wartościowych, spłat kredytów i pożyczek zaciągniętych w związku z umową zawartą na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego z udziałem środków europejskich, z wyłączeniem odsetek od tych zobowiązań,

2) poręczeń i gwarancji udzielonych samorządowym osobom prawnym realizującym zadania jednostki samorządu terytorialnego w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich,

- w terminie nie dłuższym niż 90 dni po zakończeniu programu, projektu lub zadania i otrzymaniu refundacji z tych środków.

Dla skuteczności wskazanych powyżej limitów ograniczających rozmiary dopuszczalnego zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego istotne znaczenie ma ustalenie zakresu zobowiązań zaliczanych do zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego. Zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy z 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych zakres długu publicznego, w tym długu jednostki samorządu terytorialnego, obejmował zobowiązania z następujących tytułów:

- 1) wyemitowanych papierów wartościowych opiewających na wierzytelności pieniężne,
- 2) zaciągniętych kredytów i pożyczek,
- 3) przyjętych depozytów,
- 4) wymagalnych zobowiązań:
 - a) wynikających z odrębnych ustaw oraz prawomocnych orzeczeń sądów lub ostatecznych decyzji administracyjnych,
 - b) uznanych za bezsporne przez właściwą jednostkę sektora finansów publicznych, będącą dłużnikiem.

W identyczny sposób problematyka ta została uregulowana w art. 72 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, który wszedł w życie 1 stycznia 2010 r.

Ministerstwo Finansów stało dotychczas na stanowisku, iż pojęcia „kredyt” oraz „pożyczka” nie powinny być rozumiane zgodnie ze znaczeniem nadanym im w regulacjach polskiego prawa cywilnego, lecz zgodnie z przepisami Rozporządzenia Rady (WE) Nr 2223/96 z dnia 25 czerwca 1996 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków

Limitowanie zadłużenia jst. Wybrane problemy

Arkadiusz Babczuk

narodowych i regionalnych we Wspólnocie (Dz. U. UE L310 z 30 listopada 1996 r.) odnoszących się do definicji instrumentów zaliczanych do długu publicznego. W konsekwencji Ministerstwo Finansów wskazywało, iż zobowiązania finansowe wynikające z przesunięcia terminu płatności w czasie za usługi, roboty lub dostawy wykazują w pewnych sytuacjach cechy analogiczne jak pożyczki i powinny być klasyfikowane jako pożyczki i w konsekwencji zaliczane do długu publicznego obciążającego jednostki samorządu terytorialnego.

Podzielając powyższy pogląd, Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu zastosowało w listopadzie 2009 r. przepisy Załącznika A do Rozporządzenia Rady (WE) Nr 2223/96 z dnia 25 czerwca 1996 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych we Wspólnocie (Dz. U. UE L310 z 30 listopada 1996 r.) w toku badania nadzorczego uchwał organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego, które zawarły porozumienie w sprawie wspólnej realizacji zadania „Budowa i modernizacja dróg lokalnych - powiatowych i gminnych”. W uchwałach tych przewidziano finansowanie tego zadania w trybie wykupu wierzytelności (forfaitingu) w latach 2010-2026 r. W przypadku części uczestników przywołanego porozumienia (powiat świdnicki, powiat wrocławski, gmina Świdnica, gmina Jaworzyna Śląska) zaciągnięcie takich zobowiązań prowadziłoby w opinii organu nadzoru do znaczącego przekroczenia ustawowych limitów dopuszczalnego zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego [Stec 2010, s. 333-345].

Rozstrzygnięcia nadzorcze podjęte przez Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu zostały zaskarżone przez powiat świdnicki, powiat wrocławski oraz gminę Jaworzyna Śląska. W każdym przypadku Wojewódzki Sąd Administracyjny we Wrocławiu nie podzielił poglądu o obowiązywaniu na gruncie prawa polskiego przepisów Rozporządzenia Rady (WE) Nr 2223/96 z dnia 25 czerwca 1996 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych we Wspólnocie (Dz. U. UE L310 z 30 listopada 1996 r.) odnoszących się do definicji instrumentów zaliczanych do długu publicznego, a w konsekwencji o zasadności zaliczania zobowiązań z tytułu wykupu wierzytelności do zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego. Powyższe rozporządzenie sąd uznał za źródło regulacji o charakterze metodologicznym adresowanych wyłącznie do krajowych instytucji statystycznych, nie mające zastosowania do sposobu definiowania długu publicznego w prawie krajowym.

Ukształtowanie się takiej linii orzeczniczej w niezmiennych warunkach regulacyjnych mogło doprowadzić do skutecznych prób omijania prawnych ograniczeń dopuszczalnego poziomu zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego. Zaistniało zatem ryzyko utraty przez organy nadzoru kontroli nad rozmiarami zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego.

W związku z tym, w wystąpieniu skierowanym do Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej Sejmu RP, Krajowa Rada Regionalnych Izb Obrachunkowych wskazała na potrzebę dokonania zmian w brzmieniu art. 72 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych [Uchwała nr 10/2010 Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych]. Krajowa Rada Regionalnych Izb Obrachunkowych zaproponowała nadanie nowego brzmienia art. 72 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Miałby on stanowić, iż państwowy dług publiczny obejmuje zobowiązania sektora finansów publicznych m.in. z tytułu:

„4) zobowiązań:

- a) których termin płatności przypada w następujących latach budżetowych, a ich wartość nominalna jest wyższa niż 1% planowanych wydatków budżetowych w danym roku budżetowym,
- b) wymagalnych wynikających z odrębnych ustaw i umów oraz prawomocnych orzeczeń sądów lub ostatecznych decyzji administracyjnych.”.

Na niebezpieczeństwo ukształtowania się dwóch kategorii długu publicznego – długu będącego przedmiotem limitowania oraz długu nie podlegającego ograniczeniom prawnym zwracano także uwagę w literaturze przedmiotu [Gonet, 2010, s. 5-13].

3. Zmiany zakresu przedmiotowego zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego podlegającego limitowaniu

W obliczu wskazanych wyżej wątpliwości zdecydowano o wydaniu nowego rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie szczegółowego sposobu klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego, w tym do długu Skarbu Państwa, zasadniczo rozszerzającego zakres przedmiotowy długu publicznego jednostek samorządu terytorialnego polegającego limitowaniu.

Limitowanie zadłużenia jst. Wybrane problemy

Arkadiusz Babczuk

W § 3 tego rozporządzenia zdefiniowano kategorie instrumentów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego tj. „papiery wartościowe”, „kredyty i pożyczki”, „depozyty” oraz „zobowiązania wymagalne”. Do kategorii „papiery wartościowe” zalicza się papiery wartościowe, inne niż akcje, z wyłączeniem praw pochodnych, dopuszczone do obrotu zorganizowanego. Do kategorii „kredyty i pożyczki” oprócz kredytów w rozumieniu ustawy z dnia prawo bankowe oraz pożyczek w rozumieniu ustawy z dnia Kodeks cywilny zalicza się również:

- umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym, które mają wpływ na poziom długu publicznego,
- papiery wartościowe, których zbywalność jest ograniczona,
- umowy sprzedaży, w których cena jest płatna w ratach,
- umowy leasingu zawarte z producentem lub finansującym, w których ryzyko i korzyści z tytułu własności są przeniesione na korzystającego z rzeczy,
- umowy nienazwane o terminie zapłaty dłuższym niż rok, związane z finansowaniem usług, dostaw, robót budowlanych, które wywołują skutki ekonomiczne podobne do umowy pożyczki lub kredytu.

Do kategorii „depozyty” zalicza się zobowiązania wynikające z przyjętych przez jednostkę sektora finansów publicznych depozytów, będących środkiem finansowania potrzeb danej jednostki, w szczególności spłaty wcześniej zaciągniętych zobowiązań lub niedoboru środków danej jednostki. Do kategorii „zobowiązania wymagalne” zalicza się bezsporne zobowiązania, których termin płatności dla dłużnika minął, a które nie zostały ani przedawnione, ani umorzone. Rozporządzenie zostało wydane w oparciu delegację ustawową zawartą w art. 72 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, zostało promulgowane Dzienniku Ustaw z 2010 r. numer 252 pod pozycją 1692 i weszło w życie z dniem 1 stycznia 2011 r. W chwili wydanie przedmiotowego rozporządzenia art. 72 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych brzmiał następująco: „Minister Finansów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego, w tym do długu Skarbu Państwa, uwzględniając podstawowe kategorie przedmiotowe i podmiotowe zadłużenia oraz okresy zapadalności”. Ustawą z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw nadano mu nowe brzmienie: „Minister Finansów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób

klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego, w tym rodzaje zobowiązań zaliczanych do tytułów dłużnych, uwzględniając podstawowe kategorie przedmiotowe i podmiotowe zadłużenia oraz okresy zapadalności”.

Należy wyrazić wątpliwość, co do działania Ministra Finansów w ramach udzielonej mu delegacji ustawowej. Art. 72 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, zarówno w brzmieniu pierwotnym, jak i w brzmieniu zmienionym, upoważniały Ministra Finansów jedynie do określenia klasyfikacji tytułów dłużnych do państwowego długu publicznego. Zakres przedmiotowy długu publicznego został natomiast ustalony w ustawie. Wola jego rozszerzenia powinna zatem prowadzić do zmian art. 72 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Przyjęte rozwiązanie przeczy zasadom przyzwoitej legislacji i może zostać zakwestionowane przez Trybunał Konstytucyjny, jednak do tego czasu należy uznawać, iż Minister Finansów działał w ramach przyznanej mu delegacji ustawowej. Niezależnie zatem od wspomnianych wątpliwości rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie szczegółowego sposobu klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego, w tym do długu Skarbu Państwa będzie stosowane m.in. przez regionalne izby obrachunkowe przy ocenia spełniania przez jednostki samorządu terytorialnego.

Warto też zwrócić uwagę, iż prezentowane rozporządzenie będzie obowiązywało wyłącznie do końca 2011 r. Zastąpi je nowe rozporządzenie wydane w oparciu o art. 72 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych w nowym brzmieniu. Ministerstwo Finansów podtrzymuje jednak dotychczasowy pogląd o bezpośrednim obowiązywaniu na gruncie prawa polskiego przepisów Rozporządzenia Rady (WE) Nr 2223/96 z dnia 25 czerwca 1996 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych we Wspólnocie (Dz. U. UE L310 z 30 listopada 1996 r.) i uważa za zasadne dokonywanie zmian zakresu przedmiotowego długu publicznego w drodze nowelizacji ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych [*Odpowiedź* 2010].

Na koniec warto zauważyć, iż wątpliwości budzi ewentualny wpływ rozszerzenia zakresu przedmiotowego kategorii długu publicznego na limitowanie swobody zadłużania się jednostek samorządu od 2014 r. Zgodnie z art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o

Limitowanie zadłużenia jst. Wybrane problemy

Arkadiusz Babczuk

finansach publicznych podlegające limitowaniu płatności związane z obsługą długu jednostek samorządu terytorialnego obejmują łączną kwotę:

- 1) spłat rat kredytów i pożyczek długoterminowych zaciąganych w celu:
 - finansowania planowanego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego,
 - spłaty wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów,
 - wyprzedzającego finansowania działań finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej,
- 2) spłat rat pożyczek długoterminowych zaciąganych w państwowych funduszach celowych na finansowanie wydatków na inwestycje i zakupy inwestycyjne ujęte w ramach przedsięwzięć zawartych w wieloletniej prognozie finansowej,
- 3) wykupów papierów wartościowych emitowanych w celu:
 - finansowania planowanego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego,
 - spłaty wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów,
 - wyprzedzającego finansowania działań finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej,
- 4) odsetek od kredytów i pożyczek zaciąganych w celu:
 - pokrycia występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego,
 - finansowania planowanego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego,
 - spłaty wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów,
 - wyprzedzającego finansowania działań finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej,
 - finansowania wydatków na inwestycje i zakupy inwestycyjne ujęte w ramach przedsięwzięć zawartych w wieloletniej prognozie finansowej,
- 5) odsetek i dyskonta od papierów wartościowych emitowanych w celu:

- pokrycia występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego,
- finansowania planowanego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego,
- spłaty wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów,
- wyprzedzającego finansowania działań finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej,

6) potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych poręczeń oraz gwarancji.

Katalog powyższy ma charakter zamknięty, zatem rozszerzenie zakresu przedmiotowego zadłużenia jednostki samorządu terytorialnego nie musi prowadzić do zmian wielkości płatności limitowanych zgodnie z art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Wydaje się, iż organy orzekające administracji (regionalne izby obrachunkowe) oraz sądy administracyjne będą zmuszone przyjąć, iż płatności objęte nowym limitem ograniczającym ciężar zadłużenia (art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych) nie są tożsame ze wszystkimi płatnościami z tytułu zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego. W efekcie rozszerzenie zakresu przedmiotowego zadłużenia publicznego może okazać się nieskutecznym środkiem ograniczania długu publicznego obciążającego jednostki samorządu terytorialnego.

Zakończenie

Nadmierne zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego mogłoby prowadzić do ich niewypłacalności. Pociągałaby ona za sobą wysoce negatywne następstwa zarówno dla mieszkańców poszczególnych wspólnot samorządowych, wierzycieli jednostek samorządu terytorialnego, jak i Skarbu Państwa. Dotychczasowy sposób definiowania długu publicznego umożliwiał zaciąganie zobowiązań dłużnych nie zaliczanych do oficjalnego zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego. Skłoniło to Ministra Finansów rozszerzenia zakresu przedmiotowego kategorii długu publicznego. Dokonano tego za pomocą rozporządzenia Ministra Finansów. Przyjęta metoda rozszerzenia zakresu przedmiotowego kategorii długu publicznego budzi istotne wątpliwości, co do działania Ministra Finansów w granicach udzielonej mu delegacji ustawowej.

Limitowanie zadłużenia jst. Wybrane problemy

Arkadiusz Babczuk

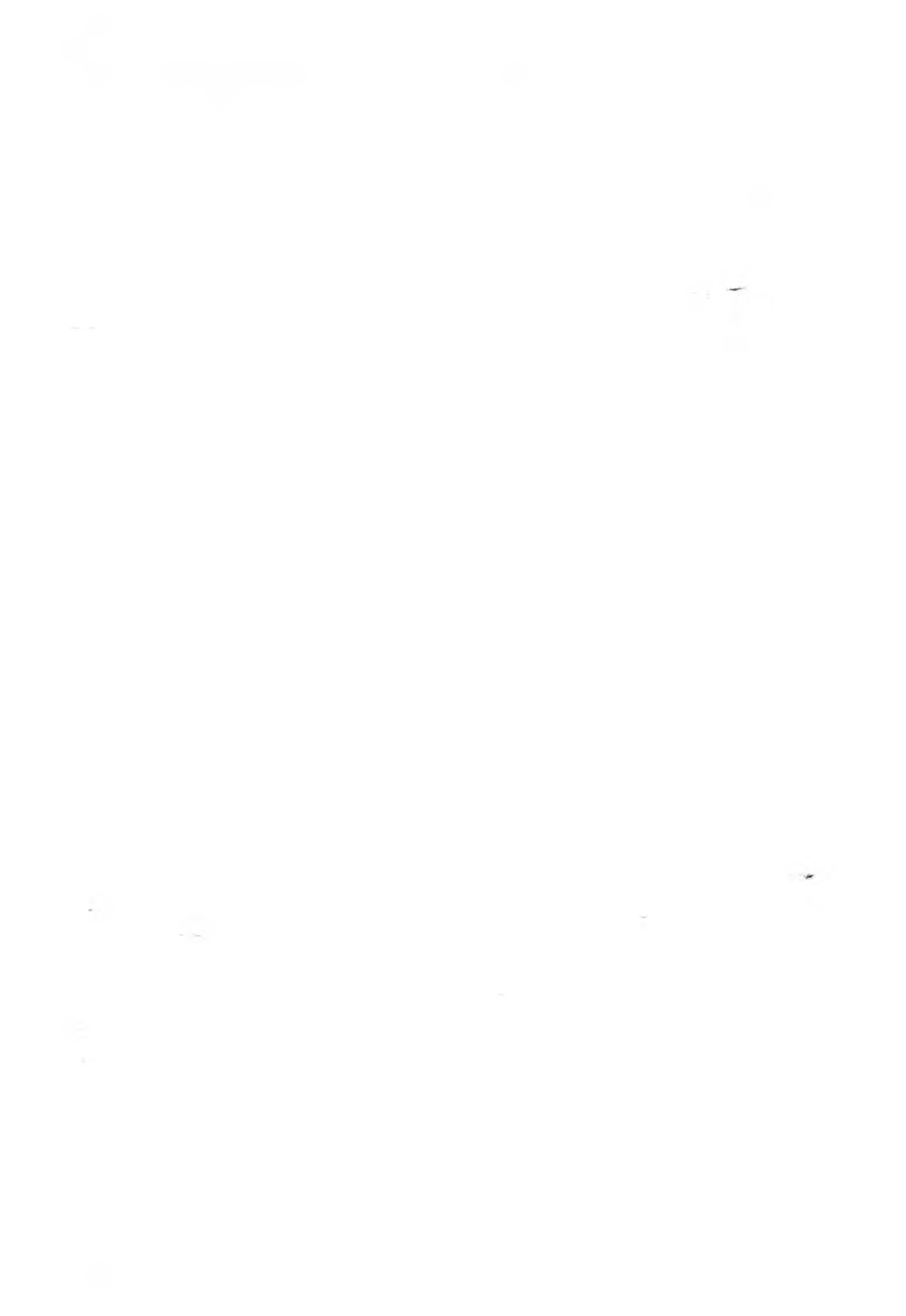

Literatura

1. Babczuk A., *Miękkie ograniczenia budżetowe jako przesłanka niewypłacalności jednostek samorządu terytorialnego. Cz. I. Zagadnienia teoretyczne*, „Finanse Komunalne” 2008a nr 3, s. 5-15,
2. Babczuk A., *Miękkie ograniczenia budżetowe jako przesłanka niewypłacalności jednostek samorządu terytorialnego. Cz. II. Przypadek brazylijskich stanów*, „Finanse Komunalne” 2008b nr 4, s. 69-79
3. Babczuk A., *Przesłanki zadłużania się jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w świetle badań ankietowych*, [w]: *Finanse i Rachunkowość- teoria i praktyka*, J. Adamek (red.), Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2009, s. 9-24.
4. Babczuk A., *Regulacje upadłościowe w samorządzie terytorialnym – przypadek USA*, [w]: *Współczesne problemy finansów i gospodarki jednostek samorządu terytorialnego*, S. Kańduła (red.), Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2008c, s. 167-176.
5. Babczuk A., *Regulacje upadłościowe w samorządzie terytorialnym – przypadek Węgier*, [w]: *Gospodarka lokalna i regionalna w teorii i praktyce*, D. Strahl (red.), Prace Naukowe AE we Wrocławiu nr 1161, Wrocław 2007, s. 531-540.
6. Babczuk A., *Utwierdzenie ograniczenia budżetowego jednostek samorządu terytorialnego przypadek Republiki Południowej Afryki*, [w]: *Wybrane problemy finansów samorządu terytorialnego*, L. Patrzalek (red.), Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej, Poznań 2008d, s. 25-36.
7. Denek E., *Płaszczyzny rozpatrywania samodzielności samorządu terytorialnego*, [w]: *Samodzielność samorządu terytorialnego w Polsce*, red. E. Denek. Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2001.
8. Gonet W., *Problematyka kwoty długu publicznego w kontekście zobowiązań pozabudżetowych*, „Finanse Komunalne” 2010 nr 10, s. 5-13.
9. Karlikowska M., Miemiec W., Ofiarski Z., Sawicka K., *Ustawa o finansach publicznych. Komentarz*, Presscom, Wrocław 2010.
10. *Odpowiedź podsekretarza stanu w Ministerstwie Finansów - z upoważnienia ministra na interpelację nr 19297 w sprawie dopuszczalnego zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego*, Sejm, Warszawa 2010.
11. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie szczegółowego sposobu klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego, w tym do długu Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 252, poz. 1692).
12. Rozporządzenia Rady (WE) Nr 2223/96 z dnia 25 czerwca 1996 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych we Wspólnocie (Dz. U. UE L310 z 30 listopada 1996 r.)
13. Ruśkowski E., Salachna J. (red.), *Finanse publiczne. Komentarz praktyczny*, ODDK, Gdańsk 2007.
14. Schneider K., *Błędy i oszustwa w dokumentach finansowo-księgowych*, PWE, Warszawa 2007.
15. Stec M. (red.), *Regionalne izby obrachunkowe. Charakterystyka ustrojowa i komentarz do ustawy*, Wolters Kluwer, Warszawa 2010.
16. Uchwała nr 10/2010 Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych z dnia 16 czerwca 2010 r. w sprawie wystąpienia do Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej Sejmu RP o wystąpienie z projektem nowelizacji art. 243 i art. 72 ust. 1 ustawy o finansach publicznych z dnia 27 sierpnia 2009 r.

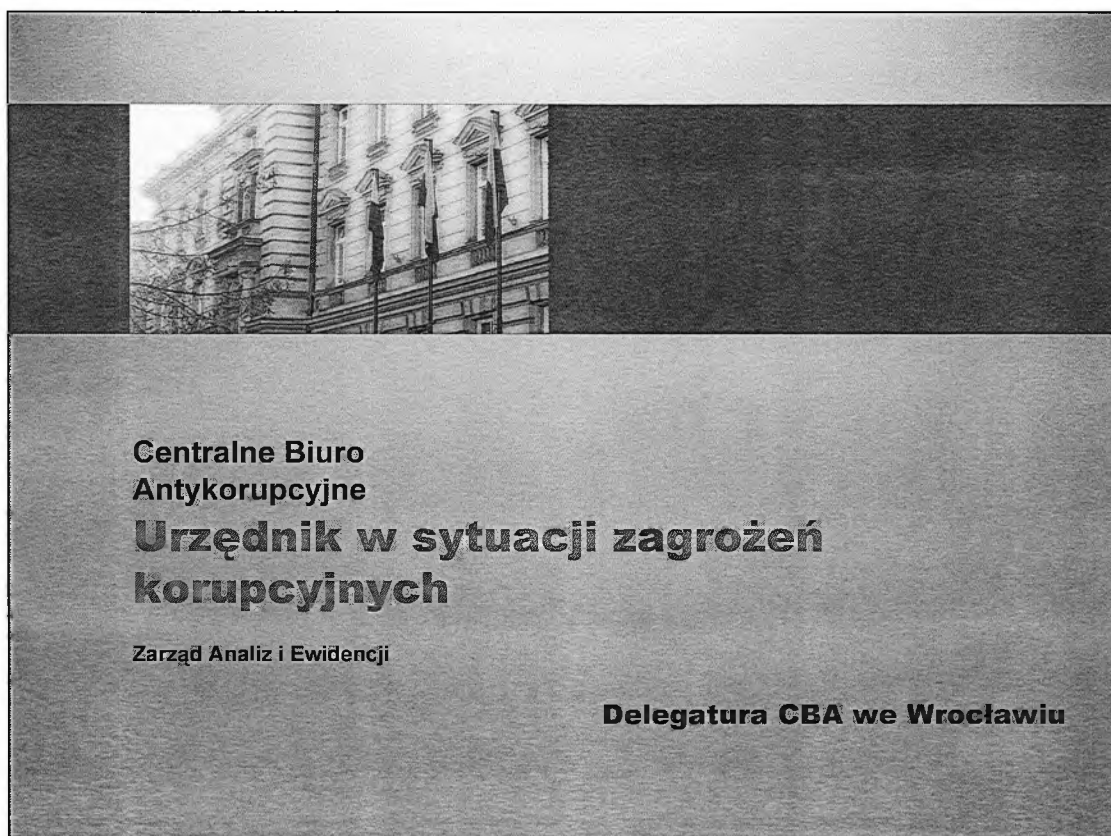
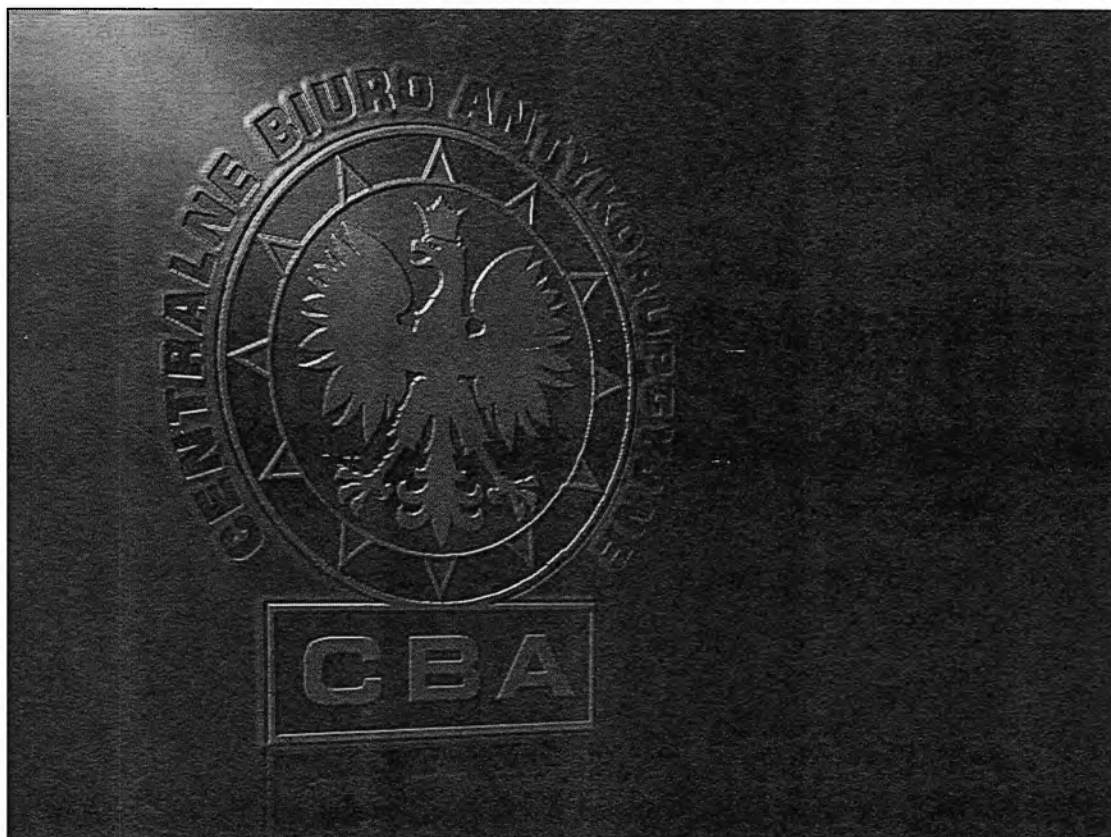

17. Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 roku o finansach publicznych (Dz.U. 2005 nr 249, poz. 2104 z późn. zm.).
18. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. nr 157, poz. 1240 z późn. zm.).
19. Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 257, poz. 1726).
20. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz.U. nr 157, poz. 1241 z późn. zm.).
21. Ustawa z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. nr 102, poz. 643 z późn. zm.).

Jak się bronić przed „niemoralnymi propozycjami”?

Korupcja w sektorze publicznym – Dariusz Górski

Jak się bronić przed „niemoralnymi propozycjami”? Korupcja w sektorze publicznym – Dariusz Górski

Zadania CBA

CBA jest służbą specjalną powołaną do zwalczania:

**Korupcji w życiu społecznym
i gospodarczym;**

**w szczególności
w instytucjach państwowych
i samorządowych**

**Działalności godzącej
w ekonomiczne interesy państwa**

Główne obszary działalności

**Rozpoznawanie,
zapobieganie,
wykrywanie
przestępstw**

Kontrola

**Prowadzenie
działalności
analitycznej**

**Profilaktyka
antykorupcyjna**

Obszary zagrożone korupcją

Administracja państwowa i samorządowa

Służba zdrowia i farmacja

Administracja celna i kontrola skarbową

Sektor gospodarczy

Organy wdrażające programy unijne

Organy ścigania i wymiar sprawiedliwości

Oświata i szkolnictwo wyższe

Korupcja – najważniejsze fakty

Można porównać do góry lodowej
Oficjalne statystyki oddają tylko niewielką jej część

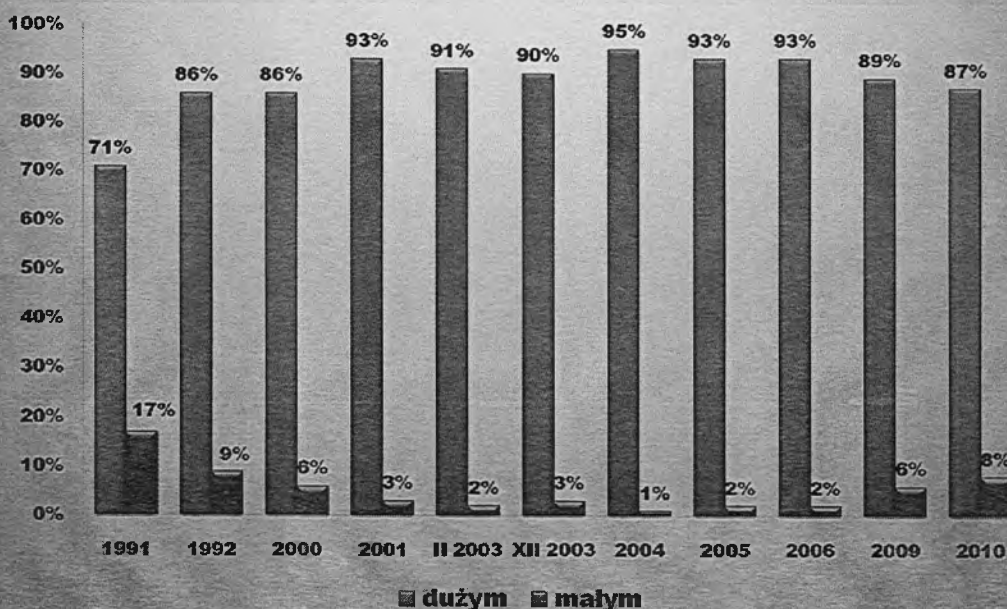
Jak się bronić przed „niemoralnymi propozycjami”? Korupcja w sektorze publicznym – Dariusz Górski

Korupcja w Polsce

ORGAN REJESTRUJĄCY	228	229	230	230a	231 § 2	250a	296a	296b
CBA	73	20	17	9	11	0	8	402
POLICJA	2 444	1 656	565	235	756	4	97	121
PROKURATURA	1 619	2 198	352	105	778	6	25	5
SG	0	151	0	0	2	0	0	0
ZW	14	16	1	0	36	0	0	0
OGÓŁEM	4 150	4 041	935	349	1 583	10	130	528

Liczba przestępstw zarejestrowanych przez poszczególne organy w roku 2009 w Krajowym Centrum Informacji Kryminalnej wg kwalifikacji prawnej czynu (Kodeks Karny)

Czy korupcja w Polsce jest problemem dużym czy małym?, dane CBOS

Percepcja korupcji w Polsce, wskaźnik CPI

Rok badania	Liczba krajów uwzględnionych w badaniu	Indeks	Miejsce
1996	54	5.6	24
1997	52	5.1	29
1998	85	4.6	40
1999	99	4.2	44
2000	90	4.1	43
2001	91	4.1	44
2002	102	4.0	45
2003	133	3.6	64
2004	146	3.5	67
2005	159	3.4	70
2006	163	3.7	61
2007	180	4.2	61
2008	180	4.6	58
2009	180	5.0	49

Korupcja definicje

Czyn, który popełnia każdy, kto powodowany swoimi bezpośrednimi lub pośrednimi interesami narusza system reguł, za realizację których sam jest odpowiedzialny

„Żądanie, proponowanie, wręczanie lub przyjmowanie bezpośrednio lub pośrednio łapówki lub jakiegokolwiek innej nienależnej korzyści lub jej obietnicy, które wypacza prawidłowe wykonywanie jakiegokolwiek obowiązku lub zachowanie wymagane od osoby otrzymującej łapówkę, nienależną korzyść lub jej obietnice”

Definicja prawna korupcji znajduje się w podpisanej przez Polskę międzynarodowej Konwencji Cywilnoprawnej

Jak się bronić przed „niemoralnymi propozycjami”? Korupcja w sektorze publicznym – Dariusz Górski

Korupcja definicje

Ustawa o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym

Korupcja – poprzednia definicja CBA

Korupcją, w rozumieniu ustawy, jest obiecywanie, proponowanie, wręczanie, żądanie, przyjmowanie przez jakąkolwiek osobę, bezpośrednio lub pośrednio, jakiejkolwiek nienależnej korzyści majątkowej, osobistej lub innej, dla niej samej lub jakiejkolwiek innej osoby, lub przyjmowanie propozycji lub obietnicy takich korzyści w zamian za działanie lub zaniechanie działania w wykonywaniu funkcji publicznej lub w toku działalności gospodarczej.

Podstawowe pojęcia użyte w podręczniku

Funkcjonariusz publiczny art. 115 § 13 kk

Osoba będąca pracownikiem administracji rządowej, innego organu państwowego lub samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe, a także inna osoba w zakresie, w którym uprawniona jest do wydawania decyzji administracyjnych.

Podstawowe pojęcia użyte w podręczniku

**Osoba pełniąca funkcję publiczną
art. 115 § 19 kk**

Osobą pełniącą funkcję publiczną jest funkcjonariusz publiczny, członek organu samorządowego, osoba zatrudniona w jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi, chyba że wykonuje wyłącznie czynności usługowe, a także inna osoba, której uprawnienia i obowiązki w zakresie działalności publicznej są określone lub uznane przez ustawę lub wiążącą Rzeczpospolitą Polską umowę międzynarodową.

Jak się bronić przed „niemoralnymi propozycjami”?

Korupcja w sektorze publicznym – Dariusz Górski

Podstawowe pojęcia użyte w poradniku

Korzyść majątkowa – każde dobro, które jest w stanie zaspokoić określoną potrzebę, a jego wartość da się wyrazić w pieniądzu. Korzyścią tą może być nie tylko przyrost majątku, ale i wszystkie korzystne umowy, np. pożyczka udzielona na korzystnych warunkach, darowizna, zwolnienie z długu, wygranie przetargu.

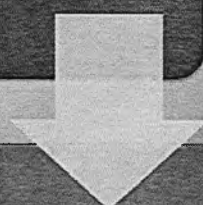

Korzyścią majątkową lub osobistą jest korzyść zarówno dla siebie, jak i dla kogo innego – art. 115 § 4 kk

Korzyść osobista – świadczenie o charakterze niemajątkowym, polepszające sytuację osoby, która je uzyskuje (np. obietnica awansu, odznaczenie orderem, wyuczenie zawodu, ograniczenie obowiązków zawodowych, przyjęcie na praktykę, na staż, wysłanie na zagraniczne stypendium, wykreowanie korzystnego wizerunku w mediach).

Podstawowe pojęcia użyte w podręczniku

Mienie znacznej wartości – mienie, którego wartość w czasie popełnienia czynu zabronionego przekracza 200 tys. zł.

Mienie wielkiej wartości – mienie, którego wartość w czasie popełnienia czynu zabronionego przekracza 1 milion zł.

Formy korupcji w ujęciu prawnym

Główne przepisy korupcyjne:

Sprzedajność urzędnicza – art. 228 § 1-6 kk

Przekupstwo – art. 229 § 1-6 kk

Płatna protekcja – art. 230 § 1-2 kk

Czynna płatna protekcja – art. 230a § 1-3 kk

Przekroczenie uprawnień – art. 231 § 1-4 kk

Korupcja wyborcza – art. 250 § 1-4 kk

Nadużycie zaufania – art. 296 § 1-5 kk

Korupcja menedżerów – art. 296a § 1-5 kk

Korupcja w sporcie – art. 296b § 1-4 kk

Korupcja wierzycieli – art. 302 § 1-3 kk

art. 228 kk – sprzedajność urzędnicza

§ 1. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 3. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę za zachowanie stanowiące naruszenie przepisów prawa, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4. Karze określonej w § 3 podlega także ten, kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, uzależnia wykonanie czynności służbowej od otrzymania korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy lub takiej korzyści żąda.

§ 5. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową znacznej wartości albo jej obietnicę, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 6. Karom określonym w § 1-5 podlega odpowiednio także ten, kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej w państwie obcym lub w organizacji międzynarodowej, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę lub takiej korzyści żąda, albo uzależnia wykonanie czynności służbowej od jej otrzymania.

Jak się bronić przed „niemoralnymi propozycjami”? **Korupcja w sektorze publicznym – Dariusz Górski**

art. 229 kk – przekupstwo

§ 1. Kto udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej osobie pełniącej funkcję publiczną w związku z pełnieniem tej funkcji, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa, aby skłonić osobę pełniącą funkcję publiczną do naruszenia przepisów prawa lub udziela albo obiecuje udzielić takiej osobie korzyści majątkowej lub osobistej za naruszenie przepisów prawa, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

art. 229 kk – przekupstwo

§ 4. Kto osobie pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji, udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej znacznej wartości, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 5. Karom określonym w § 1-4 podlega odpowiednio także ten, kto udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej osobie pełniącej funkcję publiczną w państwie obcym lub w organizacji międzynarodowej, w związku z pełnieniem tej funkcji.

§ 6. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 1-5, jeżeli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica zostały przyjęte przez osobę pełniącą funkcję publiczną, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten o nim się dowiedział.

**art. 231 kk – przekroczenie uprawnień,
niedopełnienie obowiązków**

§ 1. Funkcjonariusz publiczny, który, przekraczając swoje uprawnienia lub nie dopełniając obowiązków, działa na szkodę interesu publicznego lub prywatnego, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa nieumyślnie i wyrządza istotną szkodę, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 4. Przepisu § 2 nie stosuje się, jeżeli czyn wyczerpuje znamiona czynu zabronionego określonego w art. 228.

art. 296 kk – nadużycie zaufania

§ 1. Kto, będąc obowiązany na podstawie przepisu ustawy, decyzji właściwego organu lub umowy do zajmowania się sprawami majątkowymi lub działalnością gospodarczą osoby fizycznej, prawnej albo jednostki organizacyjnej nie mającej osobowości prawnej, przez nadużycie udzielonych mu uprawnień lub niedopełnienie ciążącego na nim obowiązku, wyrządza jej znaczną szkodę majątkową, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli sprawca przestępstwa określonego w § 1 działa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 3. Jeżeli sprawca przestępstwa określonego w § 1 lub 2 wyrządza szkodę majątkową w wielkich rozmiarach, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4. Jeżeli sprawca przestępstwa określonego w § 1 lub 3 działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 5. Nie podlega karze, kto przed wszczęciem postępowania karnego dobrowolnie naprawił w całości wyrządzoną szkodę.

Jak się bronić przed „niemoralnymi propozycjami”? **Korupcja w sektorze publicznym – Dariusz Górski**

art. 296a kk – korupcja menadżerów

§ 1. Kto, pełniąc funkcję kierowniczą w jednostce organizacyjnej wykonującej działalność gospodarczą lub pozostając z nią w stosunku pracy, umowy zlecenia lub umowy o dzieło, żąda lub przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę, w zamian za nadużycie udzielonych mu uprawnień lub niedopełnienie ciążącego na nim obowiązku mogące wyrządzić tej jednostce szkodę majątkową albo stanowiące czyn nieuczciwej konkurencji lub niedopuszczalną czynność preferencyjną na rzecz nabywcy lub odbiorcy towaru, usługi lub świadczenia, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto w wypadkach określonych w § 1 udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej.

art. 296a kk – korupcja menadżerów

§ 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 wyrządza znaczną szkodę majątkową, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 5. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 2 albo w § 3 w związku z § 2, jeżeli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica zostały przyjęte, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten o nim się dowiedział.

Pozostałe formy korupcji

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne

Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 – Prawo zamówień publicznych

Niekaralne formy korupcji

**Nepotyzm,
kumoterstwo**

**Konflikt
interesów**

Prawne konsekwencje korupcji

Odpowiedzialność karna

Odpowiedzialność cywilna

Odpowiedzialność dyscyplinarna

Jak się bronić przed „niemoralnymi propozycjami”?

Korupcja w sektorze publicznym – Dariusz Górski

Odpowiedzialność karna

Sankcje karne

**Pozbawienie
wolności**

**Ograniczenie
wolności**

Grzywna

Środki karne

Zakaz zajmowania stanowisk

**Przepadek przedmiotów
i korzyści**

Zakaz wykonywania zawodu

**Podanie wyroku do publicznej
wiadomości**

**Zakaz prowadzenia określonej
działalności gospodarczej**

**Świadczenie na cele
społeczne**

Odpowiedzialność cywilna i dyscyplinarna

Odpowiedzialność cywilna

**Odpowiedzialność pracodawcy
za działania pracowników**

Procedura regresu

Odpowiedzialność dyscyplinarna

**Rozwiązanie umowy
o pracę z winy pracownika
– art. 52 § 1 Kodeks pracy**

**Rozwiązanie umowy
o pracę za
wypowiedzeniem**

Okoliczności wpływające na wymiar kary

Klauzule bezkarności

229 § 6 kk

230a § 3 kk

296a § 5 kk

296b § 4 kk

Nie podlega karze sprawca przestępstwa [...] jeżeli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica zostały przyjęte przez osobę pełniącą funkcję publiczną, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten o nim się dowiedział.

Okoliczności wpływające na wymiar kary

Okoliczności zaostrzające

Okoliczności łagodzące

Wypadki mniejszej wagi

Jak się bronić przed „niemoralnymi propozycjami”?

Korupcja w sektorze publicznym – Dariusz Górski

Sposoby zachowania w sytuacjach korupcyjnych

W przypadku, gdy interesant, wobec którego wykonywane są czynności służbowe, sugeruje „załatwienie w inny sposób” sprawy, z którą przyszedł do urzędu, należy zdecydowanie poinformować go, że takie zachowanie może być potraktowane jako przestępstwo przekupstwa.

W razie kontynuowania przez osobę zachowania świadczącego o woli wręczenia korzyści majątkowej, albo jej obietnicy, należy poprosić o dokładną interpretację jej zachowania pytając „co Pan/i przez to rozumie/proponuje?”. Sama sugestia, by np. „sprawę załatwić w inny sposób” nie daje wystarczających podstaw do stwierdzenia, że doszło do próby korupcji.

Sposoby zachowania w sytuacjach korupcyjnych

Niezwłoczne powiadomienie przełożonego, zabezpieczenie dowodów

**Powiadomienie organów ścigania:
CBA, Policji**

Współpraca z CBA, Policją w celu wykrycia sprawców i udokumentowaniu popełnionego przestępstwa

Urzędnikowi nie wolno:

Zachowywać się względem interesanta w sposób dający podstawę do uznania za prowokację, nakłanianie lub namawianie do wręczenia korzyści.

Zwracać osobie podejrzanej otrzymanych od niej banknotów lub przedmiotów, które mogą stanowić dowody przestępstwa.

Pozostawiać przekazanych banknotów lub przedmiotów poza swoją kontrolą lub w zasięgu osób postronnych, ani chować ich w sposób mogący nasuwać podejrzenie, że korzyść majątkowa została przyjęta, np. wśród rzeczy osobistych.

W szczególności urzędnikowi nie wolno opuszczać pomieszczenia służbowego, pozostawiając w nim osobę zatrzymaną bez dozoru.

Podejmować dyskusję, tłumaczyć zaistniałe zdarzenie, wyjaśniać swoje decyzje odnośnie dalszego postępowania.

Obowiązek zawiadomienia organów ścigania

Obowiązek społeczny
– art. 304 § 1 kpk

Obowiązek prawny
– art. 304 § 2 kpk

Niezgłoszenie jako
przestępstwo niedopełnienie
obowiązku (art. 231 kk)

Jak się bronić przed „niemoralnymi propozycjami”? Korupcja w sektorze publicznym – Dariusz Górski

Możliwości ścigania korupcji

Prawne

*Świadek
incognito*

*„Mały” świadek
incognito*

*Kontrolowane
wręczenie*

Instytucjonalne

Proces wykrywczy

Kontrola

CBA

Policja

ABW

NIK

CBA

Symptomy ryzyka wystąpienia korupcji

Zaangażowanie starszych rangą urzędników w prace będące poniżej ich kompetencji, a dających kontrolę nad tokiem podejmowania decyzji; wchodzenie w kompetencje podwładnych

Brak jasno podzielonych kompetencji i zakresu odpowiedzialności poszczególnych pracowników oraz przełożonych

Problemy finansowe zatrudnionych, życie ponad stan, życie na kredyt

Antagonizmy personalne pomiędzy pracownikami i poziom życia materialnego znacznie odbiegający od pozostałych osób

**Stwierdzone błędy
i nieprawidłowości w składanych oświadczeniach majątkowych**

Symptomy ryzyka wystąpienia korupcji

Skłonności do hazardu zatrudnionych

**Częsta praca po godzinach (nieuzasadniona),
niewykorzystywanie urlopu, praca
w innych godzinach niż podstawowe**

**Bliskie osobiste relacje pomiędzy pracownikami (ryzyko
zmowy)**

Nawiązywanie relacji towarzyskich z interesantami

**Rywalizacja o lepsze stanowisko i warunki pracy
umożliwiające większy dostęp do interesantów**

Nadużywanie alkoholu, zażywanie narkotyków

Symptomy ryzyka wystąpienia korupcji

**Brak znajomości przez przełożonych regulacji prawnych
związanych z wykonywaniem zadań i odpowiedzialnością
prawną podejmowanych działań i decyzji**

**Nieinformowanie przełożonych o podejmowanych
decyzjach, wchodzenie w ich kompetencje**

**Skupienia w ręku jednej osoby zbyt dużej liczby
kompetencji i obowiązków**

**Prowadzenie przez jedną osobą danej sprawy/zagadnienia
od początku do końca**

Jak się bronić przed „niemoralnymi propozycjami”? **Korupcja w sektorze publicznym – Dariusz Górski**

Symptomy ryzyka wystąpienia korupcji

Zaległości w wykonywanej pracy

**Niewystarczająca kontrola i nadzór ze strony
zwierzchników**

**Brak nadzoru nad siecią komputerową, słabe
zabezpieczenia sieci**

**Niewypełnianie lub niepełne wypełnianie obowiązków
sprawozdawczych/ statystycznych/ kontrolnych, błędy w
prowadzonej dokumentacji**

**Przekazywanie na zewnątrz niepełnych lub
nieprawdziwych informacji**

**Nierozpatrywanie składanych przez petentów i osoby z
zewnątrz skarg na pracowników danej instytucji**

Profilaktyka antykorupcyjna

**„Przykład z góry” – najważniejszym elementem
skutecznej strategii walki z korupcją jest promowanie
uczciwych, przejrzystych i klarownych zasad przez
kierownictwo instytucji.**

**Pracownicy muszą mieć świadomość i pewność, że
przełożeni sami postępują uczciwie. Ważne jest
również upowszechnienie przekonania, że żadne
wykroczenia nie będą tolerowane i „zamiatane pod
dywan”, że każde przestępstwo będzie zgłoszone
i wyjaśnione.**

**Wprowadzenie kodeksów etyki zawodowej dla
poszczególnych grup zawodowych**

Profilaktyka antykorupcyjna

Zaprojektowanie i wdrożenie systemu sprawozdawczości z wykonywanych zadań. Przełożeni powinni mieć świadomość zadań, jakie wykonują ich podwładni. Prowadzona na bieżąco sprawozdawczość jest narzędziem dyscyplinującym dla pracowników, a w przypadku wykrycia nieprawidłowości ważnym dowodem.

Wprowadzenie polityki obiegu dokumentów wewnątrz firmy.

Profilaktyka antykorupcyjna

Pracownicy zaznajomieni ze wskazanym w poprzedniej części symptomami korupcji powinni znać drogę procedury informowania przełożonych o swoich podejrzeniach. Powinna ona być możliwie krótka – bezpośrednio do kogoś z kierownictwa. Ważne jest, aby była zapewniona dyskrecja zgłaszanych nieprawidłowości, tak aby czyniący to pracownicy nie byli szykanowani.

Opracowanie mapy, która by wskazywała na najbardziej zagrożone korupcją „miejsca”, procedury, tak aby objąć je szczególną ochroną

Jak się bronić przed „niemoralnymi propozycjami”? **Korupcja w sektorze publicznym – Dariusz Górski**

Profilaktyka antykorupcyjna

Rotacja w ramach zespołów pracowniczych. Okresowe zmiany w składzie grup zadaniowych spowodują większą przejrzystość podejmowanych decyzji i utrudnią powstanie wewnętrznych powiązań sprzyjających popełnianiu nadużyć.

Podjęmowanie wiążących decyzji, praca nad jakimś jednostkowym zagadnieniem nie powinna być prowadzona przez jedną osobę. Co najmniej dwie osoby powinny być odpowiedzialne za rozpatrywanie danej kwestii.

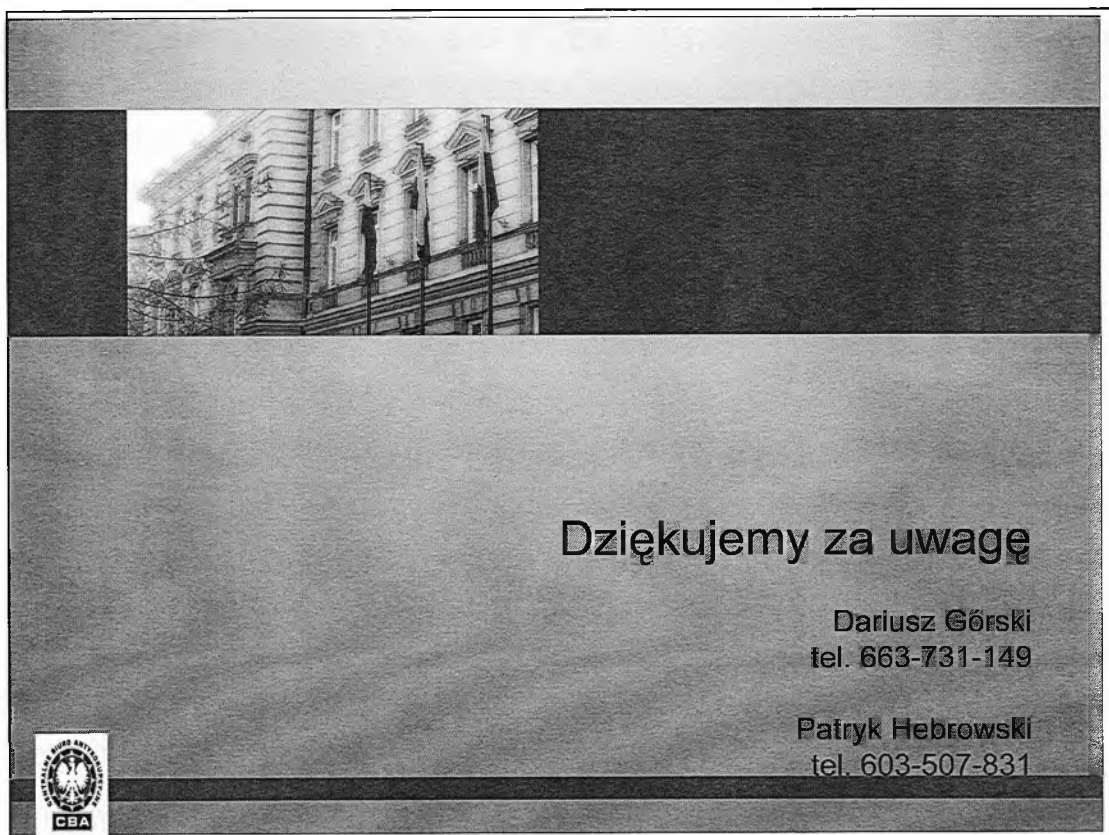
Zakres zadań i obowiązków pracowników powinien być ściśle określony, aby nie było dowolności w określaniu sposobu pracy/procedowania.

Zgłoś korupcję

Nr telefonu:
(22) 437 2 437

kontakt@cba.gov.pl

Jak się bronić przed „niemoralnymi propozycjami”? Korupcja w sektorze publicznym – Dariusz Górski

Dolnośląska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. zapewnia bezpieczną i niezawodną pracę systemu gazowniczego oraz ciągłość dostaw gazu ziemnego do odbiorców na obszarze południowo-zachodniej części Polski. Spółka jest jednym z sześciu operatorów systemu dystrybucji gazu w Polsce wchodzących w skład Grupy Kapitałowej Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo. Obsługuje sieć gazową o długości około 8 tysięcy kilometrów. Gaz ziemny w ilości 1 mld m³ rocznie dostarczany jest do 750 tysięcy odbiorców na terenie województwa dolnośląskiego, części województwa lubuskiego oraz fragmentu województwa wielkopolskiego.

W swojej działalności Dolnośląska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. kieruje się wartościami związanymi z jakością, rzetelnością i wiarygodnością. O ich obecności w codziennej pracy najlepiej świadczą posiadane certyfikaty i otrzymane wyróżnienia. Spółka jest m. in. laureatem Dolnośląskiego Klucza Sukcesu, który otrzymała w kategorii dla „dolnośląskiej firmy najlepiej współpracującej ze społecznością lokalną i organizacjami pozarządowymi”. Dolnośląski Klucz Sukcesu przyznawany jest wybitnym osobowościom, firmom, instytucjom oraz samorządom, które osiągnęły sukces podnoszący prestiż i rangę regionu. Kolejnym dowodem działań doskonalących jakość jest funkcjonujący od kilku lat w Dolnośląskiej Spółce Gazownictwa sp. z o.o. Zintegrowany System Zarządzania Jakością, Środowiskiem i BHP zgodny z międzynarodowymi standardami ISO 9001, ISO 14001 oraz OHSAS 18001.

Dolnośląska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. w swojej działalności wpisuje się w szerszy kontekst życia publicznego. Uczestnicząc w życiu społecznym regionu, Spółka propaguje ideę biznesu zaangażowanego społecznie, który w sposób świadomy i odpowiedzialny podejmuje zobowiązania etyczne, ekologiczne i społeczne, uwzględniające szeroko pojęty interes otoczenia, w którym funkcjonuje.

Naturalny przepływ energii

Zapewniamy bezpieczną i efektywną pracę systemu gazowniczego oraz niezawodne dostawy gazu ziemnego do odbiorców na obszarze południowo-zachodniej części Polski.

Dolnośląska Spółka Gazownictwa sp. z o. o., ul. Ziębicka 44, 55-507 Wrocław
www.dsgaz.pl

DOLNOŚLĄSKA
SPÓŁKA GAZOWNICTWA

Iron Mountain jest liderem na rynku zarządzania informacją, od ponad 50 lat pomaga instytucjom zwiększać bezpieczeństwo oraz redukować koszty związane z ochroną i przechowywaniem danych. Fundamentem naszej działalności jest najwyższa jakość usług, na którą składają się: długoletnie doświadczenie, zaawansowane procedury operacyjne wsparte najnowocześniejszą technologią oraz wykwalifikowana kadra pracowników.

Sprawne zarządzanie dokumentacją i zawartą w niej informacją jest równie ważne co zapewnienie poufności i bezpieczeństwa znajdujących się w niej danych.

Dla sektora publicznego proponujemy m.in.

- archiwizację dokumentów papierowych
- tworzenie archiwów elektronicznych (system eVault)
- bezpieczne niszczenie nośników elektronicznych
- brakowanie i niszczenie dokumentacji papierowej
- elektroniczny obieg dokumentów i spraw

Oferujemy najwyższy standard usług, rygorystycznie przestrzegany wszystkich procedur, których celem jest zapewnienie bezpieczeństwa powierzonych zasobów. Oferowane usługi są zgodne z zasadami określonymi w:

- Ustawie z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1396, z późn. zm.)
- Rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2011 r. w sprawie instrukcji kancelaryjnej, jednolitych rzeczowych wykazów akt oraz instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwów zakładowych (Dz. U. z 2011r, Nr 14, poz. 67)
- Ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych

Iron Mountain Polska Sp. z o.o.
ul. Regulska 2
Reguły k/Warszawy
05-820 Piastów

Tel: +48 22 753 61 41
Fax: +48 22 753 61 43

www.ironmountain.pl

TM

LEX

a Wolters Kluwer business

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o. to największy wydawca publikacji prawniczych i biznesowych na rynku polskim należący do międzynarodowego koncernu Wolters Kluwer. Buduje swoją pozycję opierając się na pięciu zasadach: nastawieniu na klienta, innowacyjności, odpowiedzialności, prawości oraz tworzeniu nowych wartości.

www.wolterskluwer.pl

Publikacje Wolters Kluwer Polska wydawane są pod trzema markami ABC, LEX i Oficyna. Każda z marek wyróżnia się unikatowym charakterem i unikatową obietnicą, jaką ma spełniać każdy z jej produktów.

Praktycznie rzecz biorąc ABC dostarcza użytkownikom narzędzia oraz informacje przygotowane pod kątem natychmiastowego zastosowania w codziennych zadaniach biznesowych.

www.ABC.com.pl

Masz pełne prawo LEX dostarcza kompletny system wiarygodnych i aktualnych informacji z wszystkich dziedzin prawa, ułatwiając analizę, wyciąganie wniosków oraz samodzielne podejmowanie decyzji.

www.LEX.com.pl

Wiadomo! Oficyna to wiarygodne źródło profilowanych informacji z zakresu finansów, prawa i biznesu. Jesteśmy pod ręką, zawsze gdy szukasz odpowiedzi.

www.eOficyna.com.pl

Sławomir Najnigier

Szanowni Państwo!

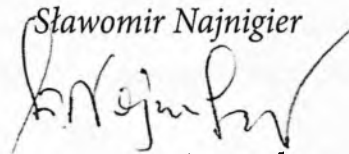
Celem Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska jest integracja mieszkańców naszego regionu. Jako instytucja działająca non-profit, inspirowujemy różne działania istotne dla utrwalania w świadomości Dolnoślązaków poczucia tożsamości i przynależności regionalnej. Chcemy promować nasz region jako miejsce pielęgnujące wielowiekową tradycję społeczeństwa wielokulturowego, otwartego na współpracę gospodarczą i kulturalną. Powołyaliśmy nasze stowarzyszenie w warunkach „podziału dzielnicowego” na cztery województwa. Dyskusje z tamtego okresu o tym jak powinien wyglądać Dolny Śląsk, zostały zapisane m.in. w formie znaku stowarzyszenia.

Od roku 1996 stowarzyszenie zorganizowało wiele pionierskich przedsięwzięć promocyjnych. Portal www.dolnyslask.pl, zarejestrowany i rozwijany przez stowarzyszenie na EXPO 2000 w Hanowerze, po przekazaniu Marszałkowi Województwa Dolnośląskiego stał się jednym z najbardziej znanych portali regionalnych. Od lat angażujemy się w popieranie dużych inwestycji infrastrukturalnych na terenie Dolnego Śląska. Inspirujemy i uczestniczymy w inicjatywach propagujących tolerancję i ekumenizm. Od lat współpracujemy z Dolnośląskim Forum Politycznym i Gospodarczym w Krzyżowej (jesteśmy partnerem programowym), Dolnośląską Agencją Promocji i Obsługi Samorządów DAPOS i Klubem Dolnoślązaków w Warszawie.

Obecnie stowarzyszenie prowadzi następujące przedsięwzięcia:

- Dolnośląski Klucz Sukcesu (od roku 1997).
- Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego (od roku 1997).
- Międzynarodowy Festiwal Muzyki Kameralnej i Organowej w Trzebnicy (od roku 2004, od XI edycji festiwalu).
- Cykl wydawniczy „Dolny Śląsk wczoraj i dziś” (od roku 2005).
- Dolnośląskie Forum Energii Odnawialnej (od roku 2007) – jest to wspólne przedsięwzięcie realizowane m.in. przez Fundację Centrum Innowacji i Rozwoju Energii Odnawialnej- CIREO, Centrum Promocji Gospodarczej BUDEXPO Wrocław sp. z o.o., Dolnośląski Klaster Energii Odnawialnej i Dolnośląski Park Innowacji i Nauki, Stowarzyszenie Wolna Przedsiębiorczość (Świdnica).
- Dolnośląski Klub Promocji Plastyki (od 2009) – wieloletnia współpraca ze środowiskami twórczymi m.in. z dziećmi z gminy Mściwojów, zaowocowała wspólnym przedsięwzięciem.
- Klub „Dolnoślązak” (od 2010) – to nowy obszar działalności promocyjnej stowarzyszenia na niwie sportowej. Sekcja Łucznictwa Bloczkowego skupia m.in. mistrzów Polski.

Inicjatywy te możliwe są dzięki wsparciu setek osób, którzy swoją społeczną działalnością i wspierają nasze dążenia do stałej poprawy wizerunku Dolnego Śląska. Bardzo im za to dziękujemy.

Sławomir Najnigier

Prezes Zarządu

STOWARZYSZENIE NA RZECZ PROMOCJI DOLNEGO ŚLĄSKA

Władze Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska

prezes	Sławomir Najnigier	przewodniczący Walnego Zebrania Członków	Andrzej Wąsik
wiceprezysi:	Jerzy Dudzik Józef Spyra Jan Zając	zastępcy:	Mieczysław Piotrowski Bogusław Rogiński Mariusz Sołtysik
sekretarz	Ryszard Chruścicki	Komisja Rewizyjna przewodniczący członkowie:	Bogdan Horodniczy Jan Buczek Julian Golał Jerzy Jerych

Członkowie założyciele SPDS:

Władysław Bigus	Bogdan Cybulski	Teresa Krzemińska	Bogusław Rogiński
Zbigniew Chlebowski	Jerzy Dudzik	Józef Król	Józef Spyra
Ryszard Chomicz	Henryk Gawrzoł	Ewa Mańkowska	Karol Stasił
Ryszard Chruścicki	Jerzy Górski	Janusz Marak	Zdzisław Śliwiński
	Sławomir Hunek	Sławomir Najnigier	Tadeusz Świącik

Wyróżnienie „Dolnośląski Klucz sukcesu”

Skład Kapituły Wyróżnienia „DOLNOŚLĄSKI KLUCZ SUKCESU” – VII kadencja, lata 2009-2010

przewodniczący	dr Bogdan Cybulski	członek SPDS	
wiceprzewodniczący	Józef Król	prezes PEC Bolesławiec	
	Sławomir Najnigier	prezes Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska	
	Marek Rakowicz	prezes BiznesPRO sp. z o.o.	
członkowie	Henryk Gołębiewski	poseł na sejm RP	
	Sławomir Hunek	prezes DARR S.A. w Wałbrzychu	
	ks. bp dr Edward Janiak	biskup pomocniczy Archidiecezji Wrocławskiej	
	prof. dr hab. Leon Kieres	senator VII kadencji Senatu RP	
	Marek Łapiński	radny Sejmiku Województwa Dolnośląskiego	
	Jerzy Łaskawiec	przewodniczący Stowarzyszenia Absolwentów Politechniki Wrocławskiej	
	prof. dr hab. Andrzej Łoś	radny Sejmiku Województwa Dolnośląskiego, prof. UW.	
	dr Ewa Mańkowska	v-ce prezes WFOŚiGW we Wrocławiu	
	prof. dr hab. Jan Waszkiewicz	prof. Politechniki Wrocławskiej	
	dr Paweł Wróblewski	radny Sejmiku Województwa Dolnośląskiego	
sekretarz	Wojciech Gryczyński	prezes Towarzystwa Miłośników Wrocławia	

Bogdan Cybulski

Już w czasie powoływania Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska zgłoszona została przez Ryszarda Chruścickiego potrzeba wykreowania regionalnego wyróżnienia promującego cały Dolny Śląsk. Pomysł został przyjęty z entuzjazmem i za sprawą pomysłodawcy przekuty w Dolnośląski Klucz Sukcesu, którego wykonawcą od 13 lat jest artysta kowal Ryszard Mazur. W trakcie wyborów Kapituły tego wyróżnienia powierzono mi funkcję przewodniczącego i tak zostało do dziś.

Finały Dolnośląskiego Klucza Sukcesu odbywają się w czerwcu, za każdym razem w innym miejscu na Dolnym Śląsku. Corocznie kapituła dokonuje przeglądu kategorii i jeżeli zachodzi taka potrzeba, wprowadza odpowiednie zmiany. Dążymy do tego, by objąć możliwie najszersze spektrum aktywności Dolnoślązaków. W 2000 roku wprowadziliśmy wyróżnienia specjalne.

W ocenie zgłaszanych wniosków Kapituła, od pierwszej edycji, przestrzega następujących zasad:

- Szczególną uwagę przywiązujemy do funkcjonowania kandydatów w ich najbliższym otoczeniu. Jest dla nas ważne, czy kandydat spełnia swoje obowiązki publiczne (np. nie zalega z podatkami), czy współpracuje z władzami lokalnymi i organizacjami pozarządowymi.

- Uważamy, że należy promować przede wszystkim dokonania instytucji i osób, które – do tego momentu – są mniej znane. Wielkie, uznane firmy są już wypromowane, same zabiegają o dalszą promocję, „walczą” o laury ogólnopolskie i europejskie.

- Staramy się dostrzegać i nagradzać dokonania firm, organizacji i osób działających w środowiskach oddalonych od dużych ośrodków aglomeracyjnych, bowiem tam potrzebne są pozytywne impulsy, potwierdzające, że ich dokonania są doceniane.

- Stowarzyszeniu na Rzecz Promocji Dolnego Śląska i Kapitulę satysfakcję dawała zawsze frekwencja i radość wyróżnionych. W trzynastu edycjach wręczono osobowościom, firmom, samorządom, ośrodkom kultury, klubom sportowym i organizacjom pozarządowym 159 kluczy, a nominowanych do wyróżnienia było około 650 podmiotów.

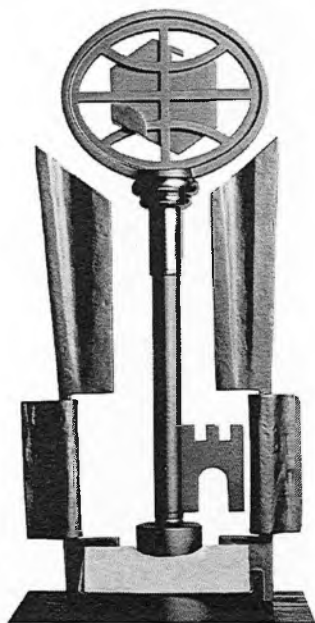
Zachęcam Państwa do udziału w następnych edycjach szlachetnej rywalizacji o Dolnośląskie Klucze Sukcesu.

Bogdan Cybulski

przewodniczący Kapituły

wyróżnienia Dolnośląski Klucz Sukcesu

STOWARZYSZENIE NA RZECZ PROMOCJI DOLNEGO ŚLĄSKA

Wyróżnienie „Dolnośląski Klucz Sukcesu” to jedno z pierwszych przedsięwzięć Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska. Zostało ustanowione przez członków Stowarzyszenia w 1996 r. i od tego czasu przyznawane jest corocznie. „Dolnośląski Klucz Sukcesu” jest najwyższym regionalnym wyróżnieniem cieszącym się dużym zainteresowaniem i uznaniem w środowiskach gospodarczych, kulturalnych i samorządowych Dolnego Śląska. Jest jednym z ważniejszych elementów integrujących. Znaczenie wyprzedzając zmiany administracyjne, dążono do umacniania więzi regionalnych i promowania na zewnątrz tego, co najlepsze na Dolnym Śląsku. Wyróżnienie to staje się dla nagrodzonych coraz bardziej cennym godłem promocyjnym, a laureaci szczerzą się zdobyciem „Dolnośląskiego Klucza Sukcesu”.

Nagrodami dla laureatów konkursu są „Dolnośląskie Klucze Sukcesu”, kute przez artystę kowala Ryszarda Mazura – honorowego klucznika miasta Wrocławia.

W latach 1997-2010 odbyło się 14 edycji konkursu, każda zakończona uroczystym finałem w jednym ze znanych dolnośląskich miast:

- 1997 r. – Teatr Polski we Wrocławiu
- 1998 r. – Teatr im. C. K. Norwida w Jeleniej Górze
- 1999 r. – Teatr Dramatyczny w Legnicy
- 2000 r. – Teatr Zdrojowy im. H. Wieniawskiego w Szczawnie Zdroju
- 2001 r. – Teatr Muzyczny Operetka Wrocławska we Wrocławiu
- 2002 r. – Bolesławiecki Ośrodek Kultury
- 2003 r. – Hotel Qubus w Legnicy
- 2004 r. – Zespół Obiektów Pocysterskich w Lubiążu
- 2005 r. – Zamek Kliczków
- 2006 r. – Opera Dolnośląska we Wrocławiu
- 2007 r. – Zamek Książ w Wałbrzychu
- 2008 r. – Teatr im. C. K. Norwida w Jeleniej Górze
- 2009 r. – Miejski Ośrodek Kultury w Głogowie
- 2010 r. – Miejski Ośrodek Kultury w Świdnicy

Lista Nominatów i Laureatów XIV edycji „Dolnośląskiego Klucza Sukcesu”

Kategoria	Największa osobowość w promocji regionu
LAUREAT:	Dr inż. arch. Marek Staffa
Kategoria	Dolnośląska firma najlepiej współpracująca ze społecznością lokalną i organizacjami pozarządowymi
LAUREAT:	Przedsiębiorstwo Simet, Spółka Akcyjna
Nominaci:	Alba Dolny Śląsk Sp. z o.o. Przedsiębiorstwo Handlowo-Uługowe „Gedeon” Centrum Budowlane „Sirbud” Spółka Jawna
Kategoria	Dolnośląski powiat najlepiej realizujący zadania publiczne
LAUREAT:	Powiat Głogowski
Nominaci:	Powiat Legnicki Powiat Lubiąski Powiat Ząbkowicki
Kategoria	Najbardziej gospodarna gmina miejska i wiejsko-miejska
LAUREAT:	Miasto Świdnica
Nominaci:	Miasto i Gmina Bardo Miasto i Gmina Bogatynia Miasto i Gmina Kąty Wrocławskie Miasto i Gmina Strzegom
Kategoria	Najlepsza dolnośląska organizacja pozarządowa
LAUREAT:	Polski Czerwony Krzyż – Zarząd Rejonowy w Bolesławcu
Nominaci:	Stowarzyszenie Przedsiębiorców i Kupców Świdnickich Stowarzyszenie Przedsiębiorców Kąteckich Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta – Koło Jeleniogórskie Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Oddział Okręgowy w Legnicy

Kategoria	Najlepsza instytucja kultury lub inicjatywa kulturalna
LAUREAT:	Inicjatywa „Noce Kościołów”
Nominaci:	Bogatyński Ośrodek Kultury Zespół Pieśni i Tańca „Nowa Ruda” Międzynarodowy Festiwal Filmowy ZOOM-ZBLIŻENIA
Kategoria	Najlepsza szkoła, instytucja lub inicjatywa edukacyjna
LAUREAT:	Zespół Szkół Nr 2 im. H. Kołłątaja w Wałbrzychu
Nominaci:	Międzynarodowa Szkoła Logistyki i Transportu we Wrocławiu Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych im. mjr H. Sucharskiego w Bolesławcu Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Marii Skłodowskiej-Curie w Oleśnicy
Kategoria	Najlepszy klub sportowy, ośrodek sportu i rekreacji, przedsięwzięcie turystyczne lub organizator masowych imprez rekreacyjnych
LAUREAT:	Park Miniatur Zabytków Dolnego Śląska
Nominaci:	Kompleks Hotelowo-Sportowy „Rokita” w Brzegu Dolnym Ośrodek Sportu i Rekreacji w Bogatyni Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze – Oddział „Sudety Zachodnie”
Kategoria	Najlepsza gazeta lokalna lub lokalny portal internetowy
LAUREAT:	Wiadomości Świdnickie. Tygodnik Powiatowy
Nominaci:	Portal internetowy www.mojaolesnica.pl Portal internetowy www.swiebodzice.pl Portal internetowy www.powiat-lubin.pl

WYRÓŻNIENIA SPECJALNE

Maja Włoszczowska - za wicemistrzostwo olimpijskie i mistrzostwo świata w kolarstwie górskim
Zespół Szkół Nr 14 we Wrocławiu - za wybitne osiągnięcia edukacyjne

STOWARZYSZENIE NA RZECZ PROMOCJI DOLNEGO ŚLĄSKA

MIĘDZYNARODOWY FESTIWAL MUZYKI KAMERALNEJ I ORGANOWEJ W TRZEBNICY

Pod patronatem Marszałka Województwa Dolnośląskiego Marka Łapińskiego

Szanowni Państwo,

Trzebnicki Festiwal Muzyki Kameralnej i Organowej to wyjątkowe wydarzenie artystyczne nie tylko dla Dolnego Śląska, ale i Polski. Przyciąga miłośników muzyki z całego świata, by mogli zachwycić się przepiękną muzyką w najlepszym wykonaniu.

Festiwal jest skierowany zarówno do odbiorcy masowego, jak i do prawdziwych melomanów. Zyskał sobie sławę nie tylko wśród lokalnych koneserów muzyki, ale także wśród wielbicieli tego rodzaju muzyki z całego kraju i świata. Od dawna jest stałym elementem życia kulturalnego naszego regionu. Historia Festiwalu to ponad 200 koncertów i przeszło 3.000 wykonawców na przestrzeni ostatnich 17 lat, w tym gwiazdy europejskiego formatu jak Krzysztof Penderecki, Marek Torzewski, Małgorzata Walewska, Teresa Żylis-Gara czy Wiesław Ochman. Patrząc z perspektywy ostatnich 17 lat, lista znanych osób, biorących udział w koncertach oraz ludzi ze świata polityki, nauki, duchowieństwa i kultury jest bardzo długa. Mieli oni duży wpływ na rozwój tego przedsięwzięcia. Warto tu jednak zaznaczyć, że Trzebnicki Festiwal to przede wszystkim zasługa jego współtwórcy i dyrektora organizacyjnego pana Jana Buczka oraz mieszkańców Trzebnicy. Dzięki ich staraniom i pracy już po raz 17 mogliśmy brać udział w tym wspaniałym wydarzeniu. Ogromny sukces festiwalu to dowód na to, że inicjatywa oraz aktywność społeczności lokalnej mogą przynieść efekty przekraczające najśmielsze oczekiwania.

Chciałbym serdecznie podziękować wszystkim zaangażowanym w organizację Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Kameralnej i Organowej za promocję naszego regionu na szczeblu krajowym, europejskim i światowym. Dzięki współpracy organizatorów, lokalnych samorządów i przedstawicieli Kościoła mogli państwo po raz kolejny oczarować się pięknem muzyki i przeżyć niezapomniane chwile w zabytkowych kościołach, perłach architektonicznych Dolnego Śląska.

Marek Łapiński, Marszałek Województwa Dolnośląskiego 17.10.2010 r.

Długo by mówić na temat tego, co w minionych latach się wydarzyło w ramach festiwalu, w tym wypadku w grę wchodzi oczywiście artystyczne wydarzenia. Wydarzenia tym cenniejsze, że zrealizowane zostały w cieniu kulturalnej i artystycznej metropolii, jaką jest Wrocław.

W obecnej dobie, gdy każdy bodaj dzień przynosi nowe, artystyczne zdarzenia, trudno o odmienną, o oryginalność. Nam wspólnie z samorządami i lokalnymi parafiami chyba się udało. Niech świadczą o tym chociażby opinie samych wykonawców czy słuchaczy z Trzebnicy, Brzegu Dolnego, Obornik Śląskich, Oleśnicy, Żmigrodu, Wrocławia, Nowej Rudy, Milicza, Szewc, Kryniczna, Strzeszowa, Wysokiego Kościoła czy Miłocin.

Należy w tym momencie podziękować Marszałkowi Województwa Dolnośląskiego panu Markowi Łapińskiemu za patronat nad Festiwalem oraz Arcybiskupowi Metropolii Wrocławskiej JE ks. Marianowi Gołębiewskiemu za patronat duchowy nad tą inicjatywą. Dziękuję wszystkim Przyjaciółom Festiwalu, współorganizatorom, a także naszym drogim słuchaczom.

Od 2004 roku Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska stało się przystanią dla festiwalu, a jego organizacja wspólnie z Ośrodkiem Kultury i Sztuki we Wrocławiu buduje regionalną integrację i tworzy pozytywny wizerunek regionu w kraju i za granicą.

Dyrektor Organizacyjny
Jan Buczek

STOWARZYSZENIE NA RZECZ PROMOCJI DOLNEGO ŚLĄSKA

CYKL WYDAWNICZY „DOLNY ŚLĄSK W CZERWCU I DZIŚ”

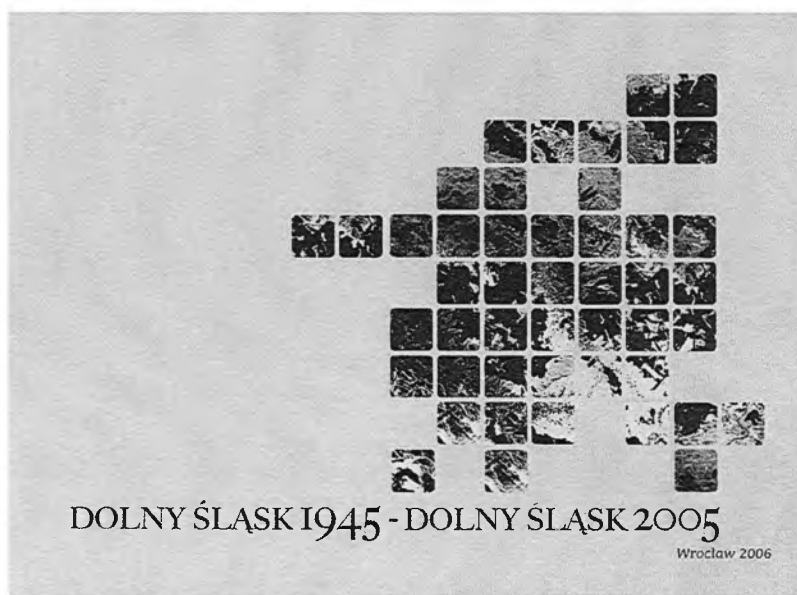
W 2006 r. Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska przystąpiło do wydawania cyklu publikacji pod wspólnym tytułem „Dolny Śląsk wczoraj i dziś”. Decyzja o podjęciu się tego zadania była efektem prac nad monografią „Dolny Śląsk 1945 - Dolny Śląsk 2005”. Książka ta powstała z inspiracji JE kardynała H. Gulbinowicza i ukazała potrzebę przybliżania nam, Dolnoślązakom, dziejów bliższych i dalszych naszego regionu w sposób przystępny, ale rzetelny. Na rynku wydawniczym pojawia się wiele bardzo dobrych dzieł o historii tej ziemi, stanowiących - poza wszelką wątpliwością - wkład naukowy w jej poznanie. Brakuje jednak książek pokazujących dzieje regionu w „przestrzeni” między dziełami naukowymi (małe nakłady, trudny dla czytelnika język, częsty kłopot z płynnością wywodów wywołanych m.in. wymogami periodycznymi) a popularnymi (brak pewności u czytelnika, czy autorzy „wiedzą” czy „wydaje się im, że wiedzą”).

W czerwcu 2006 r. ukonstytuowała się rada programowa cyklu „Dolny Śląsk wczoraj i dziś” w składzie: dr Bogdan Cybulski, bp dr Edward Janiak, dr Adolf Juzwenko, Jerzy Ludwin, Sławomir Najnigier, Rainer Sachs, prof. dr hab. Włodzimierz Suleja.

Rada programowa przyjęła, że corocznie będzie wydawany jeden tom prezentujący, w ujęciu przedmiotowym, dzieje obszaru stanowiącego obecnie Dolny Śląsk. Ponadto ustaliła również, że obok tomów, wydawane będą suplementy stanowiące rozwinięcie tematów zawartych w poszczególnych tomach.

Przedsięwzięcie tak szeroko zakreślone rozwija się dzięki życzliwości i zrozumieniu wielu środowisk i instytucji. Wydawca ściśle współpracuje z samorządami dolnośląskimi. Z Urzędem Marszałkowskim prowadzone są rozmowy w sprawie wspólnego wydawania cyklu. Wydawca (SPDS) dziękuje wydawnictwu DAPOS i drukarni „PRINT” za okazywaną pomoc i życzliwość.

Dotychczas ukazały się dwa tomy:

STOWARZYSZENIE NA RZECZ PROMOCJI DOLNEGO ŚLĄSKA

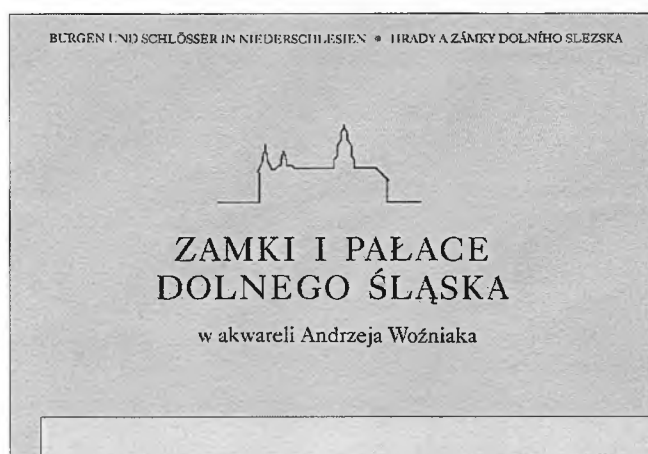
Suplementy:

- Grażyna Trzaskowska „Polski Cmentarz Wojenny na Grabiszynie we Wrocławiu”, Wrocław 2006 r.
- „Stan wojenny na Dolnym Śląsku”, pod red. Bogdana Cybulskiego i Włodzimierza Sulei, Wrocław 2006 r.
- Adolf Juzwenko, Lena Kaletowa, Maciej Matwijów „Ossolineum we Wrocławiu”, Wrocław 2007 r.
- Grażyna Trzaskowska „Epidemia czarnej ospy we Wrocławiu w 1963 roku”, Wrocław 2008 r.
- „Podwójnie strzeżeni – Armia Radziecka w Legnicy (1945 – 1993)”, Wrocław 2010 r.

Publikacja towarzysząca cyklowi wydawniczemu „Dolny Śląsk wczoraj i dziś”,
- „Zamki i Pałace Dolnego Śląska w akwreli Andrzeja Woźniaka”

Przygotowywane są dwa następne suplementy:

1. „Samorząd Terytorialny Dolnego Śląska (1990 – 2010). Dokonania i wyzwania”
2. „Skarb Średzki”

Wszyscy zainteresowani nabyciem wydanych pozycji mogą uzyskać informacje pod numerem tel. 71 354 57 00 lub drogą elektroniczną: spds@dolnyslask.wroc.pl.
Osoby i instytucje, które chciałyby nabyć następne tomy i suplementy, mogą zgłosić to na wyżej wskazany adres.

Samorząd Dolnego Śląska

8 marca 1990 r. Sejm przyjął ustawę o samorządzie terytorialnym. Samorządność oznaczała koniec powoływanych w latach 50-tych „terenowych organów administracji państwowej” zarządzanych w sposób hierarchiczny, scentralizowany, pod nadzorem partii komunistycznej (PZPR). Trudno uwierzyć – tak naprawdę tę reformę przygotowali w chałupniczych warunkach niezależni od rządu eksperci i entuzjaści, którym uwierył na słowo i rząd, i Sejm.

Po latach widzimy, że ta odważna decyzja rządu Premiera Tadeusza Mazowieckiego i elit solidarnościowych zapoczątkowała pozytywistyczną rewolucję, która zmieniła nasze lokalne ojczyzny. Jak każdy proces społeczny, nie był wolny od sytuacji trudnych i dyskusyjnych. Reforma samorządowa nie była aktem jednorazowym. Po pierwszych wolnych wyborach 27 maja 1990 roku, wielokrotnie byliśmy świadkami recydywy zarządzania „resortowego”. W wielu dziedzinach zarządzanie niektórymi sprawami przechodziło wielokrotnie z rąk do rąk. W roku 1990 w sprawie utworzenia powiatów decyzji nie podjęto.

W 1993 r. roku projekt ustawy powiatowej wylądował w koszu. Program Pilotażowy Reformy Administracji Publicznej (1993) Premier Hanny Suchockiej przyniósł dużym miastom więcej kompetencji, ale nie przyniósł rozwiązań stabilnych i systemowych. Na początku lat 90-tych nie było dobrych pomysłów na region. Wśród polityków przeważały obawy przed „federalizacją” Polski. Spory te zakończyła formalnie reforma powiatowa i regionalna przygotowana przez rząd Jerzego Buzka (1998), ale

kształtowanie się wzajemnych relacji między administracją rządową i trzema rodzajami samorządu trwa do dziś.

Generalnie jednak reforma samorządowa z 1990 roku (obok takich wielkich decyzji takich jak reforma gospodarcza Leszka Balcerowicza, przywrócenie pluralizmu politycznego i wolności słowa, wyjście z orbity wpływów Rosji, powrót do państwa prawa, wejście do NATO i Unii Europejskiej) przyniosła trwałe, pozytywne i nieodwracalne zmiany. Samorządy są dziś znaczącą częścią państwa. Suma budżetów jest niewiele mniejsza niż budżetu państwa. Po latach polski samorząd spełnia najlepsze standardy europejskie, choć w różnych sprawach np. dobrych obyczajów politycznych, ma jeszcze wiele do zrobienia.

Samorząd stał się nie tylko innym niż centralistycznym sposobem zarządzania sprawami publicznymi. Po smutnych czasach komunistycznych, gdzie po roku 1945 prawie wszystko było państwowe i tymczasowe, samorząd lokalny spowodował renesans społeczności lokalnych. Jest to szczególnie ważne w regionach takich jak Dolny Śląsk, gdzie, w wyniku II wojny światowej, nastąpiła całkowita wymiana ludności. Samorządy – poprzez prywatyzację mienia komunalnego - wspierały „odtworzenie” własności prywatnej. Samorządność oznaczała odtwarzanie zerwanych w czasach komunizmu więzi lokalnych, budowanie własnych elit, budowanie społeczności zdolnej do odpowiedzialnego, zdecentralizowanego „samorządzenia” sprawami publicznymi w ramach jednej Polski. I dlatego nie jest paradoksem, że samorządowcy cieszą się dużo większym zaufaniem, niż politycy parlamentarni i partie polityczne.

I za to serdecznie dziękujemy wszystkim Dolnoślązacom, którzy aktywnie włączyli się w działanie samorządu w naszym Regionie.

Z okazji jubileuszu 20 lat Samorządu Dolnośląskiego Mennica Śląska przy ścisłej współpracy ze Stowarzyszeniem na Rzecz Promocji Dolnego Śląska wyemitowała wyjątkową monetę okolicznościową „20 Rajców Dolnośląskich”.

Stowarzyszenie Na Rzecz Promocji Dolnego Śląska

Marzec 2011

Klub „Dolnoślązak”

To zapoczątkowany przez Stowarzyszenie w 2007 r. projekt mający na celu promocję Dolnego Śląska poprzez inicjowanie i prowadzenie działalności sportowej, rekreacyjnej i turystycznej w regionie.

Utworzona Sekcja Łucznictwa Bloczkowego jest odpowiedzią na rosnące zainteresowanie tą popularną w Europie i na świecie dyscypliną. Dolnoślązak ma już w tej dziedzinie bardzo poważne sukcesy. Sekcja zrzesza zarówno czołowych polskich zawodników wywodzących się z Uczniowskiego Klubu Sportowego „Talent” jak też entuzjastów i sympatyków łucznictwa dla których strzelstwo to forma spędzania czasu wolnego.

W 2010 r. zawodnicy Klubu Dolnoślązak zajmowali jedno z czołowych miejsc min. w Rundach Pucharu Polski. Zajęli także 6 i 8 miejsce w Mistrzostwach Polski, które zostały rozegrane we wrześniu w Legnicy. W składzie kadry narodowej na II półroczu 2010 r. – łuki bloczkowe znalazł się na pierwszej pozycji nasz zawodnik Bogdan Piekarski

STOWARZYSZENIE NA RZECZ PROMOCJI DOLNEGO ŚLĄSKA

Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Wiodąca tematyka

I Forum Polanica Zdrój 10-11.12.1999 r.

Finansowanie inwestycji komunalnych; promocja i integracja regionu Dolnego Śląska; struktura i działanie Urzędu Marszałkowskiego; perspektywy rozwoju budownictwa mieszkaniowego w Polsce; założenia strategii Dolnego Śląska; likwidacja skutków powodzi na Dolnym Śląsku.

II Forum Kudowa Zdrój 18-20.01.2001 r.

Udział jednostek samorządu terytorialnego w realizacji Programu Odra 2006; walory turystyczne i uzdrowiskowe, wyzwania, trudności, dochodzenie do korzyści; inwestycje drogowe na Dolnym Śląsku w latach 2001-2006 (2015) – oczekiwania, plany i możliwości państwa; zaopatrzenie w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe – wyzwanie dla gmin na drodze dostosowania infrastruktury technicznej gminy do standardów Unii Europejskiej.

III Forum Kudowa Zdrój 28.02-02.03.2002 r.

Duże przedsięwzięcia infrastrukturalne oraz kompleksowe przygotowanie terenów pod inwestycje; współpraca j.s.t. z organizacjami pozarządowymi; środki pomocowe dla obszarów wiejskich.

IV Forum Kudowa Zdrój 05-07.03.2003 r.

Zabezpieczenie interesów j.s.t. w kontaktach z inwestorami oraz przedsiębiorcami; komputeryzacja w j.s.t.; e-urząd, sprawna i przyjazna administracja; partnerstwo publiczno-prywatne; środki pomocowe Unii Europejskiej dla samorządu terytorialnego.

V Forum Kudowa Zdrój 10-12.03.2004 r.

System dostępu do kapitału; strategia rozwoju turystyki na Dolnym Śląsku; informatyzacja jako narzędzie sprawnej administracji samorządowej; metody rozwiązywania problemów ciepłownictwa w gospodarce komunalnej.

VI Forum Kudowa Zdrój 09-11.03.2005 r.

Hasło przewodnie „Samorząd Dolnego Śląska – pierwszy rok w Unii Europejskiej”; podczas spotkania w Kudowie odbyły się następujące dwa główne bloki panelowe: Unia Europejska dla obszarów wiejskich i obszarów miejskich.

VII Forum Kudowa Zdrój 08-10.03.2006 r.

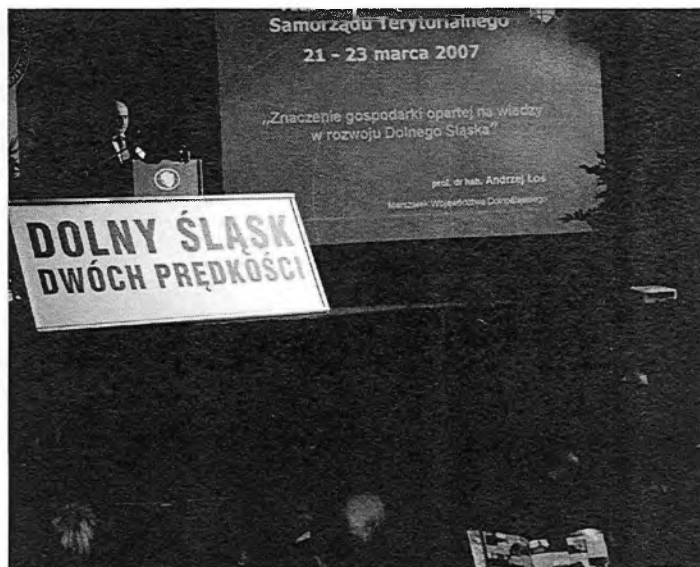
Hasło przewodnie „Samorząd Dolnego Śląska – korzyści ze współpracy”; współpraca zagraniczna jednostek samorządu terytorialnego – korzyści ze współpracy; współpraca jednostek samorządu terytorialnego w zakresie transportu – korzyści ze współpracy.

VIII Forum Kudowa Zdrój 21-23.03.2007 r.

Hasło przewodnie „Dolny Śląsk dwóch prędkości”; jak utrzymać spójny rozwój naszego regionu?; jak korzystać ze środków Unii Europejskiej w latach 2007-2013?; spotkania panelowe: jak poprawić edukację – mury to nie wszystko; Dolnośląski Kłaster Ekoenergetyczny.

IX Forum Kudowa Zdrój 03.2008 r.

Hasło przewodnie „Jak wzmacniać pozycję gospodarczą Dolnego Śląska?”, tematy przewodnie: Prawidłowe relacje: inwestor-samorząd, Samorząd jako inwestor - finansowanie inwestycji, Jak korzystać ze środków UE w latach 2007-2013 spotkania panelowe: Odbudowa szkolnictwa zawodowego na Dolnym Śląsku, Logistyka i transport Dolnego Śląska.

X Forum Kudowa Zdrój 18-20.03.2009 r.

Hasło przewodnie: „5 lat w Unii Europejskiej – i co dalej?” Tematy przewodnie: Dolny Śląsk w Unii Europejskiej. Transport Dolnego Śląska. Tematyka paneli: Energia odnawialna w działaniach j.s.t., Interaktywny samorząd, Program operacyjny Infrastruktura i Środowisko – wybrane zagadnienia z zarządzania projektem.

XI Forum Kudowa Zdrój 24-26.03.2010 r.

Hasło przewodnie: „20 lat Samorządu Dolnośląskiego”, Temat przewodni: Ewolucja i dokonania Samorządu Dolnośląskiego w latach 1990–2009. Tematyka paneli: Bezpieczeństwo publiczne, Energia odnawialna - dobre praktyki w regionie, Finansowanie samorządu w warunkach spowolnienia gospodarczego oraz nowych rozwiązań w ustawie o finansach publicznych.

IV Dolnośląskie Forum Energii Odnawialnej

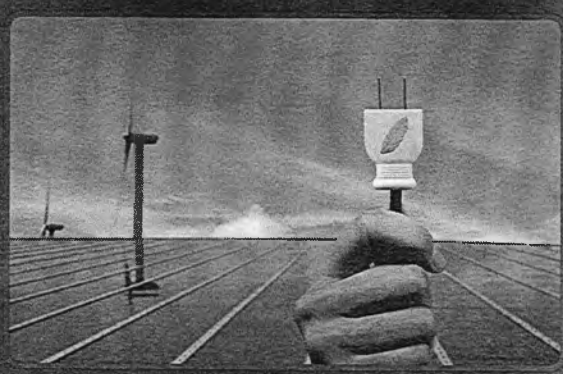
Minął już kolejny rok od spotkania na III Dolnośląskim Forum Energii Odnawialnej. Życzyliśmy sobie, aby spotkać się ponownie i wprowadzić cykliczność forum i targów do naszego dolnośląskiego kalendarza imprez związanych z propagowaniem rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii na Dolnym Śląsku. Założony cel udało się nam zrealizować, a IV Dolnośląskie Forum Energii Odnawialnej stało się faktem. Główna tematyka pierwszego dnia forum ogniskowała się wokół aktualnego stanu programu kolektorowego. W drugim dniu nie zabrakło wykładów na temat efektywności energetycznej, małych elektrowni wiatrowych, oświetlenia, perspektyw rozwoju fotowoltaiki na Dolny Śląsku, efektywności instalacji biogazowych w produkcji energii elektrycznej i ciepła, ukięrnokowań dotyczących rozwoju instalacji inteligentnych. Naszym celem było zaprezentowanie jak największej liczby różnorodnych praktycznych realizacji, które pozwalają zastanowić się czy takie inwestycje są możliwe.

W Unii Europejskiej zakłada się, że do 2020 roku udział odnawialnych źródeł energii w gospodarce energetycznej wyniesie średnio 20 proc. Polska musi sprostać temu wyzwaniu. Rosnący wzrost znaczenia odnawialnych źródeł energii w rozwoju gospodarczym kraju dyktuje potrzebę rozpropagowania wiedzy na ten temat wśród szerokiego grona odbiorców. Szczególnie u nas, bo rozwój energetyki odnawialnej na Dolnym Śląsku jest słabszy niż w innych częściach kraju. Uważamy za celowe organizowanie takich spotkań, skierowanych do wszystkich, którzy obecnie lub w przyszłości chcieliby się bliżej zainteresować tematyką odnawialnych źródeł energii i zając się praktycznymi realizacjami i rozwiązaniami w tym zakresie.

Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska w dziedzinie energii odnawialnej organizuje bezpłatne spotkania dla osób prywatnych, przedstawicieli firm, dolnośląskich jednostek samorządu terytorialnego rozpowszechniające wiedzę na temat strategii rozwoju odnawialnych źródeł energii, rodzajów OZE, aspektów technicznych i ekologicznych zastosowań urządzeń i systemów OZE, ich finansowania z wykorzystaniem środków krajowych i unijnych. Spotkania odbywają się cyklicznie.

Osoba kontaktowa: Ryszard Chruściński – koordynator ds. energii odnawialnej - 502-656-364

Praktycy dla Praktyków
Efektywność energetyczna w domu i firmie

**IV DOLNOŚLĄSKIE FORUM
ENERGII ODNAWIALNEJ**
Wrocław, 2-3.12.2010

MATERIAŁY KONFERENCYJNE

STOWARZYSZENIE NA RZECZ PROMOCJI DOLNEGO ŚLĄSKA

DOLNOŚLĄSKI KLUB PROMOCJI PLASTYKI

Klub powstał w wyniku wieloletniej współpracy Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska ze Związkiem Polskich Artystów Plastyków - Polska Sztuka Użytkowa we Wrocławiu między innymi przy organizacji wystaw, prezentacji, plenerów oraz w latach 2001-2006 działalności CKEiP "Dom Śląski" w Targoszynie.

Zasadniczym celem klubu jest:

- Inicjowanie i popieranie przedsięwzięć związanych z kulturą i edukacją plastyczną,
- rozwijanie kontaktów i współpracy lokalnej w upowszechnianiu i promowaniu działalności Plastycznej
- promowanie lokalnych i dolnośląskich osiągnięć plastycznych dotyczących działalności samorządowej, gospodarczej i turystycznej
- doradztwo i pomoc w organizacji lokalnych imprez plastycznych.

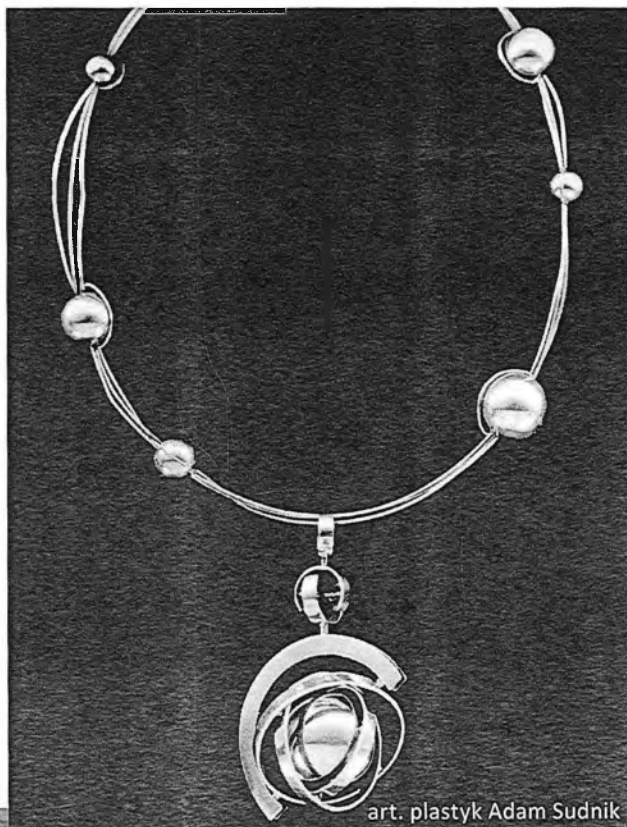
Do Klubu należą artyści plastycy, artyści rzemieślnicy, działacze kultury po podpisaniu stosownej deklaracji. W planach Klubu najbliższy okres znajduje się:

- organizacja otwartych Dolnośląskich Wystaw i Konkursów o tematyce regionalnej
- organizacja konkursu na najlepsze opracowania plastyczne dotyczące działań promocyjnych na terenie Dolnego Śląska
- organizacja konkursu z zakresu regionalnych pamiątek,
- organizowanie w terenie przy współpracy z Urzędami Gminy placówkami kultury spotkań z artystami, warsztatów tematycznych, pokazów, wystaw i plenerów z zakresu sztuki użytkowej, rękodzieła artystycznego i ludowego.

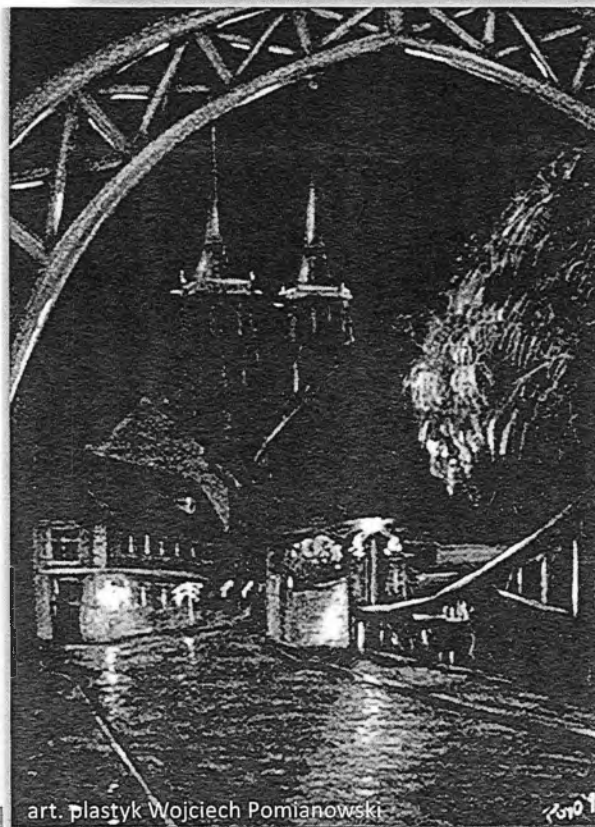
W 2010 r. klub zorganizował 3 wystawy tematyczne i przygotowuje się do wydania pocztówek i kalendarza o tematyce związanej z Dolnym Śląskiem oraz twórczością rodzimych artystów.

art. plastyk Wojciech Bartnik

art. plastyk Adam Sudnik

art. plastyk Wojciech Pomianowski

Kontakt:
ul. Krzemieniecka 60a 54-613 Wrocław,
tel./fax +48 71 354 57 00, kom. 605 519 488

XII Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

ORGANIZATOR

Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska

ul. Krzemieniecka 60a; 54-613 Wrocław

tel./fax (071) 354-57-00; 357-47-16 wew. 115

www.dolnyslask.wroc.pl, spds@dolnyslask.wroc.pl

WSPÓŁPRACA I PARTNERZY

Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego - www.umwd.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

we Wrocławiu - www.fos.wroc.pl

Urząd Miasta Kudowa Zdrój - www.kudowa.pl

Zespół Uzdrowisk Kłodzkich S.A. - www.zuk-sa.pl

Dolnośląska Spółka Gazownictwa - www.dsgaz.pl

PKO Bank Polski SA - www.pkobp.pl

Krajowy Rejestr Długów - www.krd.pl

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o. - www.samorzad.lex.pl

Iron Mountain Polska Sp. z o.o. - www.ironmountain.pl

Basen „Wodny Świat” w Kudowie Zdrój - www.basen.kudowa.pl

Dolnośląskie Forum Polityczne i Gospodarcze - www.forum.pl

Budexpo-Wrocław Sp. z o.o. - www.budexpo.pl

PATRONAT MEDIALNY

TVP3 Wrocław - www.wroclaw.tvp.pl

Radio Wrocław S.A. - www.prw.pl

Gazeta Wyborcza Oddział Wrocławski - www.gazeta.pl

Tygodnik Wrocławski - www.otwroclaw.com

Grupa Expressy Dolnośląskie - www.grupaotomedia.pl

Miesięcznik Gospodarczy Nowy Przemysł i portal wnp.pl - wnp.pl

Portal samorządowy.pl - www.portalsamorzadowy.pl

Forum

Kudowa Zdrój, 23-25 marca 2011

Publikacja dofinansowana ze środków

Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu